ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

דבר

יום שישי, י' באלול תשמ"ז, 4 בספטמבר 1987 • גליון 19214

היום בדבר
„לביא" מקורקע / אמיר אורן, חגי אשד, חיים גורי, טלי זלינגר, מוריה אבנימלך, אריה ארד, אמנון דנקנר. הישגי המלחמה בטרור / שלמה גזית. במחשבה שניה / דני רובינשטיין. עשינו עסק / דוד שרביט. הורים מובים / אבירמה גולן. טובה צימוקי, יקיר צור מרים פוקס. אהוד מנור, יוני להב, דליה שרון, עירית נחמני. „משא" לספרות ולאמנות

לועדי עובדים ולקיבוצים
שי לחג לכל תקציב
שמיכות. כלי מיטה שקי שינה ועוד...
ממיטב מוצרי **נועם אורים**
לקיבוצים – מבצע במחסן ההלבשה הבין־קיבוצי
טל. 03־335107־8 ,333125 ,337287

64 עמודים כולל „דבר־השבוע" • המחיר 1.50 ש"ח, באילת 1.30 ש"ח

מאמץ בצמרת הפוליטית למנוע הידרדרות אלימה במחאות של עובדי התעשיה האווירית

פרס ורבין דחו הצעת שרון להקים ועדה שתבדוק כל חלופות ה„לביא" • שמיר: עדיין לא נואשתי

מאבק מול זרנוקי הגאז

שוטרים מפנים בגאז מדמיע את עובדי התעשיה האווירית ממשרד החוץ (צילום: יצחק הררי)

מאת עליזה וולך, טובה צימוקי ויוסי ליבוביץ, סופרי „דבר"

התקיפה שחלה אתמול באופיין של ההפגנות שמקיימים עובדי התעשיה האווירית במוקדים שונים הביאה אתמול את נשיא המדינה והמנהיגים הפוליטיים לעשות למען הרגעת הרוחות.

ראש הממשלה הסתפק באמירה „הרפו מזה" וציין כי הוא מבין את העובדים, אך אינו מצדיק אותם. ואילו ראשי מפלגת העבודה נפגשו עם נציגות של מועצת העובדים ודיברו על שיתוף בבציאת פתרונות לעתיד.

נשיא המדינה חיים הרצוג הביע אתמול צער ודאגה בהתדרדרות בפעולות המחאה של עובדי התעשיה האווירית בעקבות החלטת הממשלה להפסיק את ייצור ה„לביא".

הוא קרא לעובדים לנהוג כראוי לציבור אחראי היודע להתמודד גם עם מצבים קשים ולקבל את הדין של הכרעה לאומית מוסמכת. „אסור בשום פנים ואופן לערער את שלטון החוק ואת סמכות הממשלה ומוסדותיה כפני שבהידרדרם נגלוש חלילה לתהו ובוהו" – אמר הרצוג – „אם לא נשמור כולנו על החוק, על משמעת פנימית ואחריות לאומית אין לנו תקומה. המדינה הזו פשוט יקרה לנו מכדי שנרשה זאת לעצמנו".

הנשיא הוסיף, כי התעשיה האווירית אינה רכושם של העובדים, אלא רכוש העם, והממשלה היא המוסמכת להחליט מהו האינטרס הלאומי ומהן העדיפויות הבטחוניות והכלכליות של המדינה. הרצוג הביע בטחונו גם שהממשלה תגלה אחריות כלפי העובדים, תדאג לתעסוקתם ותעשה הכל כדי לצמצם ככל האפשר את הפגיעה בתעשיה האווירית.

ראש הממשלה שמיר אמר אתמול בעת ביקור בשלומי, כי „איני יכול לנקוב ברגע בשמות הסרים שעשויים לשנות את הצבעתם לביטול פרוייקט ה„לביא", אולם עדיין לא נואשתי מביטול ההחלטה. אני עוד מקווה לתקן את המעוות".

באשר להתפטרותו של השר משה ארנס, אמר ראש הממשלה: „לא השלמתי עם התפטרות, אבל גם אם היא תיכנס לתוקף, אני בטוח שהשר ארנס יחזור לממשלה בעוד זמן־מה".

ראש הממשלה קרא אתמול פעם נוספת לעובדי התעשיה האווירית לחדול מבעשה האליכות כיוון שלדבריו לא יביאו כל תוצאות מעשיות. „אני מבין אותם, אבל לא מצדיק את מעשיהם. אני מבין את מרירותם אבל לא את צעדיהם ונסיונותיהם לפגוע באנשים, לשבש אורח חיים של עם ישראל, שאינו אשם בשום דבר. אם אפגש אתם, אומר להם: חברים יקרים – הפסיקו".

כ־25 חברים במועצת העובדים של התעשיה האווירית, כולם חברי מפלגת העבודה, בראשות יעקב שפי, נועדו אמש לפגישה שנמשכה כשעתיים וחצי עם ממלא־מקום ראש הממשלה שמעון פרס, שר הביטחון יצחק רבין, ומזכ"ל מפלגת העבודה ח"כ עוזי ברעם. הפגישה התקיימה בבית מפלגת העבודה, ובחוץ לא הפגינו אותה שעה העובדים המתייצבים ברחוב הירקון מדי יום מאז נפלה ההחלטה בממשלה.

רבין הרגיש שהוא לא יטשטש את העובדות והרחיב את הדיבור על הקשיים של מערכת הביטחון בשלוש השנים האחרונות בגלל הקיצוצים בתקציב הביטחון, שהוא נתן להם יד מתוך דאגה לשיקום כלכלת ישראל. בגלל הקיצוצים, ציין רבין, פוטרו אלפי עובדים במערכת הביטחון ונגרמו הפסדים גדולים לתעשיות הבטחוניות. כל אלה אילצו את מערכת הביטחון לקבוע סדרי־קדימויות חדש.

רבין אמר עוד, שהיתרון של ישראל בעבר היה טמון בייחודיות של פיתוחיה, וה„לביא" אינו נכלל בהגדרת הייחודיות. שר הביטחון מתח ביקורת על המצדדים בהמשך פרוייקט ה„לביא" וטען כלפיהם שלא הציגו בממשלה שום הצעה להגדלת התקציב, כדי שיתאפשר המשך הפרוייקט וגם המענה לתביעה לחלופות.

רבין הבהיר לחברי מועצת העובדים, שהכנת תכנית החלופות אינה עניין של הפעלה מהיום למחר, אך הבטיח להם שבינתיים לא יפוטרו עובדים שיוצבו לתכנית החלופות, גם אם העבודה עליהן תחל בעוד חודשים מספר.

שמעון פרס חזר על עמדתו, שהחלטת הממשלה תציל את התעשיה האווירית. לדבריו, אמנם תמך בהמשך פרוייקט ה„לביא", אבל אחרי בדיקה רצינית ראה גם את החסרונות של ה„לביא". עוד אמר, שהמשך הפרוייקט היה יוצר עימות עם מערכת הביטחון ועם התעשיות הבטחוניות.

בהתייחסו לטענות העובדים, שהחלטת הממשלה פגעה במפלגת העבודה, אמר פרס, שהשאלה אינה איך לשקם את המפלגה אלא איך לשקם את התעשיה האווירית, שהיתה נהרסת מה„לביא".

(המשך בעמ' 2)

אלפי עובדי תע"א יקיפו 7 פעמים קריית הממשלה – „להפיל החומות"

מאת סופרי „דבר"

אלפי עובדי התעשיה האווירית יקיפו היום 7 פעמים את קריית הממשלה, בעת ישיבת הממשלה ויקיפו את הקריה שבע פעמים, והאת לדברי המארגנים „בתקווה שהחומות המתנגדים לייצור מטוס ה„לביא" יפלו".

העובדים מקווים לרכז בהקפה 12,000 מפגינים. פעולה זו תבוצע תוך תיאום וקבלת רשיון ממשטרת ישראל. אתמול, התקיימה הפגנה סוערת מול משרד החוץ בירושלים, ובמהלכה נפצעו 10 מפגינים מידי גאז מדמיע (ראה עמ' 3).

לעצרת המחאה שתכונס ביום ב' בערב בכיכר מלכי ישראל בתל־אביב מתכוונים המארגנים לרכז את 20,000 עובדי התעשיה האווירית ושלוחותיה וכן את בני משפחותיהם וכן את כל הארגונים התומכים בהמשך ייצור ה„לביא". ב־400 אוטובוסים יסיעו את אלפי המשתתפים לכיכר.

בינתיים ממשיכים נציגי עובדי התעשיה האווירית להיפגש עם שרי הממשלה ונציגים בפניהם נתונים חדשים על ייצור המטוס. לדברי צבי נוסבוי מנציגות העובדים של עובדי התעשייה האווירית, הרי לפי חישובי העובדים מחירם של 90 מטוסי „לביא", בתוספת עלות סגירת הפרוייקט בסך 400 מיליון דולר, שווים למחיר שתשלם ישראל תמורת רכישת 90 מטוסי „אף־16 סי".

עובדי התעשייה האווירית טוענים, כי בארה"ב יש שוק גדול למטוסי קרב, לתמיכה אווירית צמודה והשלטונות האמריקאים פרסמו התראה ראשונית למעוניינים להציע הצעות לתכנון מטוס כזה. לדבריהם מסתבר, כי דווקא מטוס „לביא" ניתן להסבה למטרה זו בגלל הכנפונים שלו, המעניקים לו יכולת תמרון גבוהה. לדברי גוכמן, דיברו נציגי העובדים עם מספר שרים בנושא, כולל השר עזר ויצמן, וזה התעניין בנושא וביקש הומר נוסף ללימוד הנושא.

מנהל הסי.איי.אי. ובסטר – יבוא לביקור בישראל בשבוע הבא

מאת אמיר אורן

מנהל הסי.איי.אי. ויליאם ובסטר, יגיע בשבוע הבא לביקור בישראל.

קודם למינויו למנהל סוכנות הביון המרכזית של ארה"ב באביב שעבר, כיהן ובסטר משך כתשע שנים בתפקיד מנהל האפ.בי.איי. בתוקף תפקידו כאפ.בי.איי. פיקח, בין השאר, על חקירת תיק הריגול של ג'ונתן פולארד והאשים את ישראל כי שיתוף הפעולה שלה עם הממשל בפרשה היה „ברמה החלקי" בלבד. משום כך נחשב יחסו של ובסטר לישראל צונן בהרבה לעומת ידידותו המופגנת של קודמו, ויליאם קייסי, שנאלץ להתפטר בעקבות מחלתו ומעורבותו בפרשת מכירות הנשק לאיראן ואשר מת בחודש מאי.

(ראה מאמר בעמוד 15)

עיראק וסוריה ישלימו עד האביב קליטת עשרות מיג־29

מאת טלי זלינגר, הסופרת הצבאית של „דבר"

גורמים צבאיים מעריכים, כי חילות האוויר של עיראק ושל סוריה ישלימו עד האביב את תהליך קליטת כמה עשרות מטוסי מיג־29 הסובייטיים והם ייקלטו בטייסות המבצעיות. נודע כי בעיראק כבר טסים מטוסי המיג־29 החדישים, ואילו בסוריה רק החל תהליך הקליטה.

בשל המלחמה בין עיראק ואיראן, זורז מאוד תהליך קליטת מטוסי המיג־29 שם. מקורות צבאיים בישראל העידו כי משך הזמן שנדרש לסובייטים להוציא ל„שוק" את המיג־29, שהוא התשובה המזרחית למטוסי הקרב האמריקאים המתקדמים מלפני עשור, היה משך זמן ארוך יחסית ונבע כנראה מתהליכי פיתוח מורכבים. בין השאר מושתת המיג־29 על ידע שהופק מהתקרבות סובייטית לאיראן של חומריני והתבוננות במטוסי אף־14 אמריקאים שלרשות האיראנים. שלב מימוש חוזי המכירה והאספקה של המטוסים לסוריה למשל, היה ארוך מהרגיל גם הוא, כנראה כתוצאה ממדיניות סובייטית כלפי סוריה ומקשיים כלכליים ואחרים.

הסכם לניצול מי הירמוך בין סוריה לירדן

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערבים

סוריה וירדן חתמו אתמול על הסכם לניצול משותף של מי נהר הירמוך. ההסכם נחתם בדמשק על־ידי ראש ממשלת ירדן זיד אל־ריפאעי וראש ממשלת סוריה עבד ראוף אל־כסם.

לפי ההסכם יקימו הירדנים סכר על הירמוך באיזור הגבול בין שתי המדינות ליד הכפר מאקריין, שיקרא „סכר האחדות". ליד הסכר ייבנה מאגר מים גדול שישמש להשקיית אדמות ירדניות הסמוכות לאפיק הירמוך ואדמות בשטח סוריה השוכנות בסמוך לאיזור הסכר. באיזור מאקריין יוקם גם מפעל לייצור חשמל, שיספק אנרגיה חשמלית בעיקר לסוריה. עלות הפרויקט כולו נאמדת ב־450 מיליון דולאר, שיגויסו ממדינות הנפט הערביות, מהבנק האיסלאמי לפיתוח וממוסדות פיננסיים בין לאומיים.

סעיפי ההסכם האמור לעיל גובשו בעיקרם בין נציגי סוריה וירדן עוד ב־1953, במסגרת היוזמות הבין לאומית שנעשו באותה תקופה להסדיר את שאלת חלוקת מי הירמוך בין שתי המדינות. ההסכם מ־1953 לא מומש עד היום בגלל היריבות סאיפיינה, לסרוגין, לאורך השנים את יחסי סוריה ירדן. הסדרת שאלת חלוקה מי הירמוך במסגרת ההסכם הנוכחי נחשבת להישג ירדני. ירדן דחפה לאחרונה לחתום על ההסכם בשל החרפת מצוקת המים בשטחה.

שיבושים בבתי החולים מיום א' בגלל עיצומי רופאים מרדימים

בתור לעיצומים: הביוכימאים, עובדי המינהל והמשק ועובדי המסים

מאת חיים באור

שיבושים צפויים בבתי החולים החל מיום א', עקב החלטת הרופאים המרדימים לפתוח בעיצומים.

כ־350 רופאים מרדימים בכל בתי החולים יאטו את העבודה, בדרישה לתוספת שכר בשיעור של 32 אחוז ולהוספתם של עשרות תקנים. כתוצאה מהאטת העבודה יצומצם באורח משמעותי מספר הניתוחים המבוצעים מדי יום.

משרד הבריאות הודיע, כי הוא מודע לשחיקה בשכרם של הרופאים המרדימים, אך לדבריו ידיו כבולות בגלל התנגדות האוצר לחתימת הסכם שכר נפרד עם הרופאים המרדימים. באוצר טוענים, שבעייתם של הרופאים המרדימים תיפתר במסגרת הסכם השכר הכללי העומד להיחתם בקרוב במקן.

העצומים במערכת הבריאות עלולים להחריף בעקבות כינוסה של מועצת העובדים בבתי החולים הממשלתיים שנקבעה ליום שני הקרוב, בבניין אהרון.

עובדי המינהל והמשק בבתי חולים אלה מתכוונים לפתוח בעיצומים מתוך כמה ימים, בדרישה לקבל הטבות דומות לאלה שניתנו לעובדי קופת חולים. הם קובלים על כך שוועדת פרזה, האמורה לטפל בהשוואת ההטבות הניתנות בבתי החולים הממשלתיים לאלה הניתנות בקופ"ח אינה מתפקדת.

ביום א' יחלו בעיצומים כ־2,000 מיקרוביולוגים וביוכימאים, העובדים במעבדות שבאוניברסיטאות. עובדים אלה קובלים על שחיקה בשכרם בשיעור של עשרות אחוזים.

מגזר אחר שבו צפויים עיצומים הוא גם הכנסה: 7,000 עובדי המסים, כולל מכסים, מתכוונים לשבש את העבודה בדרישה להעלות את התוספות הייחודיות המיוחדות להם ולהפוך את דרגותיהם האישיות לדרגות תקניות.

התביעה מאשימה את ואנונו בסיוע לאויב במלחמה

„ואנונו אסף מידע כדי לפגוע בבטחון המדינה"

ישיבת בית־המשפט נדחתה בעקבות מחלת אחד השופטים

מאת יהודה לוי, סופר „דבר" בירושלים

התביעה במשפטו של מרדכי ואנונו התירה אתמול לפירסום את כתב־האישום שהוגש נגדו לבית המשפט המחוזי בירושלים. בית המשפט קיים אתמול ישיבה בדלתיים־סגורות, לאחר שהשופט צבי טל לקה בהתקף לב ואושפז בבית־החולים שערי צדק.

כתב־האישום כולל שלושה עמודים. המפרטים את הדרך שבה השיג העציר ואנונו את המידע על המבנה של הקריה למחקר גרעיני ושיטות העבודה שלה.

בכתב האישום מסופר, כי ואנונו הועסק בקמ"ג ליד דימונה כטכנאי ומפעיל מ־2 בנובמבר 1976 עד 27 באוקטובר 1986. הוא עבר קודם מפעילים בקמ"ג, ובכתבו חתם על הצהרה לשמירה על סודיות לגבי עבודתו שם ותודרך בהתאם על־ידי קציני הבטחון של המקום. במשך עבודתו – נטען בכתב־האישום – ובעיקר מאז תחילת 1985, הוא אסף, הכין, רשם והחזיק ידיעות סודיות שלא כדין ובכוונה לפגוע בבטחון המדינה. ואנונו ביקר באגפים סודיים בקמ"ג, כנאשרה עליו הכניסה אליהם, צילם פריטים ומתקנים שונים סודיים ביותר והעתיק פרטים ורישומים שונים מחוברות מקצועיות, שתוכנן וסיווגן סודיים. ואנונו הביא את הידיעות מהקריה למחקר גרעיני והסתירן בביתו.

התביעה בפרשה בכתב־האישום את הידיעות שהשיג ואנונו: ידיעות על אודות המבנה הפיזי והארגוני של קמ"ג: ידיעות על פיתוחים מסוגים שנעשו שם, שיטות עבודה ותהליכי ייצור מסוגים

(המשך בעמ' 12)

התקף לב קל לשופט צבי טל

מאת יהודה לוי, סופר „דבר" בירושלים

השופט צבי טל, היושב בהרכב משפט דמיאנג'וק ובמשפט ואנונו, לקה שלשום בהתקף לב קל ואושפז בבית החולים שערי צדק בירושלים.

בני משפחתו סיפרו אתמול ל„דבר", כי ביום ד' בערב חש השופט טל בן ה־60 ברע ובעצת רופאו בא לבית החולים שערי צדק. השופט טל עבר סדרת בדיקות ואושפז ביחידה לטיפול נמרץ לצורך טיפול ובעקב. הוא נמצא בהכרה מלאה ובמצב רוח טוב. רופאי בית החולים סבורים, כי השופט טל לקה בהתקף לב קל אך רק היום – עם תוצאות הבדיקות – ניתן יהיה לדעת זאת בוודאות. בשל מחלתו של השופט נדחה משפט דמיאנג'וק, שהיה אמור להתחדש ביום ב' למועד אחר.

סקר מכון סמית – מיוחד ל„דבר"

„העבודה" – 36%; הליכוד – 26%

נשמר הפער של 10 אחוזים בין שתי המפלגות הגדולות, לטובת המערך • עליה ניכרת למפלגות הקטנות

מאת חנוך סמית

מפלגת העבודה זוכה ב־36 אחוז מקולות היהודים – ירידה של חמישה אחוזים בהשוואה לסקר שנערך בחודש מאי. לליכוד היתה ירידה קטנה יותר, של אחוז אחד – 26 אחוז. מכך עולה, שנשמר פער של עשרה אחוזים בין שתי המפלגות הגדולות, לטובת המערך. כללית הותה עליה ניכרת למפלגות הקטנות.

אלה הם הממצאים העיקריים של סקר דעת־קהל ארצי, שביצע מכון סמית בין 11 ל־20 באוגוסט, בקרב כ־1,208 איש ואישה במדגם מייצג של האוכלוסיה היהודית הבוגרת (כולל קיבוצים ומושבים). בהשוואה לסקר מאי, התמיכה בליכוד ירדה באחוז אחד. הסקר נערך בתקופה שבה הממשלה התלבטה רבות בנושא ה„לביא". ההכרעה נפלה לאחר סיום הסקר, והשפעת ההחלטה על הציבור תימדד בסקר הבא.

אלו התשובות – באחוזים – לשאלה „בעד איזו מפלגה היית מצביע לו היו הבחירות לכנסת נערכות היום?"

הממצא הבולט בסקר אוגוסט הוא הירידה בתמיכה במפלגת העבודה (כולל „יחד") שהגיעה לכ־3 אחוזים פחות ממה שקיבלה בבחירות בקיץ 84. מאידך, התמיכה בר"צ הגיעה לשיא הדש – 7 אחוזים מקולות היהודים, בנוסף פי־שלושה מהתמיכה שקיבלה בבחירות. מפ"ם ו„שינוי" (כולל תנועת המרכז) זכו לעליה קטנה בתמיכה כלפיהן.

למרות הירידה הקטנה בתמיכה בליכוד, בהשוואה למאי, התמיכה בכל גוש הימין עלתה התחיה קיבלה 8 אחוזים מקולות היהודים, פי־שניים בהשוואה לבחירות ב־84. התרחשות זהה היתה לגבי „כך" (כהנא) כאשר לאחר תקופה ארוכה, התמיכה בו הגיעה ל־3 אחוזים מקולות היהודים. במפלגות הדתיות, שמאז הבחירות התמיכה בהן נשארת סביב 10 אחוזים, כפי שכבר ראינו בעבר, חלה עליה בתמיכה במפד"ל על חשבון פאג"י (מורשה).

בסקר אוגוסט היתה עליהן באי־שביעות הרצון של הציבור כלפי שתי המפלגות הגדולות והדבר התבטא בעליה בתמיכה במפלגות הקטנות בשני הגושים הפוליטיים.

מפלגה או גוש	תוצאות כנסת 84	סקר ספטמבר 86	סקר ינואר 87	סקר אפריל 87	סקר מאי 87	סקר אוגוסט 87
מפלגת העבודה (כולל יחד)	39	42	38	41	41	36
ליכוד	36	28	27	24	27	26
מפלגות הדתיות	10.5	10	10	10	9.5	10
תחיה	4	6	8	8	6.5	8
שינוי	2.5	2	2	2.5	2+	3
ר"צ	2.5	4.5	6	6	4.5	7
כך־כהנא	1.5	2	2	2	2	3
מפ"ם	–	1–	1–	1	1	1+
אומ"ץ־רפ"י	1+	1–	1–	1–	1	0+
אחר	3	1	2	1+	1+	1.5
לא החליט	–	3	4–	3.5	5	4.5

החרדים יפגינו ב־24 מוקדים בירושלים החילונים מבקשים לשנות את חוק־העזר

מאת יהודה לוי, סופר „דבר" בירושלים

אלפי חרדים יפגינו מחר ב־24 מוקדים בכל רחבי ירושלים נגד הקרנת סרטים בלילות שבת ויאת עלפי החלטת בית דין העדה החרדית. ההפגנה תיערכת במחאה של 300 שומרים מצדדים בירושלים, ראשי גאו ואלה לפגוע כל השבת

במקביל משטרת ירושלים תג"צ יוסף יהודאי הבהיר אמש, כי הבקשה תאפשר למפגינים לעצור „קעבב" במקומות שנקבעו, אך המשטרה תגיב ביד ובתקיפות על כל הפרת סדר.

בכרוזים שהודבקו אתמול בכל השכונות החרדיות בעיר נאמר: „היהדות החרדית תגיב בכל כוחה על הניסיון הנבזה לפגוע בקדושת השבת בירושלים והביע את מחאה הגדולה ביותר שאת ועוד".

עם זאת אמר הבד"ץ לנקוט אליבות ולקרוא לשומרים בשבת בנאי וגם הורה לרווח על כל כי שפר הוראות אלו. כמו כן אמר הבד"ץ על נכונה חרדיות להשתתף בהפגנות, נקבע, כי ההפגנות יתקיימו במהר בין השעות 5 ל־6 אחה"צ.

עשרות הרדים, בראשם מנהיג נטורי־קרתא אדי בליו, יתפללו גם השבוע בבית נהלת־שבעה מתוך כוונה להגיע אחר־כך לבית אגרון, אך המשטרה תגבה למנוע זאת מהם.

הערב יוקרנו סרטים ויערכו הופעות בהעיפה אלכנת בעיר.

אתמול ערך מטה המאבק למען חופש התרבות בירושלים, משמרת מחאה מול בניין עיריית ירושלים בקריאה לראש העיר טדי קולק לעמוד בהתחייבויותיו לפתוח מוסדות ציבור בערבי שבת ולתיקון חוק העזר בנושא זה.

הבוקר תתכנס סיעת „ירושלים אחת" ונציגי בפ"ם יעלו בישיבה הצעה לשינוי חוק העזר העירוני, שתביא לפתיחת בתי קולנוע באזורים רחוקים משכונות, שבהן יש רוב לאוכלוסיה חרדית.

מנגד הקימה תנועת ש"ס מטה הסברה בראשות השר יצחק פרץ וסגן ראש העיר הרב נסים זאב למאבק בחילול השבת. אנשי ש"ס טוענים, כי יש למנוע את השתוללות השמאל הקיצוני שבראש מעייניו הישגים פוליטיים ולא חופש התרבות.

אתמול נפגש הרב זאב עם מנכ"ל משרד הפנים אריה דרעי (ש"ס) והן עימו כיצד ניתן לאכוף את החוק על ראש העיר טדי קולק, כדי שיעפיר לדין את קולנוע בית אגרון.

היהדות החרדית תתאחד להפגנת ענק, שצפויה להיערך ביום ג' בירושלים. אתמול דנו חברי הוועד למען שמירת השבת עם קציני משטרת ירושלים על אתר ההפגנה.

הוועד מעוניין לקיימה באזור בית־אגרון, אך משטרת ירושלים נוטה יותר לערוך אותה בצפון העיר, באזור השכונות החרדיות.

בהפגנה זו יטלו חלק אגודת ישראל, ש"ס העדה החרדית, וצפויים להשתתף בה רבבות חרדים מכל הארץ.

مكنز من الاصل

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות

הסכם שכר ייתכן בשבוע הבא

תוספת השכר תנוע בין 100 שקל ברמות הנמוכות ל־50 שקל בדרגות הגבוהות • מחלוקת בשאלה מתי יוחל שבוע העבודה המקוצר ואם ההסכם יכלול את עובדי החברות הממשלתיות

מאת חיים ביאור,
סופר "דבר" לענייני עבודה

בהסתדרות שוררת אופטימיות לגבי האפשרות שהסכם השכר בשירות הציבורי יושג כבר בשבוע הבא.

ביום ראשון ייפגשו צוותי המשא ומתן של ההסתדרות ושל האוצר בכדי לנסות ולהגיע, במו"מ מראתוני, לזכרון דברים. כבר עתה מוסכם על ההסתדרות והאוצר כי בעלי השכר התחילי (המגיע כיום ל־525 שקל ובאוקטובר יעודכן ל־551 שקל) יקבלו תוספת שכר בסך 100 שקל.

בעלי השכר שמעל לרמה התחילית יקבלו תוספת בסור יורד, כלומר, ככל שהשכר גבוה יותר העלאה תהיה קטנה יותר. בדרגות הגבוהות ביותר תשולם תוספת של כ־50 שקלים. האוצר דורש שהתוספת ברמות השכר הגבוהות תשולם במועד מאוחר יותר ולא במשכורת ספטמבר ובנקודה זו ניטש ויכוח בינו להסתדרות.

קושי אחר במו"מ, טמון בדרישת האוצר שלא לכלול את עובדי החברות הממשלתיות בהסכם המסגרת שייחתם, בעוד שההסתדרות – ובעיקר האיגודים במקצועות האקדמאים – פועלים להחיל את ההסכם גם על עובדים אלה.

חילוקי דיעות שוררים גם בשאלת הקצב שבו יונהג שבוע עבודה מקוצר. ההסתדרות חותרת להפחתה של שעת עבודה אחת כבר באוקטובר הקרוב, ואילו האוצר מוכן להתחיל בהסדר רק מאפריל 88' – לאחר שיפוג הסכם השכר הצפוי להיחתם. ההסתדרות מציעה שהעובדים 45 שעות שבועיות יהנו מהפחתה של שעה בעוד שהעובדים 47 שעות שבועיות יהנו מהפחתה של שעתיים.

ההסכם המתגבש מעורר הסתייגויות בקרב איגודים אקדמאים ולא אקדמאים כאחת. האיגודים האקדמאים חוששים שתוספת שכר לפי סור יורד תצמצם את הפער בין העובדים האקדמאים לבין העובדים בדרגות השכר הנמוכות. ואולם גם הסתדרות עובדי המדינה טוענת שנוסחת "הסור היורד" מקפחת את בעלי השכר הבינוני. בנוסף לכך טוען מזכיר הסתדרות עובדי המדינה, ראובן בן עמי, שההסכם המתגבש אינו מבטיח עידכון של תוספות ייחודיות הניתנות כיום לקבוצות עובדים שונות כגון "תוספת ערבה", "תוספת סיכון", "תוספת רום", "תוספת שהייה" ועוד.

סגן יו"ר האגף לאיגוד מקצועי מאיר גת, אמר אמש ל"דבר": "מוכרחים להגיע בהקדם להסכם שכר, בגלל התסיסה הגוברת במשק והחגים המתקרבים".

חשש ברפא"ל מפיטורים המוניים; מש' הבטחון: טרם הוחלט על חלופות

מאת יוסף מיכלסקי,
כתב "דבר" בחיפה

סערת רוחות פרצה ברפא"ל לאחר שנודע שמשרד הביטחון והנהלת רפא"ל דורשים לממש תוכנית הבראה נוספת, שתגרום לפיטורים של 900־1,000 עובדים, וזאת אחרי שהשנה פוטרו כבר במוסד זה כ־700 עובדים.

ועדי העובדים וחוקרים בכירים ברפא"ל טוענים, שהדרישה לפיטורים המוניים נוספים נובעת ממדיניות משרד הבטחון וצה"ל, להעביר לתעשיה האווירית פרוייקטים חלופיים כפיצוי על ביטול פרויקט ה"לביא" על חשבון התעסוקה ברפא"ל.

בהנהלת משרד הביטחון הכחישו טענות אלה ונמסר, שטרם הוכרע סופית לגבי ימסרו העבודות בפיתוח החלופות ל"לביא".

אתמול נערך כנס של העובדים הבכירים של רפא"ל, בראשות המנכ"ל החדש משה פלד, עליהם הוטל לגבש את התוכנית. עקרונותיה של התוכנית יועלו בשבוע הבא בפגישה עם ועדי העובדים.

בוועדי העובדים הוגדרה פגישה זו כ"כבראשת" לגורל רפא"ל: "אנשי התעשיה האווירית קרובים למקבלי ההחלטות במדינה והם לא מהססים לצאת לרחובות. אנחנו היינו עד עכשיו ילדים טובים. בעתיד נשתמש גם באופציה של יציאה לרחובות" – אמר יצחק שטיינר, ראש ועד העובדים המקצועיים במוסד. לדבריו, אם תמומש התוכנית, פירושה יהיה הקטנת מצבת כח־האדם ברפא"ל בשנתיים האחרונות בכ־25 אחוז.

דובר רפא"ל נח שחר אישר את דבר הכנת התוכנית החדשה, שלדבריו צריכה לגרום גם לצמיחה. הוא הסביר, שהתוכנית תגובש החודש ותוגש למוסדות המוסמכים באוקטובר הקרוב.

נח שחר טען, שיש צורך להכין את התוכנית בהתחשב בהיקף ההזמנות מצה"ל ומלקוחות זרים. הוא לא ידע לענות, אם אמנם מתכנן משרד הביטחון לפצות את עובדי התעשיה האווירית על חשבון התעסוקה ברפא"ל.

"עד כמה שידוע לי בשלב זה, משרד הביטחון וצה"ל טרם החליטו מי יבצע את החלופות", – אמר הדובר. "הצגנו בפני צה"ל חלופות שונות שתוכננו ופותחו ברפא"ל והן לא נרכשו בשל מגבלות תקציביות. ההגיון אומר, שביטול פרוייקט ה"לביא" ישחרר אמצעים ואנחנו מקווים שלפחות אותם חלופות שפיתחנו יימסרו לרפא"ל".

הדובר הוסיף, שטרם גובש מספר העובדים הצפויים לפיטורים, וכי תוכנית הצמיחה פירושה הגברת מאמצי השיווק בארה"ב ובאירופה, בעיקר בשוויצריה וגרמניה, בשיעור של 10 אחוז מדי שנה. בשנה שעברה הסתכם יצור רפא"ל בכשליש ממחזור המוסד, ובשנה זו מקווים שחלקו של היצוא יגדל לפחות כ־50 אחוז.

במקורות מהימנים נמסר לסופר "דבר" שמדובר בפיטורים של לפחות 900 איש. הפיטורים יקיפו בראש וראשונה חוקרים, מהנדסים ואנשי מקצוע צעירים אחרים. "אם תמומש התוכנית, תהיה זו מכה קשה לרפא"ל, ובמקרה הטוב ביותר, נוכל לגייס אנשי מקצוע צעירים מוכשרים בעוד שמונה עד עשר שנים", אמר מקור מהימן מרפא"ל.

טלי זליגר, הסופרת הצבאית של "דבר" מוסרת, כי גורמים בכוחותינו לא יכלו להבטיח תוספת תקציבית לרפא"ל כדי למנוע פיטורי עובדים נוספים. אותם גורמים אף הודו כי לא ניתן כיום להבטיח שבמסגרת המצוקה [illegible] עובדי התעשיה האווירית לא יופנו פרויקטים לשם במקום להפנות מקאבים נוספים לרפא"ל. זאת למרות שהגירסה הרשמית בינתיים היא כי לא צפויות פסרות מסוג זה.

בצה"ל כבר התריעו במהלך השבוע מפני מצב שבו ישתבש שיקול הדעת בחלוקת הפרויקטים המתוכננים לביצוע עם סגירת ה"לביא" ויופנו פרויקטים לתעשיה האווירית בעבר לסדר העדיפויות הנדרש בראיית הצבא.

כווית יוצאת למסע הסברה כדי לכפות על איראן לקבל הפסקת־אש

כווית (א.ס., עי"ר ועי"צ).– בכווית שוררת חרדה מפני השלכותיה הצפויות של ההסלמה הנוכחית במלחמת המפרץ וההתקפה האיראנית האחרונה על מכליות, והיא ניצבת כיום בפני מסע הסברה ערבי שנועד להביא לקבלת החלטה על־ידי מועצת הבטחון של האו"ם לאכיפת ההחלטה הקודמת להפסקת אש במפרץ.

שר החוץ של כווית שייח' סבאח אל אחמד אל סבאח יבקר במהלך השבועיים הקרובים בבירות ברה"מ, בריטניה וצרפת וינסה לשכנע את מנהיגיהן של מדינות אלה, שהן חברות קבועות במועצת הבטחון, להעביר בה החלטה לנקיטת סאנקציות על איראן, כדי לאלצה לכבד את הפסקת האש. העובדה שעיראק היתה זו שגרמה להסלמה הנוכחית במלחמה תקשה עליו, ללא ספק, את מלאכתו.

אתמול מסר גורם באו"ם, כי מזכירו הכללי של הארגון חאוויר פרז דה קויאר יהיה מוכן לבקר באיראן ובעיראק בשבוע הבא אם תסכים טהראן לכך שבפגישותיו יוכל לשאלת תוכנית האו"ם להפסקת־אש עם שליחי הירינות. אולם גורם זה ציין כי המועצה בת 15 חברות, תהיה חייבת לאשר את מסעו של המזכ"ל וכי לא ברור עדיין אם איראן תסכים לתנאים.

אתמול הודיעה יפאן, כי החליטה להפסיק עד להודעה חדשה את תנועת אוניותיה באיזור המפרץ. ארגון משותף לחברות ספנות וליבאים קיבל החלטה זו בטוקיו, שעות ספורות לאחר שהמיכלית היפאנית "ניסין מארו" הותקפה על־ידי ספינת תותחים איראנית בים עומאן. נראה כי המיכלית הותקפה עקב טעות בזיהוי, שכן היא היתה טעונה בנפט איראני.

אתמול הודיע איגוד חברות הביטוח "לוידס" בלונדון, כי הוא מגדיל בכ־50 אחוז את הפרמיה שמשלמות הספינות באיזור עבור סיכוני מלחמה.

[illegible]

מלבד המיכלית היפאנית נפגעו אתמול בפעולות הנגד האיראניות, שהחלו עוד בלילה שבין יום ד' ליום ה', גם אוניית משא איטלקית ומספר כלי שיט קטנים אחרים. בינתיים הודיעה עיראק על פגיעה במיכלית נוספת, זו ה־11 במספר מאז שבת. בסך הכל ידוע בוודאות (ועל־פי סיכומי "לוידס") על פגיעה בחמש אניות על־ידי טילים עיראקיים ובשמונה אניות על־ידי ספינות תותחים איראניות.

אתמול נודעו קורבנותיו הראשונים של הפרק הנוכחי במלחמת המיכליות. ביום ג' טבעה ספינת תדלוק של איחוד האמירויות הערביות, ושניים מאנשי צוותה נעדרים מאז. אתמול מסרה עיראק גם על התקיפת תחנת כוח ובארות נפט באיראן, ואיראן המשיכה מצידה בהפגזות העיר באצרה. [illegible]

עתונאים שביקרו ביום ד' בבאצרה סיפרו, כי הפגזים האיראניים נופלים בה בקצב של כתריסר בשעה. בסך הכל נספרו כ־1,200 פגזים מאז חידשו התותחים האיראניים את ההפגזות ביום א' אחר הצהרים. העיר נראית נטושה לחלוטין, ומעט התושבים שנותרו בה מסתתרים רוב הזמן בבתיהם ובמרתפים. מנהל בית־החולים בעיר מסר, כי בין הנפגעים הרבים שהוא טיפל גם אזרחים מצרים.

לאחר דחיית תביעת הפיצויים נגדו בבית משפט בוואשינגטון

אין סיכוי לתביעה פלילית אזרחית נגד האלוף ירון

מאת אמנון דנקנר, סופר "דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל"דבר").– מומחים משפטיים בוואשינגטון אמרו אתמול, כי הדרך חסומה בפני תביעה פלילית ביוזמה של ארגונים ערביים בארה"ב נגד אלוף עמוס ירון נספח צה"ל בארה"ב.

שלשום אמרו דוברי הליגה הערבית נגד השמצה בוואשינגטון, כי הם שוקלים יוזמה לתביעה כזאת, בעקבות דחייתה של תביעת פיצויים אזרחית נגד ירון בבית המשפט המחוזי בוואשינגטון בסוף השבוע שעבר.

התביעה נגעה לחלקו של ירון בפרשת סברה ושתילה.

המשפטנים שעמם שוחח סופר "דבר" הסבירו כי בארה"ב אין לאזרחים אפשרות לתבוע תביעות פליליות. הם אמרו, כי על פי החוק האמריקאי רק הרשות היא התובעת תביעות פליליות ולפיכך אין כל סיכוי שהממשל יגיש תביעה כזאת, ומכל מקום טענת החסינות הדיפלומטית תעמוד לירון גם במקרה רחוק כזה.

המשפטנים אמרו, כי בדחיית התביעה האזרחית הפרשה המשפטית של עמוס ירון בוושינגטון באה אל סיומה.

נודע, כי ירון מתכוון להשלים קאדנציה מלאה בתפקידו כנספח צה"ל בוואשינגטון, ומקורביו דחו כלא נכונות שמועות על כוונתו לחזור ארצה לפני תום הקאדנציה.

תושבים בגליל אוספים רסיסי קטיושות כדי "להחזיר אותם לגורבצ'וב"

מאת יוסי ליבוביץ סופר "דבר" בגליל המערבי

קבוצה של תושבים מישובי אצבע הגליל עורכים בימים אלה מבצע מיוחד במינו: הם אוספים רסיסי קטיושות הנורים לעברם על־ידי מחבלים, במטרה להעביר את החבילה עם הרסיסים לידיו של נשיא ברה"מ מיכאל גורבצ'וב, בעת שיגיע בזמן הקרוב כדי לנאום בבנין האומות המאוחדות.

בראש קבוצת התושבים עומד משה רובין, האומר שלרסיסי הקטיושות יצורף מכתב בזו הלשון: "אנו מחזירים לך את שאריות הקטיושות, כיוון שאנחנו רוצים בשלום. להערכתנו מדובר ברכוש השייך לך. אנחנו מקווים שברה"מ, ביוזמתך, תפסיק את משלוחי הטילים למחבלים כדי שאלה יפסיקו לפגוע בילדינו".

קוראים להפסיק מעצרו של פייסל אל־חוסייני

מאת סופר "דבר"

בקריאה לשרי הבטחון והמשטרה לפעול להפסקת המשך מעצרו של פייסל אל־חוסייני הנחשב למנהיג אש"ף בשטחים, יצאה קבוצת הקונפדרציה במפלגת העבודה.

בפניה לשרי הבטחון והמשטרה מציין אריה הס, יו"ר הקבוצה שמעצרו של חוסייני הינו תוצאה של בקשה ירדנית מיוחדת שהופנתה לישראל, על מנת להצר ולשבש את פעילותם הפוליטית של אישים פלשתינאים בולטים בשטחים. לדעתם, אל לה לישראל לשמש מכשיר של ירדן כנגד הנהגת הפלשתינאים בשטחים ותחת מדיניות זו ייטיבו שרי מפלגת העבודה לעשות במידה ויעודדו וידרבנו כפגשים ופגישות גם עם אישים פלשתינאים, המזוהים כיום עם הזרם המרכזי של אש"ף בראשות ערפאת.

"מעצרו המינהלי המתמשך של חוסייני אך מחזק ומגבר את מעמדו כמנהיג הפלשתינאים בשטחים" מציינים חברי קבוצת הקונפדרציה. [illegible]

חוסיין נועד 3 שעות עם מובארק – יוצא בקרוב לאירופה

רבת־עמון (עי"צ).– הוסיין מלך ירדן חזר אתמול בערב לרבת־עמון בתום ביקור עבודה של שעות ספורות במצרים, שבמהלכו שוחח במשך שלוש שעות עם הנשיא מובארק על ההתגברות הבטחונית במפרץ והשפעותיה על הבטחון באזור.

שני המנהיגים, התומכים בעיראק במלחמתה נגד איראן, גם דנו בהתפתחויות של הבעיה הפלשתינית ובענייני המזרח־התיכון בכללותם.

הוסיין ביקר ביום ג' שעבר בדמשק ושוחח שם עם נשיא סוריה חאפז אל אסד בנסיון לשים קץ לסכסוך בין סוריה לעיראק. סכסוך זה פוגע בנסיונות ללכד את השורות הערביות.

ירדן ומצרים לוחצות לנקיטת צעדים על־ידי מועצת הבטחון, כהמשך לדרישתה מ־20 ביולי להפסקת אש מיידית במלחמת המפרץ.

המלך חוסיין אמור לצאת בקרוב לסיור בכמה ממדינות מערב אירופה.

חיוור מעט, אך מתבטא בבהירות – מעיד במשפטו מתיאס רוסט, הטייס שנחת בכיכר האדומה במוסקווה (צילום: אי.פי)

עשרות אלפים קיבלו פטור ממילואים מאז שנת 1985

מאת טלי זליגר,
הסופרת הצבאית של "דבר"

בשנתיים האחרונות שוחררו משירות מילואים עשרות אלפי גברים. גורמים צבאיים גילו כי במסגרת "פטור סלקטיבי" ובמטרה לצמצם את היקף הרשומים כחיילי מילואים והם אינם נדרשים [illegible] מילואים כבר שנים מסיבות שונות, קיבלו בשתי שנות העבודה האחרונות עשרות אלפים מהם פטור.

הגיל הממוצע של מקבלי הפטור הוא בסביבות ה־40 ורובם הוכרזו כלא חיוניים או שבמסגרת ריתוק משק ממילא אינם מהווים חלק מהמערך הממשי של צה"ל, ואין טעם להעבירם להג"א. ביניהם גם גברים שהיו שנים ארוכות בחו"ל וחזרו עתה והם כבר ממילא לא כשירים ולא מאומנים.

ההחלטה לשחרר [illegible] הנקראים למילואים מבני 50 שנה ומעלה התקבלה בעקבות שינויים [illegible] בגודל סדרי הבחוות של צה"ל. [illegible]

בהתאם לכך ייקראו לשירות מילואים בני 50 שנה ומעלה רק במקצועות קריטיים – הגדרה גמישה ומשתנה בהתאם לצרכים – ולצרכי אימונים שלא יעלו על 14 יום.

לא מן הנמנע, שאם יחולו עוד שינויים בסדרי הבחוות של צה"ל יחולו על שינוי חוק שירות הבטחון [illegible] פרק המילואים עד גיל 50 בינתיים, עומד גיל הפרישה על 55 [illegible] בלבד.

יועץ לשעבר בממשל קרטר: הדרך היא הסכמי־ביניים

מאת אמנון דנקנר,
סופר "דבר" בארה"ב

וושינגטון (מיוחד ל"דבר").– ויליאם קוואנדט, שהיה חבר במועצה לבטחון לאומי בממשל קארטר, אמר אתמול בוושינגטון כי הדרך הנבונה להתקדם לפתרון הסכסוך במזרח התיכון היא באמצעות שורה של הסכמי ביניים.

הוא אמר, כי ירדן רוצה בהסדר בעיקר בשל חששה מגידול המוני של תושבי השטחים הכבושים לשטחה, אולם לדעתו המצב בין ישראל לירדן אינו דומה למצב שהיה בין ישראל למצרים ערב ביקורו של סאדאת, אלא למצב שהיה בין שתי המדינות שנתיים קודם לכן, כשעלו על דרך של הסכמי ביניים בלי שהיה מושג ברור על סוף התהליך.

קוואנדט דיבר בהרצאה במכון ברוקינגס. בוושינגטון גם בזכות מעורבות סובייטית בתהליך השלום באיזור. עוד אמר, כי בביקורו האחרון באיזור התברר לו משיחות שקיים עם אנשי הזרם המרכזי של אש"ף כי הם רואים בארגונו של אבו ניד[ל] איום רציני.

קוואנדט נחשב למועמד ודאי לתפקיד מרכזי במועצה לבטחון לאומי בממשל הבא, אם יצליחו הדמוקראטים בבחירות לנשיאות.

הסיוע המערב־גרמני לשטחים ב־87 – 12 מיליון מארקים

רבת עמון (עי"צ). – הסיוע המערב־גרמני בשטחים הערביים תחת שלטון ישראל מסתכם ב־12 מיליון מארק (כ־1 מיליון דולאר) בשנת 1987 – זאת גילה אמש השר לשיתוף פעולה כלכלי בממשלת בון הנס קליין.

עוד אמר השר, כי ארצו תעמיד לרשות ירדן סכום של 102 מיליון מארקים גרמנים (56 מיליון דולר) מהם 70 מיליון מארקים בצורת מלווה ו־32 מיליון מארקים בצורת סיוע סכבי לשנים 1987־1988.

קליין חתם ברבת עמון על הסכם למתן מלווה של 17 מיליון מארקים לירדן כדי למימון תוכניות שיכון במדינה. מלווה זה מהווה חלק מהמלווה הכולל של 60 מיליון מרקים שבון הבטיחה לירדן.

במהלך מסיבת עתונאים שקיים השר קליין הוא הודיע, כי הרפובליקה הפדראלית נתנה מענק בסך מיליון מארקים לסוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם לטובת תושבי מחנה שנלר, השוכן במרחק 10 ק"מ צפונית מזרחית לרבת־עמון שם מתגוררים 26,000 פליטים. סכום נוסף של 2 מיליון מארקים הועבר לרשות סוכנות הסעד והתעסוקה לבנין מחנות הפליטים ברצועה המערבית וברצועת עזה, תחת שלטון ישראל.

במהלך מסיבת העתונאים אמר השר כי ההודעה שפורסמה בבירות לפיה עומדים לשחרר בקרוב את שני בני הערובה הגרמנים "מעודדת ביותר". הוא סירב להשמיע דברים נוספים על נושא זה מתוך חשש, שכל מה שיאמר עלול לפגוע בתהליך שחרורם של בני הערובה.

מקור סורי מוסמך אישר ביום ד' בערב בביירות כי רודולף קורדס ואלפרד שמידט שנחטפו בינואר 1987 בלבנון, ישוחררו "בזמן הקרוב ביותר".

השר קליין שהגיע לירדן יחד עם מנהל המחלקה לענייני המזרח התיכון במשרד החוץ המערב גרמני היינץ פידלר, אמור היה להמריא הבוקר מרבת עמון לצנעא שבצפון תימן.

ואננו אסף מידע

(המשך מעמ' 1)

בקמ"ג, וכן שמות־קוד וכינויים לפיתוחים שונים סודיים.

בכתב־האישום מסופר, כי שלושה חודשים לאחר שסיים את עבודתו יצא ואננו את ישראל ולקח עימו את סרטי הצילום שצילם בקמ"ג וכן רישומים בכתב יד על גבי פתקים.

בחודש מאי 1986 הוא הגיע לסידני שבאוסטרליה ונפגש עם עיתונאי בשם גרארו. כאשר נודע לואננו, כי גרארד הוא עיתונאי, הוא סיפר לו על עבודתו בקמ"ג ואף מסר לו ידיעות סודיות ותמונות שצילם במוסד.

לאחר מכן נפגש ואננו עם נציגי העיתון הלונדוני "סאנדיי טיימס" ומסר גם להם מידע סודי רב. התביעה טוענת, כי הנאשם מסר את הידיעות האלה בידעו, כי הן ישורסמו בעיתון וכן יגיעו לאויב. "בעשותו כן התכוון הנאשם לסייע לאויב במלחמתו נגד ישראל".

התביעה מאשימה את ואננו בסיוע לאויב במלחמה, במסירת ידיעות סודיות בכוונה לפגוע בבטחון המדינה ואיסוף ידיעות סודיות בכוונה לפגוע בבטחון המדינה.

בצער וביגון רב אנו מודיעים על פטירתה של

מלכה לוינסון

(אחותו של אבא חושי)

ההלויה תתקיים ביום ראשון 6.9.87 [illegible] אלול תשמ"ז [illegible]

פרטים במקום [illegible] בטלפון [illegible] 04-[illegible]

המשפחה האבלה

מאמץ בצמרת הפוליטית

(המשך מעמ' 1)

ממלא־מקום ראש הממשלה קרא לעובדים לא לשקוע ביאוש אלא להיות שותפים בגיבוש הפתרונות. גם הוא הבטיח שייעשה מאמץ למזער את הפיטורים.

שר הבטחון יצחק רבין קיים אמש ישיבה ממושכת עם הנהלת התעשיה האווירית לדיון בפתרונות אפשריים למשבר.

רבין דחה הצעת שרון

שר התעשיה והמסחר אריאל שרון, נפגש אתמול בבוקר, על־פי בקשתו, עם רבין, בניסיון לשכנעו להשהות את הפסקת פרוייקט ה"לביא". הצעת שרון מדברת על ועדה בלתי־תלויה לבדיקת נושא החלופות, בתקווה שיתאפשר המשך פרוייקט ה"לביא" וגם ביצוע חלק מהחלופות.

רבין לא שוכנע מהצעת שרון ודחה אותה. לדבריו, הוא אחראי לביצוע החלטת הממשלה. נראה כי אחרי שפרס ורבין דחו את הצעת שרון, גם אם ייפגש עם שרים נוספים, לא יצליח למנוע את הפסקת הפרוייקט, המתבצעת על־פי המתכונת שבעצב משרד הביטחון.

בפגישה עם חברי מועצת עובדי התעשיה האווירית אמש דחה רבין את טענת שרון ולוי, כאילו לא כל השרים הבינו את נושא החלופות, מפני שלא הוצג כראוי בממשלה. שר הביטחון נופף בחוברת שהוכנה בנושא החלופות והבהיר, כי זו הוצגה לכל שרי הממשלה במאי השנה.

שר הקליטה יעקב צור, תקף אתמול את ראש הממשלה על התנהגותו בעניין החלטת הממשלה על ה"לביא". צור אמר, ש"במקום שראש הממשלה, האחראי על ביצוע החלטות הממשלה, ימלא את חובתו ויגייס את המערכת הממשלתית והציבורית לצמצום הנזק האנושי והטכנולוגי, במקום שיחפש כל פתרון אפשרי לניצול מירב הסיוע האמריקאי – הוא ממשיך לטעת אשליות, שהחלטת הממשלה אולי אינה סופית".

ח"כ אמנון רובינשטיין, יו"ר "שינוי", קרא אתמול "לדחות על הסף את רעיון הנפל החדש להשהות את החלטת הממשלה". לדברי ח"כ רובינשטיין, "אסור לתת לליכוד לחזור ולהרוס את המשק, כפי שהצליח בעבר, ויש להפעיל מיד את ההחלטה ללא דיחוי והיסוס, כדי לבצר את הביטחון ולרפא את המשק".

"פגישה קשה"

דוד מושיוב, סופר "דבר" מוסר, כי מזכיר ארגון עובדי התעשיה האווירית, יעקב שפי, אמר כי הפגישה עם השרים רבין, פרס, ומזכיר מפלגת העבודה עוזי ברעם היתה קשה ועניינית. בפגישה השתתפו 24 חברי מועצת העובדים של התעשיה האווירית והם העלו את כל טיעוניהם נגד שרי מפלגת העבודה ובמיוחד התמקדו על הצורך בשינוי ההחלטה שהתקבלה בממשלה ועל ההכרח בהמשך פיתוח וייצור מטוס ה"לביא".

השרים אמרו לחברי מועצת העובדים, כי יעשו מאמץ עליון למנוע פיטורים בתעשיה האווירית, ואילו העובדים הודיעו כי הדבר אינו מספק אותם, ולדעתם יש לבחון את אפשרות המשך פיתוח וייצור מטוס ה"לביא".

נמסר כי השרים הציעו לקבוע פגישה נוספת.

שפי מסר כי נציגי הוועד ישפלו היום בקבלת אישור ממזכירות הממשלה להפגין ביום א' בירושלים בעת ישיבת הממשלה ולערוך הקפה סביב קריית הממשלה. המשטרה מתנה מתן רישיון לקיום ההפגנה זו באישור לשכת ראש הממשלה.

בתק"ם מאיימים לשבש אספקת תוצרת ולפרוש ממפלגת העבודה

מאת אריה מגן, סופר "דבר" לענייני התיישבות

הצעות לשבש את הספקת התוצרת החקלאית לשווקים ולהשהות את החברות במפלגת העבודה הועלו בישיבת מרכז התק"ם, שנערכה אתמול בקיבוץ נצר־סרני והניה בהערכות הכלכלית של התנועה כלפי חוץ וכלפי פנים.

לנוכח הסחבת בביצוע תוכניות הסיוע ופריסת החובות, מתחו דוברים רבים ביקורת לא רק על הממשלה כולה, על האוצר ועל בנק ישראל, אלא גם על הנהגת מפלגת העבודה, שלטענתם אינה פועלת בתנופה מספקת בפורום הממשלתיים כדי להביא להסדרת הבעייה. היו שאמרו כי המפלגה איבדה דרך וכיוון. עם התובעים לנקוט צעדים קיצוניים נמנה גם סגן שר החקלאות אברהם כץ עוז.

מטה המאבק המשותף לתנועות ההתיישבותיות ולהסתדרות, שהוקם לפני שבועות אחדים, קיבל גיבוי מלא מהמרכז לבחון את ההצעות השונות וליישמן לפי ראות עיניו. במטרות המאבק של מטה זה הוגדרו "ביצוע מיידי ומקיף, ללא סחבת, של ההחלטות שנתקבלו על־ידי האוצר והכנסת, הורדת גבנון החוב, שחרור ההתיישבות מצבת הריבית והזרמת אשראי מכוון להון חוזר ולפיתוח".

כך נתקבלו מספר החלטות שמטרתן לצמצם את ההוצאות, בין השאר הוחלט לשאוף לתקרה של 160 מיליון ש"ח לכלל ההשקעות של קיבוצי התק"ם בשנת 1988, לעומת 260 מיליון ש"ח השנה, בכוונה שלא להגדיל את החוב ברוטו.

משלחת דרוזית חוזרת מביקור במקומות הקדושים בדר' לבנון

מאת מיכאל הלבי, סופר "דבר"

היום עומדת לשוב משלחת השייחים של הדרוזים שביקרה אתמול בדרום לבנון במקומות המקודשים של הדרוזים הנמצאים ליד העיירה האצבייה.

סופר "דבר" מציין, כי המשלחת הדרוזית יצאה אתמול בהיתר מיוחד משר הבטחון יצחק רבין, ובראשה עמד המנהיג הרוחני השייח אמין טריף. חברי המשלחת מכפרים בכרמל, בגליל וברמת הגולן נפגשו עם אחיהם בדרום לבנון בחלואת אל־באיאדה וקיימו את טקסי הדת והתפילה.

הנציגים הדרוזים מהרי השוף לא הגיעו למפגש הזה, בגלל המחסומים הרבים המוצבים בין הרי השוף ודרום לבנון. השייח אמין טריף הכריז במפגש, כי יום זה, ה־3 בספטמבר, ייהפך מעתה להיות ליום קבוע של מפגש בין אנשי הדת הדרוזית מדי שנה במקום.

סופר "דבר" מציין עוד, כי ישנה תסיסה בקרב הדרוזים בישראל על כך, ששלטונות הבטחון לא איפשרו למספרים יותר גדולים של דרוזים להצטרף למשלחת והיא הוגבלה ל־200 אנשי דת בלבד. לדרוזים בישראל יש קרובי משפחה רבים בדרום לבנון והם מבקשים לבקרם בכפריהם, ואילו שלטונות צה"ל מונעים בעדם בשל סיבות בטחוניות.

קבוצת רצים האוחזת את דגלי ארה"ב וברה"מ וכרזה הקוראת ל"עולם ללא רעב", ברחובות מוסקווה, אתמול בבוקר. (צילום: א.פ.)

חתום על "דבר" היום ותהיה מעודכן בכל יום.

דבר
DAVAR
מאוחד עם למרחב

העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מזכיר מערכת מרדכי ברקאי
מנהל כללי אמנון בר־נוי

יומו"ל – "דבר" בע"מ
מדפס ב"דפוס דבר" בע"מ

המערכת והמנהלה תל־אביב
רח' שינקין 45, ת.ד. 199
מיקוד 61001
טלפון 286141 (6 קוים)

מחלקת המודעות
טלפונים ישירים
286156, 281860, 298032

סניפים:
ת"א, בית "דבר" רח' שינקין 45
טלפון 286141, מיקוד 65233

ירושלים:
המערכת: רח' המלך ג'ורג' 16
בית מאוזיה קומה ג'
טלפון 242203, ת.ד. 94229

חיפה: רח' הנביאים 27
טלפונים 3־642111־2, ת.ד. 33104

הערכה

אין מולדת על־תנאי

מאת אורי שחר

אין אדם נתפס בצערו. על כן, לא יהיה זה נבון להוקיע את ראש פרויקט ה„לביא" על המסרים השליליים שהעביר – בידיעין או שלא בידיעין – לציבור באמצעות התקשורת בימים האחרונים.

אבל את התופעה של הסרת כל רסן ואיפוק בביטוי מסרים שליליים על־ידי קבוצת אנשים – חובה להוקיע. כאשר נדרש ראש הפרויקט לסכנת הירידה מן הארץ, הוא השיב כי הנשארים בה עושים זאת מתוך שמרנות או מתוך עניין התמורת שכר הולם ו„אם יציעו שכר גבוה פי־חמישה בתעסוקה בחו"ל – מה יחזיק אותו כאן?"

במקום שיתעלה ויוקיע את איומי הירידה בפרס ואת תופעת הירידה בכלל, הוא נותן לגיטימאציה לכל ישראלי הרואה את מולדתו כמולדת על תנאי. אין מולדת על תנאי. מולדת איננה רק מקום עבודה ששכר הולם ואולי סטאטוס חברתי בצדו – והיא נשארת כזאת גם כאשר ההחלטות מנהיגיה קשות, בין שהן נכונות ובין שהן מוטעות.

אין לי ספק שרוב אנשי התעשיה האווירית מסכימים עמי ופוסלים גם את הפגנת הירידה הנואלת בפתח שגרירות ארה"ב. רבים מהם הכרתי – מבונאים, קצינים ומפקדים – בשירות צבאי משותף וממושך. אין לי ספק, שבמחשבה שנייה יבחלו אלה ברעיון הפגנת „שבע ההקפות" סביב בנין הממשלה. רק סומא לא יראה את הציניות בהקבלה לשבע ההקפות שהפילו את חומות יריחו.

יש סיבה עמוקה לדאגה כאשר חתן פרס ישראל, ומי שנתפס כנראה בצדק כעילוי בתחום טכנולוגיה אווירונאוטית, משעבד את חשיבתו ופיו לסתירה בלתי מודעת שהמסר שלה הוא אנטי־דמוקראטי מובהק.

בראיון סמוך לקבלת פרס ישראל הצדיק ראש הפרויקט את המשך העבודה בכך ש„החלטת ממשלה צריך לקיים". הוא הסכים אז, כי אפשר לשנות את ההחלטה „בצורה דמוקראטית ועל־ידי הממשלה". כאשר נשאל באחרונה מה פסול בהפסקת הפרויקט הוא ענה: „ההחלטה צריכה להיות דמוקראטית ולא להתקבל באלימות". אכן דברים כדורבנות.

האם מישהו מוכן להצטרף לקביעתו, כי ההחלטה היתה אלימה? האם יש למישהו ספק שאילו היתה מתקבלת באותה ישיבה החלטה הפוכה – היה ראש הפרויקט מצדד בה בכל לבו?

עובדיה הררי, ראש הפרויקט, אנא חזור בך. הפכת לאחד מסמלינו החיוביים בתחום אותו ייצגת. אל נא תהפוך לסמל לניתוצם של סמלים חשובים ונעלים הרבה יותר מהסמל שאתה ייצגת.

מונתה ועדה שתבחן הפחתת עונשים לאסירים

מאת טובה צימוקי, סופרת „דבר" בירושלים

שר המשפטים, אברהם שריר, מינה ועדה שתבדוק את תיקי האסירים המרצים עונשי מאסר בבתי־הסוהר בישראל ותמליץ בפניו על האסירים שניתן להפחית מעונשם.

בוועדה שבראשה עומד השופט (בדימוס) ישראל וינר, חברים ד"ר מנחם הורוביץ ומאיר תבורי.

בכתב המינוי נקבע כי הוועדה תבדוק תיקים של אסירים המרצים עונשם בבתי־הסוהר בישראל מיום המינוי עד 15.4.88, ערב יום העצמאות תשמ"ח.

שר המשפטים קבע קריטריונים לוועדה להגדרת אותם אסירים שעליהם לא תחול בדיקה. לדוגמה: אסירים המרצים עונש מאסר זו פעם שניה ויותר, אסירים שנדונו למאסר 10 שנים ויותר, אסירים שעונשם הוקל בעבר על־פי המלצת ועדת חנינה ועוד.

כזכור, הודיע שר המשפטים על מינוי הוועדה לראשונה בעת הדיון בכנסת בהצעת „חוק החנינה" שהוגש על־ידי מס' חברי־כנסת. כאשר ציין כי הוא מתנגד לחקיקת חוק בעניין זה, אולם רואה בחיוב מינוי ועדת חנינה שתהווה זרוע לשר המשפטים אשר ימליץ בעניין זה לפני נשיא המדינה.

ישראל וצרפת ידונו בשיתוף פעולה באיידס

מאת גדעון קוץ, סופר „דבר" בצרפת

פאריס מיוחד (ל„דבר"). – שרת הבריאות הצרפתית מישל בריזאק, שתגיע ביום ה' הבא לביקור של שלושה ימים בישראל, תדון בשיתוף פעולה בין שתי המדינות בתחום חקר מחלת איידס.

בריזאק, שנועדה אתמול עם שגריר ישראל בפאריס עובדיה סופר, מסרה כי בכוונתה לדון בהידוק שיתוף הפעולה הרפואי בין שתי המדינות ובהידוק התיירות הרפואית מצרפת לישראל.

ישראל היא היצואנית מספר אחד של מכשירי סקאנר לצרפת – תשעה מכשירים המהווים 20 אחוזים מכלל המצאי, ובכוונת צרפת להרחיב יבוא זה.

יו"ר הפרלמנט המצרי:

מובארק מסכים לפגוש את שמיר – אם יאמץ היוזמה לוועידה בינ"ל

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערבים

הנשיא מובארק יהיה מוכן להיפגש עם ראש הממשלה יצחק שמיר רק בתנאי שהאחרון יאמץ את היוזמה לכינוס ועידה בינלאומית – זאת מסר השבוע יו"ר הפרלמנט המצרי ריפעת אל־מחגוב המבקר עתה ברומניה לנשיא צ'אושסקו.

מקורות דיפלומטיים בקאהיר טוענים כי היתה זו תשובתו של הנשיא מובארק לשדר ששלח לו לאחרונה הנשיא צ'אושסקו ובו הוא הפציר בו להסכים להפגש עם ראש הממשלה שמיר. השדר נשלח בעקבות השיחות שקיימו צ'אושסקו ושמיר לאחרונה בבוקרשט.

ישראל מוחה בפני צרפת על החלטת פסגת המדינות דוברות הצרפתית

גדעון קוץ, סופר „דבר" בצרפת

(מיוחד ל„דבר"). – שגריר ישראל בצרפת עובדיה סופר הביע אתמול במהלך שיחה עם מנכ"ל משרד החוץ הצרפתי ז'ילבר פרול צער על "הפוליטיזציה של פסגת המדינות דוברות צרפתית" שנערכה בקוויבק.

בהחלטה שקיבלה הפסגה – ושאליה לא הצטרפה קנדה – נאמר, כי השלום במזה"ת יושג על־ידי "פתרון כולל והכרה בזכויותיו הלאומיות של העם הפלסטיני ובמיוחד זכותו הבסיסית הלגיטימית להגדרה עצמית".

פרול ענה, כי גם צרפת מצטערת על הפוליטיזאציה וכי לא היא שיזמה את ההחלטה. בשיחה נדונו גם נושאים, שיעלו בעצרת הכללית הקרובה של האו"ם. כן נסקר המצב בלבנון ובמפרץ הפרסי.

סעודיה דוחה את רעיון הוועידה האזורית של שמיר

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערבים

הדובר הסעודי מיסמך שלל אתמול על הסף את הצעתו של ראש הממשלה יצחק שמיר, שנציגים סעודים יטלו חלק בוועידה איזורית להשכנת שלום במזה"ת.

הדובר הגיב בכך על הצעתו של ראש הממשלה שביר שבוועידת שלום איזורית ישתתפו נציגים סעודים לצד נציגים מישראל, ירדן, מצרים ונציגות פלשתינאית.

בהודעתו אמר הדובר הסעודי, כי ארצו נאמנה לעקרונות הקונסנזוס הערבי, שלפיהן לא ייתכן הסדר לסכסוך הישראלי־ערבי מבלי שישראל תיסוג מכל השטחים שנכבשו ב־1967 ותכיר בזכותם של הפלשתינאים להגדרה עצמית.

הפגנת התעשיה האווירית בירושלים (צילום: יוסי אלוני)

„נאצים" – קראו עובדים לשוטרים שפיזרו אותם בגאז ממשרד החוץ

עשרה מהתעשיה האווירית ועובדת משרד החוץ נפצעו • המשטרה: העובדים ניסו לפרוץ • המפגינים: לא חרגנו

מאת יורם לוי, סופר „דבר" בירושלים וכתבי עתי"ם

עשרה מעובדי התעשיה האוירית נפגעו אתמול מגאז מדמיע במהלך הפגנה אלימה, שערכו ליד משרד החוץ בירושלים נגד שמעון פרס.

סמוך לשעה 10.30 הגיעו לאזור משרד החוץ עשרה אוטובוסים ובהם כ־500 מעובדי התעשיה האוירית. ההפגנה היתה אמורה להיות שקטה ובתיאום עם המשטרה, וכוח המשטרה במקום לא היה גדול במיוחד.

העובדים התרכזו במגרשי החניה של משרד החוץ, ולכאורה התנהלה ההפגנה כמתוכנן. אולם כאשר התברר למפגינים כי פרס אינו מוכן לפגוש משלחת מטעמם – החלה התפרעות.

עשרות עובדים חסמו את כביש הכניסה למשרד החוץ, טיפסו על הגדר המקיפה, נתלו על השער החשמלי ואף עלו על גגות של מכוניות חונות של עובדי משרד החוץ. קציני המשטרה שהיו במקום קראו ברמקול למפגינים לחזור למקום, אך הם לא נענו.

משראו קציני משטרה במקום, כי המארגנים איבדו שליטה על אנשיהם ויש חשש שהם ייכנסו למשרד החוץ, הם דיווחו על כך למפקד משטרת ירושלים תנ"ץ יוסף יהודאי, וזה הורה לפזר את העובדים בגאז מדמיע.

שוטרי משמר הגבול הפעילו מרסס גאז ופיזרו גאז מדמיע בכמות רבה. המפגינים נסו לכל עבר, כשהם דומעים ומגדפים את השוטרים „נאצים".

שניים מהם התעלפו ונותרו על הכביש. למקום הוזעקו אמבולנסים ופינו עשרה מן המפגינים וכן עובדת משרד החוץ, שנפגעו מן הגאז וסבלו מבעיות נשימה וצריבות.

הנפגעים פונו לבתי החולים „שערי צדק" ו„הדסה עין־כרם" ושוחררו כעבור מספר שעות. לאחר שהגאז התפזר, שבו המפגינים וחסמו את הכביש. אחד מהם ידה אבן שניפצה שמשה אחורית במכוניתו של תנ"ץ יהודאי.

האוירה התלהטה עוד יותר, כאשר חסמו המפגינים במחסום את הכביש הראשי העובר של משרד החוץ ויידו אבנים ופחיות לעבר הכביש במטרה לגרום שיבושים בתנועה. המשטרה נאלצה לסגור מספר פעמים את התנועה בכביש, כאשר בכל פעם נסגר נתיב אחר ובשני התנהלה התנועה בכבדות בגלל עמידתם של המפגינים במרכז הכביש.

„הגבנו בתחילה באיפוק, עד אשר היה חשש שהגדר של משרד החוץ הסעד ייפרצו, ואת זה משטרת ירושלים לא יכלה להרשות" אמר בתום האירוע תנ"ץ יהודאי. „העובדים יכולים לטעון מה שהם רוצים, לנו יש עדויות, צילומים והקלטות".

יהודאי הגיב גם על הקריאות „נאצים", שהושמעו כלפי השוטרים. „אחרי שהתנהגנו אתם באיפוק בכל ההפגנות אז לבוא ולומר לנו נאצים הם־אנטיק, זו הרגשה קשה וחבל שזה מגיע למשטרה".

לעומתו טענו אנשי התעשייה האווירית, כי המשטרה השתמשה בגאז מדמיע שלא בצורך, היות שניתן רשיון להפגנה, והמפגינים לא חרגו מכבוד ולא שלהבו את היצרים.

הפגנה במשרד הבטחון

מאות מפועלי התעשיה האוירית חסמו אתמול בבוקר את קטע רחוב קפלן מול הקריה, בהסכמת מפקד משטרת מרחב ירקון אריה ביבי, שפיקד על כוחות גדולים של אנשי משטרה וסיירת משמר הגבול. מצוידים בקסדות האלות.

המפגינים התפזרו מהמקום בשעה 11.30 ופנו לכיוון האוטובוסים. אלא שבדרך ההלו לפתע ארבעה מהם להתפרע, והשוטרים שהיו בקרבת מקום ביהרו לעצרם.

בשקם נוצרה מהומה, כשחבריהם של העצורים סירבו לעזוב את המקום ודרשו מהמשטרה לשחרר את חבריהם.

אחבר סגרו העובדים את שערי התעשיה האווירית בבוקר, אולם אחר־הצהרים נפתחו השערים ועובדים שסיימו משמרתם הורשו לצאת עם רכבם. צעד זה בא בעקבות, מאחר שהיה חשש שהשערים יישארו נעולים, כדי להבטיח שהעובדים שאינם עובדים היום יישארו במפעל להמשך ההפגנות.

באחד השערים במתקני התעשיה האווירית הציתו כמה עובדים צמיגים. אך האש כובתה במהרה. לא היתה התקהלות והתנועה בכביש פתח־תקווה לא הופרעה.

הפגנות שקטות בבאר־שבע

פעולות המחאה של 750 עובדי מפעל רמת"א של התעשיה האוירית בבאר שבע נערכו אתמול ללא הפרות סדר ובתיאום עם המשטרה. בין היתר הציגו העובדים דגם של מטוס הלביא במדרחוב בעיר. הפעילו משמרות מחאה והחתימו עוברים ושבים על עצומות.

משמרות מחאה נוספות הוצבו עד שעות הערב במרכז הרפואי סורוקה ובתחנה המרכזית של אגד. גם שם נערכה החתמה על העצומה למסכלה, והעובדים קיימו שיחות סיכנוע בצידקתם עם הציבור.

בית־הדין לעבודה דחה העתירה לביטול הפיטורין

ההנהלה רשאית לצמצם עד אפס את מספר העובדים ב„רום כרמל"

(עו) – בית הדין האזורי לעבודה בחיפה דחה אתמול את עתירתם של ההסתדרות ועובדי „רום כרמל", שביקשו מבית הדין להצהיר, כי ההודעות הפיטורין שהוציאה אורדן לעובדיה בטלות ומבוטלות.

נשיא בית הדין השופט אליעזר כנפי קבע, כי ההסתדרות והעובדים לא מיצו את ההליכים בהסכם העבודה הקיבוצי, הקובע שיש להביא חילוקי דעות בין המעביד לעובדים לפני ועדה פריטטית. השופט הביע פליאה על כך שמועצת פועלי חיפה לא ביקרה לפנות לוועדה כזו.

בית הדין קבע, כי הסכם העבודה הקיבוצי מכיר במפורש בזכות המעביד לצמצם את כוח העבודה במפעל „עד כדי אפס עובדים". „אם העובדים בחרו שלא להפעיל את ועדת הבירור הפריטטית" קבע השופט, „אין להם אלא להלין על עצמם".

בא כוח המפעל טען, כי אין לבית דין סמכות לדון בעתידת העובדים, שכן החלטת המעביד לסגור מפעל אינה בביטוי החסם הקיבוציים. השופט בנפי דחה טענה זו וקבע, כי על הצדדים חל הסכם קיבוצי, ורק לבית הדין נתונה הסמכות היחודית לדון בדבר פירושו או ייצומו של הסכם עבודה קיבוצי.

נמסר, כי מועצת פועלי חיפה החליטה כיד לאחר מתן ההחלטה לבקש הליכים לייבוב חילוקי הדעות בפני ועדה פריטטית כבתחייב מהסכם העבודה הקיבוצי.

בשעת מתן ההחלטה ולאחריה התגודדו בבית הדין עשרות מעובדי „רום כרמל" ופתחו רב שוד במקום.

הסכם ברבר חידוש העבודה ב„כחל" צפת הושג אתמול בתל־אביב, בפגישה בין הנהלת „עלית" – בעלת המפעל – מועצת פועלי צפת וועד עובדי „שחל". המפעל לייצור חלבה וטחינה בצפת, המעסיק 72 עובדים, נסגר בתחילת השבוע.

עיריית ירושלים – למסע ציבורי במטרה לאשר את תוכנית האיצטדיון

מאת יהם לוי, סופר „דבר" בירושלים

עיריית ירושלים וגורמים ציבוריים בעיר מתכוונים לפתוח בפעולות מחאה ציבוריות נגד ראש הממשלה בדרי שיאשר את תוכנית האיצטדיון.

לסופר „דבר" נודע, כי פעולות המחאה היו אמורות להתבצע כבר בראשית השבוע, אך נדחו בשל הפגנות אנשי התעשיה האווירית. בין היתר שוקלים בעיריית ירושלים לנקוט אמצעים משפטיים, כדי להביא לאישורה המיידי של התוכנית.

ראש עיריית ירושלים טדי קולק שיגר מכתב חריף לראש הממשלה, ובו הוא מאשים את משרד הפנים בסחבת בכל הליכי אישור תוכנית האיצטדיון.

בהתייחסו לידיעה שפורסמה השבוע, כי מנכ"ל משרד הפנים אריה דרעי הורה להעביר את התוכנית לבדיקת היועץ המשפטי של משרדו, כתב קולק: „נראה לי שגם הידיעה הזאת באה רק לחזק את הידיעות הנוספות שהגיעו אלינו, לפיהן נעשים מאמצים רבים למצוא פגמים מלאכותיים בתוכנית, כך שמשרד הפנים – במקום לסייע לתכנון – רק מאריך את ההליך ללא צורך".

ראש העיר מציין, כי התוכניות הופקדו וכל מי שהתנגד, ולכן על שמיר לחתום עליהן ללא דיחוי.

משמאל לימין: יצחק בן־נר, אברהם הפנר, חנה זמר, מ"מ ראש הממשלה שמעון פרס ויעקב פתחר

„דבר אחר" מיוחד למלאכים באים וכולל הכל

מאת סופר „דבר"

בית התצוגה „בתי־דבית „דבר" ערכו אמש מסיבה, לכבוד הופעת ספרו של יצחק בן־נר „מלאכים באים", וכן ספרו של אברהם הפנר „כולל הכל".

סופרים, אמנים ועתונאים באו למסיבת „התוף המערבי" על שפת ימה של תל־אביב, ואף מ"מ ראש הממשלה שמעון פרס קפץ זמן – לאחר הפגישה עם נציגי העובדים מתעשיה האווירית – לבוא ולברך את חתני המסיבה. למוזמנים חולקה הוצאה מיוחדת של „דבר אחר" שיצחק בן־נר ערכו. אלא שזה היה גליון התעשה גם כשכילו. קטעים נבחרים מן הגליון קרא לפני באוהדים יהון לבנון. דברי ברכה נשאו עורכת „דבר" חנה זמר ומנכ"ל „דבר" יעקב פתחר.

גליון ההפתעה של „דבר אחר", שהוצא במיוחד למסיבה (צילומים: אבי עורי)

נכשלה הפגנת „כך" נגד אלוף מצנע בקריית ארבע

מאת אריאל בן־עמי, סופר „דבר"

חברי תנועת „כך" בקריית־ארבע נכשלו אתמול בהפגנתם המתוכננת נגד אלוף פיקוד המרכז עמרם מצנע, שביקר במקום.

האלוף מצנע הוזמן לקריית־ארבע על־ידי ראש המועצה שלום ואך, בעקבות ארועי ראש־השנה לפני חודשים אחדים. בקריית־ארבע התנגדו רבים לביקור ואף הפיצו כרוזים נגד ביקור האלוף.

אנשי תנועת „כך" תכננו להפגין נגד האלוף מצנע ואולם הצליחו לגייס רק מפגינים בודדים. כשהגיע האלוף למקום קראו לו אנשי „כך" „שקרן ובוגד", ואף הסיתו ילדים אחדים בבית הספר המקומי לצעוק לעברו קריאות גנאי.

מעבר לכך התנהל הסיור כמתוכנן ללא תקריות ובסופו נכח האלוף בהופעתה של עפרה חזה במתנ"ס המקומי.

אלמונים תקפו בצידון מאות שיעים לרגל העשורה

צידון (עי"ר). – אלמונים חמושים תקפו אתמול בעיר הנמל צידון כמה מאות מתאבלים שיעים שצעדו לפתוח חמישה אנשים בנשק אוטומטי – מסרה המשטרה.

האלמונים, המשמשים נסעו במכוניות במבנית בשכונה שיעית, וניתן כדי כך פתחו באש תל־מקלעים לעבר הצועדים, לאחר מכן הם נמלטו מן המקום.

היתה זו התקרית היחידה של אלימות במהלך יום המצעדים, ההפגנות וההצהרות שערכו רבבות שיעים, לציון יום העשורה, יום הכיפורים לקדוש השיעי חוסיין, שמת בקרב קארבאלה במאה הז'.

אלפים שהתאספו בעירה נבטייה בדרום לבנון קראו במקהלה „מוות לישראל". כמה מאות הקיזו את כיכר העיר כשהם מכים על ראשיהם בחרבות.

בנבטייה גם התלקו ידיות בין אנשי „חזבאללה" לבין תומכי „אמל". כביריות צעדו אנשי שתי התנועות הללו בנפרד וללא תקריות בחלק המוסלמי של העיר.

במקומות רבים בלבנון קראו המתאבלים השיעים „ירושלים, אנו באים, מוות לשטן הגדול ולישראל הנתמכת בה".

בלעדי לבנק המזרחי

צמד תשואה

3 מדדים על חשבון הבנק - רווח מיידי למצטרפים

הצטרף היום ל"צמד תשואה" ותהנה ממדד יסודי של חודש יוני 87 ותשואה גבוהה בהמשך.
לבחירתך מסלולי חסכון ל־2 עד 5 שנים בהשקעה חד פעמית המעניקה לך
הצמדה בתוספת ריבית שנתית צמודה. בנוסף לכך תוכל להנות מהלוואות
מחלות בריבית של פריים + 0.5% לשם הפקדה ב"צמד תשואה".
אם ברשותך מניות הסדר או כל חסכון אחר שמועד פדיונו קרב
"צמד תשואה" היא ההשקעה הטובה ביותר עבורך.
הצטרף גם אתה אל הנהנים מהתשואות של בנק המזרחי
* המבצע לתקופת זמן מוגבלת. הבנק רשאי להפסיקו בכל עת.

בנק המזרחי

ועידת הפראנקופוניות בקוויבק קוראת לכיבוד זכות הפלשתינים להגדרה עצמית

קוויבק (א.פ. ועיצ).- כנציגי 37 מדינות דוברות צרפתית הנוטלים חלק בועידת הפיסגה של המדינות הפראנקופוניות בקוויבק קיבלו אתמול הצעת החלטה המכירה בזכות ההגדרה העצמית של הפלשתינים בהתנגדות מדינה אחת בלבד, המארחת, קנדה.

כל משתתפי הוועידה הביעו תמיכה בקריאתו של יוזם ההחלטה, נשיא לבנון אמין ג'ומייל, לכינוס ועידת שלום בינלאומית במזרח התיכון, אבל קנדה התנגדה, לאמור, כאחד מסעיפי ההצעה, הקורא להעניק לעם הפלשתיני „את זכות הבסיסית והלגיטימית להגדרה עצמית".

במסיבת עתונאים שכינס אתמול עם תום יום הדיונים של הוועידה הסביר שר החוץ של קנדה ג'ו קלארק את דרך ההצבעה הקנדית בכך שמשמעותה לכאורה של הגדרה עצמית היא מדינה עצמאית, ובתמיכה מוקדמת בה יש משום נקיטת עמדה כלפי החלטות הוועידה הבינלאומית המוצעת. „אין זה מן הנמנע שהצדדים למשא ומתן יחליטו שמדינה עצמאית היא אכן פתרון הטוב ביותר לבעייה", אמר קלארק, „אבל ישנן גם אפשרויות אחרות."

בין שמונה הצעות החלטה אחרות התקבלו אתמול הייתה החלטה הפונה קריאה למדינות העולם החופשי להפעיל לחץ כלכלי ומדיני על דרום־אפריקה לביטול אפרטהייד. בהחלטה לא הוזכרה הטלת סנקציות חדשות על דרום־אפריקה, אבל נכללה בה פניה אליה לשחרר אסירים מדיניים ובכללם את נלסון מאנדלה ולהסיר את החרם מעל ארגון השחורים „הקונגרס הלאומי האפריקאי".

נשיא צרפת פרנסואה מיטראן, המשתתף אף הוא בוועידת הפיסגה, נפגש ביום ד' לשיחה בת 40 דקות עם נשיא לבנון אמין ג'ומייל. לתוכן שיחתם לא ניתן פרסום. הוועידה קיבלה גם החלטה הנוגעת ללבנון, הקוראת להגשת סיוע לה לצורך שיקום כלכלתה. הוחלט על הקמת קרן אוטונומית שתאסוף תרומות וולונטאריות ותעסוק במימון תוכניות שיקום של מוסדותיה התרבותיים, החינוכיים הטכניים והרפואיים של לבנון, שנהרסו או ניזוקו במהלך המלחמה.

ראש המחלקה המדינית של אש"ף פארוק קאדומי (משמאל) לוחץ את יד שר החוץ של יוון קארולוס פאפוליאס אתמול, עם פתיחת פגישתם באתונה. יש להניח ששיחותם של השניים נסבה, בין השאר, בסיכויים לאיחוי הקרע בין ערפאת לבין הנשיא אסד, שכן קאדומי ידוע כתומך נלהב בהתפייסות בין אש"ף לסוריה ושר החוץ של יוון חזר לפני מספר ימים מביקור בדמשק. (צילום: א.פ.)

האם טס רוסט למוסקווה „למען הכף"?

מוסקווה (עיד ועיצ). - הטייס מערב־גרמני הצעיר מאתיאס רוסט כפר בעדות שהוגשה בית־הדין הסובייטי העליון שבפניו הוא ניצב למשפט ובה נאמר, כי הוא אמר לאנשים שפגש בכיכר האדומה, כי הוא טס לעבר הקרמלין „למען הכף".

שלשום השמיע רוסט בן ה־19, יזכור, שבה טען כי הוא טס למוסקווה ב־28 במאי בשליחות שלום, אולם בישיבה השניה של המשפט אתמול קרא השופט רוברט יבומורוב עדות בכתב שמסר הדיך התיירים המערב־גרמני גונטר ייכר, שסתרה לכאורה את הודעת רוסט.

העד סיפר כי ראה כיצד מטוס קל דגם „ססנה" עם סימנים גרמניים חג מעל הכיכר האדומה ואחר כך נחת. „איש צעיר גבוה יצא מתא הטייס. שאלתי אותו מאין הוא בא, והוא השיב כי בא מהלסינקי" סיפר העד. „כיצד עברת את הגבול? שאלתי אותו.

היה לי קשר רדיו עם מטוס צבאי סובייטי, וקיבלתי ממנו רשות להמשיך בטיסה" השיב רוסט. „למה עשית זאת", רייכר שאל.

„פשוט למען הכף", השיב רוסט, לפי עדותו של רייכר.

כאשר נתבקש רוסט להגיב על עדות זו הוא הכחיש את ההערה בדבר קשר הרדיו עם מטוס סובייטי, אולם בתחילה אישר את יתר הפרטים בעדותו של רייכר. אולם כאשר השופט שאל אותו, אם זה כלל גם את דבריו, כי טס למוסקווה למען הכף, הוא השיב „לא".

השופט שאל אותו מדוע בכל זאת אישר את העדות קודם לכן, והוסט השיב כי לא הבין חלק זה בעדות. הוא ביקש להבהיר שלא טס אל הקרמלין כך סתם, משום שהתחשק לו.

אחד משמונה עדי הראייה שנקראו להעיד מטעם התביעה היה שוטר התנועה אלכסנדר ליובימוב. עד זה סיפר כי ראה כיצד נחת מטוסו של רוסט בקירבת הכיכר האדומה. כשנשאל על־ידי התובע ולאדימיר אנדרייב מה היתה, לדעתו, מטרת טיסתו של רוסט, הוא השיב: „יתכן שהיה לטיסה זו אופי פרובוקטיווי".

כדי להוכיח את אשמת רוסט בסעיף הנוסף של „חוליגניזם מרושע", הופיעו עדים שאמרו, כי מטוסו של רוסט חג מעל הכיכר האדומה בגובה נמוך ביותר וכשאשר נחת בקצה הכיכר, הוא סיכן חייהם של בני אדם.

כאשר נשאל עד אחר, אנדריי מולוקירידוב, מה הוא חשב כאשר ראה את המטוס, הוא אמר: „מחשבתי הראשונה היתה למצוא מחסה". כמה עדים אמרו כי ראו על המטוס סימן שהוא דומה לפצצה, אולם רוסט אמר כי זה היה סמל של שלום ותקווה.

עד אחר אמר כי אישה רוסיה המדברת גרמנית סיפרה כי רוסט אמר שבא בשליחות של שלום, אולם כאשר השופט ביקש כי יבהיר את הדברים, הוא אמר שאינו זוכר.

העד יבגני קרופאנוב אמר ששאל את רוסט מדוע בחר לנחות בלבה של מוסקווה וצעיר השיב לו: „אני אוהב את המקום הזה מאד מאד".

גידול של 35 אחוז במספר עניי ארה"ב

וואשינגטון (עיצ.) מספר המשפחות העניות בארה"ב גדל ב־35 אחוז מאז 1979 - כך עולה מתוצאות מחקר שפורסם ביום ד' על־ידי מרכז מחקר פרטי. שליש מגידול זה נבע, עלפי המחקר, מצמצום היעילות של תוכניות הסיוע הממשלתיות.

המחקר מצביע על העובדה שבשנת 1986 איפשרו תוכניות סיוע ציבוריות למספר קטן יותר של משפחות עניות עם ילדים לעבור את סף העוני. בשנת 1979 הגיע מספר המשפחות העניות ל־4.1 מיליון, ואילו ב־1986 מספרן מונה כבר 5.5 מיליון משפחות.

התפתחות זו מוסברת בקיצוצים בתקציבי הסיוע הסוציאלי במישורים המקומי והפדראלי. בגידול במספר האמהות הלא נשואות בצמצום כללי של ההכנסות הנמוכות כתוצאה מהשינויים הכלכליים שחלו בארה"ב בשנים האחרונות.

אפר הרוצח מהנגרפורד פוזר לרוח „שלא ישאיר כל זכר"

מאת דליה שחון, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל"דבר").- גופתו של מיכאל ריאן, שהתאבד בידיה בשיאה של אורגיית רצח שבמהלכה קטל 16 אנשים בהאנגרפורד, נשרפה אתמול בטקס דתי ואפרו פוזר על פני שטח נרחב, „כדי שלא ישאר זכר לקיומו", כדברי הכומר אשר ניהל את הטקס. חוקרי המשטרה אמרו אתמול שבנתיחה לאחר המוות שנעשתה בגופו לא התגלו כל סימני סמים או אלכוהול בדמו. המניע להשתוללותו אינו ידוע בבירור. פסיכיאטרים העלו את הסברה, שהוא סבל מסכיזופרניה במצב מתקדם ביותר.

בין קרבנותיו של ריאן הייתה גם אמו. קרוב משפחה של אחד הקרבנות איים בעבר להוציא את גופתו של ריאן מקברה, אם היא תיקבר בהאנגרפורד.

מוחמד סעיד שאראפדין, לבנוני חבר ארגון „חזבאללה", מובל באזיקים לבית־המשפט בניו־יורק להארכת מעצרו. ברשותו של שאראפדין, מומחה לחבלה החבר בארגון השיעי הפרו־איראני מאז גיל 14, נמצאו חלקי מטוסי קרב אמריקאיים גנובים, שאותם היה בדעתו, לפי החשד, להעביר לידי המומחים הצבאיים של איראן. (צילום: א.פ)

פריחה לספרות אנטישמית ביפאן

ה„ליברסיון": „שנאת היהודי מהולה ביפאן בהערצה לגאוניותו הכלכלית וברצון לחקותו"

מאת ברוקה קיץ, סופר „דבר" בפאריס

פאריס (מיוחד ל„דבר").- גל אנטישמיות עובר באחרונה על יפאן, שבמסגרתו הוצאו לאור כתריסר ספרים „חדשים המסיתים לאנטישמיות והמצדיקים אותה – כך עולה מדיווחו של שליחו המיוחד של העתון „ליבריסיון" ביפאן.

ספר בשם „להבין את היהודים – להבין את העולם", הטוען כי „השואה של היהודים היא המצאה ושמעשי הנאצים באושוויץ לא היו נוראים יותר מאלה של האמריקאים בהירושימה" נמכר ב־800,000 עותקים בתוך חודשים אחדים. מחבר הספר הוא מסאמי אונו, קאתולי העומד בראש „מרכז המחקר על המזרח התיכון" באוסאקה. לטענתו, שולטים כבר היהודים בארה"ב והם רוצים עתה להרחיב את שלטונם לעולם כולו. יפאן, שלה הם לא סלחו את בריתה עם הנאצים, עומדת, לדבריו, בדרכם, והם רוצים, לפיכך, להשמידה. אונו סוקן שהיהודים הם שיזמו את הנסקציות הכלכליות האחרונות של ארה"ב על יפאן ושהם מתכננים מפולת כלכלית בשנות ה־90, שלה היפאנים ישמשו היפאנים כשעיר לעזאזל.

עוד כ־12 ספרים העוסקים ב„מזימה היהודית הבינלאומית" התפרסמו ביפאן במשך פחות מחצי השנה האחרונה. בסך הכל מוצעים עתה למכירה ביפאן כ־50 ספרים שונים, העוסקים בנושאים „יהודיים". העתון מציין את הערצתם של היפאנים לגאוניותם הכלכלית של היהודים ומספר כי במפעלים מסויימים לומדים העובדים הצעירים בסמינרים מיוחדים „טכניקות כלכליות יהודיות". רב־מכר אחר הוא ספר בשם „התעשרו והשקיעו בבניות המעניינות את היהודים".

העתון מסכם כי „יש מעין קונסנזוס לאומי על האנטישמיות" ביפאן היום. פרופסור מסאו קונידו מאוניברסיטת טוקיו מסביר, כי אנטישמיות זו היא „ביטוי לעוינות הגוברת בקרב היפאנים כלפי ארה"ב, שאותה מהים יפאנים רבים בשגגה עם היהודים".

הנרי קיסינג'ר מתריע:

„הרפורמה הכלכלית של גורבצ'וב – סכנה לשאר מדינות העולם"

פקין (רויטר).- הרפורמות הכלכליות של מנהיג ברה"מ מיכאיל גורבצ'וב מציבות סכנות לארצות העולם בין אם תצלחנה ובין אם לא – אמר אתמול שר החוץ לשעבר של ארה"ב הנרי קיסינג'ר בהרצאה שנשא בפקין.

„אם יוכתרו בהצלחה, הרי שברה"מ חזקה אינה בהכרח ברכה שלמה, אלא אם כן תשנה את מדיניות החוץ שלה", אמר קיסינג'ר. „אם תיכשל, יציב כשלונה פיתוי גדול בפני ההנהגה הסובייטית לנקוט פעולה בתחום אחד שבו נחלה ברה"מ הצלחות שאינן מוטלות בספק, הצבאי, והיא תנסה לפעול בתחום זה כדי לשפר את בטחונה בטרם תיעשה כלכלתה מיושנת ללא תקנה."

קיסינג'ר, שהגיע לפקין ביום ג' לביקור פרטי בן תשעה ימים, אמר ששיפור יחסי ארה"ב עם ברה"מ יהיה אפשרי רק אם תנקוט ברה"מ צעדים ממשיים להרחקת גורמים להיווצרות מתחים בינלאומיים. לדבריו תהיה הפחתת המתחים שתבוא בעקבות חתימה על הסכם חדש לפיקוח על הנשק הגרעיני קצרת ימים, אלא אם כן תשנה ברה"מ את שאיפות ההתפשטות שלה.

כגורמים למתחים בינלאומיים מנה קיסינג'ר את משלוחי הנשק למרכז אמריקה, הנוכחות הסובייטית באפגניסטאן, תמיכתה בנוכחות הצבאית של וייטנאם בקמבודיה וכוחותיה הצבאיים המתוגברים לאורך גבולה עם סין.

פקיד ממשלה מוסלמי בסרי לאנקה נורה למוות בידי קיצונים טאמילים

קולומבו (א.פ. ורויטר).- קיצונים טאמילים הרגו אתמול בירייה פקיד ממשלה מוסלמי במחוזר שבמזרח סרי לאנקה, ותושביה המוסלמים של העיר העלו באש את משרדי הארגון הטאמילי „נמרי טאמיל־אילאם" בתגובה. היה זה מקרה הרצח הראשון של פקיד ממשלת סרי לאנקה בידי קיצונים טאמילים מאז חתימת הסכם השלום בין הטאמילים לממשלת בהודו.

הפקיד, המשנה לנציג הממשלה במחוזר, נורה על־ידי שלושה אלמונים רכובים על אופניים בעת שעשה דרכו למסגד לתפילה. עם היוודע דבר הרצח העלה, כאמור, המון מוסלמי את משרדי הארגון באש מתוך הנחה שאנשיו עומדים מאחורי הרצח.

ההתגברות המתיחות במזרח סרי לאנקה בין בני המיעוט הטאמילי לבין בני המיעוטים המוסלמים והסינהלים נובעת מהתנגדותם ומחששם של הטאמילים מפני תוצאות משאל העם הצפוי בסוף שנת 1988. משאל זה נועד להכריע בשאלה אם יוסיף המחוז המזרחי של האי, שבו מיעוטים גדולים של סינהלים ומוסלמים, להיות קשור למחוז הצפוני, המאוכלס כמעט רק בטאמילים והנהנה מאוטונומיה מלאה, או שישוב להיות כפוף ישירות לממשלת סרי לאנקה.

3,690 בני אדם נהרגו בארבע שנות מלחמת האזרחים בסרי לאנקה, והושמד רכוש ממשלתי ופרטי בשווי 311 מיליון דולאר – כך עולה מדו"ח של ממשלת סרי לאנקה, שפורסם אתמול.

מקורות לא רשמיים העמידו עד כה את מספר ההרוגים על יותר מ־6,000.

פקיד משרד ההגנה הודיע שלשום כי יותר מ־2,200 עצורים טאמילים שוחררו במסגרת הסדר השלום, בהם הקבוצה האחרונה של 614 ששוחררו שלשום. 600 עצורים נוספים ישוחררו, לדברי הפקיד, ממחנות סגורים בשבוע הבא. בספרם הכולל של העצורים המוחזקים עדיין בידי זרועות הבטחון אינו ידוע.

משרד מבקר המדינה

מכרז פומבי 1/87

דרושים מועמדים למשרות פנויות ביחידות המשרד בירושלים, בתל־אביב ובחיפה

דרושים עובדים לתפקידי ביקורת

1. בעלי השכלה גבוהה מושלמת באחד התחומים: כלכלה, חשבונאות, מדעי מחשב, מינהל עסקים.
2. בעלי השכלה גבוהה מושלמת שהם בעלי רשיון רואה חשבון או שהם בעלי הכשרה בניתוח מערכות ענ"א או בנושאי מחשב בהיקף של 400 שעות לימוד לפחות.
3. בעלי השכלה גבוהה מושלמת באחד התחומים: מדעי המדינה, משפטים, מינהל ציבורי, סטטיסטיקה, הנדסת בניין, הנדסת ניהול.
4. בעלי השכלה גבוהה מושלמת שהם בעלי הכשרה בנושאי ביקורת בהיקף של 400 שעות לימוד לפחות או שהם בעלי נסיון מעשי מוכח של 5 שנים לפחות בתפקידי ביקורת או בתפקידים שבהם רכשו ידע ונסיון מעשי במינהל, ארגון ומשק של מערכת גדולה.

לתפקיד של עוזר ביחידה לעריכת כתבי המשרד דרוש עובד בעל נסיון והתמצאות בעריכת חומר כתוב ובניסוח, במיוחד בתחומים הקשורים במינהל ציבורי, בכלכלה ובמינהל כספי; על העובד להיות בעל השכלה כמפורט למעלה או בעל השכלה אקדמית מושלמת במדעי הרוח (רצוי בלשון ובספרות עברית).

למילוי תפקידי ביקורת נדרשת התמצאות טובה במינהל הציבורי ובעניינים משקיים; כושר ניתוח; יוזמה וכושר שפיטה; כושר ליצור מגע נאות עם גופים רשמיים; כושר הבעה בכתב ובעל פה בשפה העברית ושליטה בשפה נוספת – רצוי אנגלית – עד כדי שימוש בספרות וחומר מקצועי, הדרוש לצורך הביקורת.

המשרות הן בדרגות 5–4, 6–5, 7–6 ו־8–7 של הדירוג המקצועי לעובדי ביקורת המדינה, והמשכורת משולמת עפ"י סולם השכר המיוחד לעובדי ביקורת המדינה. דרגתו של מי שיימצא כשיר לעבודה תיקבע בהתחשב, בין היתר, בנסיונו וברמת השכלתו. במשרות הביקורת תינתן עדיפות לבעלי השכלה המפורטים בסעיפים 1 ו־2 לעיל.

לצורך מילוי התפקידים עשויים העובדים להידרש לעבוד בשעות עבודה לא מקובלות ובשעות נוספות וכן עשויה העבודה להיות כרוכה בנסיעות מחוץ למקום העבודה.

כל מקום שמוזכר מועמד בלשון זכר הכוונה גם לנקבה. תינתן הזדמנות שווה לאישה ולגבר בעלי כישורים מתאימים להתמודד על אותה משרה.

המעוניין להתקבל למשרה מהמשרות המוכרזות, ימלא בשני עותקים „טופס בקשה למשרה פנויה", אותו ניתן לקבל בלשכות המחוזיות של משרד מבקר המדינה בירושלים, בתל־אביב ובחיפה ובכל משרדי הזואר בארץ.

את הבקשות יש לשלוח למשרד מבקר המדינה, הממונה על המינהל, ת.ד. 1081, ירושלים 91010.

לבקשה יצורפו: העתקים מאושרים של תעודות המוכיחות, שמגיש הבקשה הוא בעל השכלה כנדרש במכרז ואישורים על נסיונו בעבודה מקצועית; קורות חיים בכתב ידו של מגיש הבקשה; וכן תמונתו שצולמה בשנה האחרונה.

עובד מדינה, המציג את מועמדותו למכרז, יעביר העתק נוסף של הטופס „בקשה למשרה פנויה" באמצעות הממונים עליו במשרד בו הוא עובד.

מי שנמצא בשירות בצה"ל בתקופה הנקובה להגשת הבקשות, רשאי להריש מועמדותו גם במכתב רגיל, ולאו דווקא בטופס הנ"ל, ובו יציין בקצרה פרטים אישיים, השכלה ונסיון.

תאריך האחרון להגשת הבקשות: ד' תשרי תשמ"ח (27.9.87).

פרטים נוספים ניתן לקבל במינהל כח אדם של משרד מבקר המדינה, **רחוב רש"י 66, ירושלים, טלפון 02-237111.**

הערה: בחלק ממשרות הביקורת הפנויות ובמשרת עוזר ביחידה לעריכה מועסקים עובדים על פי חוזה מיוחד. עובדים אלה רשאים להשתתף במכרז, אך העסקתם בחוזה אינה מקנה להם כל עדיפות על שאר המועמדים.

לעבודה בטחונית בחו"ל דרושים

קציני מילואים

נתונים נדרשים:
★ גילאי 22–32
★ שירות מלא ביחידות שדה כלוחמים ומפקדים.
★ ידיעה טובה בשפה האנגלית ו/או בשפות אירופיות אחרות.
★ השכלה תיכונית מלאה לפחות.
★ כושר גופני טוב ובריאות תקינה.

המתאימים יצאו עם משפחותיהם לשליחות בת שנתיים־שלוש בחו"ל.

המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל יפנו בכתב לת.ד. 39350 ת"א מיקוד 61392 עבור י.ד. בצרוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. וטלפון.

– פנים מתאימים ייענו –

לתעשיה הצבאית באזור המרכז דרושים

למחלקה לניסויי שדה

1-87 חיילי חת"ם –
א) קצינים במקצועות קע"ת, ק"נא ומ"סול
ב) מפקדי תומ"ת

2-87 חיילי שריון –
מפקדי צוות טנקין (מט"ק)

3-87 חיילי הנדסה –
משקי"ם וקצינים בעלי ניסיון בסלוק פצצות

המעוניינים מתבקשים להתקשר בימים א–ה לטלפונים 03-479220 03-5426553 לקביעת מועד לראיון, או לפנות בכתב בפירוט נסיון ובציון המשרה המבוקשת, ליחידת התעסוקה ת.ד. 1044, רמת־השרון מיקוד 47100. נא לציין מס' תעודת זהות.

התעשיה הצבאית

לחברת דורסט תעשיות ריהוט בע"מ דרושים:

אנשי מכירות
בעלי נסיון במכירת ארונות מטבח, אמבטיה וארונות קיר, בשיטה אמריקאית. עדיפות לבעלי ידע בשרטוט ועיצוב.

מזכירה למפעל
בעלת נסיון בטיפול בלקוחות וניהול משרד

מרכיבים
להרכבת ארונות קיר בשיטה אמריקאית עם דלתות מתקפלות.

נגרים
מקצועיים לייצור ארונות מטבח.

למתאימים תנאים מצויינים
טל' 03-358493 לפנות לאהובה

קופת חולים מכבי

דרושים

1. רופאים עצמאים בכל המקצועות
לקביעת ראיון נא להתקשר עם הרופא המחוזי ד"ר לבון, בטל: 03-292911
2. אחיות מוסמכות
למשרות שלמות או חלקיות.
3. עובדי מעבדה רפואית
למשרות שלמות או חלקיות.
לקביעת ראיון נא להתקשר בטל: 03-201599 לגב' אהובה ברנר.
4. מזכירת רפואית
משרה מלאה ו/או חלקית לעבודה בשעות הבוקר ו/או אחה"צ למרפאות מיעצות של הקופה בתל־אביב (התפתחות הילד, גסטרו, פריון).
5. אחיות
2 אחיות למשרה מלאה או חלקית לעבודה בשעות הבוקר ואחה"צ למרפאות מיעצות של הקופה בתל־אביב (גסטרו, פריון).
6. מרפאים בעיסוק
למכון התפתחות הילד בתל־אביב.
7. קלינאי תקשורת
למכון התפתחות הילד בתל־אביב.
8. פיזיותרפיסטים
למכון התפתחות הילד בתל־אביב.
9. דיאטנית
משרה חלקית למרפאה גסטרואנטרולוגית בת"א
המעוניינים יגישו מועמדות בצירוף תולדות חיים ותעודות לת.ד. 4026 תל־אביב
ברור פרטים בטלפון: גב' מדלן קידר 03-292911 שלוחה 239 או 247.
10. אחים/יות מוסמכים/ות
בחצי משרה בדימונה, אופקים ונתיבות.
על המעוניינים לפנות טלפונית לגב' זהבה גביש טל: 057-35858 או 057-92088
11. מנהל/ת חשבונות
– יכולת עבודה עצמאית
– סוג ג' ומעלה
– ידע בהנהלת חשבונות ממוחשבת
– נסיון של 7 שנים.
– מקום העבודה: תל־אביב
נא לפנות טלפונית 03-292911 למר גבעתי.
12. מרכזנית
– נסיון בעבודה במרכזיה גדולה (תדקס 78459)
– שעות העבודה: 07.30–15.00
– מקום העבודה: תל־אביב
נא לפנות טלפונית 03-292911 לגב' מלכה
13. מחסנאי
– השכלה תיכונית
– רצוי נסיון של 3 שנים בעבודה כאפסנאי בחיל הרפואה
– ידיעת שפה לועזית – חובה
לפנות טלפונית 03-288145 לנחמה צרפתי.

הלוח הכללי

לקבוצת ארז דרושה

אחות מוסמכת
עדיפה בעלת נסיון קיבוצי ו/או קהילתי.
כניסה לעבודה – מיידית.
נא לפנות לעירית בטלפון 051-801154 051-801222, לפנות לאורי בטלפון 051-801182

בחברה מסחרית בת"א דרוש/ה

בחור/ה

לאחר שרות צבאי בעל/ת השכלה תיכונית לעבודות משרד כלליות והפעלת מחשב (אין צורך בנסיון קודם)
נא לפנות בכתב־יד בפירוט קורות חיים לת.ד. 2705 רמת־גן
מיקוד 52126
ולציין ע"ג המעטפה
עבור פקיד

חברה ממשלתית־עירונית לשיקום הדיור בתל־אביב־יפו בע"מ

„חלמיש"

לחברת חלמיש דרושים

1. ע/מנהל פרויקט
בוגר תאצ"ל
השכלה תיכונית מלאה
לאחר שירות בצה"ל
נסיון במגע עם קהל

2. ע/מנהל פרויקט
בשכ' עגמי
השכלה תיכונית מלאה
לאחר שירות בצה"ל
נסיון במגע עם קהל
ידע בערבית מדוברת
רצוי מגורים באיזור

3. מזכירת פרויקט
לשכ' עגמי
השכלה תיכונית
לאחר שירות בצה"ל
ידע בסיסי בערבית
ידע בהדפסה

המועמדים המתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד ולפרט קורות חיים, נסיון קודם, לת.ד. 8313 ת"א למנהל כח אדם – סודיות מובטחת.

חוק הזדמנויות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
[illegible]

דרוש

מרכז משק/גזבר

למושב עין־הבשור
רצוי עם נסיון קודם
פרטים בכתב: מושב עין־הבשור
מיקוד 85405

למוסד ממלכתי באזור תל־אביב דרושות

כתבניות

דרישות התפקיד:
א. מדפיסות בעברית ובאנגלית (על מכונת I.B.M חשמלית).
ב. לאחר שירות צבאי מלא, בריאות תקינה. לעבודה קבועה, כולל תנאים סוציאליים. שעות העבודה 08.00–16.00, או לעבודה עפ"י שעות.

באם הנכן עונות על הדרישות נא כתבו לת.ד. 33789 בצירוף קורות חיים, פרטים אישיים, כולל ת.ז., מספר אישי, ארץ לידה, שנת לידה, שנת עליה, כתובת ומספר טלפון.

רק מועמדות מתאימות ייענו.
סודיות מובטחת.

לצהלון מוסד גריאטרי דרושים/ות

1. רכזת מחלקת תשושי נפש
בוגרת מדעי ההתנהגות או עבודה סוציאלית לחצי משרה
2. מורים/ות למלאכה או מדריכי אמנות
לחצי משרה
3. אחים/ות מוסמכים/ות מעשיים/ות
4. כוחות עזר
5. עובדי נקיון
6. פיזיותרפיסט/ית
7. מרפא בעיסוק
8. טיפול בקשיש וסביבתו
9. עובדי מכבסה

בדבר פרטים נא לפנות לחנה טלפון: 03-810722 משעה 08.00 – 13.00

مكان الأصل

אנשים • אנשים • אנשים • אנשים • אנשים

מראה מקרוב: מיתקן הכניסה של הקולחים לשדה ההחדרה (המיועד להעשרת מי התהום) המחדיר כ־90,000 מ"ק מי שפכים מטוהרים ביממה בממוצע.

הקו השלישי

120 מיליון מ' קולחים מושבים להשקייה בחקלאות בנגב הצפוני; 70 מיליון דולר מושקעים בפרוייקט הנמצא בשלבו האחרון

מאת דויד מושיוב

כאשר יסתיימו העבודות בפרוייקט הקו השלישי לנגב, הוא יזרים דרכו 90 מיליון מטרים מעוקבים מי שפכים מטוהרים של ישובי גוש דן מהמפעל הממוקם בחולות ראשון לציון להשקייה חקלאית בנגב הצפוני באמצעות קו מים בקוטר 70 אינץ'. עובדי חברת מקורות עסוקים עתה בשלבים שונים של המפעל הכולל הנחת צינורות, קידוחי מים, מאגרי מים, תחנות שאיבה וכו'. עד כה הושקעו במפעל 35 מיליון דולר מתוך השקעה כוללת של 70 מיליון דולר.

השבת השפכים היא למעשה המקור היחיד שנותר עדיין לפיתוח במדינה; זאת, לפני המתקת מי ים, שעלותה גבוהה ביותר ולמימושה יידרשו שנים רבות.

רעיון ניצול מי השפכים להשקייה עלה כתוצאה משתי סיבות. האחת, הצורך בסילוק שפכי גוש דן הזורמים לים ללא טיפול ומזהמים אותו לאורך החוף. האחרת, המחסור הגובר במים כאשר מקורות המים האחרים מנוצלים כמעט עד תום.

גוש דן וסביבתו מהווים ריכוז אוכלוסייה גדול ביותר הצורך כ־120 מיליון ממ"ע מים וכמות השפכים העכורה מוערכת ב־90 מיליון ממ"ע. כמות זו תעלה לקראת סוף המאה ל־120 מיליון ממ"ע.

בגלל תקנים בריאותיים היה הכרח להפריד בין מערכות המים הנקיים המיועדים לשתייה ולהשקייה, לבין מי השפכים המטוהרים המיועדים להשקייה חקלאית בלבד.

מפעל השבת של מי ביוב גוש דן כולל מיתקנים לטיהור ביולוגי וכימי של השפכים השייך לאיגוד ערים גוש דן. מכון זה מיים את הערבה לפני זמן מה והמים המטוהרים היוצאים ממנו מוזרמים אל שדה החדרה באזור יבנה. בשלב ראשון הוא נועד לטהר כ־60 מיליון ממ"ע מים בשנה. כן כולל המפעל אגני חימצון הפועלת מאז שנת 1970. כושר הטיהור של אגנים אלה הנו כ־25 מיליון ממ"ע מים בשנה.

מנהל עבודות הבטון ב„מקורות"־מחוז הדרום (מימין) סלים משיח מסביר למנהל פרוייקט הקו השלישי אבנר תורג'מן את התקדמות העבודה בשטח

לצורך הפקת מי הקולחים המוחדרים אל הקרקע נקדחים קידוחי הפקה סביב אתרי ההחדרה של קידוחי השאיבה.

מערכת ההולכה מאיזורי ההפקה היא באמצעות צינור המים הקו השלישי לאורך 77 קילומטר, מזה נותרו להנחה צינורות באורך 12 קילומטר בלבד.

אולם עדיין יש להקים תחנות שאיבה וקידוח קידוחים נוספים וכן עבודות נוספות כדי שהפרוייקט ישלם יוכל להעביר בכל 90 מיליון מי שפכים מטוהרים לישובי הנגב המערבי. כיום מנצלים כבר כ־20 מיליון ממ"ע מי שפכים מטוהרים מהמפעל לצרכי השקייה חקלאית.

כ־200 עובדים של חברת מקורות מועסקים בהקמת המפעל ומעריכים כי העבודות בו יסתיימו לקראת סתיו 1988.

חסידים וחסודים

חלק מהיהדות החרדית הצטרף השבוע לבסע שמנהל הליכוד נגד מפלגת העבודה, על רקע ההחלטה להפסיק את פרוייקט הלביא. הרב ישראל אייכלר עורך „המחנה החרדי", בטאון חסידי בעלז בירושלים המשתייך לאגודת ישראל, פירסם מאמר בשם „רק באלימות" בצירוף קריקטורה (בתמונה). במאמרו טוען הרב כי הסיבה היחידה שהכריעה את הכף לביטול הפרוייקט היא שעובדי התעשייה האווירית לא נקטו אלימות מספקת. „זוהי עובדה מצמררת – כותב אייכלר – אך זוהי המציאות הישראלית. והוא מסכם, כי לו היו רבבות מתפרנסי הלביא מתבצרים במתקני התעשייה האווירית וכולאים את מנהיגיהם לפני ההכרעה, היו זוכים בנצחון ובהמשך הפרוייקט.

נח זבולוני

שליח מצווה

כאמל מנצור, יועץ נשיא המדינה לענייני מיעוטים ומנכבדי העדה הדרוזית בישראל, יוצא במוצאי שבת לארה"ב ולקנדה בשליחות הבונדס.

מנצור ישהה שם שבועיים וייפגש עם ראשי הקהילות היהודיות בשתי המדינות, במטרה לשכנעם להעלות תרומותיהן למען המדינה. הוא אף ירצה על „ברית הדמים" בין העדה הדרוזית לעם היהודי, הנמשכת עוד מהימים שלפני קום המדינה.

בימים אלה מציין מנצור מלאות 30 שנה ליציאתו הראשונה לארה"ב כשליח משרד החוץ. מאז הוא אירח בביתו אורחים רמי מעלה, חברי קונגרס, שרים ואפילו ראשי ממשלה המגיעים לביקור בישראל, והציג את עמדת ישראל בנושאים שונים, בעיקר בתחום הסיכסוך היהודי־ערבי. הוא היה הדרוזי הראשון שייצג את ישראל בחו"ל.

רמבו בארץ הקודש

שחקן הקולנוע סילווסטר סטאלונה (בתמונה) הגיע אתמול אחה"צ במטוס „פאן אמריקן" לסידרת צילומים של סרטו החדש „רמבו 3", בישראל. איש השרירים המפורסם נלקח ברכב ישר מהמטוס ויצא דרך שער של התעשייה האווירית אל הכביש, כדי לא לפגוש מעריצים, עתונאים, צלמים ומטרידים אחרים, שהמתינו לו בנמל בן גוריון.

מסמר הערב במסיבה שנערכה למשתתפי אליפות העולם באתלטיקה קלה ברומא – היו אדווין מוזס (משמאל) האמריקאי, אלוף העולם בריצת 400 מטר משוכות, ואשתו היפהפיה מירלה (מימין).

קוקאדאפי

קצין משטרת פלורידה אוחז בידיו מוצג עדות בבית המשפט במיאמי, פלורידה – שקיות המכילות קוקאין, שצמודות אליהן תמונות הקולונל מועמר קאדאפי, שליט לוב. באוגוסט 1986 נתפסו 644 פאונד קוקאין בפלורידה סיטי, ועל כשליש מהשקיות היו תמונותיו של קאדאפי. בימים אלה נערך משפטם של שלושת החשודים שנתפסו עם החומר.

הרצה

התיאטרון העירוני באר־שבע, בשיתוף תיאטרון בית ליסין, קיים השבוע ערב קריאה של המחזה „ברוח הנושבת" מאת עידית שחורי (מימין) במרתף העליון.

המחזה, בבימויה של מרגלית סטנדר, יבוצע על־ידי השחקנים מרגלית סטנדר, שמוליק שילה (משמאל), מיכל הדר, יגאל שדה ויצחק אביטל.

„ערב קריאה" הינו אירוע תיאטרלי ייחודי, במסגרתו קוראים השחקנים את המחזה בפני הקהל, אולם ללא תלבושות ו/או תפאורה. האירוע פתוח לכל ללא תשלום.

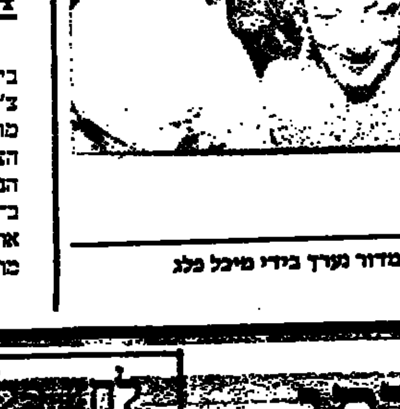

אזרח חופשי

גארי דייויס (בתמונה) יוצא מכלא שמברי שבמזרח צרפת. דייויס האמריקאי, „אזרח העולם" ומועמד לנשיאות ב־1988, נעצר בכלא על־ידי שלטונות צרפת על הנפקת דרכוני „אזרח העולם".

ציון הלא תשאלי

ספר חדש של משה צדוק בשם „מחשבת ישראל בתימן" יצא לאור בימים אלה בהוצאת „עם עובד". בספר זה ניתנים לראשונה פרקים על כ־50 מחברים יהודים בתימן שכתבו וביטאו את מחשבתם היהודית, מחשבת ישראל בעולם היהודי.

14 שנות טרור

הוועד לסולידריות עם העם בצ'ילה יקיים ביום ה' הקרוב משמרת מחאה מול שגרירות צ'ילה בתל־אביב, ליד בית־החייל. כינוס זה מתקיים במלאות ארבע־עשרה שנים להפיכה הצבאית של הגנרל פינושה ולרציחתו של הנשיא החוקי של צ'ילה, סלוואדור איינדה, ב־11 בספטמבר 1973. מאחורי ההפגנה עומד ארגון אמנסטי אינטרנשיונל סניף ישראל חבר מרכז אמנסטי, מרדכי ירקוני, שהוא יליד צ'ילה.

נתן רועי

המדור נערך בידי מיכל פלג

ראשל"צ – מהמאה הי"ט למאה הכ"א

מאת דני צדקוני

את סיפורה של ראשון לציון מכירים לא מהיום. לא נחזור לקורות הקמתה ותולדותיה המעניינים. רק נזכיר שאנחנו מדברים בישוב שעבר כבר בחומש שנים את ה־100 לייסודו על ידי 17 המשפחות שעלו על אדמתו באב תרמ"ב (1882). עיריית ראשון לציון עסוקה עד צוואר בניהול ההווה. אך אין זה מונע ממנה לפעול עם מבט לעתיד כלומר לקראת המאה ה־21 העומדת על הסף.

במקום לערוך הגיגות ה־105 העדיפה העירייה להוציא לאור בעזרת תורמים ספרון „ראשון לציון עירנו", שאותו ערך המנכ"ל היוצא של העיר שלמה אבוטבול, המשחזר בתוכו את תולדות העיר, נתונים על כל מה שיש בה ותחזיות לעתיד.

ראש העירייה מאיר ניצן אומר ש־105 שנותיה של עירו רק היטיבו עימה. ניצן, תא"ל במילואים, עלה לארץ בהיותו נער כשראשון היתה בת 66. העובדה שבקרב צאצאי משפחות המייסדים, שעדיין לא התרגלו לכך שהארץ הפכה מישוב למדינה, הוא בחזקת „זר", אינה גורעת מאהבתו לעיר ומהצלחתו להצעידה קדימה. בכל אופן, כמי שמתמצא היטב בעבודה, הוא אומר: „מי מאתנו יכול להאמין היום, כי לפנים הכירו כל תושבי המושבה זה את זה?" אתרים כמו הפוסטה, בית החולים של הל"ד נדיא, בית המרקחת של קילן, תחנת הדיליז'אנס, לא היו אז אתרים הסטוריים אלא נקודות חיות ותוססות בהווי המושבה.

כיום ספק רב אם תושבי ראשון מכירים את רחובות עירם בת 120,000 אלף התושבים, שהיא העיר השביעית בגודלה בישראל. „ראשון לציון עירנו" בא להשלים חסר זה שאינו רק נחלת תושבי המקום. כאמור, לא נשחזר את ההיסטוריה של העיר, אך נשתדל כאן באמצעות הספר, שהוא מעין כרטיס הביקור של העיר, להביא כמה נתונים עליה כמו העובדה שהיא משתרעת על שטח העולה על 44,000 דונם מהים ועד צריפין, מנס ציונה ועד בית דגן. 14,000 דונם הם עדיין אדמה חקלאית, שאינה מותרת לבנייה, ו־22,000 דונם הם תוכניות עתידית הפיתוח של העיר. במשרד הפנים בודקים אפשרות לספח לשטח העיר עוד 2500 דונם בדרום מערבה לצורך הקמת איזור תעשייה נוסף, ולספח לשטח שיפוטה את המושבה הסמוכה בחולות בת 2300 התושבים.

ראשון לציון מחולקת מבחינה טופוגראפית לשניים: חלקה האחד הגבוה המזרחי, הוא שטח עירוני כגוש הבנוי, שטחי חקלאות מעובדים, שבמרכזו גבעת בית הכנסת. ממנה יש השתפלות הדרגתית לכל הכיוונים. האיזור השני הוא החולות.

בסוף מלחמת השחרור מנתה אוכלוסיית העיר 8000 תושבים. 17 שנה לאחר מכן, ב־1965, היא גדלה פי חמישה. שנות ה־70 היו כידוע שנות ה„בום" ששינו את פני „המושבה" והפכה בתהליך מואץ לעיר בת 103 אלף תושבים ב־1983. כיום חיים בעיר זו 120 אלף נפש. תחזית הגידול עד ראשית המאה כוללת תוספת של 80 אלף נפש. כשלושת רבעי התושבים הם מתחת לגיל 40. מספר התלמידים 34 אלף. 64 אחוז מתושביה ילידי הארץ, 21 אחוז ילידי אירופה והיתר ילידי ארצות המזרח. נתון נוסף: כ־58 אחוז מהתושבים הם בעלי השכלה תיכונית ומעלה.

הגידול המואץ של העיר בעשורים האחרונים גרם מספר בעיות כמו אי־התאמת צירי התנועה שלה לכמות כלי הרכב הנעים בעיר ועוברים אותה, היעדר מבנים ושטחים ציבוריים לעריכת פעולות תרבות וספורט בשעות הפנאי, חוסר איזון בין השטחים המיועדים למגורים, מסחר ותעשייה.

תוכנית המתאר „רצ 2000" מיועדת לתת מענה הולם לצרכי העיר. לא ניכנס לפרטיה, אך היא כוללת הקפת העיר במערכת כבישים עוקפים, שיאפשרו כניסה ויציאה ממנה במהירות בלי לחצות את מרכזה. חלקם כבר נסללו, חלקם בסלילה וחלקם יסללו. בתחום הפנאי, התרבות והבילוי צריך לציין את תשלובת בתי הקולנוע „רון" שהקימה חברת ג.ג.(גולן־גלובוס) במזרח העיר שלידה מוקם היכל התרבות העירוני. כן מוקם במחלף רמת אליהו הספורטק.

עיקר הבנייה למגורים בשנים הבאות יופנה מערבה, איזור שכמה משכונותיה החדשות של העיר מצויות בו. לא ניתן כאן להיכנס לתיאור מתאר העתיד של העיר שעל סמלה מבצבצת קריאת מייסדיה מלפני 105 שנה „מצאנו מים". ברור שכיוון גידולה לא יהיה במסלול הראשונים שבאו לאדמות עין קרא כדי להקים עליהן מושבה חקלאית, אלא אורבאני מובהק. בכל זאת ראוי לציין כי למרות היותה של ראשון בימינו ישוב עירוני לכל דבר, נותר בה משהו מתוחם. „הראשוניים" הראשונים – 370 החקלאים המאוגדים בוועדה החקלאית שליד העירייה מעבדים בתחומה 9800 דונם הדרים, 1000 דונם כרמים, 500 דונם ירקות, 1000 דונם מטעי אבוקדו, 1000 דונם פלחה. כן רחים רבש ו־150 כוורות לרשות החקלאים כאחות פרגיות המפיקות ארבעה מיליון מ"ק מים בשנה.

מורה הורשע על טביעת תלמידתו בשיט־סירות באגם פארק הירקון

השופט מביע תמיהה על אי שפיטת הרשלנים העיקריים – מפעילי הסירות

(עי).– יחיא עקפא (42), מורה מטייבה, הורשע אתמול בבית משפט השלום בתל־אביב בגרימת מוות ברשלנות לתלמידתו עודה סהיר (17), שטבעה באגם בפארק הירקון בעת שיט סירות ב־1984. אך בית המשפט כיוון גם אצבע מאשימה כלפי מפעילי הסירות באגם והביע פליאה כי לא נשאו בכל אחריות בתיק זה.

הנאשם הגיע עם כיתתו לפארק ב־22.3.84 יחד עם חלק מהתלמידים התארגנו לשהייה במקום ולהכנת מזון, בעוד יתר התלמידים, בהסכמת הנאשם, שכרו סירות לשיט באגם.

עודה סהיר, אחותה הצעירה ושלושה תלמידים שכרו סירת פדאלים – „קטמארן". בהלך השיט הזלו כל התלמידים במשחק של זריקת שקיות מים זה על זה, מסירה לסירה, כשהם עומדים בסירות. לפתע נפלה עודה מהסירה ומאחר שלא ידעה לשחות, טבעה.

המורה הורשע בגרימת מוות ברשלנות. „אין מנוס, למרות כאב הלב, אלא להרשיעו בעבירה המיוחסת לו בתיק־זה", קבע השופט אלי ורדאב בפסק־הדין. „אין לראות במורה אדם סביר רגיל אלא יש לראות את אחריותו כאחריות המוטלת על הורה, היינו אחריות גבוהה יותר מאחריותו של האדם הסביר. זו אחריות הנובעת מטיב הקשר בין הנאשם לאלו הנמצאים בחסותו ותחת מרותו".

„רשלנותו של הנאשם", לדברי השופט, „נבעה מכך שהוא עצמו לא נלווה לתלמידיו לשיט בהיותו מודע שאינם יודעים לשחות. רשלנותו נמשכת בכך שלא דיווח עובדה זו למפעילי המקום, לא פיקח באופן צמוד על התלמידים שהיו בשיט ולא קיים קשר עין מתמיד, לא דאג לראות שהסירות מיועדות במקור לארבעה אנשים ולא לחמישה, לא דאג לוודא שהתלמידים חוגרים חגורות הצלה ולא דאג לכך שעל כל סירה יהיה לפחות אדם אחד היודע לשחות. כל זאת בידעו כי סיכום של תלמידים להשתובב לפעמים עד כדי השתוללות, בשעה בזמן בילוי.

עם זאת ציין השופט כי אין זו רשלנות פושעת, אלא רשלנות בלבד הנובעת בהפרת החובה המוטלת על הנאשם כמורה ואחראי על שלומם של התלמידים אותם הוא מוציא לטיול.

בהתייחס לעובדה שבכל סירה היו חמישה תלמידים, למרות שבמקור היא מיועדת לארבעה, ציין השופט: „אין לי אלא להוציא אצבע מאשימה לכיוון נוסף, תוך הבעת פליאה על כך שכלל לא הובאו לדין אותם אנשים אשר בהם רואה אני את הרשלנים העיקריים, הם מפעילי הסירות באגם. אינני מבין כיצד פטרה אותם התביעה מכל אחריות בתיק זה".

7000 ש"ח נגנבו מהמפד"ל

מאת נתן רועי, כתב „דבר" לענייני משטרה

כספת בבניין המפד"ל ברחוב אבן גבירול בתל־אביב נפרצה אור ליום ג' ונגנבו ממנה 7000 ש"ח.

הפורצים הוציאו את סורגי חלון קומת הקרקע ונכנסו לבניין. הכספת נפרצה בגלל המפתח שהיה תקוע בה.

זכו בפיס

בהגרלה + חיהוד זכה המספר 882575 בסך –.10,000.00 ש"ח זכו המספרים:

134536 338142 473594
727993 738254 740882
747167 758061

בסך –.1,000.00 ש"ח זכו המספרים:

001211 006228 045645
055982 069918 070514
082871 091882 102748
102958 112893 157906
177122 194745 196996
200230 201327 212738
229272 258174 281075
288026 295727 301767
309195 322116 330334
337580 341203 352963
381160 392547 414258
435867 441463 480191
506562 511670 531252
558665 570864 584504
585104 594612 599076
605651 653688 655108
657093 661412 687449
717223 722911 747240
750248 796606 802963
803821 814623 857289
863097 880709 890771
899812

בסך –.200.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 2915, 6595, 8646, 9921.

בסך –.100.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 881, 932.

בסך –.25.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 566, 695, 909, 970.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 4; 6; 9 זכו בסך של 2.50 ש"ח.

רק הרשימה הרשמית של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס

לחץ [illegible] על האפיפיור שלא להכיר במדינת ישראל

ניו־יורק (עיצ"ג).– ארגון פלסטינאי־אמריקאי גינה ביום ד' את „הלחצים המופעלים על־ידי הציונים על הוואתיקן, כדי שיכיר במדינת ישראל".

באיגרת שנשלחה לאפיפיור יוחנן פאולוס הב' לאחר פגישתו עם נציגי הקהילה היהודית האמריקאית פונה הוועד הפלסטינאי־אמריקאי אל הכס הקדוש בבקשה שלא ייכנע ללחצי המנהיגים הציונים, האחראים לכיבושה של פלשתין.

ערב ביקורו של האפיפיור בארה"ב תובע ארגון זה מראש הכנסייה הקאתולית בתוקף תפקידו כ„מנהיג העולם הנוצרי" להבטיח את עקרונות „המוסר והצדק" ולא להכיר במדינת ישראל.

השביתה במרכזי ההכשרה של משרד העבודה עלולה להחריף

מאת יעל פישביין, מסורה „דבר" לענייני חינוך

18 מרכזי הכשרה מקצועית שבניהול משרד העבודה מושבתים זה היום השלישי. יו"ר הסיעת המורים העל יסודיים בהסתדרות המורים דב רונן מסר כי אם משרד העבודה לא יגיע להסכם עם המורים תוך יומיים, תתרחב השביתה לבתי ספר נוספים שבפיקוח משרד העבודה.

ההשבתה הוכרזה במחאה על פיטורי 54 קבועים וסגירת המוסד החינוכי אורים בגבעון. מורי המרכזים טוענים „כי משרד העבודה נותן שירותי הכשרה מקצועית יהודים לאוכלוסייה החלשה ביותר. הצוותים החינוכיים צומצמו, התקציבים ירדו ומספר התלמידים גדל. כוונה לנו לעבור למשרד החינוך", הם אומרים.

מנכ"ל משרד העבודה יהושע דרדוביץ הגיב: „השביתה אינה מובנת. נודע לי עליה מהתקשורת. איננו מפלים את ההליכים. המוסדות הוו צריכים לעבור להפעלת רשתות המתמחות בחינוך מקצועי וכבר הגענו להסכמה על כך עם מנכ"ל הסתדרות המורים יצחק וולבר. להעביר את הילדים למשרד החינוך? על מה מדברים? הרי מדובר בילדים שלא מצאו את מקומם במערכת החינוך הפורמלית".

אַלְמַקְס משחת השיניים • יעילה פי 3 במניעת עששת

יום ששי
תל־אביב
שדה דב – האוזר 3 תכנית ל' – 5412518
בקיין חיים – סניף גולן – שד' ירושלים 98, יפו, 814939
ירושלים
מרפאת רוממה – הפ"ג 28 – 523191
חיפה
נוה שאנן – התיכון 37 – 235530
פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר 905271
בני־ברק – רמת־גן
אסותא – ז'בוטינסקי 41 רמת־גן – 7511874
בת־ים – חולון
בלפור – בלפור 90 בת־ים – 583448
יום שבת
תל־אביב
שדה דב – האוזר 3 תכנית ל' – 5412518
דיזה – אצל 52 שכונת התקוה – 378403
שדה דב – האוזר 3 תכנית ל' – 5412518 – מוצ"ש
דיזה – אצל 52 שכונת התקוה – 378403 – מוצ"ש
ירושלים
הר הזיתים – הר הזיתים – 287480
מרפאת רוממה – הפ"ג 28 – 523191 – מוצ"ש
חיפה
זוהר – הנביאים 97 – 524113
פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271
בני־ברק – רמת־גן
גרבוזה – ביאליק 50 רמת־גן – 722237
בת־ים – חולון
עצמאות – בלפור 75 בת־ים – 865583
כפר סרוקה – כפר סרוקה – חולון – 824428

אַלְמַקְס

GABA

נהג!
עשה את המינימום למען אלה העושים את המקסימום.
תן טרמפ לחייל!

חוזרים לעתונות טובה

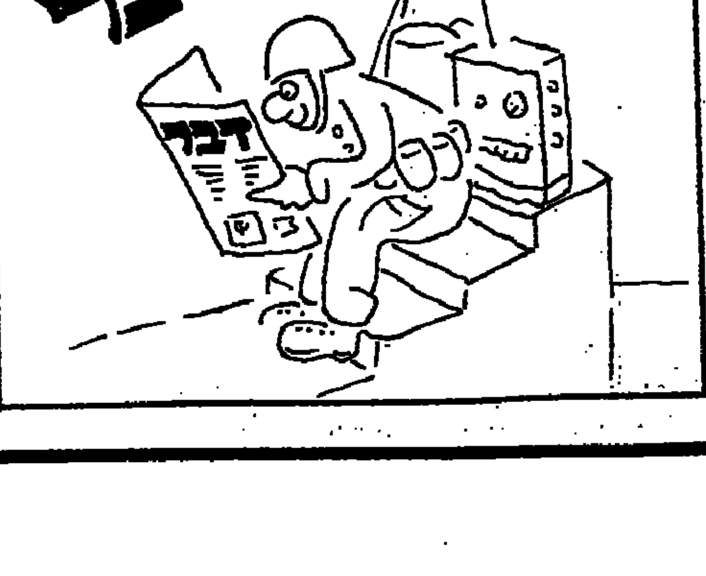

מאה שערים ● מאה שערים ● מאה שערים ● מאה שערים ● מאה שערים ● מאה שערים ● מאה

שערי המניות

בנקים מסחריים

שאינם בהסדר ההצמדה

[illegible]

כלולים בהסדר הצמדה

[illegible]

בנקים למשכנתאות

[illegible]

מוסדות מימון

[illegible]

ביטוח

[illegible]

מסחר ושרותים

מסחר

[illegible]

שרותים

[illegible]

מלונות ושרותי תיירות

[illegible]

מחשבים ושרותי מחשב

[illegible]

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בינוי ופיתוח

[illegible]

חקלאות

[illegible]

תעשייה

מזון ומבק

[illegible]

טקסטיל והלבשה

[illegible]

מתכת ומוצריה

[illegible]

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

[illegible]

מוצרי בניה

[illegible]

כימיה, גומי ופלסטיק

[illegible]

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

[illegible]

תעשיות שונות

[illegible]

השקעות תעשייה

[illegible]

חברות להשקעה

השקעה ואחזקות

[illegible]

נסחרות במט"ח

— הפסקת מסחר —

רשימה מקבילה

שרותים

[illegible]

מלונאות ושרותי תיירות

[illegible]

מחשב ושרותי מחשב

[illegible]

נדל"ן בינוי ופיתוח

[illegible]

חקלאות

[illegible]

טקסטיל והלבשה

[illegible]

מתכת ומוצריה

[illegible]

מוצרי בניה

[illegible]

מוצרים כימיים, גומי ופלסטיק

[illegible]

תעשיות שונות

[illegible]

השקעה בתעשייה

[illegible]

חברות השקעה

[illegible]

חיפושי נפט

[illegible]

שבוע מוצלח למשקיעים במניות

אופטימיות בשוק המניות תוך עניין מחודש במתרחש

מאת שמואל רוזנבלום

שבוע מוצלח שהביא תשואות נאות למחזיקים במניות הסתיים אתמול בבורסה תוך עניין גובר והולך ואופטימיות מעודדת. שוק המניות שנעדר בחודשים הקודמים מנהיג בלתי מעורער זכה באחרונה בהנהגה משותפת וחיובית של הפעילים ובכלל. גם גורמי בורסה גדולים ונוספים הצטרפו לפעילות חיובית המצויה בכלליי בינה הדרגתית ומאופקת. אופי פעילות שכזה יוצר מטבע העניין ביטחון רב יותר לגבי העתיד הבורסאי הקרוב ועשוי בהמשך לעודד את הציבור הרחב להחזיר הון לקרנות הנאמנות המתמחות במניות. בנוסף למנהיגות החיובית הקיימת בשוק חברו סיבות נוספות למגמת העליה, דו"חות כספים חיוביים, ביטול פרוייקט הלביא וסיכוי בעקבות כך לצמיחה במשק, מיצוי רמות שערים גבוהות באפיקים הסולידיים, יציבות ומגמה לפחות במישור הפוליטי כלכלי, יציבות באינפלאציה ובשערי מטבע החוץ. כל אלה יחדיו עשויים בשלב הקרוב להכביד אופי פעילות חיובי מתוך תוך הפחתה ניכרת בהסתברות של „הדיים החלשות" בבורסה. ניתן להעריך לפיכך, שגם בשבוע הקרוב תשרור בשוק המניות אוירת מסחר חיובית מלווה בגידול בנפח הכספי ובעליות שערים נאות.

שינויי שער במסחר – עליות

בכפר מניות קלילות באחים בולוס, שנהר, אינטרגמא 5, מאיר עזרא, סופר, גני הדר, לדינסטיין, ודבות נוספות. ריכוז אתמול פעילות ערה בייחוד בנפח עיסקאות מעם גדול המרגיל. הכניסה המחודשת לשוק של פעילי בורסה שונים התבצעת באמצעות באג"ח להמרה של חברות בורסאיות, בין האג"ח להמרה הפופולריות ביותר ניתן להבחין באלקטרה וכלל תעשיה אג"ה, אי.פי. אג"ת, כלל סחר אג"ח, אקרשטיין אתג"ח, דיסקונט השקעות אג"ת, קרם אג"ח ונוספים. האג"ח להמרה זכו אתמול לעודפי ביקוש בולטים במיוחד, תוך נפח פעילות ערני ובכניסה ברורה לעליות שערים נאות ביותר, בין הדוכסים אתמול ניתן היה להבחין ביועצי השקעות רבים שטאבו עידוד מהפרשנות באמצעי התקשורת אודות העניין שבהגדלת פרופורציית החזקה במניות לאור הדעה הרווחת בין הפרשנים על שוק „בשל" לסיבוב עליות משמעותי. ירידות שערים נרשמו בבנקאיות, שכהסדר, פועלים, 0.4%- מזרחי 0.5%-. פעילות באה בלטה במיוחד במניות אי.פי. אזורים, שופרסל, לינת ונוספת. תנודות השערים הבולטות אתמול נרשמו במניות: אינטרגמא 5 10%+, מאיר עזרא 10%+, תאת 1 5.7%+, מקס 83%+, יעסור קנים בלבד, הבניות כשנהר, נכסי אזורים, ספנות, פקר, עים 5 ודבות נוספות.

המסחר במשתנים – עליות נאות 1.89+

עליות שערים נאות תוך אווירה אופטימית ופעילות ערה שרדו אתמול בזירת המשתנים. קרנות הנאמנות של הבנקים הגדולים, ובעיקר קרנות הפועלים שהביאו את המפנה החיובי האחרון בשוק, השתתפו גם אתמול בפעילות חיובית במשתנים. אין ספק שעיתוי ההתערבות כלפי הבורסה מצד בנק הפועלים נראה בשלב זה כמוצלח. עליות חדות למדי נרשמו במניות כלל סחר 3.5%+, כלל נדל"ן 3%+, הכשרת הישוב 4%+, אזורים 4%+, כלל תעשיות 4%+. עליית שערים שנרשמו במניות באלרוו ואלביט ושבע שפגמו במוצע החיובי הכללי. נפח העיסקאות המבוצעים נע מ־100 אלפי ש"ח ועד 200 אלפי ש"ח. על הרקע הכספי הכללי בלטו מניות כלל ישראל 3.25%+ 421 אלפי ש"ח, סכע 1.25%- 332 אלפי ש"ח, נכסים 1%+ 264 אלפי ש"ח. במניות רבות נרשמה תנועה כספית בינונית ומטה, שופרסל ב־2%+ 39 אלפי ש"ח, קוסמטיק פז 2%+ 15.6 אלפי ש"ח, מרכזית 53 אלפי ש"ח. כבגבת הירידה שנרשמה במניות נייר חדרה באחרונה נבלמה אתמול, שער המניה עלה ב־2.25% בנפח כספי של 154 אלפי ש"ח. מניות הבינלאומי שעלו במשתנים באחוז אחד בלבד איבדו מעט. נראה שכמניות אלה קיים מוכר גדול שסימנו אינה ברורה, ואת בהתחשב בנתונים הכספיים המעודדים שפירסם הבנק לפני תקופה קצרה ובעתיד הזוהר הצפוי לו גם בטווח הקרוב. במסחר הרב־בריני בשעות הצהריים נרשמה בגמה מעורבת תוך נטיה לעודפי היצע קטנים. בשערי מרבית נ"ע לא נרשמו תנודות שערים מהותיות:

ממתינים למאזנים נאים

בבורסה יודעים לספר על ציפיות להמשך פירסום דו"חות כספיים חיוביים מחברות רבות. חלק מהציפיות מתבססות על הפירסומים החיוביים שכבר דווחו, וחלק בהתבסס על ניתוחים כלכליים בהתאם למצב העסקים החוזי. לפנינו רשימת חברות המדווחות ביותר: כלל תעשיות, דלתא גליל, אזורים, כלל ישראל, כלל ליסינג, גני הדר, מקס, לדרדיה, עיט, ברוך, דוגבין, סנו, כתר, רים, אנוין, דנבאר, התבין, חברה לישראל, פריוך.

סיכום השבוע – התעוררות ועליה בבורסה

האירוע הבולט והמרכזי של שבוע המסחר החולף היה התעוררות המרשימה שהייתה במניות, תוך גידול בנפח הפעילות הכספי, תחילת זרימת כספים קטנה לקרנות המניות, מסוף אוגוסט ועד אתמול עלו מרבית המניות המובילות ככ־12.5% לערך בממוצע. במניות הקלילות נרשמו מטבע הדברים תנודות שערים לעיתים חדות יותר כלפי מעלה. פרשנים רבים בשוק ההון קבעו השבוע נחרצות שלדעתם ראוי להגדיל את פרופורציית המניות בתיקי ההשקעות. השבוע היתה רגיעה מעודנת באפיק האג"ת, נראה שרמות המחירים באג"ח גבוהות למדי וקרובות למיצוי לפחות וזמני. מבחינת התשואות, הבנקים הגדולים החלו השבוע לנהל קרנות נאמנות המתמחות ספציפית באג"ח קונצרניות. שכן נתח שוק זה הגיע לכדי כספי של 1.2 מיליארד ש"ח לערך. קרנות אלו עשויות לזכות לפופולריות לפחות בשלב הזמן הקרוב, תוך רמות מחירים ספק אטרקטיביות לרכישה. שתי מניות עמדו השבוע במוקד העניין בשוק המניות, הראשונה כלולה ומוכרת כדיסקונט השקעות שהנפיקה אג"ח להמרה ואופציות, הנפקת דיסקונט השקעות הניבה תשואה טובה באה למזמיני ההנפקה שנעה מ־25% ועד 40% לערך, לפחות עד אתמול. חברה שניה קטנה יותר הינה האחים בולוס יצרני השיש מהמגזר הערבי. מניות בולוס הפגינה השבוע עוצמה אמיתית והצעים כבדים בה נלקחו במה-רות ללא שינוי בשער. בסיכום השבוע נרשמה למחזיקי הנפקת בולוס רווחיות נאה מהשקעה מעניינת. השבוע נמשכו פירסומי מאזן חיוביים במגפר חברות כאי.פי, י.ס.ק.ל, נכסי אזורים ונוספות. פירסום מאזנים נאים במרבית החברות הפך לנוף הקבוע המאוד מעודד בבורסה. הכוכב העליון בשוק ההון המשיך להיות מטוס הלביא, מרגע שהסתמנה בבירור האפשרות לקירקוע הזה שוק ההון להתעורר, בקרב המשקיעים בשוק ההון סימל ביטול פרוייקט הלביא הזדמנות אמיתית ומשמעותית לצמיחה וגידול במשק בכללו. תנודות שערים חדות למדי בהשוואה למבוצע הכולל במניות נרשמו בנ"ע הבאים: שנהר, אינטרגמא, דיסקונט אופציה, נולן, ישום אג"ח ונוספות. הנפקות האג"ח של בנק ישראל המשיכו גם השבוע בהצלחתן.

שוק המניות – ראש מכבי אופטימי

מדד המניות המופשיות שירד שלשום ב־1.26% ועמד על 143.59 עלה אתמול לרמה הנעה סביב 147 לערך. שוק המניות ממשיך להפגין עצמה לאחר יום בודד של היסוסים עקב הדיונים בקרב הליכוד בנושא הצבעה מחודשת ללביא. בבורסה העריכו בסוף השבוע שזרימת כספים לשוק עשויה להמשך בזמן הקרוב ואף להתגבר. האפשרות להתקדמות במו"מ על יחסי העבודה במשק, השיפור בדו"חות הכספיים, רמת מחירים נוחה במניות, רמת מחירים גבוהה באפיקים הסולידיים, כל אלו יהיו חבור לתחושה בורסאית טובה ואופטימית. לא נתפלא באם מדד המניות ישבור בקרוב קו התנגדות היסטורי של 150 ויבצ"ע על שיפור מתמשך.

הודעות הבורסה

נכסי אזורים – במחצית 1987 נרשם לחברה רווח בשיעור 721 אלפי ש"ח לעומת רווח של 221 אלפי ש"ח בתקופה המקבילה.

אי.פי. – במחצית 1987 נקבע לחברה רווח בסך 1.65 מליון ש"ח לעומת 765 אלפי ש"ח בתקופה המקבילה.

י.ס.ק.ל. – במחצית שנת 1987 נרשם לחברה רווח של 349 אלפי ש"ח לעומת 430 אלפי ש"ח ב־9 החודשים שקדמו. החברה תחלק דיבידנד מזומן בשיעור 15.63%.

אמנונים – מניות החברה יסחרו במסגרת המסחר המבוקר מ־6 בספטמבר עד תחילת אוקטובר.

סהר החזקות – החברה חתמה הסכם לרכישת מבנה תעשיה בשווי 1.5 מליון דולר.

קשת קרן נאמנות – בנק הפועלים „יהול קרנות נאמנות" יפעיל החל מתאריך 10.9.87 קרן נאמנות חדשה בשם קשת שתשקיע באג"ח קונצרניות בלפחות 65% מנכסיה. בשלושת השבועות הראשונים תרכוש יחידות הקרן ללא שיעור הוספה.

חמן – החברה התחייבה לרכוש מניות מחברת אשמס מספר עקיבא בשווי כספי של 360 אלפי דולר.

בנק אמפל להעשיה – הרווח הנקי המתואם במחצית השנה שנסתיימה ביוני הסתכם ב־785 אלפי ש"ח.

טיפ גליקו – בשנה סהר כנכ"ל החברה, מכתים את טענות מס הכנסה כאילו על ביפגליקו לשלם 0.5 מליון ש"ח במס.

• הכותב מנהל תיקי השקעות

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר היחידה	הפדיון	הקרן	מחיר היחידה	הפדיון	הקרן	מחיר היחידה	הפדיון	הקרן	מחיר היחידה	הפדיון
אב	5877.41	5855.20	הכרמת	534.93	524.44	לפיד	462.93	453.91	עמרי	1293.21	1266.59
אביקה	559.47	548.60	הלב	258.43	245.28	לקד	1884.06	1846.14	ענת	2728.68	2699.00
אגה	259.82	254.82	הורד	1525.29	1497.28	לשם	354.36	351.89	עופרי	488.67	477.92
אדיר	1725.63	1692.12	זינק	268.26	265.47	מגדל	1312.13	1286.97	עתיד	138.15	135.60
אדיב	2959.79	2902.65	זירה	—	—	מגמת	3542.07	3486.43	פאר	1814.65	1779.47
אופיר	1979.5	1941.12	דרור	385.35	378.69	מגיד	262.18	258.40	פז	588.23	576.63
אור	451.4	442.03	דקל	490.60	481.40	מוקד	3812.37	3776.95	פלמ"ח	528.29	517.91
אורדן	149.69	146.75	הדס	449.39	445.18	מכל	411.93	408.27	פנינה	124.30	123.81
אורלי	284.14	282.08	ורד	—	—	מגר	2149.28	2118.60	צבר	1099.94	1077.54
אורן	838.15	821.75	חבצלת	2827.90	2764.85	מורן	968.98	959.84	צביה	577.91	569.74
אייל	3972.95	3896.58	זהר	—	—	מטה	27916.12	27640.75	צפית	1912.32	1875.64
אידים	5747.13	5621.90	זיו	—	—	מיתר	1014.34	994.85	קלע	2497.96	2485.49
איתן	769.17	753.85	זמיר	589.64	578.12	מעוף	4965.11	4890.91	קרנית	20223.42	20057.44
אלון	617.63	604.95	חוחית	166.43	162.79	מעין	772.00	757.20	רימון	130.06	129.83
אלמוג	682.39	669.06	חירים	136.85	136.26	מקשה	360.41	356.08	רקפת	—	—
אלייסט	105.35	102.98	חלמיש	213.91	212.43	מרגלית	1599.37	1568.26	רשף	423.17	414.46
אר	399.60	391.87	הד	146.43	145.85	מרווה	121.27	120.86	שבילי	440.12	431.83
אש	198.06	193.81	טובו	1506.54	1474.43	מרום	1313.44	1287.99	שגב	342.21	338.67
אשל	185.55	181.95	טל	6296.01	6219.43	נוגה	—	—	שירה	486.31	482.68
אתרוג	257.55	255.11	יובל	450.73	442.12	נחשון	362.62	360.21	שביט	397.50	389.76
בדולח	2777.40	2724.05	יהלום	2767.74	2714.32	נחש	545.44	534.39	שחר	940.99	927.52
ברוש	587.92	576.56	יסודות	431.01	426.98	נילי	—	—	שקד	1038.38	1013.58
ברק	585.24	573.64	יעל	443.01	433.55	נירון	—	—	שיר	185.50	181.85
ברית	311.95	309.76	כוכב	394.75	387.12	נבחרת	140.95	138.15	תאנה	279.45	276.96
גביש	1624.20	1592.77	כחל	140.18	137.44	סלע	350.97	346.45	תדהר	633.21	630.05
גבע	—	—	כלנית	—	—	סנונית	521.08	510.89	תהילה	534.29	527.89
גורן	443.32	441.50	כספית	264.30	261.73	ספיר	423.44	415.66	תגשה	101.05	100.57
גיא	—	—	כרמל	156.43	153.22	סביר	184.47	184.00	תמר	235.19	230.78
גיל	3470.12	3405.17	כתר	1252.59	1227.78	עדיף	413.02	405.38	תמנה	195.66	194.45
גלית	635.38	625.73	להב	4927.88	4835.27	עדית	909.52	903.14	תרשיש	1486.17	1457.31
הדרים	429.94	425.73	לבשקיע	123770.23	121685.87	עידו	496.36	489.27	תשרי	524.02	522.09

הלוח הכללי

המועצה המקומית אריאל
ד.נ. אפרים, מיקוד 44824
טלפון 03-9366077
דרוש/ה
קצין בטחון
תיאור התפקיד: ניהול מחלקת הבטחון, טיפול בבעיות הבטחון השוטף של הישוב, אחריות לביצוע סיורי הרוב, קב"ט אזורי למוסדות חינוך, קיום מערכת עבודה עם כוחות הבטחון הפועלות באזור ועם גורמי המינהל האזרחי, קיום מערכת קשרים עם ההנהגות הכפרית המקומית, נכונות לעבודה בשעות בלתי שגרתיות.
הכישורים הדרושים: מגור 12 שנות לימוד לפחות, יוצא יחידה קרבית, אחרי שרות בתפקיד פיקודי, נסיון בארגון ובמינהל, יכולת לקיים יחסי אנוש טובים
היקף המשרה: מלאה.
הפונים המועמדים יצרפו להצעה מכתבים פסיכומטריים והמועמד אשר יבחר חייב להיות תושב אריאל.
את הפניה יש להגיש בכתב לראש המועצה המקומית עד יום שישי, 18.9.87.
רון נחמן, ראש המועצה

למפעל תעשייתי
דרושים
1. מהנדס כימאי
למחקר ופיתוח בעל נסיון של שנים רבות בענף הפלסטיקה.
2. מהנדס מכונות
למח' מו"פ בעל נסיון בענף הפלסטיקה וחומרים מרוכבים
★ 5 ימי עבודה בשבוע
★ תנאים טובים למתאימים
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון אל ת.ד. 36236 תל־אביב

סוכנות נסיעות ארצית מחפשת לסניף בירושלים
מנהל משרד
מנוסה, בעל תעודת מוסמך.
נא לפנות בכתב בצירוף קורות־חיים, נסיון קודם ומס' טלפון להתקשרות, אל ת.ד. 1074, תל־אביב 61 009.
סודיות מובטחת.

ל„קומקום" (פאב – קפה – מסעדה)
דרוש
טבח – שף
נסיון של 3 שנים לפחות.
– העבודה במשמרות –
טל. 03-447297
03-448593
(לצביקה)

מזכירה מעולה
בעלת נסיון
שפת אם אנגלית
וידע טוב בעברית
כולל הדפסה בשתי השפות.
יעקב בן אברהם, בודדי הגבאות
רחובות 22/4
מיקוד 76464

לחברה בת"א
דרושים/דרושות
1. מנהל/ת חשבונות
סוג 3 עם נסיון של 3 שנים לפחות, עם ידע בהפעלת מחשב.
למשרה מלאה.
2. קלדנית עם ידע בהנה"ח והבנה במערכת ממוחשבת. עדיפות למפעילת מסוף י.ב.מ.
למשרה מלאה.
נא להתקשר ביום א' 6/9/1987 משעה 10.00 עד 14.00 לטלפון 03-435317.

למוסד צבורי גדול
דרוש/ה
עו"ד לטיפול בתביעות נזיקין
לאחר שרות צבאי.
המעוניינים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים, לת.ד. 7093 ת"א עבור מס' 549 מיקוד 61006.

למפעל אלקטרוניקה במרכז הארץ
דרוש
מהנדס אלקטרוניקה
בעל נסיון של 3–4 שנים
בתכנת זמן אמת.
דרושה ידיעת שפת ASSEMBLER
וכן ידיעת שפת C או פסקל.
התמצאות בתוכנה וחומרה של מחשב IBM–AT הכרחית.
נא לפנות בכתב־יד בצירוף קורות חיים ופירוט נסיון מקצועי לת.ד. 3222
פתח־תקוה 49 517
סודיות מובטחת

מהפיכה בגיוס כח אדם
התוכנית החדשה של „אתגר" – השמת כח אדם" מציגה כל דורש עבודה בפני אלפי מעסיקים ברחבי הארץ.
התוכנית מונעת בזבוז זמן לאיתור משרה, מבטלת את הצורך בקיום ראיונות חוזרים ושמה קץ להוצאות על פרסום יקר של המעסיקים.
יש בתוכניות מיזוג אינטרסים חיוני למעסיק ולדורש העבודה.
כתוב אל: „אתגר" – השמת כח אדם" ת.ד. 47075 תל־אביב 61116
תמורת כח מעט תקבל כח הרבה.

רשות הנמלים בישראל
הודעה על משרה פנויה
תואר המשרה:
כלכלן סטטיסטיקו
מכרז מס' 6/87.
הדרגה: 6–8 בדירוג המח"ר. יד–טו' בדירוג המינהלי.
היחידה: נמל אשדוד.
מקום העבודה: נמל אשדוד.
דרישות המשרה: השכלה אקדמאית בתחומי הכלכלה ו/או סטטיסטיקה. הכרת כלכלת המשק הישראלי, נסיון של שנתיים לפחות ככלכלן. הכרת מערכות מחשב. הצגת נתונים סטטיסטיים וניתוחם והסקת משמעויות. ידיעת השפה העברית על בוריה וידיעת השפה האנגלית.
• בדבר פרטים נוספים נא לפנות לכח־אדם ברשות הנמלים, דרך פתח־תקוה 74 תל־אביב טל. 03-5121974. פניות בכתב יש לשגר לת.ד. 20121 מיקוד 61201. בצירוף קורות חיים בכתב יד המלצות. לא יאוחר מיום 15.9.87.

אוניברסיטת בן־גוריון בנגב
מכרז 17/87
שם המשרה: **מפקח בטיחות**
במחלקת כח אדם – יחידת הבטיחות.
תאור התפקיד:
א. טיפול מקיף בנושא הרעלים.
ב. רישום סיכונים במבנים.
ג. אחריות על נושא כיבוי אש.
הכישורים הדרושים:
א. הנדסאי/טכנאי כימי עם נסיון מוכח של 3 שנים.
ב. שליטה מלאה באנגלית.
הדרגה:
5–8 בדירוג הנדסאים, או דרגות מקבילות בדירוג רלוונטי.
פניות בכתב יד בצירוף קורות חיים יש לשלוח למחלקת כח־אדם אוניברסיטת בן־גוריון בנגב ת.ד. 653 באר־שבע עד לתאריך 14/9/87 ולציין מס' מכרז.

המוסד לביטוח לאומי
דרוש עורך־דין
לעבודה במשרד הראשי בירושלים
הכישורים הנדרשים: רישיון ישראלי לעריכת־דין. נסיון של שנה בעבודה בעריכת דין בתחום ההתמחות.
תיאור התפקיד: ביצוע ועריכת חוקים, תקנות, הצווים בענייני הביטוח הלאומי בתוך ייעוץ הדקו לאגפים במוסד לביטוח לאומי בענייני חוזים המשפטים של עבודות הנסעות במחלקת עריכת־הדין לעבודה והבנה־הבטחתי.
הדרגה תיקבע לפי ביקורי המועמד.
את הבקשות יש לבסס, בצירוף תעודות, לכבוד לביטוח לאומי, מחלקת כח־אדם, שד' וייצמן 13 ירושלים 91909, בטופס בקשה למשרה פנויה (טופס 2115) עד 15 בספטמבר 1987.

המוסד לביטוח לאומי
דרוש עורך־דין
לעבודה בתל־אביב, בבאר־שבע ובחיפה
הכישורים הנדרשים: רישיון ישראלי לעריכת־דין, ניסיון בהופעה בבתי־משפט.
הדרגה תיקבע לפי כישורי המועמד.
העבודה כרוכה בנסיעות.
את הבקשות יש לבסס, בצירוף תעודות, למוסד לביטוח לאומי, מחלקת כח־אדם, שד' וייצמן 13 ירושלים 91909, בטופס בקשה למשרה פנויה (טופס 2115) עד 15 בספטמבר 1987.

ה.ג. ארלוזי ישראל בע"מ
דרושים:
1. מזכירה מנוסה
דוברת אנגלית ועברית על בוריין + הדפסה.
ליום עבודה מלא.
2. שליח עם רשיון לקטנוע.
טל. (03)290833
לפנות לשירה.

דרושים/ות
עובדים/ות סוציאליים/ות
לעבודה טפולית מעניינת באזור ת"א והמרכז
עם הדרכה מקצועית צמודה
לפנות בשעות 8.30 – 13.00 לטלפון 03-820436.

הלוח הכללי בשבילך ובשבילי

הליגה הלאומית יוצאת לדרך עם 14 קבוצות ו„פליי־אוף"

מאת ברוך דגן

הליגה הלאומית בכדורגל יוצאת לדרך. הכדורגלנים ימירו את חופי הרחצה במגרשים הירוקים, ויקיצו – כמו אוהדיהם – מתרדמת קיץ ארוכה. „המלקטמים" ושאר כפורי הפגרה, שיצרו גלים קטנים, יתחלפו בכותרות ספורטיביות – שערים, הופעות, בעיטות, בעיטות וקרנות. את היבוק יינתן, המסך יורם והליגה – ארוכה ומפרכת – תחל בסבב הרילוגים שלה.

במהלך הפגרה לבשו הקבוצות פנים חדשות. הליגה איבדה כמה מכוכביה הבולטים, המפגינים את כישוריהם באירופה, ואת החלל יצטרכו למלא שחקנים צעירים או אנשי הספסל הנצחיים, שימצאו עתה את מקומם בשורה הראשונה.

זו תהיה אותה גברת בשינוי כפול באדרת. ראשית, החבורה הלאומית הכבודה תמנה 14 קבוצות בלבד ובסיום הליגה הרגילה יהיו רוב הקבוצות מעורבות במשחקי פליי־אוף. השינויים האלה מיועדים להעלות את הרמה, ליצור ליגה אטרקטיבית יותר ולמשוך קהל למגרשים. בינתיים זו, בעיקר, משאלה. קשה לדעת כבר עתה איזו השפעה תהיה לשינויים. אלה ולחילופים הפרסונאליים על רמת הקבוצות ועל איכות הליגה. ניתן, אולי, להעלות השערות, לנחש ולחזות מבלי להתחייב יתר על המידה.

נראה, כי אצל האלופה, בית"ר ירושלים, חלו תמורות חשובות. הבית"רים יחסרו כמה שחקני מפתח מהעונה שעברה והמאמן מוטל'ה שפיגלר יצטרך למצוא להם מחליפים ראויים כדי לפתוח ברגל ימין בקרב „המשפחתי" מול בית"ר ת"א.

מכבי ת"א, זוכה המשכנעת בגביע לליגה, מדורגת גבוה בראש סולם הסיכויים. למכבים מצפה מאבק קשה מול שמשון, קבוצה שאפתנית ולוחמת. גם מכבי חיפה נהנית מאשראי לפני פתיחות כל עונה, והיא תנסה להצדיק אותו במגרשה של העולה החדשה, הפועל צפרירים חולון.

בקבוצת הזהר ניתן למנות גם את הפועל ת"א. „האדומים" ישתדלו לשכוח את עונת הנפל האחרונה ולפתוח בתנופה על חשבונה של הפועל באר־שבע.

הפועל לוד קיימה, למעשה, שבוע אימונים אחד בלבד, אולם אין בזה כדי להשפיע על סיכוייה במפגש החוץ שלה אצל מכבי פ"ת. בני־יהודה, סגנית האלופה, שואפת לפתיחה חיובית, אף שצפוי לה עימות עיקש במגרשה של מכבי נתניה. בקרב בין הפועל כפ"ס לבין הפועל פ"ת יהיו הכוחות מאוזנים.

הפועל חולון – מכבי חיפה

החולונים היו מעדיפים יריבה נוחה יותר בפרמיירה הלאומית החדשה שלהם. עם זאת, האתגר והמוטיבציה של מתחילים יסייעו להם, אולי, לאזן את הכוחות. חיפה, הרף בעיזותיה, היא מנוסה דיה כדי להוליך את מלוא הנקודות מהמגרש הלאומי החדש. עדיפות קלה לאורחים.

התחזית: נצחון לחיפה.

מכבי פ"ת – הפועל לוד

פ"ת שיחררה כמה שחקני הרכב והחליפה אותם בשחקנים צעירים. הקבוצה זקוקה, לפיכך, לתקופת הרצה נוספת כדי ליצב ולחשל את ההרכב. הבעיה של לוד היא האיחור במועד פתיחת האימונים ומתאל השדים בשאלת המאמן. עם זאת, לפחות במשחק פתיחה לא יהיו לבעיות אלה השפעה רעה על יכולתה.

התחזית: תיקו.

בית"ר ת"א – בית"ר י־ם

הירושלמים לא הצליחו לשכנע ביכולתם להתגבר על חסרונם של אוחנה ומלמיליאן. אם יאלץ המאמן שפיגלר להציב הרכב מטולא, תוכל המארחת מת"א „לעשות הגיגה". בכל מקרה, יש להעניק אשראי משופר לאלופה לפחות עד שיוכח לאן, באמת, מיגערות פניה.

התחזית: תיקו.

מכבי ת"א – שמשון

ג'ורא ספיגל הסכיל לגבש הרכב חזק מבלי שעזיבתו של אבי כהן הורגשה במערך האחורי. אם יהיה לזה המשך תוכל מכבי להשתכר כבר במשחק הראשון. שמשון, בכל מקרה, ראויה להתייחסות רצינית, בעיקר בשל משחקה הקבוצתי, נחרצותה ושאפתנותה. משחק פתוח.

התחזית: נצחון למכבי.

הפועל ת"א – באר־שבע

ת"א, ללא הנהגתו של סיני, חייבת להוכיח, כי יש לה כלים לשוב לצמרת. באר־שבע, המצליחה מאד במשחקה ב„בלומפילד", לא תהסס לשים מכשול במסלול של שגיאור תעיכה. צפוי עימות מעניין, עם עדיפות מסויימת למארחים, אולם הישג באר־שבעי לא ייחשב הפתעה.

התחזית: נצחון לת"א.

הפועל כפ"ס – הפועל פ"ת

שתי הקבוצות שמרו בקיץ על דממה תקשורתית והעדיפו להתאמן „על אש קטנה". את התוצאות ניתן יהיה לראות מחר. על הנייר טובים יותר סיכוייה של כפ"ס בזכות המגרש הביתי, אולם מכיוון פ"ת יכולה לנשוב רוח נפתיחה.

התחזית: נצחון לכפ"ס.

מכבי נתניה – בני־יהודה

בעונה שעברה הצליחה בני־יהודה להישמר מהפסד עד למחזור האחרון, והיא היתה מוכנה לחתום על הישג כזה כבר עתה. עזיבת שני הבלמים התירה חלל גדול בהגנת „התהבים" והם עלולים להיקלע לצרות. בכל מקרה, יש לסמן את המפגש הזה כאחד המעניינים ביותר. מניות נתניה יהיו בעליה.

התחזית: נצחון לנתניה.

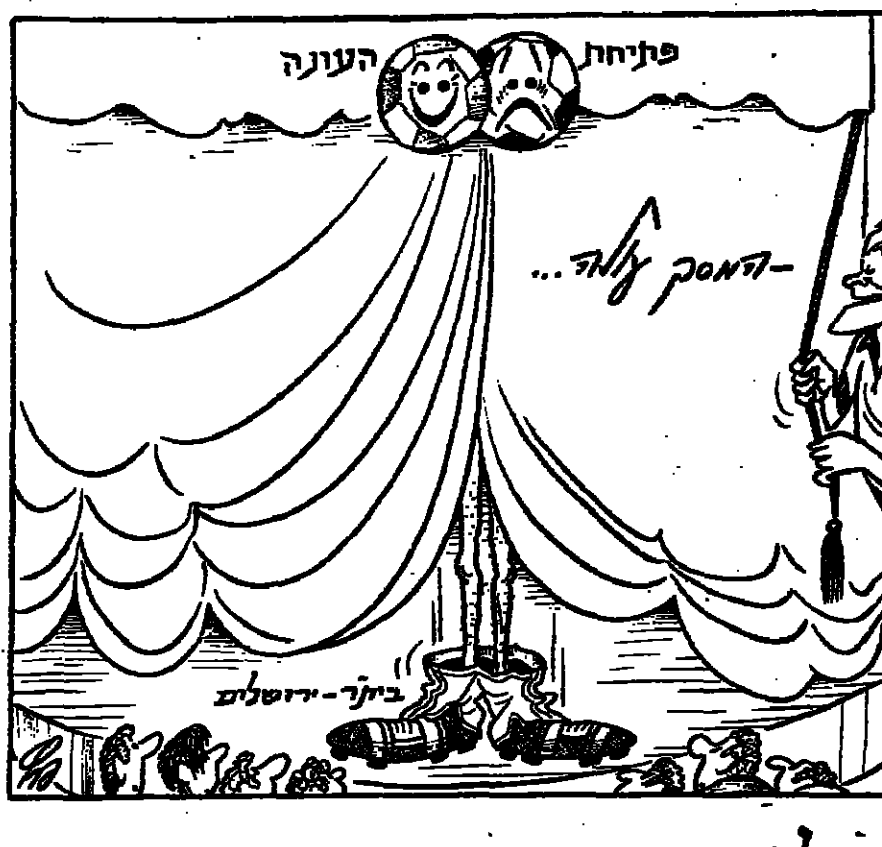

מחלוקת כספית בנבחרת הכדורסל לפני בולגריה

ערב יציאתה של נבחרת הכדורסל לאליפות אירופה דרגה ב', בבולגריה, פרצה אתמול מחלוקת בין שחקני הנבחרת וראשי האיגוד בנושא התשלומים לשחקנים. לא היה ברור אם דורון ג'מצ'י ייצא היום עם הנבחרת, לאחר שפרץ ויכוח בינו לבין נציגי האיגוד. הוא נטל את הדיבור ונסע הביתה, מאוחר בלילה התרצה והסכים לצאת הבוקר עם חבריו. את דרישותיו הכספיות יציג אופיר שיחזור.

קפטן הנבחרת הלאומית דורון ג'מצ'י טען אתמול במסיבת עיתונאים לסיכום הכנות הנבחרת לאליפות, כי העובדה שלאוואן מרסר ושחקנים אחרים כבר קיבלו תשלומים בעד הופעותיהם בנבחרת ואילו שחקנים אחרים לא, פוגעת בו ובחבריו. „כולנו עושים עבודה קשה בקיץ וכולנו מוכנים למאמץ. הסיפור כאילו שחקנים מקבלים כסף ואחרים לא נראים לנו כאור חמור במיוחד. חשבנו כי העקרון ששחקני נבחרת משחקים עבור הסמל ועבור המדינה."

ג'מצ'י הוסיף, כי ההחלטה להקים קרן כספית לשחקני הנבחרת היא החלטה למראית עין: „שחקנים קיבלו בעבר ובהווה כסף, ואנו לא מוכנים לוותר בנקודה זו. לא נראה לנו שישלמו כסף מאחורי הגב ואחרים לא יקבלו. אנו דורשים לפצות את השחקנים על כך" ביקש ג'מצ'י.

יהודה אורקוביץ' יו"ר איגוד הכדורסל אמר, כי באליפות אירופה האחרונה לא קיבל לאוואן מרסר תשלומים: „מרסר קיבל רק החזר הוצאות נסיעה לו ולבני משפחתו כדי שיגיעו מארה"ב לישראל. מדובר על החזר הוצאות רק בשנה האחרונה". אורקוביץ' ציין, כי צר לו שהדברים הושמעו מהקפטן הלאומי ערב הנסיעה לבולגריה: „זכותם של השחקנים לתבוע. אף אחד לא פוסל את בקשתם. אני רק מקווה שהדיבורים על הכסף לא יפגעו במטרה שהיא להעפיל למשחקי הדרגא א' של אירופה".

קודם לפרשת הכספים בירכו ראשי הנבחרת את השחקנים ואיחלו להם הצלחה. מאמן הנבחרת משה ויינקרנץ סיכם את האימונים (20 ימי אימונים וחמישה משחקי מבחן) והתייחס שוב לנפויים של עדי גורדון ותומר שטיינהאור: „לצערי רק עשרה שחקנים יכולים לצאת ואלה שנבחרו הם המתאימים ביותר".

היום ימריאו למערב גרמניה תשעה שחקנים. אליהם יצטרף מיק ברקוביץ' הנמצא בגרמניה ועימו תצא הנבחרת לבולגריה.

בבולגריה צופים נצחון על כדורסלני ישראל

מאת משה כהן, שליחנו המיוחד לבולגריה

פלאבן 3 (מיוחד ל"דבר") נבחרת בולגריה תנצח את נבחרת הכדורסל של ישראל – זו התחושה המלווה את הציבור הספורטיבי בבולגריה, המתמרקת לקראת טורניר דרג ב' שיפתח כאן ביום ראשון.

הבולגרים מתכוננים במרץ רב לטורניר. המארחים מבטיחים להפתיע את כולם ולזכות בבכורת טורניר.

קשה היה למצוא אתמול את ראשי איגוד הכדורסל הבולגרי בסופיה, שכן רובם נמצאים זה כמה ימים בעיר פלאבן שם הוקם מטה הטורניר. המארגנים הבטיחו אירוח מופתי.

הוקם מרכז תקשורתי מודרני לנוחות העתונאים. האורחים יהנו גם מטיולים מאורגנים. „אנו מבטיחים אירוח טוב ואירגון יעיל", אמר אתמול אחד מראשי ההתאחדות הבולגרית.

הנבחרת הבולגרית ערכה הכנות יסודיות לקראת הטורניר. בתחילת אוגוסט שהו הבולגרים במשך 20 ימים בכריאבנה – שם היה מחנה אימונים מרוכז. בעשרת הימים האחרונים שוהים הבולגרים במחנה אימונים סגור. בשלושת הימים האחרונים השתתפה הנבחרת הבולגרית בטורניר יחד עם קבוצות מקומיות.

„ההכנות היו יסודיות ואנו מקווים שהדבר יבוא לידי ביטוי בטורניר", הם אמרו.

הנבחרת המקומית תסבול מחסרונו של שחקן האנ. בי. אי בעבר הלא הוא גלוסקוב שעל פי חוקת הפיב"א אסור לו להשתתף במשחקים רשמיים. גלוסקוב ישחק העונה בבדי קאזרטה האיטלקית.

הבולגרים מרבים לדבר על הכוכב העולה אבידוקו בן ה־24 שחקן צ.ס.ק.א סופיה. שחקן צייד מבטיח.

המארגנים מבטיחים אוירה קרבל באולם בן 2000 מקומות. נודע כי הביקוש לכרטיסים – עצום.

נבחרת נדוגריה עמדה להגיע אמש לסופיה. נבחרות ישראל ופינלנד, שיגיעו היום לעיר הבירה, יצאו מיד לפלאבן.

הטלוויזיה הבולגרית לא תשדר את המשחקים בגלל אליפות העולם באתלטיקה המשודרת ישירות מרומא והיצרות התעניינות עצומה. מזג האוויר נח והטמפרטורה 30 מעלות.

מייק בראון הרשים במכבי

מייק בראון (2.07 מ'), בן 24, עורר אתמול בשעות הבוקר אימון בשורות האלופה מכבי תל־אביב. הוא הרשים את אלה שצפו באימון.

בראון, הניחן בחוסן גופני אדיר (117 ק"ג), הצליח לנפץ את הסל באולם בית הלוחם בתום התקפה מתפרצת. הוא הטביע את הכדור בכח אדיר ובעקבות כך נתלשה הטבעת מהקיפה והלוח נופץ. לאחר מכן הוכיח את כחו במשחק ההגנה ואין ספק, כי הוא יכול להוות את התשובה אותה חיפשה מכבי תל־אביב. בראון הוכיח עצמו כמקצוען אמיתי כשהגיע לאימון חצי שעה לפני יתר השחקנים כשעל גופו כבר אימון הדוק. בהמשך האימון עצמו גילה כושר מעולה.

הלאומיות לשעבר ינסו לקצר העונה את „סיוט הירידה" לליגה הארצית

מאת שמואל טל

המסך יעלה מחר על הליגה הארצית במתכונתה החדשה – 14 קבוצות שבעה משחקים בכל מחזור. לראשונה תתחלק העונה לשתיים. החלק הראשון יערך במתכונת של שני סיבובים [illegible] הפליי־אוף [illegible] העולה והירידה.

מחזור הפתיחה ישמש אבן בוחן לכוונותיהם של הקבוצות, בעיקר של היורדות מהלאומית, שירצו לסיים במהירות את שהייתן בליגה המשנה. שתיים מהיורדות יצאו מחר למשחקי חוץ ולמדו בוודאי לדעת כי חייהן לא יהיו קלים כלל וכלל.

בית"ר נתניה, שהצעידה את שורותיה, תצא לחדרה למפגש נגד הפועל המקומית. מכבי יפו תבחן באיצטדיון וינטר ע"י הכח ר"ג. למכבי יבנה צפוי משחק בית לא קל נגד שכונת שעריים.

הפועל ירושלים שהתמיצה אשתקד עליה ללאומית במחזור הסיום תפתח את העונה במשחק בית נגד הפועל ר"ג. הפועל חיפה תארח את העולה החדשה הפועל בת"ים.

מפגש מעניין יהיה בטבריה שם תארח קבוצת הפועל המקומית את הפועל עכו. ברמת־עמידר תתמודד נציגת הפרבר הרמת־גני עם הפועל יהוד שעמדה בפגרה בפני סכנת פירוק.

הפועל חדרה – בית"ר נתניה

חדרה שעברה זעזועים לא קלים במהלך הקיץ תארח את היורדת הלאומית בית"ר נתניה שהיוותה בעונה החולפת ספקית הנקודות של הלאומית. חדרה תנסה לנצל את ביתיותה ואת העובדה שנתניה עברה חילופי משמרות והצעידה את שורותיה כדי לפתוח את העונה בנצחון.

התחזית: נצחון לחדרה

הפועל טבריה – הפועל עכו

מאבק בין שתי קבוצות ותיקות בארצית. הפועל טבריה בביתה מסוגלת לנצח כל יריבה. עכו אמנם חיזקה את שורותיה אך לכל היותר תצליח לחלץ מחר אולי תיקו. טבריה עם האחים דן תעשה הכל כדי לנצח וכנראה תעמוד במשימה.

התחזית: תיקו ומעלה לטבריה

הכח ר"ג – מכבי יפו

המשחק המעניין ביותר של המחזור הראשון. יפו עם חיזוק ברמתם של גולדר ועלאותה ועם הוותיקים שהורידו אותה ללאומית יפתחו כבר עתה את המסע חזרה ללאומית. הכח שכמעט נשרה אשתקד בוודאי לא תרצה לחזור על אותה הגויה ותנסה לנצל ביתיותה כדי לנצח.

התחזית: תיקו ומעלה ליפו

מכבי יבנה – מכבי שעריים

עוד משחק בו מעורבת יורדת מהלאומית. יבנה למרות שלא חיזקה משמעותית את הרכבה תנצל כנראה את ביתיותה כדי לצבור את שלוש הנקודות הראשונות בארצית. שעריים שהתגלגלה בעונה החולפת באיזור הסכנה תשתדל לחלץ לפחות נקודה אך ספק אם תעמוד במשימה.

התחזית: נצחון ליבנה

הפועל ירושלים – הפועל ר"ג

הירושלמים הבטיחו בעונה שעברה את הכרטיס ללאומית בדקה ה־90. השנה עם הרכב מתוגבר הכולל בין היותר את שוער בית"ר ירושלים, סויסה ומיכל דיין, היא תרצה ליישם את שגיאותיה מאשתקד ולצבור נקודות כבר בפתיחה. הפועל ר"ג למרות שהתחזקה מאד לא תעמוד מול הירושלמים.

התחזית: נצחון לירושלים

רמת עמידר – הפועל יהוד

[illegible] הביתיות.

התחזית: תיקו ומעלה לעמידר

הפועל חיפה – הפועל בת"ים

הפועל חיפה איבדה שניים מכוכביה לטובת הליגה הלאומית אולם במשחק הפתיחה נגד העולה [illegible] לא יפגע בה כמו בהמשך. בת"ים אמנם תתבסס על התלהבות בעקבות העליה אך עם המלהבות לא מנצחים ולפיכך צפויים הבת־ימים לחזור הביתה בידיים ריקות.

התחזית: נצחון לחיפה

ק.פ.ר תנסה לשמור מקומה בראש הליגה

מאת ג. שרון

ק.פ.ר שגברה שלשום על האלופה אברטון בשיעור 0:1 ורשמה משחק חמישי ללא הפסד, תנסה לשמור על מאזנה הטוב ועל מקומה בראש הליגה האנגלית גם לאחר משחק החוץ שלה מחר נגד צ'ארלטון המסוכסכת בחלק התחתון של הטבלה.

גם שתי הדולקות אחריה יוצאות למשחקי חוץ לא קלים. מנצ'סטר יונייטד תתארח אצל מחזיקת הגביע קובנטרי, נוטינגהאם פורסט תבוא ללונדון למגרשה של צ'לסי.

האלופה אברטון שהפסד למוליכה לא שיפר את מצב הרוח של שחקניה תנסה להוציא את זעמה על ה„תרנגולים" של טוטנהאם אשר גם לה שאיפות לאליפות. יריבתה העירונית של אברטון, קבוצת ליברפול שטרם איבדה נקודות העונה תתיצב בלונדון למשחק נגד ווסטהאם שניצחה עד כה רק פעם אחת.

במפגש בין שתי העולות החדשות תארח דרבי קאונטי את פורטסמות. ניוקאסל עם הברזילאי מירנדיניה תארח את וימבלדון.

יתר המשחקים: אוקספורד – לוטון; ווטפורד – נוריץ'; סאותהמפטון – שפילד ונסדיי.

ריינג'רס בבית מול דאנדי

האלופה הסקוטית, ריינג'רס גלאזגו, שניצחה באמצע השבוע בגביע את הארטס בתוצאה 1:4 במשחק בו הבקיע אבי כהן תארח מחר את דאנדי. כהן עשוי לפתוח בהרכב הראשון בהתחשב בהופעתו בגביע.

המשחק המרכזי של המחזור יפגיש את דאנדי יונייטד עם סלטיק. אברדין תתארח אצל פאלקירק.

בגרמניה: ברמן תתארח בלברקוזן

המוליכה בליגה המערב גרמנית קבוצת ורדר ברמן, שהביסה שלשום את שטוטגארט 1:5 יוצאת למשחק חוץ נגד באייר לברקוזן במטרה לשמור על מקומה בפסגה. בורוסיה מנשנגלדבאך שהפתיעה בנצחון על באיירן מינכן (0:2) תתארח אצל מאנהיים.

באיירן תארח בביתה את איינטרכט פרנקפורט ותנסה להתאושש על השבוע.

● בבלגיה לא יערכו משחקי ליגה מחר בגלל הכנות הנבחרת למשחקה נגד ברה"מ במוקדמות אליפות אירופה.

● בספרד: ברצלונה תארח את סביליה במשחק המרכזי של המחזור השני בליגה הספרדית. ריאל [illegible] תארח את [illegible].

● יפאן ותאילנד נפרדו בבאנגקוק בתיקו אפס במשחק במסגרת הבית האסיאני במוקדמות הטורניר האולימפי.

אטקינסון חזר לווסט ברומיץ'

רון אטקינסון מי שהיה מאמנה של מנצ'סטר יונייטד והודח קיבל על עצמו את תפקיד המנהל בקבוצתו שלעבר ווסט ברומיץ', המשתרכת לה בתחתית הליגה השניה.

אטקינסון מחליף את רון סאונדרס, שהודח מתפקידו לאור יכולתה הגרועה של הקבוצה.

ברומיץ' היתה בליגה הראשונה כשאטקינסון עזבה, ועכשיו הוא חזר אליה כדי להחזירה לכושר.

ראש לא ישחק נגד דנמרק

איאן ראש, כוכבה הוולשי של יובנטוס לא יופיע במדי נבחרתו שתשחק ביום רביעי הקרוב נגד דנמרק במסגרת אליפות אירופה, כך מסר אתמול דובר רשמי של הקבוצה האיטלקית בטורינו.

מנהל נבחרת וולס מייק אינגלנד שהאמין שראש יגיע ויהיה כשיר למשחק, התאכזב כשנודע לו על הטלקס ששיגרו האיטלקים על אי יכולתו של ראש לשחק.

6 בינ"ל מישראל הוזמנו לשפוט בגביעי אירופה

ששה שופטים בינלאומיים בכדורסל הוזמנו מטעם פיב"א לנהל משחקים בסיבוב הראשון של גביעי אירופה השנה.

אסא קמינר ישפוט ב־22 וב־23 בספטמבר באתונה ובסלוניקי; יצחק רמות – ב־29 וב־30 בספטמבר באנקרה ובאיסטנבול; משה הדמן – ב־30 בספטמבר באתונה וראובן וירזובניק – ב־1 באוקטובר במילנו.

כן הגיעו רשימות השופטים הזרים שישפטו את משחקי הקבוצות הישראליות בארץ. במשחקה של הפועל חיפה נגד פאנאסינאיקוס אתונה בגביע קוראץ' ב־22 בספטמבר ישפטו דרוגיץ' מיוגוסלאביה ומרטין שורין (משקיף ברגמן ישראל).

במשחקה של אליצור נתניה נגד שיבניקה בגביע קוראץ' ישפטו ריגאס מיוון ואקסוי מתורכיה. המשקיף יהיה עמירם ספירא. במשחק בין מכבי חיפה (קוראץ') לאבילה ניקוסיה ישפטו מונגוליה מאיטליה וניגאולאס מיוון. המשקיף יהיה שלום גריגברס. במשחק גביע אירופה לאלופות נשים בין אליצור ת"א לקלה הרומנית ישפטו מנוס מיוון ותורקי מתורכיה. המשקיף יהיה בורדי נורי.

מזרח גרמניה וארה"ב התחלקו בזהב

עליה בזהב היתה אתמול בבורסת המדליות לטובת אתלטי מזרח גרמניה וארה"ב. נציגי שתי מדינות אלה התחלקו בשלל (שלוש למזרח גרמנים ושתיים לאמריקאים) והותירו לאחרים רק כסף וארד.

את ההפתעה של היום השישי לתחרויות, שהתחדשו אתמול אחרי יום מנוחה, סיפק רץ ה־400 המזרח גרמני תומס שונלאבה, שלעג לכל התחזיות והקדים רצים שקבעו במהלך השנה תוצאות הרבה יותר טובות ממנו. המזרח־גרמני לא הרגיש אולי בנוח שעה שהתייצב לבן יחידי מול שבעה שחומי עור. אולם על המסלול הוא לא התחשב ביריביו, חילק היטב את כוחו והגיע ראשון אל קו המטרה לאחר 44.33 שניות. זמן המהווה שיא אירופי חדש.

המועמד לנצחון הניגרי איננוגב אגבוניקה, שקבע בחצי הגמר שיא אליפות (44.26) איכזב והתאכזב כשסיים שני בזמן חלש לגביו (44.56). בעל הישג השנה בעולם האמריקאי בוץ' ריינולדס שוב שגה בחלוקת הכוחות ונדחק למקום השלישי (44.80).

שיאו העולמי בן ה־19 של לי אבנס יזכה עוד עד שיצליח מישהו לנפצו.

סיליקה גלאדיס, אלופת העולם ב־100 מ' היתה האתלטית הראשונה שהצליחה לקבוע „דאבל" לאחר שאתמול ניצחה בריצה הכפולה. גריפית יפה יותר גם מאוטי־פיינג' לא הסר, אבל גלאדיס היא המהירה ביותר. 21.74 שניות לקח לה להוכיח זאת ואם היתה קצת יותר מרוכזת בסיום היתה שוברת את השיא העולמי העומד על 21.71 שנ'.

פלורנס גריפית, אותה זיהינו בימים החלפים בצורת חליפת החלל שלה, הורידה את החליפה אבל זה לא הפריע לה לרוץ היטב ולזכות בכסף (21.96) לפני מרלין אוטי־פיינג' מג'מייקה (22.06).

בריצה המקבילה לגברים התנהל קרב צמוד כאשר שהוכרע בסיום על הקו במאיות השניה. גם כאן כמו בריצת 400 משוכות נאלצו האצנים לחכות דקות ארוכות עד להכרעת הפוטופיניש. הנפת הידיים של קלווין סמית, אלוף הלסינקי, הבהירה כי הצליח לשמור על תוארו. זמנו – 20.16 שנ'. זמן זהה נקבע לצרפתי קוונרב שהפתיע בסיימו שני. ג'ון רג'יס הבריטי הסתפק בארד (20.18).

גם בריאנו גרג פורסטר, המשוכן הוותיק, הצליח לשמור על תוארו מהלסינקי כשניצח בריצת 110 מ' משוכות. הוא פיגר רק במאית אחרי הישגו במוקדמות כשקבע 13.21 שנ'. שני בריטים השתלטו על שתי המדליות הנוספות. ג'ון רידג'ון קבע 13.29 ונטל את הכסף וקולין ג'אקסון את הארד עם הישג של 13.38 שנ'.

המזרח־גרמניה סאבינה בוש הוכיחה כי היא מצויה בכושר טוב כשניצחה בקלות בריצת 400 מ' משוכות בזמן בינוני לגביה 53.62 שנ'. האוסטרלית דבי פלינטוף־קינג הפתיעה כשנטלה את מדליית הכסף (54.19) המזרח גרמניה קורנליה אולריך הסתפקה בארד (54.31).

סיגל גונן 6.03 סיימה הופעתה באליפות העולם

אלופת ושיאנית ישראל בקפיצה למרחק סיגל גונן ניתרה אתמול למרחק של 6.03 מ' וסיימה את הופעתה כבר בשלב המוקדם של אליפות העולם.

גונן, שהישג השיא שלה עומד על 6.46 מ', לא היתה בתקופה האחרונה בשיאה ואף ביקשה לוותר על השתתפותה. ברומא שגו המארגנים כשקבעו ליד שמה הישג של 6.96 מ'. עם הישג כזה היתה בוודאי עולה לגמר. גם אם היתה מגיעה לשיאה היתה במצב טוב. אבל גונן היתה חולה ובקושי רב עברה את גבול ששה המטרים.

סיפורים בקצה המסלול

אויטה: אנצח ב־5000 בשיא עולם 12:56.0 ד'

סעיד אויטה, שהתחיל אמש את הסתערותו על מדליית הזהב בריצת 5000 מ' בה הוא מחזיק בשיא העולמי, אינו מוכן להסתפק בפחות מאשר במדליית הזהב. אויטה נשמע שחצני מאד כאשר הודיע כי לא רק שינצח אלא אף יקבע שיא עולמי חדש. הוא לא היסס גם לקבוע מה יהיה הישגו – 12:56.0 דקות.

הוא אינו מצפה ליריבים רציניים ומצוטט כאומר איני יודע מי יהיו הזוכים במדליית הכסף והארד, איני יודע אפילו מי הם יריבי וזה בכלל לא מעניין אותי. הרי ברור שהקרב יתנהל מאחורי גבי על המקום השני.

אויטה משוכנע שיריבו היחיד הוא השעון. הוא מקווה לא לאכזב את בני עמו ובעיקר את מלכו חסן השני שהעמיד לרשותו בתחילת החודש את רופאיו האישיים כדי להחזירו במהירות לקו הבריאות לאחר פציעה קשה.

אויטה מתנהג כאילו המדליה מונחת בכיסו. הוא אינו מתעניין בריצה ברומא ומעדיף לשוחח על תכניותיו לעתיד. הוא הבטיח למלכו לשפר את שיאו ב־5000 מ' כבר בתחרות בראיטי שתהיה יומיים לאחר סיום אליפות העולם. לאחר ריצה זו יפסיק לתקופה של שנה להתעסק עם הריצה הארוכה ויתרכז בריצות הבינוניות ל־800 ו־1500 מ' אותם ירוץ באולימפיאדת סיאול.

לדבריו הבטיח אויטה למלך לנצח בשתי הריצות. אכן בטחון עצמי רב שלפחות על הנייר יש לו על מה להתבסס.

גרג פורסטר מדלג על המשוכות בדרך לזהב

דרסלר המאוכזבת תנסה לקטוף את הזהב ברוחק

הייקה דרסלר מאוכזבת. תכניותיה לחזור הביתה עם שלוש מדליות זהב נגוזו כשנאלצה להסתפק במדליית הכסף בריצת 100 מ'. כמו קרל לואיס היא תשתדל לזכות בזהב האישי הראשון במקצוע החזק שלה – הקפיצה למרחק.

אמש במוקדמות לא נאלצה להתאמץ יותר מדי כדי להשתלב בקבוצת הקופצות שהעפילו לגמר. אבל היום זה כבר יהיה סיפור אחר לגמרי. מפני שבגמר היא תצטרך להיות בשיאה כדי להתגבר על יריבתה העיקרית האמריקאית ג'קי ג'וינר שכבר זכתה במדליית זהב בקרב 7.

דרסלר יודעת כי בוד הקפיצה הוא ההזדמנות האחרונה שלה לזכות במדליה אישית. גם זכיה בריצת השליחות לא תנחם אותה.

תשוקת הלב העיקרית של דרסלר בת ה־22 נתונה לקפיצה למרחק, מקצוע אותו היא מעדיפה יותר מהריצה. היא גם מחזיקה בו בשיא העולמי בצוותא עם ג'וינר. אתמול אמרה ברומא „אני רוצה לזכות בזהב בקפיצה למרחק. כל מדליה נוספת תהיה בחינת בונוס."

הייקה דרסלר גבוהת הקומה והאלגנטית, נכנסה להיסטוריה כאתלטית הצעירה ביותר שזכתה במדליית זהב באליפות עולם. היא עשתה זאת לפני ארבע שנים בהלסינקי כשנקראה עדיין בשם נעוריה הייקה דאוטה. מאז גרפה מדליות רבות באליפויות אירופה בגביע העולם וכמובן הצטרפה למועדון האקסלוסיבי של שיאני העולם.

עכשיו היא עומדת לפני רגע האמת שלה. נצחון היום יחזיר אותה לפיסגה. הפסד שעליו היא לא רוצה לחשוב כלל עלול לגרום לנסיגתה בזירה העולמית.

ריינולדס: למרות כשלוני אני עדיין הטוב בעולם

בוץ' ריינולדס, בעל ההישג הטוב בעולם בריצת 400 מ' שציפה למדליית זהב ברומא אך נאלץ להסתפק בארד מאמין כי הוא עדיין הטוב בעולם במרחק זה והמועמד הטבעי לנפץ את שיאו בן ה־19 של האמריקאי לי אבנס.

ריינולדס הסביר את כשלונו ברומא במחלה שפקדה אותו עוד בתחרות „הפרס הגדול" במערב־ברלין ומנעה ממנו להיות בשיאו דווקא ברגע הקובע. למרות שסבל מכאבי בטן שלמעשה גרמו להחתו בחצי־הגמר, רץ באומץ רב כדי לסיים אחרי המזרח־גרמני המפתיע שונלאבה והניגרי אגבוניקה.

מכל מקום ריינולדס טען במסיבת העיתונאים אחרי הריצה כי „אני חושב שרץ ה־400 מ' הוא האחד שהפגין את היציבות הרבה ביותר לאורך השנה. אני חושב שאני הוא האחד".

כזכור קבע ריינולדס את הזמן המהיר ביותר בגובה פני הים 44.10 שניות במהלך התחרות לזכרו של ג'סי אוונס ב־9 במאי. בזילי עבר את המרחק ב־44.15 שנ' באיצטדיון „קריסטל פאלס" בלונדון, הזמן המהיר ביותר שהושג אי פעם באירופה.

ריינולדס ידע גם להסביר את כשלונותיהם של הרצים האמריקאים ברומא בעובדה שהם הורבו להתחרות במהלך העונה במקום להתאמן בשיטתיות. „אני עצמי רצתי 70 פעם העונה וכנראה התעייפתי מדי" סיכם.

גם להפועל י־ם יש זר בכדורסל

מאת אלי גרונר

בשעה טובה ומוצלחת גם להפועל ירושלים יש זר. אתמול התחתם סריה הריסון (2.04 מ') ששיחק בעונה שעברה כולה כאן בצרפתית. הקבוצה סבלה מחוסר מזל בבחירת הזרים והחתימה את הכדורסלן שחתם הזור לאחר שני אימונים.

הקבוצה המריאה הבוקר לבלגיה להשתתף בטורניר ועוד כמה משחקי אימון ותחזור לארץ ביום א'. הערב תשחק הקבוצה נגד קבוצה הולנדית ומחר נגד מכלן הבלגית וביום א' נגד קבוצה מן הבית השני.

הזר השני שייבחר יהיה אחד מהשחקנים האמריקאים המופיעים בקבוצות הירידות או ריקי בראון המצטן.

● נבחרת הנערים של ישראל בכדורסל, שניצחה שלשום את סקוטלנד בפתיחת משחקי קדם אליפות אירופה הנערכת במערב גרמניה (43:82) תשחק הערב מול נבחרת המארחת. מחר יתמודדו נערי ישראל עם בלגיה וביום ראשון נגד פורטוגל. שתי הנבחרות שיתפסו את המקומות הראשונים יעפילו למשחקי הגמר.

בן ג'ונסון שואף לנשל את לואיס גם מהתואר האולימפי

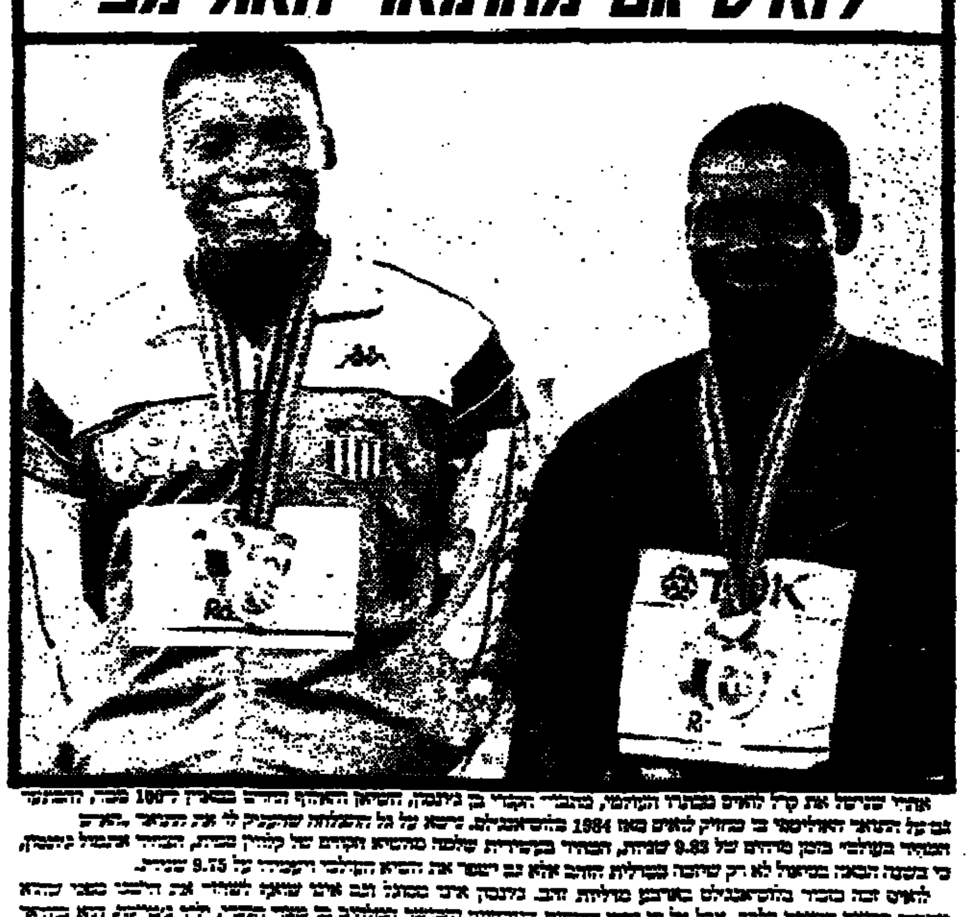

אחרי שניצח את קרל לואיס בכתר העולמי, מתכוון הקנדי בן ג'ונסון, השיאן העולמי החדש בריצת ה־100 מטר, [illegible] 1984 [illegible] 9.83 [illegible] 9.75 [illegible]

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

לחברה קבלנית במרכז הארץ
דרושים
עובדים לעבודות גינון
03-615114 – 625081

סהר
חברה ישראלית לביטוח בע"מ

מתחשבה אחת קדימה

למשרדנו בתל-אביב

1. **ראש חוליה**
לאגף ביטוח חיים.
נסיון של 6 שנים לפחות
ידע בביטוח מנהלים ושינויים.

2. **פקיד/ת מזכירות**
נסיון בהפעלת מעבד תמלילים.

3. **פקיד/ת תביעות**
נסיון בקלדנות, רצוי בביטוח.

4. **עובד/ת תיקיה**
רצוי נסיון בביטוח.
משרה מלאה 5 ימי עבודה.

נא להתקשר 03-640418
פרט ליום ו'

לקונצרן תעשייתי גדול
במרכז הארץ
דרוש (ה)
עורך (ת) דין
לעבודה במחלקה המשפטית

כישורים:
(1) בעלו(ת) רשיון עורך-דין בישראל.
(2) נסיון של 3 שנים לפחות בעבודה מעשית, בעיקר בתחומים הבאים: משפט מסחרי, ניסוח הסכמים (לרבות הסכמים בינלאומיים), ניהול מו"מ באופן עצמאי, דיני חברות.
(3) שליטה מלאה ויכולת ניסוח מסמכים משפטיים בעברית ובאנגלית. ידיעת שפות נוספות – יתרון.

המעונינים מתבקשים לפנות בצרוף תולדות חיים ופירוט הנסיון בעבודה לת.ד. 32365, תל-אביב, מיקוד 61031 עבור "עו"ד".

למפעל פלסטיק גדול דרוש
סוכן מכירות מנוסה
★ כושר ניהול משא-ומתן
★ נסיון קודם בשטח הפלסטיק
נא לפנות בכתב-יד בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה לת.ד. 2047 רחובות 76120
סודיות מוחלטת מובטחת

למפעל טקסטיל באיזור עפולה
דרוש/ה
מנהל/ת מפעל לתפירה
רצוי נסיון בטקסטיל, טכנאי/ת או הנדסאי/ת ייצור.
נא לפנות בכתב לת.ד. 84 נתניה 42100, עבור כח-אדם.

חוק חיילים משוחררים
תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה בשל היותו חייל משוחרר או היותה ... [illegible]

לחברת מחשבים
דרושים
אנשי ביטוח מנוסים
לעבודה בלתי שגרתית, בעלת אתגר בתחום המכירות.
(לא ביטוח)
נא לפנות לת.ד. 36076 ת"א מ. 61360
– סודיות מובטחת –

בית ספר בגבעתיים
מחפש
מורה להדרכה מתקנת
לחצי משרה.
טל. בעבודה – 03-442838
בבית – 03-442465

לחברת ביטוח
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
עם נסיון קודם
לפנות ת.ד. 30796 תל-אביב 61307

למפעל באזור פ"ת
דרוש
טכנאי מכונות
למחלקת בניית מבלטים (לייצור אריזות קרטון)
לקביעת ראיון א'-ה' מ-10.00 – 12.30
טלפון 03-9223151

לחברת מחשבים דרושה
מזכירה
לניהול משרד ועבודה במחשב
נסיון קודם יתרון
תחילת עבודה מיידית.
להתקשר לטלפון 03-5564387

לחברות
השקעה ובעלי עסקים
בהרחבות למכירה מפעל לחומרי ניקוי וכימיקלים
מחזור שנתי 1,000,000 דולר
פרטים בטלפון 5517895 בבוקר, 5520095 בערב.

דרושים
1. **פקיד/ת יבוא**
רצוי נסיון
2. **פקיד/ת יצוא**
נסיון הכרחי
טל. 03-430333

לחברת ביטוח בתל אביב
דרוש/ה
עו"ד
במשרה חלקית למחלקת תביעות
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 29182 ת"א 61291

לחברת נודקיס בע"מ
עבור מטבח מלוח
דרושים
★ **טבח**
★ **עוזר/ת טבח**
נא לפנות לאריזון
03-5711090

לחברה למוצרי תוכנה
דרושות
1. **צעיר** לצורך שרות צבאי השולט באנגלית, בעל השכלה תיכונית (לפחות), הופעה נאה ורצון להשתלבות בסחר בינלאומי
2. **פקידה**
השולטת באנגלית.
לפנות בכתב יד לת.ד. 20031 תל-אביב, מיקוד 61200

דרושים
מרצים
לביוסיק, פסקל, קובול
לקורסי בוקר או ערב
03-221778
03-705336
(פרט לשבת)

למפעל באזור ת"א
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
למשרה חלקית
בעל/ת נסיון של 5 שנים
סודיות מובטחת
ת.ד. 32300 תל-אביב.

דרוש/ה
עורך-דין
צעיר/ה
למשרד עורכי-דין בנתניה
טל: 053-28081

לחברת יצוא טקסטיל
דרושה
מבקרת טיב
עם רשיון נהיגה
רצוי בוגרת שנקר
משרה מלאה 5 ימים
03-660932 לפנות לורד
מיום שני 9.00–14.00

למפעל בטון מוכן
באזור תל אביב – רמת-גן
דרוש
סדרן עבודה
לטלפן: 03-7519047

דרושים
לחברה למדידות והנדסה אזרחית
מהנדסים, טכאים ושרטטים
בנושאי כבישים ופיתוח
לטלפן – 03-339415/6

לחברת יבוא ושיווק בלב ת"א
דרושה
פקידה
★ עם נסיון בעבודה משרדית
★ שליטה מלאה בשפות עברית ואנגלית
★ הדפסה מעולה במכונת כתיבה
לטלפן – 03-204033

למצבעת טקסטיל בת"ים בע"מ
דרוש/ה
מנהל/ת מעבדה
ידע ונסיון בצביעת טקסטיל הכרחיים.
03-5514298
סודיות מובטחת

חברת נודקיס בע"מ
מפעל מזון באזור התעשיה חולון
דרושים
★ **טבחים**
★ **עובדי נקיון**
נא לפנות לשוקי מיכאל טל. 03-5574449

למשרד החינוכי קיים מינימום מבריאל, הדר-השרון
דרוש/ה
מדריך/ה חברתי
עבור קבוצת נוער עולה מדרום-אמריקה
הכישורים: 1) רצוי בוגר/ת צבא. 2) נסיון בהדרכה. 3) דובר/ת ספרדית. מגורים במקום.
לפרטים נוספים נא להתקשר למנהל הפנימיה, טלפון 052-24283.

נחלה
שירותי הדפסה, הפצה והוצאה לאור בע"מ
מחפשת
איש שיווק מרכזי
נמרץ, יוזם, יצירתי, מתמיד ומצליח
קורות חיים בכתב יד לשלוח לנחלה רח' החבצלת 6, ירושלים, 94224
טלפונים: 02-222879 02-247553

למפעלי מתכת נען
דרושים:
א. מבלטן
ב. חרט
ג. מנהל חשבונות מדופלם
3 שנים נסיון לפחות
נא לטלפן בשעות העבודה
לטלפון 08-442233

דרוש מזכירה
עצמאית + נסיון, למשרה מלאה
ידע בהדפסה במחשב וידע באנגלית.
לסוכנות ביטוח.
03-260672

לניקוי יבש לילי
דרושים
גהצנים/ות מקצועיים/ות
אפשרות לעבודה חלקית אחה"צ
03-451787

דרוש
טבח – שף
למסעדה בראשון לציון
(רצוי בוגר תדמור או בעל נסיון)
03-801050
לא בשבת.

למפעל טקסטיל
באיזור עפולה
דרושים/ות
1. **אחראית ביקורת טיב**
2. **עובדות לביקורת טיב**
3. **פקידה**
כל המשרות הינן מלאות
תושבי עפולה, כפר-תבור, נצרת עילית והסביבה יפנו בכתב לת.ד. 84 נתניה 42100.
עבור כח-אדם.

לפרוייקט פרסומי קבוע ומצליח
דרוש/ה
רכז/ת פרוייקט
הכישורים:
★ נסיון מוכח במכירות
★ עצמאות ויכולת ארגונית
★ דייקנות וסדר בעבודה
★ ידע בהליכי דפוס – יתרון
★ גיל 25 – 35
למועמד/ת המתאים תנאים טובים הכוללים משכורת + בונוסים ותפקיד אחראי ומעניין.
נא לפנות בכתב לת.ד. 11296, תל-אביב 61112

לחברת יבוא טקסטיל (ת.ד.) ... בביתיים דרושים
מלצרים/ות מקצועיים/ות
בעלי הופעה נאה, לעבודה קבועה.
תנאים מיוחדים.
טל. 03-595111, 03-598666, 03-868235

למוסד ציבורי דרושה
מזכירה
מנוסה
עברית אנגלית, ידע ונסיון בנהול משרד
03-252372

למלון 5 כוכבים
בת"א
דרוש/ה
חשב מבקר
מתאימים יפנו בצירוף קורות חיים
לת.ד. 3036
תל-אביב.

דרושים
אנשי קרמיקה ביזמית
לעבודה באזור תל-אביב
03-765841 לא בשבת
לבקש את גדי.

ליקב ראשל"צ
דרוש:
מלגזן
★ בעל נסיון בהפעלת מלגזה.
טלפון: 03-942021

ליקב ראשל"צ
דרושים:
נהגים
★ בעלי רשיון נהיגה ג' לחלוקת סחורה
טלפון 03-942021

לחברת בניה ארצית
דרוש/ה
מנהל/ת מינהל הנדסה וביצוע
על המועמד/ת להיות אינג' או מהנדס/ת בניה מעולה עם נסיון עתיר מוכח של 10 שנים לפחות, בארגון וניהול עבודות תיכנון, בניה ופיתוח, הפעלה ופיקוח של מערך כ"א וקבלנים.
● על המעונינים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים, כישורים, נסיון, והמלצות כולל מקומות עבודה קודמים ותפקידים – לת.ד. 7020 ת"א – עבור חברה ציבורית.
– סודיות מובטחת –

לקבוצת מפעלי עלית
לחנות המפעל בר"ג
דרושות:
מוכרת קופאית
דרישות התפקיד:
★ הופעה נאה
★ נסיון בעבודה דומה
גיל עד 45
המעוניינות תפנינה טלפונית ל-7520802

למרכז הסתדרות המורים
דרושות:
★ **מזכירה**
למועצה הפדגוגית
לחצי משרה
עדיפות תנתן למועמדת בעלת השכלה אקדמאית ונסיון חינוכי
נא לפנות בכתב-יד לפי הכתובת דלהלן
★ **פקידה לתיקיה**
★ **מעבדת תמלילים**
מקום העבודה ברקוק 8 ת"א
טלפון 03-260211

להברת פרסום והוצאה לאור דרושים
אנשי/נשות מכירה לרכש מודעות
דרישות התפקיד:
★ נסיון מוכח במכירות רצוי בענף הפרסום.
★ בעלי כושר ביטוי ומשא ומתן בכל רמות המכירה.
★ תחבורה, אמביציה, יכולת לפתח קשר בזהיר הזמן.
★ גיל 25–35 + רכב.
★ השכלה 12 שנות לימוד (עדיפות לאקדמאים).
התפקיד לתקופה ממושכת, תנאי שכר גבוהים למתאימים (שכר קבוע, החזקת רכב, עמלות)
לקביעת ראיון נא לפנות לטלפון: 03-330442 (שולי).

לבית ספר אקסטרני בוקר
לנוער כיתות י"א, י"ב
בפיקוח משרד החינוך והתרבות
בראשון לציון
דרושים
מורים/ת
לחצי משרה עד משרה לשנת תשמ"ח, במקצועות הבאים:

★ ספרות ★ אזרחות
★ תנ"ך ★ גיאוגרפיה
★ היסטוריה ★ מתמטיקה
★ תולדות האמנות ★ אנגלית
★ סוציולוגיה

בפרטים נא לפנות לבה"ס רח' הפרדס הראשון 3, (פינת רוטשילד 122), טל: 03-959988 בשעות 08.00–13.00

לחברת יצוא טקסטיל
דרושה
מבקרת טיב
עם רשיון נהיגה
רצוי בוגרת שנקר
משרה מלאה 5 ימים
03-660932 לפנות לורד
מיום שני 9.00–14.00

גלאנגרף
מערכות גרפיות למחשבים אישיים
דרושים
מהנדסי חומרה
הכישורים הדרושים:
★ ידע באלקטרוניקה סיפרתית
★ ידע במיקרופרוססורים
★ הכרת I.B.M. P.C. – רצוי
★ ידע מוכח בעבודה עם דיזיי
★ נסיון של שנתיים לפחות
– נא לשלוח קורות חיים לאייל –
ת.ד. 80 גדרה מיקוד 70750

לחברה העוסקת ביבוא ושיווק
דרושות
דיילות ומקדמות מכירה
ברשתות השיווק הגדולות
(היפרים)
הופעה נאה ונסיון במכירות הכרחיים
אפשרות למשרה חלקית
לפנות החל מיום א' 08.30
לגב' דבורה וגנר טל: 03-258977

דור גיל בע"מ
הרצליה דרושים
★ **מפעילי סקאנר**
★ **מונטג'רים**
אפשרות הסבה למערכת סאיטקס
– 5 ימי עבודה בשבוע
טלפון: 052-555896, 052-555489

לסוכנות ביטוח גדולה
בדרום הארץ
דרוש
מנהל הסוכנות
הכישורים הדרושים:
★ ידע רחב ונסיון בביטוח אלמנטרי
★ נסיון עשיר בשיווק ובניהול מו"מ
★ ידע ונסיון בניהול משרד וצוות עובדים
★ הכרה כללית במחשב ובהנהלת חשבונות
● תנאים טובים למועמד המתאים.
● דיור מרווח במקום – מובטח.
נא לפנות בכתב, תוך ציון קורות חיים ונסיון, לת.ד 14104 תל-אביב 61140, בשביל מס' 181.

לחברת תרופות במרכז הארץ
דרוש
ראש צוות תעמלנים
כישורים נדרשים:
★ תואר ראשון (לפחות) במדעי הטבע החיים.
★ הכרת שוק התרופות בארץ
★ נסיון קודם בתעמולה רפואית
★ יכולת ניהול צוות
★ יכולת תכנון וניהול פרוייקטים
נא לפנות בכתב-יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 10513 ר"ג 52150 עבור: מס' 5
– סודיות מובטחת –

ל"יעד" שרותי כ"א
דרוש
מחסנאי
כישורים
– גיל – 28–45
– שעות עבודה 14.00 – 22.00
– העבודה באזור תעשיה חולון
למתאימים מובטחים תנאים סוציאלים מלאים (כולל משכורת 13)
"יעד" הרואה 6 ר"ג טל' 731744, 03-724359
הרצליה סוקולוב 34 טל' 541959, 052-547777

לישוב קדומים דרוש:
גזבר
מזכיר חוץ
★ טיפול בנושאי כספים ובנקים
★ מגע עם מוסדות ממלכתיים ואחרים
הצעות יש להגיש למזכירות קדומים, ד.נ. צפון השומרון מיקוד 44856 עד 20.9.87

לדניה סיבוס חברה לבניה בע"מ
לעבודה במרכז הארץ
דרושים:
★ **ברזלנים וטפסנים**
★ **קבוצות קבלניות**
לעבודות ברזל
(יוצאי צבא)
נא להתקשר 03-357191 לדב/מאיר

לבינלאומיות
רשת אופטיקה ועדשות מגע
דרוש
אופטומטריסט
בעל ידע בהתאמת עדשות מגע
נא להתקשר לטל. 03-5440101

למוסד שיקומי צבורי בת"א
דרוש
פסיכולוג
קליני או **שיקומי**
בהיקף 75% משרה לפחות.
לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית
331044, 338140, 03-338353

משרד החקלאות
המרכז לשיתוף והדרכה חקלאית בינלאומית
משרד החוץ
המח' לשיתוף בינלאומי
מכרז מס' 9/87
לארץ דוברת אנגלית באפריקה דרוש
מומחה לול
בעיקר מטילות, בעל רקע של משק משפחתי וכישורים בהקמת נהול משקי לול על בסיס קואופרטיבי.
על המומחה להיות בעל השכלה אקדמאית עם נסיון של 5 שנים או טכנאי עם נסיון של 7 שנים.
השליחות היא לשנתיים שליטה בשפה האנגלית הכרחית.
לפרטים נא לפנות לטל 211492, 03-211490.

למשרד רואי חשבון בת"א
דרושה
מעבדת תמלילים
עברית ו/או אנגלית
על "לניר"
לשעות 13.00–18.00 אחה"צ
המעוניינות תפנינה לטל. 03-653901

לחברה גדולה בדרום
דרוש
מהנדס אזרחי/בנין
מקום מגורים אשקלון
מועמדים מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 67 באר-שבע 84100.

דרוש
מנהל מכירות
לחברה קבלנית לבנין
באזור ת"א
נסיון בעיסקי תיווך
רשיון נהיגה + רכב.
טלפון 03-496999
03-477534

ברלוי

מזוראוויר לרכב בע"מ
אזור התעשיה הרצליה ב' ת.ד. 2052
דרושה
פקידת קבלה
התפקיד:
★ הכנה לטפול במסמכי קבלה ומסירת רכב
★ קשר עם לקוחות
★ טפול במסמכים וטלפונים
★ קופות, פרטים ומסרו בנפרד
הכישורים:
★ בגרות מלאה
★ שליטה בעברית וידע בסיסי באנגלית
★ כושר ביטוי בע"פ
לקבלת פרטים נוספים נא לפנות טלפונית לטלפון 052-553628 להודיה.
הצעות מועמדות בכתב יד בלבד לפי הכתובת הנ"ל.
– סודיות תשמר בקפידה –

THE DANS
חברת מלונות דן בע"מ
למלון דן פנורמה
תל-אביב
דרושים ות
קופאי לילה – Night Auditor
קונדיטור/ית
ע. לקונדיטור/ית
חדרן/ית ערב
– מתאימים/ות יפנו למח' כ"א טל' 03-663311

מתנאן – מפעל תרבות ואמנות לנוער
דרוש/ה
מנהל/ת כללי/ת למתנאן

הרקע הדרוש:
השכלה / נסיון רב בתחום החינוך לאמנויות ופרישות להוסיקה ומחול, נסיון בעבודה חינוכית עם נוער, יכולת לנהל מפעל חינוכי מרכב והנהגת צוות עובדים, ידיעת עברית ואנגלית על בוריה, כושר ניהול מו"מ עם גופים ציבוריים ופרטיים.

התנאים:
מקום עבודה ומגורים בירושלים, שעות עבודה לא מקובלות, ניהול ופתיחה בתחנות מתנאן מחוץ לירושלים כחודש וחצי בשנה. שכר ראוי בהתאם לכישורים.

מתנאן הוא מפעל משותף של:
★ משרד החינוך והתרבות – אגף התרבות ואגף הנוער
★ החברה למתנסים ★ אמנות לעם ★ קרן המוסיקה אמריקה

מועמדים מתאימים יפנו במכתב בצרוף קורות חיים אל: מתנאן, רח' המלך ג'ורג' 16, ירושלים 94229 (עבור מנהל כללי). על המכתב לשאת חותמת דואר לא יאוחר מ-30.9.87.

מכרז מספר 13/21/87
דרוש
עורך דין
הכישורים הדרושים:
בעל רשיון לעריכת דין.
נסיון בהופעה בבתי משפט.
רצוי נסיון במשפט ציבורי ושלטון מקומי.
תנאי ההעסקה יקבעו בהתאם לכישורי המועמד.
מועמדים בעלי הכשרה ונסיון יגישו מועמדות בכתב בציון קורות חיים אל עיריית באר שבע/ מנגנון עד יום ב' כ' אלול תשמ"ז 14/9/87.
משה זילברמן, ראש העיריה

לקבוצת חברות מסחריות יבוא
דרוש
מנהל מחלקת הנהלת חשבונות
נדרש נסיון קודם בתפקיד דומה וכן ידיעה טובה בנושא יבוא ובשפה האנגלית.
לפנות בכתב יד בצרוף קיצור תולדות חיים ופרוט השכלה ונסיון מקצועי. ת.ד. 3411 ת"א 61033.

לחברת השקעות דרושה
פקידה להנהלת חשבונות
כישורים: לאחר צבא, דייקנית, חרוצה.
בפרטים נא לכתוב לת.ד. 6040 ת"א.

לאופנת "הונימון" נשים וילדים בתל-אביב
דרושה
מזכירה
בעלת נסיון מוכח
ביצוא – יבוא
טלקסים וקורספונדנציה באנגלית
5 ימים בשבוע
תנאים טובים + סוציאליות מלא
לפנות מיום ראשון 03-836266/7/8

אלקטרה מערכות בקרה
מנהל צוות שרות
תאור תפקיד:
ריכוז קשר עם הלקוחות בנושאי השרות כולל מו"מ, ניהול צוות טכנאי שרות ומעבדה.
דרישות התפקיד:
הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה עם נסיון של 5 שנים בתחום דומה.
ידיעת השפה האנגלית – יתרון.
מועמדים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ופירוט נסיון אל: ת.ד. 4080 ראשון לציון מיקוד 75143.

לחברת שיווק גדולה באיזור התעשיה טירת הכרמל (ליד ההיפרשוק)
דרוש
מנהל מחסנים
על המועמד להיות:
★ בעל יוזמה, כושר ארגון וביצוע מעולים.
★ בעל נסיון בהפעלה וניהול צוות עובדים.
★ עם נכונות לעבודה מאומצת.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים, נסיון והמלצות לת.ד. 33083 חיפה 31330

לחברה גדולה להלבשה
דרושה
פקידת יבוא יצוא
★ שליטה מלאה בעברית ואנגלית כולל הדפסה
★ מקום עבודה בנתניה
לפנות לאידה 03-661211

לח' היוקרה לקוסמטיקה "לנקסטר" ממונקו
דרושות
יועצות יופי
לעבודה בשעות הבוקר או אחה"צ.
לאזור תל-אביב וחיפה.
הכישורים הדרושים:
★ נסיון קודם
★ הופעה נאה
★ שפה זרה – אנגלית או צרפתית
לקביעת ראיון נא להתקשר לבלה טלפון: 03-809123, החל מיום א'.

לחברת ביטוח ליון
דרושות:
סוכנות ודיילות מכירה
לאזורי חיפה, ת"א וגוש דן בעלות מרץ ויוזמה.
לדרגיות מובטחים תנאים טובים.
טל. משעה 13.00–8.00 04-750122.
בשעות הערב: 04-243060.

למפעל מתכת וחשמל באזור המרכז
דרושים
★ הנדסאי ייצור מוסמך
לתפקיד ניהולי.
בעל נסיון מעשי בתעשייה ורקע פיקודי בצה"ל.
★ מבקר טיב
מנוסה, בוגר ביה"ס מקצועי או ביה"ס טכני צבאי.
★ מזכירה
מנוסה במגע עם קהל
התפקידים המוצעים למשרה מלאה בלבד.
5 ימי עבודה בשבוע
המתאימים יפנו בכתב יד לת.ד. 9434 תל-אביב 61093.

למוסך מרכזי גדול
דרושים:
בוחן רכב מוסמך
בעל נסיון של לפחות 5 שנים
רצוי טכנאי רכב
פחח רכב
בעל נסיון של לפחות 3 שנים.
למועמדים המתאימים ינתנו תנאים טובים. טל. 7550755, 7550233

לבית אבות "גהאורנים" בנהריה
דרושים:
1. אחות מוסמכת ומעשית
2. רופא פנימי גריאטרי
(אפשרי מכסימום)
3. עובדת סוציאלית
המעוניינים יפנו לטל. 08-591056, 08-593339

לחברה לעמילות מכס
דרושה
מזכירה בכירה
דרישות התפקיד:
1) רמה השכלה אקדמית
2) משרה מלאה כולל יום ו'
3) נסיון קודם בתפקיד
4) שליטה מלאה בשפה עברית, אנגלית חובה
5) הדפסה אנגלית עברית על מעבד תמלילים (רצוי א-ב)

המעוניינים יפנו בכתב יד תוך ציון קורות חיים ונסיון מקצועי לת.ד. 662 גבעתיים 53105 (עבור מזכירה)

"אלטק" בע"מ
ייצור, פיתוח ושיווק מעגלים מודפסים
דרושים:
קניין – לעבודה במח' הרכש
הכישורים הנדרשים:
– נסיון של שנתיים לפחות ברכש מספקים בארץ ובחו"ל רצוי בתחום האלקטרוניקה או כימיה.
– הכרת נוהלי יבוא ושחרור משלוחים
– נסיון בעבודה באמצעות מערכות ממוחשבות

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד, תוך ציון המשרה המבוקשת לכתובת: "אלטק" בע"מ איזור תעשיה סגולה ת.ד. 159 פתח-תקוה 491051.

Dr. Fischer
למפעלי ד"ר פישר
דרוש
מנהל/ת חשבונות ראשי
בעל/ת:
1. נסיון מוכח כמנהל/ת חשבונות ראשי בחברה תעשייתית מסחרית.
2. נסיון בניהול צוות עובדים בתפקיד הנדרש.
3. ידע ונסיון במערכות ממוחשבות עצמאיות.
4. נסיון בעבודה מעשית מול מחשב, עדיפות ל-IBM – 36.
5. נסיון בקשרים עם מוסדות, לקוחות וספקים.
6. דרגה מקצועית של מהפלס לפחות.
7. ידיעת אנגלית ברמה הנדרשת לתפקיד.
8. בעל רכב.

המועמדים המתאימים יפנו בכתב בציון המשרה המבוקשת על המעטפה לת.ד. 39071 ת"א מיקוד 61390.

לקבוצת חברות בסדר גודל בינוני
דרוש
מנהל חשבונות/ חשב
כישורים דרושים:
★ כושר הפעלת מערכת הנה"ח עצמאית
★ כושר ניהול פיננסי
★ ידע ונסיון בהפעלת מחשב
למתאימים, נא לפנות בכתב יד כולל פרטים אישיים ונסיון לת.ד. 50239 תל-אביב עבור מס' 15.

דפי רפיד מדריכי הטלפון המסווגים
דרושים לנו:
א. אנשי מכירות
בעלי הכישורים הבאים:
★ יכולת מכירה.
★ כריזמטיות ויוזמה
★ נכונות לעבודה בלתי שגרתית עם אתגר רב
★ אין צורך בנסיון קודם
★ ההכשרה תינתן ע"י החברה
ב. קלדנית
לעבודה על מחשב P.C
המתאימים יפנו מיום א' לדפי רפיד – ארלוזורוב 1 הרצליה 054573011 לנעמה

הלוח הכללי

דרוש
מרכז שכבה
לכפר ילדים דתי בחדרה
טלפון: 06-336438.

דרושים
למרפדיה מתפתחת
רפד
מקצועי לניהול מרפדיה
דרושים
תופרת
מקצועית
תנאים טובים למתאימים
03-824736

למשרד רואי חשבון גדול בתל-אביב
דרוש/ה
מגיה/ה
בעברית ואנגלית
נא לפנות לטיבל מהנהלת
טל: 03-664561
לקביעת ראיון

למשרד עורכי דין בחיפה
דרוש
עורך דין
טלפונים:
04-671567
04-664642

לבית הנוער דוד רזיאל הרצליה דרושה:
אם בית קבוצתית
(רווקה)
מגורים במקום
טל. 052-551774
מ-9.00–12.00

לחברת מחשבים העוסקת בפתוח פרוייקט בתחום התקשורת
דרוש
מהנדס תוכנה/חומרה
הכישורים: ★ ידע בשפת C
★ נסיון בעבודה והכרת החומרה של I.B.M – P.C
לפנות ת.ד. 34257 – חיפה.

לחברתנו דרוש
צעיר דינמי
מסגר מכני רתך
להכשרה כטכנאי מעליות
עבודה קבועה, למתאימים תנאים טובים.
03-875023 03-863628

לחברה קבלנית במרכז הארץ
דרושים
מפעילים לטרקטור
950 או/ 955
03-615114 – 625801

למפעל ידוע למוצרי צריכה בפלסטיק באזור ירושלים
דרוש/ה
עוזר/ת למנכ"ל
למחקר ופיתוח
תאור התפקיד:
פיתוח ותכנון מוצרים.
העברה לייצור ותמיכה בשיווק.
הכישורים:
★ השכלה הנדסאית – עיצוב המוצר
★ נסיון בתחום הפלסטיק, עבודות פח
למתאימים מובטח אתגר מקצועי והשתלבות בצוות המוביל של המפעל
נא לפנות בכתב יד לת"ד 23643 ירושלים.

למלון גדול
דרושים
★ מנהל כללי
נסיון ב-4–5 כוכבים
★ מנהל אחזקה
★ מנהל מזון ומשקאות
★ שף מנוסה
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 4497 תל אביב
– סודיות מובטחת –

למשרד ראשי בת"א של מפעל תעשייתי הנימנה על התעשיה הקיבוצית
דרושה
מזכירה/מנהלת משרד
חרוצה ובעלת יוזמה
נדרש נסיון רב בהפעלת משרד כולל קבלת קהל, טיפול בלקוחות, קליטה ומשלוח סחורה, טיפול בחשבונות, הפקדות וגביה.
משרה מלאה 08.30–15.30
(תדרשנה שעות נוספות מעת לעת).
תענה אך ורק מועמדות העונות על הדרישות הנ"ל. נא לפנות בכתב יד קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 33263 ת"א משרה מס' 23.
– סודיות מובטחת –

איש מכירות למעבדות צילום ומוסדות
להפצת ציוד צילום, כימיקלים, נייר צילום וציוד אורקולי
המכיר ידע מעשי בצילום
איש המכירות יסתובב ברכב החברה
"הדרי" מהבויות לציורי צילום בע"מ
טל' 03-623407

החברה לשיקום שכונות ירושלים
מחפשת
מומנה על פרוייקטים פיזיים
התפקיד כולל: – קשר עם תכנון אדריכלי ומתכננים.
ריכוז ועדות פרוגרמה
ליווי עבודת חברות תאום ופיקוח
ניהול ואישור תקציבי בניה
ריכוז ועדת מכרזים.
על המועמד להיות בעל: תואר שני בתכנון ערים או מאונרף אורבני
או מהנדס בנין עם נסיון בתאום ופיקוח
או אדריכל בעל נסיון בניהול פרוייקטים.
העבודה במשרה מלאה.
להגשת מועמדות נא לפנות למילוי שאלונים – לחב' לשיקום שכונות, בן יהודה 30
טלפון: – 02-221850/1 לענת.
תאריך אחרון להגשת מועמדות 10.9.1987

לסוכנות ידועה ליבוא רכב
דרושות:
1. בחורה צעירה
אחרי צבא
לעבודה במרכזיה + הדפסות.
משרה מלאה. 6 ימים בשבוע.
2. למחלקת תביעות
כתבנית
אנגלית מעולה
ברמה של שפת־אם.
שעות עבודה – 8.00–13.00
6 ימים בשבוע
בדבר פרטים נא לפנות למירי בין השעות 9.00–16.00 03-254236.

"מאיר" חברה למכוניות ומשאיות
יבואני VOLVO בישראל
למחלקת החלפים
דרוש/ה
פקיד/ת הזמנות
למשרה מלאה. אחרי שרות צבאי ידע כללי במחשב חובה.
לפרטים לפנות מיום א' לטלפון: 03-330086 לברכה.

[illegible]ך בגרו והינך מעוניינת לחזור למעגל העבודה?
אנו מציעים לך
עבודה פקידותית מגוונת באווירה משרדית נעימה. מקום העבודה רמת-גן

5 ימי עבודה בשבוע
בשעות 7.30 - 15.00
(גיל רצוי 35-45)

המעוניינות תתקשרנה
לטל. 03-7532218
החל מיום א'

דפי זהב

למפעל תעשייתי גדול באזור חדרה
דרושים
▪ **הנדסאי** - טכנאי אלקטרוניקה
בעל ידע באלקטרוניקה תעשייתית
▪ **חשמלאים** בעלי רשיון מוסמך או בעלי תעודת מוסמך עם ידע בחשמל תעשייתי
▪ **מנהלי/ות חשבונות סוג 3**
עם נסיון קודם בעבודה

המועמדים המתאימים יידרשו לגור באזור המרכז
המעוניינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים
לגדי פיכטמן – מחלקת כח אדם ת.ד. 48 חדרה

שופר-סל
לסניפי גוש דן והמרכז
דרושים מחסנאים
– אין צורך בניסיון קודם
– תנאי שכר טובים
המעונינים מתבקשים לפנות למחלקת כח־אדם, בית שופרסל, רוטשילד 79 פ"ת, ביום ראשון 6.9.87 בין השעות: 09.00–11.00.
אוטובוסים: 49, 50, 51, 62, 66.
מודעה זו מתייחסת לגברים ונשים באחד.

מאגרי אנוש בע"מ
שרותי כח אדם
לסניף תל אביב דרושים
מתכנתים מבוקשות
– נסיון בשיווק ומכירות של מוצרי אלקטרוניקה
– נסיון רב בתכנות הנוק
★ מזכירות אנגלית
ברמת שפת אם, כולל הדפסה, תיקתוק כעולים
5 ימים – 1500 ברוטו
★ מנהלים
כולל ניהול, נסיון רב וידע בקריאה קרדוס.
בתשבורות גבוהות למתאימים
כל העבודות קבועות
"מאגרי אנוש" – דרך השלום 20 תל־אביב
03-331657, 333420, 337578, 336079

מעבדות טרבינול (ישראל) בע"מ אשדוד
למפעלנו באשדוד
דרושים:
מנהל מכירות
איש שיווק ומכירות מקצועי ומנוסה בענף הרפואה בעל רקע אקדמאי בתחום הפרה-רפואי, בעל יכולת לפתח תקשורת טובה עם גורמי חוץ, נמרץ ושקול, מתמיד, בשל ובעל יכולת לנהל ולפקח על צוות מכירות מקצועי.
רכב ותנאים טובים למועמד המתאים.
מזכירה בכירה
לנהל אחראי ועצמאי של משרד. בעלת נסיון של 5 שנים לפחות כמזכירת הנהלה או בתפקיד מקביל אחר. תידרש שליטה מלאה בעברית ובאנגלית (דיבור, ניסוח והדפסה) ונסיון בעבודה עם מעבד תמלילים. בין התכונות והכישורים הנדרשים: הסברת פנים, ביצוע תקשורת. תאומים עם גורמים חיצוניים בארץ ובחו"ל. תועדף מועמדת מאשדוד וסביבותיה.
אנשי מכירות
נמרצים, בעלי רקע אקדמי בתחום הפרה-רפואי, בעלי כושר שכנוע ויחסי אנוש טובים.
יועדפו אנשי מכירות בתחומי הרפואה והתרופות, המתגוררים בגרכז הארץ. רישיון נהיגה הכרחי. תנאים טובים למועמדים המתאימים.
אחות-מכירות
להדרכה ולהצגה של מוצרים חדשים לשימוש בחדרי ניתוח
נדרש ניסיון מעשי של עבודה בחדר ניתוח. רישיון נהיגה הכרחי. תנאים טובים למועמדת המתאימה.
רוקח
לתפקיד מקצועי אחראי, בעל הכונות של מנהל ואיש צוות כאחד, עבודה רבת אתגר בתחומי הפיקוח ורקירת המיסות מסלול קידום מובטח
תנאים טובים למועמד המתאים
טכנאי מכונות
לביצוע עצמאי של עבודות תחזוקה בקווי ייצור, עצמאי, מהימן, זמין, בעל ניסיון מוכח בעבודה דומה, רצוי מגורים בפריפריה של ראשון לציון/אשדוד.

כל המשרות מיועדות לשני המינים
5 ימי עבודה בשבוע
מועמדים מתבקשים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, המלצות ופירוט ניסיון קודם אל
ת"ד 2, אשדוד 77100
ולציין על המעטפה את המשרה המבוקשת
סודיות מובטחת
מעבדות-טרבינול לקידום הרפואה

לעבוד בחבר · להרגיש בבית
המחלקה המשרדית
▪ **כתבניות עברית מנוסות** -
▪ **כתבניות שפת אם אנגלית** - טלקס רצוי ידע בחסור, ונסיון קודם
▪ **מזכירות/כתבניות דו לשוניות מנוסות** - לעבודה מיידית בתנאים טובים
▪ **כתבניות למעבד תמלילים** - WORDPLUS
▪ **כתבנית למעבד תמלילים** APPLE - מנוסה לעבודה מיידית
▪ **קלדניות מנוסות לדאטה** ג'נרל - אלפא נומרי - נסיון קודם

חבר
חברה לשרותי כח אדם
ת"א, בן יהודה 100
טל: 03-221214, 241780
ירושלים, טל: 02-234265
חיפה, טל: 04-663966
שעות קבלה: 08.00-18.30

פיק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המעביד צריך לעיין על פי החוק.

למתקן בטחוני
דרושים
אחראי שערים
★ עבודה אחראית ★ יוצאי צבא ★ עד גיל 50
★ עבודה במשמרות ★ מגורים: כפר-סבא, רעננה, הרצליה, תל-אביב והסביבה
★ 1,000 ש"ח + כלכלה + נסיעות.
ועדות קבלה: כל השבוע מ-10.00 עד 14.00.
נא לפנות לאיל - חברת "השמירה" - רח' שפ"ר 16, תל-אביב (ליד שוק הכרמל).
נא להביא תעודת זהות, פנקס מילואים ושתי תמונות.

Jeunesse
ז'נס קוסמטיקס בע"מ
יצרני פלצנטה פנטאוטיק
דרושות
לסניפינו ברחבי הארץ
יועצות יופי עצמאיות
• בעלות יוזמה וכושר שכנוע.
• הופעה נאה.
• העדפה לבעלות נסיון בשוק ישיר בענף הקוסמטיקה.

לאזורים ת"א, באר-שבע, ואילת
מנהלות אזור עצמאיות (רכזות)
• בעלות נסיון בארגון וניהול צוות דיילות בשווק ישיר בענף הקוסמטיקה.
• מעל גיל 25.

לפרטים משרד ראשי ת"א טל: 4-03-733263.
סניף חיפה (ולדליה) 665675, 04-254229.
סניף מרכז דחמי (לאילנה) 9662438.
03-9649596. סניף ירושלים (לסלוביח) 02-248066.

לפרויקט מיוחד וקבוע,
בצבע בשבועון הנשים הנפוץ במדינה
דרוש/ה
איש/אשת מכירות שאפתנ/ית
עם נחיון מוכח בפרסום. לעבודה עם צוות
צעיר ודינמי.
תנאים מעולים למתאימים!!
טל' 03-622704, ליאורה.

לעבוד בחבר · להרגיש בבית
המחלקה הטכנית
▪ **מלגזן בעל נסיון ותעודות** - עבודה, לחולון בית ונתניה
▪ **פחח רכב** - בעל תעודה ונסיון של 3 שנים - לחולון וב"ת
▪ **לבורנטית תעשייתית** - נסיון בתחום הבקרה ופקוח - לאזור חולון
▪ **מכונאי משאית דיזל** - נסיון מוכח מעל 3 שנים
▪ **מפעילי מכונות ניפוח** - בוגרי בתי ס מקצועיים, שכר גבוה + הסעות (במשמרות)
▪ **מנהל עבודה** - נסיון בתחום הבנין רצוי, 5 שנות נסיון וניהול העבודה מוכחת
▪ **מסגר מכני/מסגר רתך** - 5 שנות נסיון + קריאת שרטוט

חבר
חברה לשרותי כח אדם
ת"א בן יהודה 100,
טל. 03-221214
ירושלים, טל: 02-234265
חיפה, טל: 04-663966
שעות קבלה: 08.00-18.30

לעבוד בחבר · להרגיש בבית
המחלקה הטכנית
▪ **מבקרות טיב** -
▪ **חרט/כרסם קונבנציונלי** - נסיון של 5 שנים להולון הרצליה ונתניה
▪ **מהנדס כימאי/טכנאי כימיה** -
▪ **עובדים מנוסים בענף האלומיניום** -
▪ **מסגר אחזקה/מכונאי** -
▪ **מפעילי מכונות** - למפעל
▪ **חשמלאי תעשיה מוסמך** - לשוהם, רחובות, פ"ת.

חבר
חברה לשרותי כח אדם
ת"א בן יהודה 100,
טל. 03-221214
ירושלים, טל: 02-234265
חיפה, טל: 04-653966
שעות קבלה: 08.00-18.30

U-MAN

עבור אחת מלקוחותינו,
סוכנות ביטוח גדולה מאד בגוש־דן,
דרוש/ה

מנהל/ת מחלקת ביטוח חיים

בעל/ת נסיון מוכח של 5 שנים לפחות בביטוח־חיים – רצוי כסגן/ית מנהל מחלקה או כמפקח/ת יחידה.
התפקיד אחראי מאד ורב אתגרים.
כושר ארגון וביצוע מעולים, יוזמה ויכולת "חשיבה בגדול" – הכרחיים.
רקע אקדמאי בתחומי החשבונאות ו/או הכלכלה – יתרון.
תנאים טובים מאד מובטחים למתאים.
לפנות לדונית – 03-295694. מישרה 18.
סודיות תשמר בקפידה.

תנובה
סניף נתניה
דרושים

מפיצים
לחלב ותוצרת חלב

הכישורים הדרושים:
★ רשיון נהיגה למשאית
★ ידע בנושא שיווק מוצרי מזון
★ כושר גופני טוב ★ עד גיל 35
★ ידיעה טובה בחשבון

תינתן עדיפות בקבלה למועמדים בעלי נסיון מעשי בחלוקת מוצרי מזון,
התחלת העבודה משעה 03.00 בבוקר.
מועמדים מתאימים תושבי נתניה, חדרה והסביבה הקרובה מתבקשים לפנות למנהל השיווק מר בני שולץ, לצורך תיאום פגישה וקביעת ראיון בטלפון 053-344166, 053-344266.
– סודיות מובטחת –

השתחררת?
הצטרף לצבא הטבע

אם השתחררת זה עתה מהצבא,
אהבת הטבע והארץ מדריכה אותך,
הינך חאה בחינוך ענין ואתגר,
יש לך גישה לילדים ולנוער,
כושר ביטוי טוב בעל פה, יכולת מנהיגות
יכולת הסתגלות לעבודת צוות –

החברה להגנת הטבע מחפשת אותך

בבתי ספר שדה: גולן, הר מירון,
אלון תבור, מעלה אפרים,
מעגן מיכאל, הר גילה וחצבה –

מחכה לך עבודת הדרכה

המתקבלים יעברו קורס הכשרה ויתחייבו לעבודה של שנתיים.
כל שעליך לעשות הוא לפנות למח' כ"א
טל. 03-375063 שלוחה 240 לרבי
בימים א'-ד' 10.00-08.00.

החברה להגנת הטבע

טבע
תעשיות פרמצבטיות בע"מ

דרושים/ות

עוזר/ת מינהלי

למנהל חטיבת מחקר ופיתוח שיסייע למנהל החטיבה בנושאי-כח-אדם, כספים ובקרה.

הכישורים:
• כלכלן.
• 5 שנות נסיון.
• אנגלית טובה.

יועדפו מועמדים המתגוררים בירושלים.
המועמדים מתבקשים לפנות בכתב למנהל כח-אדם, ת.ד. 1142 ירושלים, מיקוד 91010.

למפעלנו "אסיא" בפתח-תקוה

טכנאי כימיה לבורנטים מפעילים כימיים

(11 שנות לימוד).

• מצב בריאות תקין.
• מגורים באזור גוש דן.
• העבודה ב-3 משמרות.
• 6 ימי עבודה בשבוע.
• עבודה קבועה, משכורת מלאה גם בתקופת ההכשרה.
• ארוחות צהרים ולילה.
• תנאים סוציאלים משופרים פנסיה מקיפה, חופשה והבראה.

המועמדים מתבקשים לפנות למנהל כ"א, רח' דנמרק 2, פתח-תקוה ע"י בל"ח בלינסון, או טלפונית 03-9233333 החל מיום א' 6.9.87.

נאות הכיכר

דרוש/ה
Tour Operator
לתיירות נכנסת
צעיר/ה, נמרץ ואחראי
לעבודה מרתקת ובלתי שגרתית
ידיעת השפות עברית־אנגלית
על בוריין (ידע בהדפסה)
שפות נוספות יתרון
לעבודה בירושלים
לתאום פגישה לפנות לאורן 02-636494
בשבת בין 12:00-10:00 03-941391

להברה מסחרית גדולה בת"א
דרושים:

מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת
★ סוג 2 – 3, נסיון ביברא

טכנאים
★ לשרות מכונות צילום
רצוי בעלי נסיון

מזכירה
★ נסיון בארגון צוות עובדים
· כושר מו"מ עם לקוחות
ידיעה טובה באנגלית

בפרטים לפנות לטל. 03-613801, 03-611521.

מילא
מרכז ייעוץ למשאבי אנוש

לסניפינו בתל־אביב אנו מחפשים

פסיכולוג/ים

כישורים נדרשים:
★ תואר מ.א. בפסיכולוגיה תעסוקתית, שיקומית או קלינית.
★ ניסיון קודם באיבחון וכתיבת הערכות בתחום המיון.
★ כושר הבעה בכתב ובע"פ.

לקביעת ראיון נא להתקשר לטלפונים: 03-240035, 03-244783
מודעה זו מיועדת לגברים ולנשים כאחד.
סודיות מובטחת.

גיוס עובדים • מבדקים • ייעוץ והכוון תעסוקתי • ייעוץ בפיתוח ארגוני

דיונון
חנויות ספרים אקדמאיות
באוניברסיטאות תל־אביב ובר־אילן
דרושים לחנות בתל־אביב

• **מנהל חשבונות ראשי**
בעל נסיון של 3 שנים לפחות בהנהלת חשבונות ממוכנת

• **מדריכי ספרים –**
בעלי תעודת בגרות וכושר ניהול שיחה באנגלית ברמה הבסיסית לפחות

• **עובדי מחסן** מסיימי שרות צבאי מלא בצה"ל

נא לפנות בצירוף קורות חיים ותעודות לפי הכתובת:
דיונון, ת.ד. תל־אביב 61392.

---

pilat פילת
אגף מיון והשמה

עבור לקוח שלנו
חברה תעשייתית גדולה בענף המתכת, המובילה בתחומה וממוקמת בגוש־דן
אנו מחפשים

מכונאים

לתפעול ואחזקת קווי ייצור אוטומטיים.
העבודה בשלוש משמרות, 5 ימים בשבוע.
החברה מעניקה תנאים סוציאליים משופרים, מסלול הכשרה מקצועית, מסלול קידום, הסעות, ארוחות ועוד.

הדרישות:
★ בוגרי 12 שנות לימוד בבתי ספר מקצועיים במגמות מתכת מכונאות וכו'.
★ נכונות לעבודה בשלוש משמרות.
★ מקום מגורים בין חדרה בצפון לראשל"צ בדרום.
★ יועדפו בעלי נסיון טכני קודם בתעשייה או בצה"ל.

מועמדים העונים לדרישות יפנו החל מיום א' לטלפון 334191, או יכתבו לכתובת: פילת בע"מ, דרך פתח־תקוה 114, תל־אביב, מיקוד 67012
(נא לציין על המעטפה מס' משרה 4060)
או יבואו בין השעות 12.00-08.30 לכתובת הנ"ל.
סודיות תישמר בקפידה.

לחברה מסחרית
דרוש:

בחור נמרץ

בעל נסיון בתחום המסחרי לעבודות עיוות ותיפעול, המוכן לעבודה מאומצת ששכרה בצידה.
דרישות:
★ גיל 26 – 35 ★ בעל רב"ב פרטי
★ בריאות תקינה, פרופיל צבאי מעל 82 ★ נסיון בתחום הבטחון, עדיף.
בפרטים נא לפנות לאורי
טלפון 03-812226.

להברת פרסום בת"א דרושים

★ מעצב/ת
★ ביצועיסט/ית

על המעוניינים להיות בעלי נסיון של שנתיים לפחות במשרד פרסום
שכר עד 3,000 ש"ח
טל' 03-252711 סודיות מובטחת

כפר המכביה
ע"ש אהרון נתנאל
מלון, מרכז קונגרסים וספורט
דרוש: **מנהל מזון ומשקאות**
בעל נסיון של לפחות 4 שנים בניהול מזון ומשקאות במלון – מרכז אירועים
לפנות טלפונית: (03)715701/706

קופירייטר בכיר.
שטרנשוס.

אם את/ה... ויש לך... ואם... וגם...
אז את/ה חייב/ת להתקשר לדרור: 298952, 289942 סוכנות פרסום בע"מ

מכללת בית ברל
דרוש
עובד למעבדה לטכנולוגיה בחינוך במשרה מלאה

תחילת העבודה מיידית

הכישורים הדרושים:
★ הכרת המיכשור האורקולי: שימוש והפעלה (כולל וידאו) ויכולת הדרכה.
★ הבנה באלקטרוניקה ויכולת לבצע תיקונים קלים במכשירים.

העבודה בשעות גמישות, בוקר ו/או אחה"צ

המעוניינים, העומדים בדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות לקביעת ראיון למכללת בית ברל. המעבדה לטכנולוגיה 052-25151 קו פנימי 17.

אנחנו חברה תעשייתית גדולה ודינמית
ודרושים לנו

מנהל/ת מכירות איזורי/ת
(משרה מספר 628)
★בעל/ת נסיון עשיר במכירת מוצרי צריכה רשיווקם
★דינמי/ת ובעל/ת מרץ
★בעל/ת כושר ניהולי ויכולת להפעיל צוות עובדים מגוון
★בעל/ת יחסי ציבור מעולים

טכנולוג/ית מזון
(משרה מספר 624)
★בעל/ת נסיון בתעשייה וכושר מחקר ופיתוח
★בעל/ת יכולת לפקח על תהליכי ייצור
★דינמי/ת ונמרץ/נמרצת ונכונות להשקיע בעבודה

שתי המשרות מלאות ובגוש-דן

נא לפנות בצירוף קורות חיים לת.ד. 3538 קרית-אריה פתח-תקוה 49517 ולציין ע"ג המעטפה את מספר המשרה המבוקשת.

מעוז
חברה לביטוח בע"מ

אם ברצונך להצליח
עשה החלטה בטוחה

חברת מעוז, חברת ביטוח בתנופה, מקבוצת הביטוח של בל"ל מחפשת מועמדים רציניים מגיל 24 ומעלה בעלי השכלה של 12 שנות לימוד לפחות.
אנו נכשיר אותך בקורס ליעוץ פנסיוני, בטוח חיים ובטוח כללי.
נסייע לך לעמוד במבחני רשוי מתמחה של משרד האוצר ובהבטחת הכנסה בשלבים הראשונים של עבודתך כסוכן החברה. נעזור לך להגשים קריירה עצמאית.

טלפן לניצה: 03-647293.

ביטוח חיים עושים ב־ מעוז חברה לביטוח בע"מ

לִמפעל חדשני
באזור התעשיה ראשל"צ
דרושה

אשת שיווק

לשיווק מוצרים יחודיים
מועמדות אינטליגנטיות משכילות שאפתניות
בעלות יחסי אנוש טובים והופעה מרשימה
תפנינה לתיאום ראיון טל 03-9616327/8

לאולפן לבגרות בת"א דרושה

פקידה

לעבודה במשמרות בוקר ואחה"צ
דרישות התפקיד:
1. תעודת בגרות מלאה
2. כושר מגע עם קהל
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 6609 ת"א עבור פקידה.
תנאים טובים למתאימה.

תרימה TRIMA
מפעל לייצור תרופות
בקבוץ מעברות (ליד נתניה)
דרוש(ה)

רוקח(ת)

לתפקידים מגוונים
המעוניינים יפנו בכתב לתרימה
קבוץ מעברות דואר מעברות 60980

לאולפן לבגרות בבאר־שבע
דרושים

מורים

להכנת כתות לבגרות בשעות הערב במקצועות הבאים: מתמטיקה, אנגלית, לשון, תנך, גאוגרפיה, ספרות, עברית ופיזיקה.
רק מורים בעלי נסיון בהכנת כתות לבגרות מתבקשים לפנות לטלפונים:
057-71690, 73146.

לקבוצת

השמירה

סניף עפולה
דרוש

מפקח איזורי

הכישורים הדרושים:
★ עבר ללא רבב ★ גיל 25-35 ★ 12 שנות לימוד ★ רשיון נהיגה ★ עבר פיקודי - יתרון ★ נסיון בנהול צוות עובדים ★ כושר ניהול מו"מ ★ נכונות לעבודה רבה ובלתי שגרתית ★ תושב עפולה והסביבה או בית שאן

תנאים טובים למועמד המתאים.
יש לפנות בכתב יד תוך פירוט קורות חיים לת.ד 2054 עפולה 18120 ולציין מספר טלפון.
רק פונים מתאימים יענו.
סודיות מובטחת

עגיל באוזן אינו חובה

בוגר בצלאל שרואה בענף הפרסום את עתידו מוזמן להצטרף לצוות הקריאטיבי של פרסום מי-טל.
לקביעת ראיון
טל. 03-281188

SANYO

לסאניו
דרושים
1. **טכנאי לציוד סטריאו, וידאו וטלויזיה**
2. **פקידת קבלה**
לקביעת ראיון נא להתקשר למעיין, טל. 03-246183/4, 03-233336.

לחברת יבוא בהרצליה פיתוח
דרושים

1. **פקידת מכירות**
נמרצת + ידע באנגלית
2. **פקידה כללית**
שליטה באנגלית
3. **שליח**
צעיר ודינמי. רכב קל חובה
★ שעות העבודה מ-9.00-17.00 ★
נא לפנות לטלפון 052-544353, 052-544263, או לחברת בב. ת.ד. 2121 הרצליה

FIAT
דרוש

איש/ת מכירות

עם נסיון במכירת רכב
לחברות וציי רכב
רצוי בעל רקע טכני
נא לפנות בכתב־יד לת.ד. 1696 תל־אביב 61016 (עבור פיאט שיווק)
– סודיות מובטחת –

פילת
דרושים

מקדמי/ות מכירות

תנאי העסקה:
• 5 ימים בשבוע • יום עבודה מקוצר • שכר קבוע וגבוה • תמריצי שכר מפתים • אפשרויות קידום בחברה גדולה
• כרטיס טיסה לחו"ל לאחר כ־6 חודשים
הכישורים הנדרשים:
• לאחר שרות צבאי • עד גיל – 27 • בעל/ת כושר התבטאות • הופעה נאה, דינמי/ת. • התמדה ונכונות לעבודה בלתי שגרתית
למתאימים/ות הכשרה מיוחדת
ת"א – 03-812193 חיפה – 04-660575 י־ם – 02-246044 ב"ש – 057-72039

ההסתדרות הציונית העולמית
המינהל המרכזי לשליחות
מחלקת הנוער והחלוץ

דרושים אנשים מתאימים
לשליחות קהילתית
בקהילות יהודיות בגולה

הדרישות:
★ השכלה גבוהה – רצוי במדעי החברה או הרוח
★ נסיון בשטח החינוך הבלתי פורמלי בשנים האחרונות:
★ נסיון בעבודה עם נוער, רצוי נוער מחו"ל
★ כושר ביטוי ברמה גבוהה בשפה האנגלית
★ גיל 40 – 25 ביום ההרשמה
★ עדיפות תינתן לבעלי משפחות
★ שהות רצופה בארץ במשך 5 השנים האחרונות
★ אזרחות ישראלית, שרות צבאי מלא, או שרות לאומי מקביל (אישורים)
טרם היציאה לשליחות על המועמד להמציא אישור על חופשה ללא תשלום ממקום עבודתו למשך תקופת השליחות
שאלונים וחוברות הסברה יחולקו בין 15.00 – 8.00 במשרדי:
מחלקת הנוער והחלוץ:
בת"א – רח' קפלן 12 (קומה ב')
בירושלים – רח' קרן היסוד 23
כמו כן ישלחו שאלונים בדואר לפונים טלפונית לטל' 02-208575 או 02-208577
אין ההסתדרות הציונית העולמית מתחייבת לקבל הצעה כלשהי בשלב כלשהו

התפקיד מצריך יוזמה, כושר ארגון, מנהיגות, יכולת לעבוד עם אנשים ונסיון בתחום החינוך הוא אינו שיגרתי ומהווה אתגר חינוכי ציוני

תחילת השליחות קיץ 1988
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד

★ בוגר מדעי המחשב ★ הנדסאי מחשבים
★ בוגר מדעים מדוייקים/מהנדס תעשיה וניהול/מהנדס יצור (עם רקע בתכנות מחשבים)

קורס הכשרת מומחים לתוכנה

במסגרת הלימודים תוכשר לעבוד במרכז המחשבים של החברה.
נושאי הלימוד בקורס:
★ מערכת הפעלת MVS
★ תכנות מבני בקובול
★ מסדי נתונים
★ תקשורת נתונים
★ מחוללי ישומים
★ מרכז מידע ומשרד ממוכן

- הקורס יפתח באוק' 1987 במרכז המחשבים וימשך כ-3 חודשים.
- שכר בסיסי ותנאים סוציאליים נלווים ינתנו במשך הקורס.
המסיימים בהצלחה ישולבו בצוותי התוכנה והפרוייקטים השונים.
מרכז המחשבים עוסק בתחומים:
- פיתוח מערכות מידע בסביבה של DB/DC
- משרד ממוכן
- INFORMATION CENTER
- פרוייקטים בתחום ה-PC

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בימים 7.9.87-10.9.87 בשעות 8.00-15.00 למחלקת המיכון רחוב בן-גוריון 22 גבעת שמואל (בנין השופרסל)
בעת ההרשמה יש להציג תעודות, גליון ציונים, תמונה ותעודת זהות.
מספר המקומות מוגבל - סודיות מובטחת -

תדיראן
בע"מ

"מאיר"
חברה למכוניות ומשאיות
יבואני VOLVO בישראל
דרושים
מחסנאים
עם ידע בחלפים לרכב
נכונות לעבודה פיזית, אחרי שירות צבאי, בריאות תקינה.
לפרטים טלפון: 03-374142-3-4 לצביקה

לחברת מוטורולה תקשורת ישראל בע"מ
דרושים
★ מנהל יחידת טלקס ודואר
לטיפול בנושאי טלקס, דואר, פקסימיליה ובלדרות
כישורים נדרשים:
- ידיעת השפה האנגלית על בוריה
- ידע ונסיון בהפעלת טלקס לועזי
- כושר ארגון וניהול
- כושר הבעה בכתב ובע"פ – בעברית ואנגלית
- יכולת קיום יחסי אנוש טובים
- נכונות ליום עבודה מלא ושעות נוספות, 5 ימים בשבוע

★ הנדסאי/טכנאי מכונות
כישורים נדרשים:
- בעל ידע במערכות קיסור
- בעל רשיון כמסיק דוודים
- יתרון לבעל ידע במערכות מזוג אויר מרכזיות

המעונינים יפנו בכתב יד בציון נסיון קודם אל מח' גיוס עובדים רח' קרמינצקי 3 תל־אביב (ולציין על המעטפה את המשרה המבוקשת)
– סודיות מובטחת –

לתעשיה הצבאית באזור המרכז
דרושים/ות
01/62 עובדי "יצור" בלתי מקצועיים
לעבודה במשמרות:
דרישות המשרה:
1) 10 שנות לימוד לפחות.
2) לאחר שירות צבאי.
3) בריאות תקינה (פרופיל 72 ומעלה).
01/62 עובדות "יצור"
דרישות המשרה:
1) 10 שנות לימוד לפחות.
2) בריאות תקינה.

מועמדים העונים לדרישות המשרה מתבקשים לפנות ליחידת התעסוקה של התעשיה הצבאית, רחוב הארבעה 16 תל אביב, בימים ראשון ושני 30־31/8/87, בשעה 8.00 בבוקר.
נא להביא תעודת זהות, פנקס מילואים ותעודת שבוי ו/או תעודת פטור.
על כל עובד/ת יהיה להצטייד במועד מאוחר יותר בטופס שליחה של שירות התעסוקה במקום מגוריו.
(הסעות למפעל וחזרה מבנימינה בצפון עד אשדוד בדרום).
התעשיה הצבאית

היק יוזמנות שויון בתעסוקה תשמ"א 1981
רפי חוק זה אסור למעביד לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מעמדו האישי או הורות. ... ארא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים ... העבירות צפויים לעונש על פי החוק.

תעשיות חוטים בע"מ
תפזול
דרושה
מזכירה
למשרה מלאה
הדפסה עברית/אנגלית הכרחי
רצוי תושבת ראשון לציון
03-9644081, 941593, 9661168
(לפנות לאיילת)

לא מוכנים להתפשר!
פרסום פלד מבין מחפש:
ארט דירקטור
מעולה עם הוכחות
ותקציבאי מנוסה
לטיפול בלקוחות גדולים
(תואר אקדמאי ויודעת השפה האנגלית – הכרחיים)
אם אתה כזה התקשר
29124 לאריה

דלתא גליל תעשיות בע"מ
DELTA
עבודה מעניינת במרכז אופנה בת"א
דרוש/ה
מעצב/ת טקסטיל
המתמחה בסריגים
- רצוי בעל/ת נסיון
- בוגר/ת "שנקר" או בי"ס מקביל בארץ או בחו"ל
- אפשרות לעבודה FREELANCE

נא לפנות לעידית – 5101971 (03) או בכתב יד ל"דלתא גליל תעשיות בע"מ" – קויפמן 2 ת"א 68012, עבור "מעצב טקסטיל"

הלוח הכללי משלם ומשלם

קופת חולים מאוחדת
דרוש/ה
פקיד/ה כוח אדם
בעל/ת נסיון של 5 שנים לפחות
5 ימי עבודה בשבוע
המעונינים/ות מתבקשים לפנות בכתב יד למחלקת כוח אדם רחוב ארלוזורוב 100 תל־אביב

לפנימייה דתית לאומית בבני־ברק
דרושים
1. **מדריך חינוכי** רווק, מישרה מלאה, מגורים במקום
2. **מנחה לסדנת אומנויות** בשעות אחה"צ
3. **מדריכי חוגים** (מוסיקה, ספורט, ריקודי־עם)

מועמדים דתיים התקשרו לטלפונים:
03-791504 03-782578

דרושים
בוגרי בי"ס מקצועי
או בי"ס
"טכני" חיל-אויר
במגמות חשמל או מכונאות
ללימוד הרכבת מעליות
תנאים טובים + פרמיות
לפנות ל"ישראליפט"
רח' הקישון 31, בני־ברק (ליד קניון רמת-גן)

למוזיאון ישראל ירושלים
דרושה מזכירה
למח' הבינוי במשרה מלאה
נדרש נסיון בהדפסה במעבד תמלילים ונסיון בעבודות מזכירות
נא לפנות טלפונית אל: מר סדן טל: 02-698204

נציבות שרות המדינה
אגף המכס ומע"מ
מציע אתגר ועניין מקצועי במערך החקירות והמודיעין לעובדים/עובדות
התפקידים המוצעים הינם יחודיים בתחומי המבצעים והמודיעין.
העובדים בתחום זה יקבלו תוספות שכר יחודיות 30%, ויועסקו בזהות מיוחד עם אפשרות העבדה לקביעות.
מקומות העבודה: תל־אביב, חיפה, ירושלים
- הכישורים הנידרשים

השכלה תיכונית ומעלה
עדיפות לבוגרי קורס פיקודי בצה"ל
עד גיל 30
מקום מגורים באיזור ת"א או חיפה או ירושלים
לקביעת ראיון יש לפנות בת"א טל: 03-836502, חיפה 04-666869, י־ם 02-243831.
פניות בכתב להנהלת המכס ת.ד. 320 מיקוד 91002 מח' כח־אדם
מועד אחרון לפניות 29.9.87

.R.Status
איוש והשמה לבכירים
מקבוצת RS

1) **מנהל אחזקה קונצרני:** מהנדס מכונות בכיר, רקע טכני רחב, נסיון בתעשיה תהליכית נסיון במ"מ עם ספקים וקבלנים, פרוייקטים של הקמה, ואחזקה מקום עבודה – צפון הארץ (גיל 35־45).
2) **מהנדס אזרחי:** 3־4 שנות נסיון בתכנון כבישים – לגוש דן.
3) **מהנדס בנין:** 3 שנות נסיון בתכנון קונסטרוקציות למבני מגורים – לגוש דן.
4) **רוקחים:** לניהול בתי מרקחת – צפון הארץ.
5) **מהנדס כימיה:** 1־2 שנות נסיון (טפולי צבע ואל־חלד) מגורים – חיפה עמק יזרעאל.
6) **מהנדס "יצור":** למנהל מחלקת הנדסת ייצור 4 שנות נסיון בניהול מחלקת הנדסת יצור במפעל תעשייתי גדול בנושא: שיפור שיטות, עץ מוצר, שכר עידוד, ותקני זמן. מגורים חיפה/עמק יזרעאל.
7) **טכנולוג C.N.C:** מהנדס מכונות (הנדסאי בכיר) נסיון קודם דומה הכרחי מקום עבודה לגוש דן, 4 שנות נסיון בהכנות טרום ייצור וריכוז פרוייקס.
8) **מנהל טכני למפעל:** מהנדס מכונות, נסיון בניהול טכני ואחזקה, מ"מ עם קבלנים וספקים תנאי העסקה: מגורים בקצרין (תינתן עזרה למועמד).
9) **איש מכירות:** אקדמאי, רקע במכירות בתחום המחשבים (תוכנות) לת"א.
10) **אחראי על מחלקת הזמנות:** תואר ראשון כימיה/ביוכימיה/ביולוגיה, אנגלית טובה – נסיון בהדרכה ותמיכה בלקוחות, יכולת ניהולית – גוש דן.

בוגרי מדעי החברה
1) **סגן מנהל מחלקת כ"א:** 3 שנים נסיון בתחומי כ"א השכלה: סוציולוג אירגוני פסיכולוגי חברתי. מגורים – עמק יזרעאל/חיפה.
2) **מתאם על ורכז חינוכי (ישובי):** M.A, חינוך/סוציולוגיה/פסיכולוגיה חברתית הכרת מסגרות חינוך פורמליות ובל"פ, יכולת ניהולית ואירגונית ראיה אינטגרטיבית של מערך חינוכי, בנית מסגרות, ויזום פעולות ותוכניות עבודה משולבים ומסגרות פורמליות ובו"פ. נסיון קודם דומה הכרחי. מגורים – צפון הארץ.
3) **רכז תרבות וקהילה (ישובי):** בוגר סוציולוגיה/חינוך + אומנות ... מסגרות, ותכני פעולות ברמה ישובית בתחומי תרבות ואומנות לעבודות גיל שונות. הכרות עם המימסד התרבותי אומנותי בארץ, נסיון ניהולי/אירגוני, יכולת תאום, מעוף ויוזמה. נסיון קודם הכרחי, מגורים – צפון הארץ.
4) **קצין תעשיה וקליטה:** (מגורים בשלומי חובה, תינתן עזרה למועמד המתאים) השכלה: סוציולוגיה/למודי עבודה/כלכלה וניהול/חינוך. התמחות – תעסוקה מקשר בין סוכנויות העסוקה שונות, הכרות עם הסקטור הממשלתי, ציבורי, ופרטי רלוונטי, הכרת מסגרות התעשיה המקצועית הקיימות פיתוח תוכניות הכשרה מקצועית לאוכלוסיה יזום פרוייקטים של השמת כ"א בשוק העבודה, בנית פרוייקטים העסוקתיים עם מעסיקים בסביבה נסיון קודם הכרחי.
5) **למיון כ"א – דרוש בוגר/ת מדעי המחשב:** אקדמאי + ניתוח מערכות (סוון). (נסיון לא הכרחי) למיון וראיון כ"א מקצועי בתחום המחשבים

כל המשרות מיועדות לבני שני המינים כאחד
או. אר סטטוס / ככר אתרים /
המחלקה הראשונה לקריירה בכירה
תל־אביב 63573 ... 03-202592
המחלקה הראשונה לקריירה בכירה

קו־אופ רעננה
אגודה צרכנית שתופית בע"מ
דרוש
מבקר פנים
הכישורים הדרושים:
א. השכלה תיכונית או מקצועית
ב. ידיעת השפה על בוריה ויכולת הבעה בכתב ובע"פ
ג. אישיות עצמאית ודינמית, יחסי אנוש טובים
ד. ידע בהנהלת חשבונות
ה. הכרת התחום המקצועי והאירגוני של האגודה
ו. הכשרה או נסיון בתחום הביקורת
ז. בעל רשיון נהיגה

מועמדים המבקשים להציג מועמדותם לתפקיד, יפנו בכתב במעטפה סגורה למזכירות האגודה עד לתאריך 18/9/87 תוך ציון המשרה המבוקשת.
יש לפרט בפניה קורות חיים, השכלה, נסיון מקצועי וכו'.

לחברת יבואני רכב במרכז הארץ
דרוש
מנהל עבודה
למוסך מרכזי למכוניות פרטיות
... נסיון בניהול עבודה ... במכונאות
- ידיעת השפה האנגלית

מועמדים העונים על הדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב בצירוף קורות־חיים ומספרים לת.ד. 1696 תל־אביב, מיקוד 61016 – עבור הנ"ל
– סודיות מובטחת –

למושב עידן
דרוש
גנן
עם נסיון
לעבודה מיידית
לטלפון: 057-81125
או למוסי 057-81138

למשרד בגבעתיים
מזכירה
נסיון רב במעבד תמלילים
שעות עבודה מ־13:00 ־17:00
03-7512923/4

לחברה קבלנית לבנין – מבנה ת.ס.מ בע"מ
דרוש
מפעיל עגורן צריח
03-362068 03-358774

ליקב ראשל"צ
דרושים:
עובדים לעבודת יצור
(עדיפות לחיילים)
- לעבודות זמניות וקבועות
- סטודנטים, בוגרי י"ב לפני גיוס, חיילים משוחררים, עובדי יום...
- תושבי ראשל"צ והסביבה

נא לפנות טלפונית 03-942021 לאגף כח אדם

FIAT
למשרדנו בתל־אביב
...
קלדנית מפעולה
בעלת ידע ונסיון רב בהפעלת מחשב P.C.
פקידה כתבנית
בעלת נסיון רב בהדפסת עברית ואנגלית וכן בניהול משרד
מועמדות מתאימות מתבקשות לפנות לגב' בהיה 03-330971 לקביעת ראיון

למשרד אדריכלים בת"א
אדריכל/ית
טכנאי/ת
עם נסיון בתוכניות עבודה, למבנה צבור
03-250557
03-258634

אורט ישראל
דרושים
מהנדסים, מורים ומדריכים

אשדוד
לבי"ס ימי וטכנולוגי אורט
ע"ש רוגוזין, רח' אורט
טלפון 08-521255/6
- מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה וחשמל (להוראה ולהדרכה)
- מורה לחינוך גופני
- מדריך חינוכי בפנימיה

חולון
לבי"ס תיכון טכני אורט
רח' פרופסור שור 2
טל' 03-805282/3
- מורה ליסודות השרטוט הטכני, טכנולוגיה, פרקי מכונות
- מורה מקצועי לריתוך
- מורה לחינוך גופני (בנים)
- מדריך ש.ל.ח.

חצור הגלילית
לבי"ס מקיף כללי אורט
ע"ש אורט
טל' 06-937572 06-937750
- מורה להסטוריה
- מורה לגאוגרפיה

יבנה
לבי"ס תעשייתי אורט
"אורמת"
אזור התעשייה יבנה
טל' 08-439911
(בערב 03-992957)
- מורה לאנגלית (14 ש"ש)

בית-אל
בי"ס תעשייתי אורט
בית־אל
סדנת בית־אל
טלפון 02-976822
- מורה למתימטיקה־פיסיקה

תל-אביב
למרכז עירוני אורט לחינוך מקצועי "יד שפירא"
רח' נס לגויים 53
טלפון 03-829147/829704
- מורה לאנגלית
- מורה לעברית ולידע־עם

נעמת – האגף להכשרה מקצועית ובתי"ס חקלאיים
דרוש/ה
מנהלן/נית
לבי"ס חקלאי במרכז הארץ
למשרה מלאה
כישורים נדרשים:
כשר ניהול משא ומתן בעניינים מנהליים
ידע בגזברות ועניני כספים
יכולת לנהל צוות עובדים
רקע חקלאי
שליטה בשפות עברית ואנגלית
יש אפשרות למגורים במקום
תאור קורות חיים, נסיון בעבודה והמלצות יש להעביר בכתב אל האגף לבתי"ס חקלאיים בנעמת, רח' ארלוזורוב 93 ת"א 62098 עד לתאריך 20.9.87

למלון אלמוגים באילת
דרושים:
מועמדים בעלי נסיון למשרות הבאות
- **מנהל אירועים** + צוות בידור
- **מזכירת מנכ"ל**
- **טבח** – למחלקה החלבית.

לפנות טלפונית למח' כח־אדם 059-79555

למפעל נקניק
דרוש
מייסטר
+ נסיון
באזור התעשיה ראש"לצ
9611930

לטרקנוע בע"מ
דרוש
מכונאי
לעבודה במוסך המרכזי ובשרות ברחבי הארץ.
נסיון בתיקון ושרות לטרקטורים ומשלמת ורשיון נהיגה לטרקטור ולרכב הכרחיים!
לפנות: 03-806707 מיום א'
– סודיות מובטחת –

לעסק פעיל ותיק
דרושים
סוכנים/ות
עם/בלי רכב
למתאימים תנאים טובים
03-9613388

לבי"ס לחינוך מיוחד בצפון־תל־אביב
דרושים:
מטפלות, מרפאה בעיסוק, פיזיותרפיסטית ופסיכולוג.
לפנות לטלפון 03-498161

חברה ישראלית לאשפרה בע"מ
דרוש
★ מנהל משמרת
★ מבקר איכות
נא לפנות למנהל כח אדם אישית או טלפונית
08-439024 אזור תעשיה יבנה
סודיות מובטחת

מגן מעליות פ"ת
דרושים
1. עוזרים להרכבת מעליות.
2. מסגר מקצועי.
3. נהג רשיון ג' לעבודות מחסן.

לפנות לאיציק טלפון 03-9247777

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
מחלקת המנגנון ת"ד 92 ים 91920
במחלקה לעליית ילדים ונוער
דרושים/ות
בכפר הנוער־נתיב המעלה בנתיבות ח/234/87
מדריכים/ות קבוצתיים/יות
לפנימיה (משרה מלאה)
מועמדים/ות מתאימים/ות דתיים/ות בעלי/ות הכשרה ... יפנו בכתב לת.ד. 23 נתיבות או טלפונית 057-942605
– התפקיד מחייב מגורים במקום

הנדסת התפלה לישראל
(תהליך זרחין) בע"מ
חברה תעשייתית עתירת ידע המפתחת ומייצרת ציוד יחודי לייצוא בתחום תעשיות התהליך, איזור התעשיה הרצליה דרושים
מהנדס שווק
- מהנדס מכונות או כימיה - 5 שנות נסיון - דובר אנגלית וספרדית - נסיון בשיווק בינלאומי או בעל תואר שני במינהל עסקים - יתרון - התפקיד כרוך בנסיעות רבות לחו"ל

מהנדס קידום פרוייקטים
- רצוי מהנדס תעשיה וניהול - בעל נסיון בעבודה בתחום פרוייקטים תעשייתיים - לעריכת לוחות זמנים, מעקב אחר התקדמותם ומעקב תקציבי - רצוי נסיון בעבודה עם מערכת ממוחשבת לניהול פרוייקטים.

לפנות בכתב יד בפרוט תולדות חיים, השכלה ונסיון ת.ד. 18041 תל־אביב מ. 61180
בקבוצת כימיקלים לישראל

לפרוייקט שיקומי בחולון העוסק בטיפול בנערות דרושים
עובדים
במשרות חלקיות:
1. מורה מוסמכת בעלת נסיון בחינוך מיוחד.
2. מורה לפקידות.
3. מורה–מדריכה בעלת נסיון בתחום האומנות, מלאכה, יצירתית.

לקביעת ראיון נא להתקשר החל ביום א' 03-889977, בשעות הבוקר.

LASER
תעשיות לייזר
מהנדס תעשיה וניהול
למחלקת תכנון ובקרה/אגף תפעול
תאור התפקיד: תכנון אב ... M R P ... במערכת ממוחשבת; אחריות לבקרה ... והתאום בין מחלקתי.
כישורים: • 3 שנות נסיון, לפחות, במפעל תעשייתי • ידע מקיף בהפעלת ... • נסיון בעבודה בסביבת M R P II
נא לפנות בכתב יד תוך ציון ... קורות חיים ונסיון מקצועי, ל"כ"... תעשיות לייזר ת.ד. 13135, ת"א מיקוד 61131.
תעשיות לייזר · קרן אור לקידום האנושות

לקיבוץ האון
לחוף כנרת
דרושה
★ אחות מוסמכת
רצוי נסיון קודם
בקיבוץ מגורים במקום
לפנות בשעות עבודה 06-757511
בערב או בשבת 06-757532 06-757563

למפעלינו בקרית מלאכי
דרושים
לעבודה במעבדה האנליטית:
★ כימאי או מהנדס כימיה
לבעלי תואר שני ו/או לבעלי רקע בתעשיה הפרמצבטית – יתרון
★ הנדסאי או טכנאי כימיה – מחסנאי
הכישורים הדרושים:
- בעל רקע ונסיון בארגון ותפעול מחסן חומרי גלם ותוצרת גמורה
- בעל השכלה תיכונית או מקבילה

ידיעה טובה בשפה האנגלית
לכל המשרות המוצעות – הכרחית
נא לפנות בכתב־יד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 385 קרית מלאכי, תוך ציון המשרה המבוקשת.
יתקבלו מועמדים תושבי אזור רחובות עד אשקלון.
– סודיות מובטחת –

רשת עמל
בית הספר תיכון מקצועי והמכללה לטכנאים והנדסאים "עמל"
חדרה
שכון עמל רח' האלון 45, חדרה מיקוד – 38244
טלפון: 06-333991, 06-336733
לשנה"ל תשמ"ח דרושים:
מהנדס אלקטרוניקה
לתפקידי הוראה והנחיית פרויקטים
(נתן בבשרה חלקית ובשעות אחה"צ)
מדריך לחשמל רכב
– משרה חלקית
מדריך למכניקה
– משרה חלקית
מועמדים בעלי הכשרה ונסיון מתבקשים לפנות להנהלת ביה"ס
"עמל" רשת מכללות לטכנאים והנדסאים.
בתי־ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים
בתי־ספר לחניכים ובתי־ספר תעשייתיים
נהיגים טכנולוגיים כהדייסבנה
ומרכזי הכשרה למבוגרים.

טאפו
למפעלי העשייה בירה בע"מ –
מפעל נתניה
דרושים
1. **מסגר מכני**
- נסיון בתעשיה של 5 שנים לפחות

2. **מפעיל חדר מכונות**
- בעל רקע טכני
- נכונות לעבודה במשמרות

3. **מלגזנים**
- נכונות לעבודה במשמרות

4. **מפעיל מערכת בישול בירה**
- בוגר 11־12 שנות לימוד
- נכונות לעבודה במשמרות

5. **פקידת יבוא/יצוא**
- שליטה בעברית ואנגלית – ברמת שפת אם
- הדפסה שוטפת בעברית ואנגלית
- רצוי בעלת נסיון בתפקיד זהה

6. **לבורנט**
- נסיון בתעשיה של 5 שנים לפחות

המועמדים המתאימים יפנו טלפונית ל־053-58131 לכח אדם

Audi VW
צ'מפיון מוטורס (ישראל) בע"מ
יבואנים כלליים של פולקסווגן אודי
במוסך בע"פ דרושים
1. **אחראי/ת משרד**
נסיון בניהול משרד
יום עבודה מלא
2. **פקידה**
יום עבודה מלא
נא לפנות למר עמי ענבר ביום א' 6.9.87 טל: 790459 / 03-785111

איילון חברה לבטוח בע"מ
דרוש
★ מפקח רכישה
לביטוח חיים להפעלת קבוצת סוכנים קיימת באזור המרכז
מועמדים מתאימים בעלי נסיון מוכח יפנו למר ... 03-201654
ביום ...

למרכז רפואי בצפון הארץ
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות ראשי/ת
דרישות התפקיד:
— השכלה גבוהה בתחום הכלכלה או ראית חשבון.
— בעל הכשרה מקצועית מושלמת ומוסמכת בהנהלת חשבונות.
— ידע בסיסי בתחום המחשב וישומו במחשוב הנהלת חשבונות.
— נסיון של 5 שנים בתחום הנהלת חשבונות.
לפנות בכתב יד עם ציון תולדות חיים ומספר טלפון לת.ד. 16250 תל־אביב
לא יאוחר מיום 11.9.87

לחברת נוע בע"מ
דרוש
מחסנאי מפ"ט
לאחר שרות צבאי + רשיון נהיגה.
נא לפנות לרח' המסגר 40, ת"א למר דורי.

אמניר
התעשיות בע"מ
למפעל הפלסטיק בחדרה דרושים:
1. אחראי ייצור ואחזקה
נסיון בנהול מחלקת אקסטרוזיה.
2. איש שווק
בעל נסיון במכירת חומרים לתעשית הפלסטיק בארץ.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ל"אמניר" / כ"א לידי גב' י. וינברג ת.ד. 142, אזור התעשיה, חדרה 38 101

דרושים אורגים
למפעל בחולון
טלפון 03-807935 03-657778

מזכירה
ל־5 ימי עבודה בשבוע
חצי משרה שליטה מלאה באנגלית ובצרפתית + טלקסים והדפסות
קורות חיים + נסיון בעבודה + דוגמת מכתב מודפס באנגלית ובצרפתית
לת.ד. 6576 ת"א מיקוד 61064

דרושים
חשמלאים
ועובדים ללא נסיון
03-377996

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה
דרוש
מחסנאי – מלגזן
לפנות טלפונית 04-740188 מיום ראשון

לרשף רהיטים
דרוש
מעצב פנים
עם ידע בהכנת פרוספקטיבות
03-9610778 03-9618436

לחברת ,יווק לחנויות חומרי בניין ומוצרים לתעשיה דרושים:
1. איש/אשת שיווק מעולים
הכישורים הנדרשים:
א. נסיון רב במכירה לחנויות ו/או בתעשיה
ב. רצון לרווח גבוה תמורת עבודה קשה.
2. עובדי מחסן
עם רשיון נסיעה ו רכב.
לקביעת ראיון טלפון: 03-375468
— אירים.

תמר
אלקטרוניקה בע"מ
עם הרחבת פעילות החברה דרושים
לסניפנו בתל־אביב ולסניפנו בחיפה
טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה
לאחזקת מערכות מחשבים וקופות רושמות
• התפקיד כרוך בנסיעות.
• נסיון קודם בתחזוקת מחשבים או קופות.
נא לפנות בכתב ת.ד. 2324 חיפה מיקוד 31022
— סודיות מובטחת —

לסניפנו באשדוד
דרושות
* מלחימות ווי.אר.אפ
מנוסות + קריאת שרטוט.
למתאימות שכר הולם ותנאים סוציאליים מלאים.
בדבר פרטים נוספים נא לפנות רוגוזין 08-532221,8 ,08-533644.
דנאל
החברה לשירותי כח אדם
תל אביב • ירושלים • באר־שבע
רחובות • אשדוד

משרד אנוש מערכות פרויקטים וניהול
דרושים:
1. מהנדס סביבה/תברואה מנוסה
ליעוץ ותכנון מערכי איסוף וטיפול בפסולת
2. הנדסאי סביבה
לעבודות בנושאים הנ"ל
לפנות בכתב יד לת.ד. 452**
תל־אביב מיקוד: 61132
סודיות מובטחת

ל"קידום"
בן יהודה 33 תל־אביב
מסגרים קונסטרוקציות + מכונות
חרטים קונבנציונליים מנוסים ו
מבלטנים לפח ופלסטיק.
בשכר גבוה במיוחד.
03-659457

דרושה
רוקח/ת
לבית מרקחת בתל־אביב

דרושים
דרוש
הנדסאי חשמל
רצוי עם נסיון בלוחות חשמל
נא לפנות בצרוף קורות חיים בכתב לת.ד. 35028 ת"א

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

קריירה
שרותי כח אדם
דרושים/ות
* מהנדס/ת כימאי/ת למחקר ופתוח והערכות בייצור, נסיון 3 שנים בשטח הפלסטיקה, למינטים טרמוסטטים.
* מהנדס/ת אלקטרוניקה לתכנון מעגלים ספרתיים בסביבת מחשבים, נסיון קודם בפתוח, לעבודה זמנית באזור רחובות.
* מתכנת/ת נסיון 3 שנים בקובול ומערכת תקשורת CICS.
* מתכנת/ת System מנוסה לעבודה על ... ושבים גדולים.
* לבור נות כימי מנוסה מאזור יבנה.
תל־אביב דיזנגוף 155. טל. 03-240291/2.
חיפה, הרצל 22. טל. 04-672649.
נתניה, שמואל הנציב 17. טל. 053-338901.
הכח שלנו הוא כח אדם, קריירה.

למוסד צבורי דרושה
אחראית משק בית
בודדה
מגורים במקום חובה
טל' 02-639840 02-668749

ישומים פסיכולוגיים – INSTITUTE OF PSYCHOLOGY
ב.י.פ BIP
לאחד מלקוחותינו
מפעל תעשייתי באזור הצפון -
דרוש/ה
מנהל/ת כח אדם
כישורים דרושים:
• לפחות 2 שנות נסיון בתחום
• רצוי השכלה אקדמית רלוונטית
למתאים – תנאים טובים וסיוע במעבר לצפון
נא לפנות לב.י.פ. ישומים פסיכולוגיים בע"מ
ת.ד. 26004 ת"א 63902
— סודיות מובטחת —

לחברה גדולה דרושה
גזברית
חרוצה ודייקנית
בעלת הכישורים הדרושים:
א. 3 שנות נסיון במחלקת חח"ד בבנק גדול או בתפקיד דומה.
ב. ידיעה בסיסית בשטחי יבוא, מטבע חוץ, תפ"סים וכו'.
ג. השכלה תיכונית.
ד. גיל עד 35 שנה.
שעות העבודה: 8.30-15.00, התחלת עבודה מיידית.
לטלפן: 03-336125.

לספריה ציבורית בנושאי כלכלה
דרוש
ספרן/ עוזר ספרן
(רצוי בוגר החוגים כלכלה וחשבונאות)
למשרה חלקית מלאה
לפנות בכתב כולל פרטי נסיון קודם. ת.ד. 29380 ת"א מיקוד 61292
סודיות מובטחת

לחברת ביטוח בת"א
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
עם נסיון
03-292836

לחברת ביטוח בת"א
מזכירה בכירה
ידיעה מושלמת אנגלית
ועברית כולל הדפסה
טל. 03-292836

למוסד להשכלה בת"א
דרוש
עובד ניקיון ותחזוקה
(אפשר גמלאי)
שעות העבודה
מ־20.00-15.00
5 פעמים בשבוע
טלפון רק בבוקר 255185־03

למפעל תעשייתי בראשון לציון
דרוש
אחראי משלוחים והזמנות
גיל 35
השכלה תיכונית
בוגר קורס קצינים
יכולת ארגון,
כושר ביטוי, חו"מ עם לקוחות
לטלפן החל מיום א'
9643365 לישי

הסתדרות מדיצינית הדסה
דרוש
ראש יחידת System
לתפקיד מפתח ורב אתגרים בסביבה דינמית ומתפתחת
דרישות חובה
— הסדה יסודית של מערכות VAX.
— תואר שני במדעי המחשב / הנדסת מחשבים.
— ידע מעמיק בבסיסי נתונים טבלאיים.
— ידע רחב במגוון טכנולוגיות מיחשוב, מידע, תקשורת, הדמיה וזמן אמת.
— נסיון מקצועי של 6 שנים.
— יכולת ניהולית מוכחת.
נא לפנות טלפונית לאגף כח אדם בימים א'-ה', 9.00—13.00 טל. 02-447138, 448226.

למוסד ציבורי
דרוש
עובד לנושאי אחזקה, שרות, נקיון ושליחויות
רצוי בעל רכב, מגורים באזור ת"א.
אפשר גם גימלאי.
מעוניינים בעלי רקע מתאים יפנו לטלפונים 247896, 242460 בשעות לפנה"צ.

עירית תל־אביב - יפו
דרושים:
* לאגף שרותי רווחה
עובדות סוציאליות ראשי צוותים
בוגרי קורס מדריכים של משרד הרווחה
לפרטים נא לפנות לגב' רחל מעוז טלפון 438347 או 231076.
* להנהגת צופי ת"א־יפו
— מרכז/ת שבט גדול
— רכז/ת הדרכה
— מדריכי שכבות
פרטים אצל רוני טל' 303387 רחל טל' 438258 438767
* למרכז המיכון תוכניתן
העונה לדרישות הבאות
1. 4-2 שנות נסיון בפתוח יישומים ב־ד.ב.1 (סאפיינס)
2. נסיון בכתיבת תוכניות בשפת קובול.
נא לפנות לטלפון 03-438748 לקביעת ראיון.
* למרכזים מוסיקליים וקהילתיים
מדריכים לטרום־מוסיקה
מדריכים לחלילות
נא לפנות בין השעות 9.00-12.00 למר בני יוגל או גב' צילה גורביץ, עירית תל־אביב חדר 1117 טל' 438743, 438853
* מאמנים ומורים לחינוך גופני לעבודה במרכזים הקהילתיים בתל־אביב־יפו בענפים:
קט־רגל
כדור־סל
התעמלות ילדים, מבוגרים
התעמלות - קרקע ומכשירים
ג'ודו
חדרי כושר
כישורים:
• תלמידי ובוגרי בתי מדרש למורים לחינוך גופני
• חניכי ובוגרי קורסי מדריכים ומאמנים בביה"ס למאמנים במכון וינגייט
העבודה בשעות אחה"צ והערב.
בדבר פרטים נא לפנות למחלקה לספור, עת"א, קומה 11 חדר 1154 טל' 438267 בשעות 9.00-13.00

לחברה מתפתחת בקצרין דרושים
מהנדסי תוכנה/מחשבים
לעיבוד נתונים וזמן אמת
נא לפנות "ליגב מחשבים"
06-961468-9 להילה

ת"א דרום מרכז 622547 | ת"א דרום דיזנגוף 239152 | ת"א דרום בן יהודה 656120 | ת"א דרום אלנבי 614433 | דחף — ב דחף תקבל יותר ובמחירי העיתון | חיפה דרום 645333 | ירושלים דרום 226335 | דרום 03-611001 | ועוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

א.זליג
בכירים לקריירה חדשה
אנשים מעולים לתפקידים בכירים
עבור לקוחותינו
1. תשלובת תעשייתית מבוססת שמפעליה בכל חלקי הארץ.
2. חברה שיווקית מסחרית במרכז הארץ.
3. מפעלי תעשיה בתחום המתכת ומוצרים טכניים.
דרושים/ות
מנהל מכירות בינ"ל
מהות התפקיד:
קידום מכירות ופיתוח שווקים בא־צות אירופה.
התפקיד כרוך בנסיעות מרובות לחו"ל.
הכישורים הדרושים:
נסיון מוכח בשיווק/מכירות בחו"ל.
כושר מעולה לניהול מכירות אגרסיבי.
שפות: אנגלית הכרחית. שפות נוספות - יתרון.
מנהל שיווק ומכירות ארצי (בדרג בכיר)
מהות התפקיד:
קידום ופיתוח השוק המקומי.
אפיון וניתוח צרכי השוק.
הכישורים הדרושים:
כושר מעולה לניהול ותכנון אסטרטגי.
נסיון מוכח בניהול מו"מ, תאום והפעלת צוות עובדים.
השכלה אקדמאית בתחום הכלכלה ו/או מנהל עסקים־שיווק או נסיון מוכח בתפקידים בכירים במכירות של מוצרים בר־קיימא - חובה.
מגורים: אזור חיפה – מרכז הארץ – גוש דן עד רחובות
סודיות מובטחת
מועמדים מתאימים יפנו בימים א'-ה' בין השעות 9.00-17.00 לטל' 03-657510 או 03-657530, או יעבירו למשרדנו ברח' גאולה 42 ת"א, ת.ד. 4230 ת"א 61041, קורות חיים כתובים בכתב יד על ניר ללא שורות בעט כדורי ולציין את היד הכותבת.

למפעל כימי גדול באזור חיפה
דרושים/ות
מהנדסי כימיה צעירים
נסיון של שנה לפחות,
לעבודה במתקני הייצור
מתמחה (עורך דין)
ללשכת המשפטית של החברה
– תנאי העסקה ושכר הולמים –
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 4496 חיפה (לציין ע"ג המעטפה עבור מס' 2851)
– סודיות מובטחת –

און הנדסת מיזוג אוויר
דרושים
1. מהנדס לניהול פרוייקטים
למערכות מיזוג אוויר.
2. טכנאי מיזוג אוויר
לשרות מערכות מרכזיות.
נסיון 3 שנים לפחות
3. בוגרי צה"ל, הנדסאים, טכנאים.
ללימוד המקצוע תוך כדי עבודה.
4. פקידה/מזכירה
עם אפשרות ללמוד על מחשב.
טל. 03-9611148

קופת חולים לעובדים לאומיים
של הסתדרות העובדים הלאומית
דרושים
1. רופא/ת משפחה
להחלפות קבע בסניפים
2. רופא־אורטופד (בססיות)
לאזור הדרום
3. רוקח/ת אחראי/ת
לבית מרקחת בפתח־תקוה
4. עובד/ת מעבדה
בקרית אריה פתח־תקוה
5. פיזיותרפיסט/ית ברמת־גן
6. פקיד/ת כח אדם
נסיון בעבודה של שנה לפחות
• נא לפנות למחלקת המנגנון, רח' שפרינצק 23 ת"א
טל' 03-230271, 03-265909

עבודה בארה"ב!
היום זה קרוב ואפשרי
דרך חברת .I.M.C
אקדמאים - אם הנכם: מהנדסים, הנדסאים וטכנאים בתחום האוירונאוטיקה, באלקטרוניקה ומיכון תעשייתי.
אנשי מחשבים - חומרה - תוכנה
בעלי מקצוע בתחום עיבוד שבבי.
נא לפנות בציון המקצוע ורקע בקצרה לת.ד. 29833 מיקוד 61297 ת"א.
נא לציין כתובת ומס' טלפון להתקשרות.
סודיות מובטחת. כל הפונים ייענו.
אל תפסח
תשובה למודעה זו
עשויה לשנות את חייך!

בכירת ביצוא
אוירי וימי
עמילות מכס ושילוח,
אקדמאית +
שליטה באנגלית
מעוניינת בהצעות מתאימות
ת.ד. 1334 ת"א 61013
60301/ד

לנדיל בלנק בע"מ
דרוש
נגר רהיטים
מעולה
08-408105

למרכז רפואי בדרום הארץ
דרוש/ה
מהנדס ממונה על בטיחות
דרישות התפקיד:
— מהנדס במגמה אזרחית מכונות או חשמל.
יועדף בוגר קורס בתחום הבטיחות או בעל נסיון בתחום זה.
— נסיון של 5 שנים לפחות כמהנדס.
— בעל כושר ארגון ויוזמה.
לפנות בכתב יד עם ציון תולדות חיים ומספר טלפון לת.ד. 16250 תל־אביב
לא יאוחר מיום 11.9.87

רובקר בע"מ
מפתחת מערכת CAD יחודית המאפשרת תכנון, סימולציה ותכנות Off-line של מערכי ייצור משולבי רובוטים.
לצוות הפיתוח דרושים
1. בוגר מתמטיקה/ מדעי המחשב
לפיתוח אלגוריתמים בתחום הקינמטיקה לסימולציית התנהגות רובוטים.
הכישורים הדרושים:
א. תואר אקדמאי במתמטיקה ומדעי המחשב בהצטיינות.
ב. 3 שנות נסיון בפיתוח ויישום אלגוריתמים מתמטיים.
ג. עבודה בסביבת ...
ד. כל הקריטריונים דלעיל רלוונטים למעולים בלבד!!!
2. אחראי SYSTEM
הפיתוח מתבצע בכ־20 תחנות עבודה הקשורות ברשת NFS תחת מערכת הפעלה Unix.
התפקיד דורש פיתוח ותחזוקת תשתית המחשבים ותקשורת לבקרי רובוטים.
הכרחי – נסיון קודם כאיש System בסביבת Unix.
יתרון לבעל ידע ותפעול חומרה
נא לשלוח קורות חיים אל ת"ד 2015 הרצליה 46733 או לפנות אישית בטל' 052-556610, 556543.

לחברת איטונו מוצרי בשר לוד
רח' א' מספר 23 (ליד תחנת־הרכבת)
דרושים
נהגים
בעלי נסיון
לחלוקה ושיווק מוצרי בשר
מאזור המרכז
08-226652-3 לבקש את אבי.

PHILIPS
פיליפס
שרותי צליל בע"מ
טשרניחובסקי 31 ת"א
דרוש
טכנאי שרות
למכונות כביסה
רצוי עם ידע בקירור.
לפנות בטל. 03-5103222 ליעקב גורמן או בכתב לת.ד. 9135 ת"א.

דרושים בבאר־שבע
אופטומטריסטים
לעבודה חלקית בתנאי העסקה טובים.
להתקשר טלפונית 057-93697 057-39896

לאופנת ג'יל וג'ולי בת"א
דרושים
1. מוכרת עם נסיון ואחראית ו המלצות ו משרה חלקית/מלאה.
2. מתפרה לתפירה עילית
או תופרות בית מעולות + אוברלוק לעבודה שוטפת.
להתקשר לו 03-286804
16:30-19:30, 09:00-13:00

Kodak
למרכז החברה בהרצליה ב'
דרוש/ה
פקיד/ת יבוא
מנוסה
• נסיון בעבודה עם מחשב
• נסיון בשחרורים מהמכס
• בעל/ת תעודת פקיד/ת רישוי - יתרון
שעות העבודה 8.00-17.00 ימים א'-ה'
נא להתקשר 052-521881 מיום א' למוטי

ל.מ.מ.ס.י.
דרוש
מתפעל יום
למוקד בת"א
לפנות: 03-622961 ביום 08-430603 בערב.

למפעל שטיחים גדול
דרושים
* מנהל שיווק
עם נסיון בניהול ושיווק
* מנהלי מכירות
בעלי נסיון של 5 שנים לפחות (רצוי בענף הטקסטיל)
העבודה באזור ת"א לשתי המשרות.
לקבלת פרטים וקביעת ראיון נא לפנות טלפונית 02-917011-5.

לחברה מסחרית בת"א דרושים:
שליח לאחר שירות צבאי
בעל רשיון לווספה
מחסנאים לאחר שירות צבאי
לפנות טל: 03-377074

דרושה
עובדת סוציאלית
לעבודה מקצועית בתחום השקום
להתקשר טלפונית
03-343481 03-355976

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

דחפון
24 שעות שרות מודעות טלפוני של דחף
לבעלי כרטיסי אשראי ויזה, ישראכרט, דיינרס
03-611001

יותר טוב מנפאואר

לסניף תל-אביב
בן-יהודה 12, א'-ה' 08:00-14:00
טל: 284128, 03-298877

דרושים
* **מנהל/ת חשבונות**
ליום עבודה מלא ולתקופה ממושכת. סוג 3,2, מתופלסם. מוסמך/עצמאית.
* **קלדנית (מסוף)**
אם את בעלת נסיון, יש לנו עבודה טובה בשבילך במקומות מגוונים ומעניינים.

למתאימים מובטחים עבודה מעניינת במקומות מגוונים, שכר הולם וכל התנאים הסוציאליים – כחוק.
אם את מחפשת עניין אמיתי בעבודה – פני אלינו בהקדם – כדאי לך.

מנפאואר MANPOWER
ירושלים • תל-אביב • חיפה • באר-שבע • רחובות

מדליון הכסף ניתן כאות הוקרה והכרה למצטיינים שבין עובדי מנפאואר

ווישיי ישראל בע"מ

נגדים מדוייקים למערכות האלקטרוניות המתקדמות ואמינות מירבית

דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות

סוג 3, בעל/ת נסיון של שנתיים, שליטה בשפה האנגלית.
נא לפנות טלפונית 03/808061 – שלוחה 25.

כדעיקרון שלנו – דיוק ואמינות!

Needed in North Tel-Aviv
For an Electronics Co.

EXECUTIVE SECRETARY/ SALES ASSISTANT

- Perfect command in English/Hebrew including typing-wordprocessing
- Perfect with marketing experience

Full time position
5 days week
Please call 03-5460233

דרושים:
1. מפעילי משאבות בטון
מאזור המרכז.
2. נהגי מערבלים
טירת הכרמל וחטיבה.
טלפון:
053-59644-5
בערב: 053-54429

FIAT

למוסך פיאט המרכזי
ברמת החייל
דרושים
מכונאי רכב
דרגה 3,2 והסמכה
נא לפנות למחלקות כח-אדם של פיאט
03-330071

U-MAN

עבור אחת מלקוחותינו
סוכנות ביטוח מצליחה בעלת סניפים באיזור המרכז והדרום

דרוש:
מנהל יחידת ביטוח חיים

בעל נסיון נרחב בתחום ביטוח חיים
לתפקיד רב אתגרים, בעל רמת אחריות ועצמאות גבוהה מאוד הכולל תפעול סוכנים קיימים ופיתוח מערך השיווק הקיים. יוזמה, יכולת מעולה ביחסי אנוש ובניהול אנשים הינה חלק בלתי נפרד מהתפקיד.
למתאים תנתנה טכנולוגיות נרחבות בביצוע עבודתו.
מקום עבודה בת"א, שכר גבוה, תנאים טובים מאוד ורכב צמוד למתאים.
אם חינך עונה על הדרישות הנ"ל וחושב שאינך ממצה כרגע את הפוטנציאל האמיתי שבך, התקשר עימנו עוד היום בלרונית 03-295694 משרה 969
– סודיות תשמר בקפידה –

חברה ישראלית לקופסאות פח בע"מ

דרושים
למפעליה בפתח-תקוה ובכפר-סבא

מכונאי תעשיה

בוגרי בי"ס מקצועי, 4 שנות נסיון לפחות, בעלי ידע ונסיון בעבודה על מכונות...
העבודה ב-3 משמרות
5 ימי עבודה בשבוע, שכר ותנאים...
הכשרה מקצועית במסלולי קידום מיוחדים ותנאים סוציאליים...
לקביעת ראיון נא להתקשר
לטלפון 03-9225321 לאורך ה-ה.

מאגרי אנוש בע"מ
שרותי כח אדם

דרושים/ות
* **מנהל חשבונות**
* **מחסנאי/ת בביסה**
* **מוכירה למנהל כספים**
* **חשמלאי מוסמך**
כל ההצעות קבועות
"מאגרי אנוש" – דרך השלום 16 תל-אביב
טלפון: 03-111657, 113171, 311578

לבי"ס שדה מעלה אפרים
א. **קבלן מטבח**
טבח מנוסה, רצוי בוגר בישול...
ב. **גנן**
נסיון בעבודה, רווק, בעל רשיון...
טל. 02-941344 לאריה
החברה להגנת הטבע

למחסני ערובה ארציישראליים בע"מ
דרושה
קלדנית
למסוף מכס – הנהלת חשבונות
למשרה מלאה 8.00-16.00
נסיון הכרחי
להתקשר 03-614441 לאתי

למלון טל (★★★★)
בת"א
דרושים
* **פקיד/ת קבלה**
עבודה במשמרות, עברית, אנגלית, חובה
* **מזכיר/ה**
* **מלצר/ית**
לפנות לגב' יהודית ליבוביץ
03-455281

קדמה

כפר הנוער "קדמה"
באווירה כפרית וייחודית לעבודה בעלת אתגר טיפולי עם נערים ונערות מנותקים

דרושים:
1. **סגן מנהל הכפר**
בעל נסיון בעבודה עם אוכלוסיה כמתואר, בוגר מדעי ההתנהגות, ע"ס פסיכ', חינוך וכו'.
2. **מדריכים/ות טיפוליים**
דרישות:
• בעלי תעודת בגרות או השכלה גבוהה
• בעלי אישיות ייחודית לעבודה כמתואר
• מגורים במקום חובה
פרטים: לפנות לאבי 08-582126

יותר טוב מנפאואר

למחלקה הטכנית ת"א
בן-יהודה 12,
א'-ה' 08.00-14.00
טל: 284128, 03-298877

דרושים
* **טכנולוג מתכת להליכי C.N.C**
מהנדס או הנדסאי מכונות בעל שנות נסיון במרכזי עיבוד שבבי ממוחשב, לעבודה במפעל אלקטרוניקה באיזור ת"א.
* **אדריכל/שרטט אדריכלות**
לעבודה בשרטוט אדריכלות, באיזור ת"א.
* **מחסנאי טכני**
לעבודה במחסן אלקטרוניקה, בעל נסיון של 3 שנים לפחות. בעל יכולת זיהוי רכיבים אלק'. רצוי יוצא חו"ל, לעבודה באיזור ת"א.
* **מחסנאי טכני**
בעל נסיון בניהול מחסן טכני לכלי חיתוך ועיבוד שבבי במפעל אלקטרוני, באיזור ת"א.
* **מבקרי איכות במיקרואלקטרוניקה**
לעבודה בביקורת תחת מיקרוסקופ, באיזור ת"א.
* **מבקרי איכות ויזואליים**
לבדיקת היברידים תחת למיקרוסקופ, לעבודה באיזור חולון.
* **חווט לוחות חשמל**
לעבודה באיזור רעננה.
* **פחח**
עבודה לחצי יום, באיזור פ"ת. אפשרי לפנסיונר עם הסמכה.
שכר גבוה וכל התנאים הסוציאליים – כחוק.
פנו אל מנפאואר בהקדם – זה משתלם

מנפאואר MANPOWER
ירושלים • תל-אביב • חיפה • באר-שבע • רחובות

מדליון הכסף ניתן כאות הוקרה והכרה למצטיינים שבין עובדי מנפאואר

המועצה המקומית אור-יהודה
דרושים
1. **מדריך – ראש צוות לעובדים סוציאלים**
במשרה מלאה.
2. **עובד סוציאלי לעבודה עם נוער וצעירים במצוקה**
במשרה מלאה.

לקרכום
מפעל לחומרים מרוכבים
כרמיאל בע"מ
דרוש
מנהל אבטחת איכות

הכישורים:
* השכלה הנדסית.
* נסיון באבטחת איכות.
* נסיון בעבודה הטמעתית בחומרים מרוכבים – יתרון.
* בעל כשורים להולכים בהיקף מפעלי רחב.
* כושר הבעה בכתב ובע"פ בשפות עברית ואנגלית (שליטה מושלמת בשפה האנגלית).
המועמד שיתקבל יחוייב במגורים בגליל...
מועמדים מתאימים יפנו טלפונית לגב' רינה גורמן 04-961586 או בכתב לת.ד. 114 כרמיאל.
סודיות מלאה מובטחת

ארגו
הנדסת אנוש בע"מ
דרוש
יועץ להפעלת קווי "ייצור אוטומטיים"
דרישות התפקיד
השכלה: מהנדס או הנדסאי תעשיה וניהול.
נסיון: הכרחי לפחות 3 שנים בניהול ו/או ייעוץ בקווי ייצור תעשייתיים.
מקום העבודה: איזור חיפה.
המועמד יעבור ראיונות אישיים ומבחני התאמה.
לפנות בכתב או לצרף קורות חיים, ניסיון המלצות וצילומי תעודות למשרדינו הראשי רחוב בני עגנון 9 רעננה.
מיקוד: 43372, טל: 052-443425

לקונצרן בפריסה ארצית
דרושים
1. **מהנדס בניין**
2. **מהנדס תעשיה וניהול**
בעל נסיון מוכח של שנתיים לפחות בתחום...
פניות בצירוף קורות חיים בכתב יד לא יוחזרו לת.ד. 33081 תל-אביב 61330.

כפר הילדים נרדים לנשים

אם את בעלת עניין ורצון לחנך, לגדל ולהיות עם ילדים,
אנו נוכל לספק לך מקום עבודה!
כפר הילדים בערך "מקיים" בית לילדים רגילים שהוריהם אינם יכולים לטפל בהם.
אצלנו תמצאי בית ואתגר!
אנו מעונינים בנשים לא נשואות, בגיל 25-41
(אפשרי עם ילד משלהן)
נא לשלוח קורות חיים לת.ד. 64 ערד מיקוד: 80750
לפרטים נוספים נא לפנות לטל. 057-958843 או 057-958888
בין השעות 8.00-14.00

ציקלון
מוצרי תעופה בע"מ

למחלקת מטוסים
דרושים
בעלי מקצועות תעופתיים
לעבודה על מטוסים ביבונים
וקלים במקצועות הבאים:
★ **מכונאים (ממ"ס)**
★ **מכשור ובקרה (חמ"מ)**
★ **חווטים תעופתיים**
★ **טכנאי קשר ויוויוג מוטס**
★ **מבנאים תעופתיים**

הכישורים הדרושים:
★ בוגרי בי"ס הטכני ובתי ספר מקצועיים במקצועות הנ"ל.
★ עדיפות ליוצאי חיל האויר.
★ יכולת לעבודה בצוות.

מובטחים תנאים טובים למועמדים המתאימים, כולל עזרה בדיור לבאים ממרכז הארץ.
5 ימי עבודה בשבוע, הסעות מחיפה ורחבי הגליל המערבי.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בציון קורות חיים למדור קליטת עובדים, ציקלון ת.ד. 114 כרמיאל 20140.

לגור בחבל ארץ יפה
ולהשתלב בצוות מתפתח מהמובילים בארץ בתחום המטוסים.

מנהל כח אדם

מסור מודעתך ב דחף
ב דחף תקבל יותר

לפרטים נוספים:
תל-אביב: 03-622233-4 עדי סאמט
ירושלים: 02-226335-6 יאיר צוברי
חיפה: 04-645333-4 אריה טל

דרושים:
מהנדס אלקטרוניקה
טכנאי אלקטרוניקה
נומגלוג בע"מ, רחובות
08-451439

2000 ש"ח הכנסה
לנשים בהפצת תוכניות חסכון לאוניברסיטה
אפשרות גם לעבודה חלקית
לכל חלקי הארץ 052-561946
לאזור ירושלים 02-414456

לחברה מסחרית ארצית
דרושים:
מוכרי חוץ
למחשבים ולמיכון משרדי

הכישורים הדרושים:
אקדמאי-הנדסאי עם רקע במיכון משרדי מחשבים, נסיון של שנתיים לפחות במכירות בתחום זה, בעל כושר מסחרי וניהול מו"מ, דינמי, נמרץ ומסוגל דבקות במטרה, יחסי אנוש מעולים, ידיעת השפה האנגלית. מגורים גוש דן או אזור ת"א.
גיל עד 45 שנה.
על המעוניינים לחזור מועמדותם בכתב יד בלבד אל פמ' "ממנונן ת.ד. 130 ת"א 61001.

הסתדרות מדיצינית הדסה
מרפא/ה בעיסוק
בית "הדסה" עין כרם מציע משרות פנויות של מרפא/ה בעיסוק ועבודה עם אוכלוסיה מגוונת באווירה אוניברסיטאית, עם אפשרות להתפתחות וקידום מקצועי.
אם הנך דינמית בעל/ת יוזמה ואחריות, התקשר/י לאגף כח אדם 02-448226
בימים א'-ה' בשעות 8:30 – 13:00.

לרשת חנויות ספרים "מודן"
דרושים/ות
מוכרים/ות
בתל-אביב ובהרצליה רצוי ידע בשפה האנגלית
לפנות לאירית 03-330067,8

דרוש
אדריכל מבנים
4 שנות נסיון לפחות.
...להתקשר בשעות הערב.

דרוש/ה לקבוץ גנוסר דרושה לעבודה מיידית
מורה להכשרה צעירה
לשנת הלימודים תשמ"ח ולהשתלבות בצוות הדרכה.
עדיפות לרווקה מגורים במקום הכרחיים.
נא להתקשר לטלפון 06-798753
06-798852, 06-798853 בין השעות 7.00-14.00

משרד אנוש מערכות פרוייקטים וניהול
דרושים:
1. **מהנדסי תעשיה וניהול מנוסים.**
2. **הנדסאי תעשיה וניהול.**
3. **מהנדס מכונות מנוסה.**
לפנות בכתב לת.ד. 45249 תל-אביב
מיקוד: 61452
סודיות מובטחת

חוות הנוער הציוני
ע"ש ד"ר ישראל גולדשטיין
דרוש
אחראי גן ירק
• בעל רשיון לטרקטור.
• יכולת עבודה עם תלמידים.
• השכלה חקלאית.
02-630221-2-3
או בכתב לת.ד. 117 י-ם

דרוש
מתכנת/ מנתח מערכות
IBM S/38
בעל ידע בעיצוב מערכות וב-RPG-3 בעל נסיון של 5 שנים.
נא להתקשר לאופירה, טל. 03-630446

שמשון
חברה לצמיגים וגומי בע"מ
דרושים
חשמלאי אחזקה
בעל ידע באלקטרוניקה תעשייתית עם ניסיון בתעשיה של 3 שנים, תעודת מוסמך חובה.
טכנאי ייצור
לעבודה במחלקת תפ"י
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות לת.ד. 366 פתח-תקוה 49103 או בטלפון 03-9226321 לכח-אדם.

מתפנית
סוכנות חשובה
בענף מכשירי כתיבה באזור תל-אביב והמרכז.
המעוניינים – רצוי בעלי רקע בענף – ובעלי רכב, יפנו בכתב בצירוף תולדות חיים לת.ד. 39808 תל-אביב 61397 עבור "סוכנות"
סודיות מובטחת

חוק ההזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

חוק ההזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

„גורלם של כל המכתבים שלכם בפח הזבל"

(יקיר צור). – במלאת שבוע למותו של סרן אלכס קוצ'ובייבסקי, בנו של אסיר ציון לשעבר פליקס קוצ'ובייבסקי המסורב עדיין ברה"מ, קיים אתמול „ועד בנים למען הורים" משמרת מחאה מול שגרירות פינלנד בתל־אביב, מקום משכנה של המשלחת הקונסולארית הסובייטית. בהפגנה השתתפה גם טניה אדלשטיין, רעייתו של אסיר ציון לשעבר, יולי אדלשטיין. כאשר הגיעו למקום חברי המשלחת הסובייטים ניסתה טניה להעביר לידיהם מכתב הקורא לשלטונות הסובייטים להתיר לאלתר את עליית הוריו השכולים של אלכס לארץ. נציג המשלחת דחף בגסות את טניה אדלשטיין באומרו: „גורלם של כל המכתבים שלכם בפח הזבל". בתמונה: טניה אדלשטיין מנסה להעביר מכתב לנציג המשלחת הסובייטית. מימין מזכ"ל המועצה הציבורית למען יהודי ברה"מ, חיים צ'סלר המחזיק בתמונתו של סרן אלכס קוצ'ובייבסקי

(צילום: אסף שילה-„ישראל סאן")

סטודנטים חילוניים נוטים להזדהות עם מטרות החינוך הממ"ד יותר מהממלכתי

מאת יעל פישבין, סופרת „דבר" לענייני חינוך

סטודנטים חילוניים, המקבלים הכשרה לקראת היותם מורים לספרות בחטיבות ביניים ובבתי ספר תיכוניים ממלכתיים, נוטים להזדהות עם מטרות הוראת המקצוע כפי שהן מנוסחות בתוכנית הלימודים הממלכתית־דתית.

לפי התוכנית הדתית עניין הערכים עומד במקום ראשון והספרות מגוייסת להנחלת ערכי הלאום, הדת והמורשת היהודית. החינוך הדתי רואה בעבר הרוחני של עם ישראל ערכים שיחסו של התלמיד אליהם חייב להיות פנימי, והעמדה האישית כלפי היצירה צריכה להיות „לאור ערכי דת ולאום".

בחינוך הממלכתי עומדת במקום ראשון הוראת הספרות מבחינת הסוגים, הצורות ודרכי ההבעה. הערכים הלאומיים נלמדים אבל ללא תביעה ל„יחס פנימי".

כך מדווחת רחל רוזנר, מורה ומדריכה במחלקה להכשרת מורים באוניברסיטה העברית במאמרה „דיון במטרות הוראת הספרות כרגם לדיון במסורות הוראה מקצועות מדעי הרוח", המתפרסם בכתב העת „סוגיות בחינוך" היוצא לאור מטעם בית הספר לחינוך באוניברסיטה העברית.

לדברי רוזנר, הסטודנט כמורה לעתיד מבקש למצוא בספרות ערכים רוחניים וגישת החינוך הממלכתי־דתי, אשר במרכזה צרכי האומה והחינוך לערכים, מספקת צורך זה. תוכנית הלימודים בספרות בממלכתי־דתי היתה עד כה תוכנית רחבה ופתוחה, אבל לנוכח לחץ מישיבות תיכוניות ואולפנות, שצמצמו מאוד את הוראת מקצוע הספרות, עומדת התוכנית להשתנות ולבטא ביתר שאת את המגמה של הנחלת ערכי דת ולאום דרך יצירות הספרות.

להט מבקש העלאת שכר מנכ"ל הסאפארי המנוח

כדי להגדיל סכום הפיצויים ליורשיו

מאת נתן רועי, סופר „דבר" בתל־אביב

חילוקי דעות נתגלעו בין ראש עיריית תל־אביב שלמה להט לבין עמיתו ברמת־גן אורי עמית בהקשר לסאפארי ברמת־גן.

חברת הסאפארי מנוהלת בידי שתי הערים במשותף ועל כן יושבים להט ועמית במועצת המנהלים שלה. ב־19 באוגוסט נערכה ישיבת המועצה ובה נדונה בקשת להט להעלות את שכרו של צבי קידמאייר, המנהל המנוח של הסאפארי, כדי שאפשר יהיה להגדיל באורח משמעותי את הפיצויים ליורשיו. להט ביקש הגדלת השכר (כדרגה המקובלת בעירייתו) ל־3,500־4,000 ש"ח. עמית אמר כי זה מצב בלתי אפשרי ובלתי מקובל בעירייתו והוא אינו מסכים לצעד חסר תקדים כזה.

היחסים בין להט לעמית עדיין מתוחים משהו גם על רקע המינוי לתפקיד מנכ"ל הסאפארי. שניהם מחפשים מועמד שיהיה מקובל עליהם. לעת עתה מנהל את הסאפארי פנחס להב, מנכ"ל החברות העירוניות בתל־אביב.

דובר עיריית תל־אביב בני כהן אישר אתמול את דבר חילוקי הדעות בין להט לעמית.

מודדי רעש יוצבו בשדה דב עקב תלונות

מאת נתן רועי, סופר „דבר" בתל־אביב

עיריית תל־אביב עומדת להציב מודדי רעש אוטומטיים בעקבות הפרות של מדד הרעש בשדה דב בתל־אביב.

פרופ' אפרים סורגובניק, ראש אגף איכות הסביבה בעירייה, אמר אתמול כי בשדה דב יש „חריגה מהסטאטוס קוו" עם ריבוי טיסות הסילון. לאחר שנתקבלו במשרדו תלונות אזרחים על התגברות הרעש בשיכון ל', הסמוך לשדה התעופה, הוחלט לשלוח מומחים ואכן נתגלו חריגות במפלסי הרעש.

פרופ' סורגובניק הודיע אתמול כי העירייה עומדת להציב מודדים אוטומטיים של רעש. לפי התוצאות אפשר יהיה להורות לממונים על שדה התעופה להפחית את הרעש.

מפלסי הרעש המקובלים והמאושרים הם 40 דציבלים בלילה ו־50־70 ביום.

המכון לחקר הספנות והתעופה – ע"ש וידרא

מאת יוסף מיכלסקי, סופר „דבר"

המכון הישראלי לחקר הספנות והתעופה ייקרא על שמו של מייסדו ומנהלו ד"ר נפתלי וידרא (לשעבר מנכ"ל צים), שמת בשבוע שעבר.

וידרא הסכים להענקת שמו למכון ימים ספורים לפני מותו. בשנה האחרונה לחייו, למרות מחלתו הקשה חשוכת המרפא, פעל והצליח לגרום את צירוף המכון לאוניברסיטת חיפה כגוף מחקרי אוטונומי. בכך הובטח המשך קיומו של המכון

„הצעת החוקה הפכה למאבק פוליטי בשטח"

30 ראשי ערים ומועצות קוראים לכינון חוקה

מאת יקיר צור, סופר „דבר"

קבוצה של שלושים ראשי ערים ומועצות מקומיות, מקריית שמונה עד אילת, חתמו באחרונה על עצומה הקוראת לכנסת לכבד את ההתחייבות הקבועה בהכרזת העצמאות ולכונן חוקה. בין החותמים: ראשי שלוש הערים הגדולות טדי קולק, שלמה להט ואריה גוראל, יו"ר השלטון המקומי וראש עיריית פתח־תקוה דב תבורי, יו"ר ערי הפיתוח שאול עמור, ראש עיריית טבריה יגאל ביבי, ראש עיריית הרצליה אלי לנדאו וראשי ערים ומועצות מקומיות נוספים המייצגים את כל קצוות הקשת הפוליטית.

„מדינת ישראל זקוקה לחוקה שתבטא את ערכי היסוד המלווים אותנו מראשית הציונות, מאחדים אותנו היום ושומה עלינו להנחיל לדורות הבאים", נאמר בעצומה. „אנו קוראים לכל המפלגות להתעלות על מחלוקות היומיום ולחתור להסכמה לאומית שעל בסיסה תכונן החוקה ויעוצב משטר צודק ויציב בישראל. אנו קוראים לכל אזרחי המדינה להביע בגלוי את תמיכתם בדרישה לכונן חוקה למדינת ישראל. ואנו מתחייבים לעשות כל שביכולתנו לשם קידום מטרה נעלה זו".

פרופ' אוריאל רייכמן, דיקן הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב, העומד בראש צוות המשפטנים שניסחו את הצעת החוקה, אמר אתמול כי חתימת העצומה ופרסומה מסמלים את תחילתו של השלב המעשי במאבק על החוקה במדינת ישראל. בקרוב תוקם מועצה ציבורית ויחל מסע הסברה בכל הארץ „כדי להסביר את רעיון החוקה ואת משמעותה לכל אזרח במדינת ישראל". מסע ההסברה למען החוקה ייפתח ב־22 בספטמבר בהרצאה שישא פרופ' רייכמן במתנ"ס של שלומי.

במקביל נמשך המאבק הפוליטי למען החוקה. בשבוע הבא ייפגשו מנסחי החוקה עם נשיא המדינה חיים הרצוג, ראש הממשלה יצחק שמיר ועם גורמים פוליטיים נוספים הקשורים לנושא. „הצעת החוקה הפכה מרעיון של פרופסורים באוניברסיטה למאבק פוליטי בשטח", אמר פרופ' רייכמן.

- היועץ המשפטי של חברת „אלקטרה" יבקש בשבוע הבא מבית משפט השלום בחיפה להוציא צו כדי לעקל את חשבונות הבנק של מועצת ירקא בגליל המערבי על אי־תשלום חובותיה לחברה.
- רבנים מכל הארץ ישתתפו ביום א' ביום עיון שייחד לנושא המאבק בתאונות הדרכים מטעם אריאל – מפעלי תורה יהדות וחברה בישראל, בשיתוף הרבנות הראשית ומשרד הדתות.
- שלום משומר (29) מתל־אביב נעצר אתמול לשבעה ימים בחשד של ניסיון לרצח במילכוד מכוניתו של תושב גבעת שמואל, ברימון־רסס חי.

בברכת שנה טובה

ספריה לעם-"מועדון 10 הנבחרים"
- עמוס עוז ◻ קופסה שחורה
- רמון קנו ◻ היום השביעי של החיים
- סמי מיכאל ◻ חצוצרה בואדי
- נתן שחם ◻ רביעית רוזנדורף
- אהרון מגד ◻ פויגלמן
- ארנסטו סבטו ◻ על קברים וגבורים
- י.י. זינגר ◻ בית קרנובסקי
- תומאס הארדי ◻ הרחק מהמון מתהולל
- אנדרה דה מונטרלאן ◻ הרווקים
- חיים באר ◻ עת הזמיר

אפקים
- קרל דיטריך בראכר ◻ הדיקטטורה הגרמנית (שני חלקים)
- גרשם שלום ◻ ולטר בנימין: ספורה של ידידות
- יוסף חיים ירושלמי ◻ זכור
- דן מירון ◻ בודדים במועדם
- זאב שטרנהל ◻ לא ימין ולא שמאל
- בן עמי שפרשטיין ◻ טבעה האוניברסלי של האומנות
- ראובן שפירא ◻ אנטומיה של חולי ניהולי

מדע בדיוני/מתח-"חמישה משבעה"
- טיק טוק ◻ ג'ון סלדק
- כופרי חולית ◻ פרנק הרברט
- תשעה נסיכים לאמבר ◻ זילאזני וקורנבלוט
- בעל החידות מהד ◻ פטרישיה מק'קיליפ
- נורסטריליה ◻ קורדווינר סמית
- רשימת כרכום ◻ גייוין לאויל
- איש הסגריר ◻ אמנון ז'קונט

מחיר מנוי ראש השנה —
ספריה לעם - 96 ש"ח
ארבעת הספרים הראשונים יינתנו מיד עם החתימה
אפקים - 120 ש"ח
שלושת הספרים הראשונים יינתנו עם החתימה
מדע בדיוני/מתח - 60 ש"ח
"חמישה משבעה" לבחירתך

נא החזרו את הספח בצרוף שתי המחאות חודשיות שוות — ספטמבר, אוקטובר לפקודת "עם עובד" מאדה 22 ת"א 291526

אני מבקש לשלוח שי לחג: ◻ ספריה לעם ◻ אפקים ◻ מדע בדיוני/מתח

נותן השי ______
כתובת ______
מקבל השי ______
כתובת ______

בעלי כרטיסי אשראי ישראכרט יזמינו בטלפון 291526

עולה מירדן ובעלה הערבי מחברון מבקשים לחיות כיהודים באשדוד

מאת דני צדקוני, סופר „דבר" בדרום

יכול להיות תסריט לסרט על חיי היהודים והערבים במזרח התיכון. אך עד שנגיע לסוף שעוד לא תם, נתחיל אותו מן ההתחלה, כשגבר ערבי מיפו „חוטף" במלחמת השחרור את רחל גילזבו משוק הכרמל בתל אביב ובורח עמה לשכם. בבירת השומרון נולדים להם שמונה ילדים. מהם נותרה בחיים רק הבת בושרא (שרה).

בהיות הבת, גיבורת ספורנו, בת שבע עוברת המשפחה לגבנון להתגורר במחנה הפליטים שתילה ובושרא (שרה) גדלה במחנה כערביה לכל דבר בלי שתדע כי אמה יהודיה. אביה לא היה בדיוק בעל נאמן, הסתבך עם החוק וכשנכלא עברו האם פסמה אבו חדיג'ה ובתה בושרא לגור אצל אמו בעמאן.

בהיות שרה־בושרא בת 12.5 הכירה את איברהים שאחטו, בן למשפחת פליטים מיפו. הנישואים בין הנער בן ה־16.5 והילדה בת ה־12.5 לא עלו יפה. אבל עד שנפרדו כעבור ארבע שנים, נולדו להם ארבעה ילדים שאחד מהם מת. הגדול הוא כיום בן 19 הקטן בן 16.

ב־1974 הגיעה למשפחת אבו חדיג'ה בעמאן יהודיה, נשואה גם היא לערבי, שהורה מביקור בישראל וסיפרה לאם כי פגשה את אחיה נחום גילזבו המחפש את אחותו מאז מלחמת השחרור (מת בינתיים). האם פסמה־רחל הגיעה לביקור בבת ים, מקום מגורי האח נחום, ראתה כי טוב ונשארה לגור בה. לאחר מכן באה גם בתה עם שלושת ילדיה וניסתה לגור בבית הדוד בבת־ים.

להקומון „השבוע באשדוד", המספר את הפרשה בגליונו היום, אמרה שלא חשה נוח בסביבה החדשה. הרגישה כזרה והתגעגעה לסביבה הערבית בה גדלה וחיה. ואכן היא חזרה לעמאן עם בת אביה. אז כתבה לדודה ואמה שהיא מבקשת לעבור לישראל. ב־1974 הגיעה בושרא אבו חדיג'ה לישראל מירדן כעולה חדשה לפי חוק השבות ועמה שלושת ילדיה שהיו אז בני 5, 3 ו־2 וקיבלה, כעולה חדשה, דירה ליד קרית ההדרים פוניבז' באשדוד. אמה באה לגור עמה, עבדה במפעלים שונים שם כינו אותה חבריה לעבודה „הערביה" כפי שבעמאן כינתה „היהודיה".

שרה היתה רק בת 22 כשהכירה את אבי כהן. בין שניהם פרחה האהבה. הם עמדו להינשא ונרשמו ברבנות, אך אמו ואחיו של אבי מנעו את הנישואים. שרה ניסתה להתאבד ולא הצליחה ולאחר הטיפול שקיבלה בבית החולים באשקלון, החליטה לחזור לחיים והתקבלה לעבוד כאחות מעשית בבית החולים „הרצפלד" בגדרה.

ב־1979 נסעה לביקור משפחתי בחברון כדי להעביר דרך קרוביה מכתב למשפחתה הירדנית. בהזדמנות זו הכירה את מוחמד נאביל קאניבי, תפר נעלים שהיה אז בן 23 וצעיר ממנה. הם התחתנו בחברון. שרה, ששמרה מאז בואה לארץ כיהודיה על כשרות ומסורת יהודית בביתה, התאסלמה כדי שתוכל להינשא לבעלה השני מחברון, שמשפחתו כעסה על בחירתו, ונתקה כל מגע עמו.

מאז נולדו לבושרא־ומוחמד ששה ילדים. בבית התגוררו גם שלושת ילדיה „היהודיים" מנישואיה הראשונים. לפני ארבע שנים החליט מוחמד להתגייר. קרא פנה למוכיר בית הדין הרבני בירושלים הרב רפאל הרס־עדס, ומאז הוא נרדה בלך ושוב. בראיון ל„השבוע באשדוד" אומר מוחמד שרודפים אותו ללמוד את דיני היהדות, אך בחברון הוא אינו יכול לעשות זאת כי שכניו הערבים כועסים עליו על רצונו להתגייר, רואים בו בוגד, והוא חושש שהם זוממים לרצוח אותו. גם באשדוד אינו יכול לעשות זאת מפני שאין לו היכן לגור. לכן פנה לבית הדין הרבני בקריית ארבע אך בינתיים ללא תוצאות.

הסיבה לכך שבאשדוד אין לו היכן לגור מקורה בחמתו רחל גילזבו או פסמה חדיג'ה, שאינה מוכנה שבתה שרה בושרא, בעלה מוחמד ותשעת הבנים יתגוררו בביתה. משפחת קאניבי חוששת לחזור לחברון פן תיפגע על ידי קנאים דתיים או לאומניים או שניהם יחד. אגב, בנה בכורה של שרה, אברהם אבו־חדיג'ה, קיבל הזמנה לגיוס מצה"ל.

שרה מבקשת שזכויות העולה החדשה יוחזרו לה וכך תוכל לקבל את דירתה באשדוד, להכניס את ילדיה בבתי הספר בעיר ולאפשר לבעלה המוסלמי להתגייר.

עינת ובני צבירון
חובקים בן בכור
נכד ל
אסתר ושמואל הברפלד
רמת־גן
פלה ויצחק צבירון
פתח תקוה
בית אסותא, י' באלול תשמ"ז, 31.8.1987

למיטרה ולרמי כספי
ברכות לבביות לנישואיכם
ורי קבלי ולאה חבר

„נר חיה"
ארגון לעזרה וסיוע רפואי
השאלת מכשירים רפואיים
הרינו להודיע לציבור הרב שעברנו לכתובתנו החדשה והיא:
רח' ההגנה 18 פתח־תקוה
טל' 9345263 שעות הקבלה:
בימים א'–ה' 17.00–19.00
בימים ו' 9.00–10.00

הופיעה מהדורה חדשה
ספרית מעריב
חתול, ספן, ליצן
מאת: תמר אדר
הספר זוכה בפרס משרד החינוך והתרבות ע"ש אהרון זאב.
ספר אשר כוון לילדים אך מתאים לכל הגילים.
„שילוב נהדר של טכסט עם ציורים של הציירת עדית פנק. הנינה לעיניים ולנשמה".
אוריאל אופק
בקש בחנויות וב„ספרית מעריב".
תל־אביב: דרך פ"ת 2 לא'
חיפה: בן־יהודה 29
באר־שבע: קק"ל 90
ספרים מבית טוב ספרית מעריב

עם זאב והמשפחה
אנו משתתפים באבלכם
על מות האב והסבא
אלפרד אלמן ז"ל
חברי בית קשת

במלאת שלושים לפטירת חברתנו היקרה
יהודית כהנא
ז"ל
נעלה לקברה ביום ראשון י"ב אלול תשמ"ז 6.9.87 בשעה 17.00 בבית העלמין בקיבוץ חולדה.
המשפחה
וקיבוץ נורדוניה — חולדה

במלאת שלושים לפטירתו של
החב' שרגא (פייבל) וישינסקי
תתקיים ביום ראשון 6.9.87 ב־7 בערב אזכרה בבית ראשוני פועלי ציון רח' ברנר 14, תל־אביב.
דברים לזכרו: מ. אלקן, מ. בלין, ש. סורוקה
חברים וידידים מוזמנים.
בית ראשוני פועלי־ציון
מכון דינגלבלום
הספריה והוצאת הספרים ע"ש י.ל. פרץ

יום שלישי יד אלול תשמ"ז 8.9.87 הוא יום השנה העשירים לנפילתו במילוי תפקידו, של בננו יקירנו, הצנחן
שמואל (שמוליק) יהל ז"ל
בו ביום בשעה חמש אחר הצהרים, נעלה לקברו בבית הקברות הצבאי בשכונת בן ציון, בנתניה להתייחד עם זכרו.
המשפחה

על פטירתו של
ד"ר נפתלי וידרא ז"ל
מראשוני המסייעים בהקמת ענף המדגה
מתאבל:
ארגון מגדלי דגים בישראל

בצער עמוק אנו מודיעים על פטירתו של יקירנו
זוסי סיני
הלויה התקיימה בקיבוץ ראש הנקרה
משפחת סיני

לביאוזיוניסטים מול ביורוצניקים / אמיר אורן

בהחלט, שאל מה יכולה אמריקה לעשות למענך

במהומות הליכוד התעשייה האווירית תהיה תועלת, אם ימחישו למימשל רייגן כי מידת עמידתו בהתחייבויותיו וידידותו יקבעו את גורל נבחריו של החצי המתון בישראל. זהו החומר מתבקש לדיווחי השגריר פיקרינג ומנהל הס.אי.איי ובסטר, שיבקר בארץ בשבוע הבא

במוצאי יום ההחלטה על ביטול ה„לביא", בקבלת־פנים לכבוד מקבילו הישראלי בוושינגטון, פשט תומאס פיקרינג את ענובתו העניקה במתנה למשה ארד. לא היתה במחווה סימליות מיוחדת, אף שבין הנוכחים באירוע היה גם מי שטרם יבש על פיו הכל ההתקפה על שפיפות הרוקרים לחליל זרים, אריאל שרון (מאז בא פיקרינג במקום סם לואיס, ערבים לחיכו של שרון היחסים עם השגריר האמריקאי כצדפות). אך בנוסף לתלותה המתמדת של מדינת ישראל בסיוע בטחוני, כלכלי ומדיני אמריקאי, המחישו אירועי הימים הבאים התפתחות נוספת: בידי שולחיו של פיקרינג להדריך עתה את גורלם של מי שהעזו לעשות את המתחייב מצרכי צה"ל ולהצביע נגד ה„לביא". מידת היענותם של ג'ורג' שולץ, קספאר ויינברגר ועמיתיהם למשאלות הישראליות המוצגות להם תקבע רבות את עתידם של שמעון פרס, יצחק רבין ומשה נסים.

למעט נסים, מיהול עכשיו הליכוד להתברות הציפיות למימוש אמריקאי נדיב של המהוייבויות שהושמעו לקראת הביטול. השתהות אמריקאית במסירת חוזים למפעלים ישראליים (אם גם בשותפויות עם חברות אמריקאיות, כמתבקש מתנאי התחרות המכרזים על הזמנות הפנטגון) כמו גם קמצנות בהורדת הגודלתה של המרה לשקלים, תתורגם מייד לכותרות על אמריקה הבוגדנית, המפתה להסתלק ממפעל־חיים ואחר־כך מתנערת. אם לא יפגינו ויינברגר וחולתו נדיבות, בין השאר בפריסת חסותו של חיל־האוויר האמריקאי על הזמנות האף־16 של ישראל מחברת „ג'נרל דיינמיקס" – כך שהורדת המחיר ליחידה ושמיטת ה„העמסות" הניכפות על לקוחות שמחוץ לפנטגון תחסוך עשרות רבות ותקורימות של מיליוני דולרים מכספי הסיוע – יידחקו השרים המזוהים עם ביטול ה„לביא" למיגננה ציבורית. אלופי־הזהב יזכו מהתפקד.

לאו דווקא משה ארנס: סיסמתה של „חירות" היא „שר מתפטר איננו חוזר". כך עזר וייצמן, כך יורם ארידור, כך מי שנדחקו החוצה בנסיבות רצוניות פחות – יעקב מרידור, מרדכי ציפורי, יגאל כהן־אורגד. מול שרון ודוד לוי עשוי אמנם ארנס לעמוד בצגעג הולך, אך בארבע וחצי שנותיו בממשלה – רק שליש מהן בתפקיד ביצועי – לא הצטיין. ארנס סיפק ראיה ניצחת לתחולת האמרה הנושנה מפני מלחמה וגנרלים על פרשת ה„לביא". הרפתקה לאומית של פיתוח מטוס־קרב ויצורו היא עניין רציני מכדי להשאירו למהנדסי־מטוסים שעברו לפוליטיקה. כבר החוכר שבמלחמת העולם השנייה היה בקבינט הבריטי שר לייצור מטוסים, אבל להוד ביוורברוק היה רק קבלן־ביצוע להפקת „ספיטפיירים" והמיטם – ומעליו היה צ'רצ'יל.

ארנס מרבה לאזכר את ידידותו האישית עם שולץ, אבל לשולץ בשאלה לכל היותר שנה ורבע עד שיפרוש מעבודת הממלכה ויותיר אחריו, כמקווה, מורשת בל־תקועקע של שיתוף־פעולה עם ישראל. שולץ רוצה בישראל חזקה בעשק ובמשק. הסכמתם המאוחרת של שרי הבטחון והאוצר הישראלים על ביטול ה„לביא" – נדירה בשתפותם החדית כמו גם בינם לבין וושינגטון – מלכדת את הסטייט דיפרטמנט, הפנטגון, האוצר והקרייה התל־אביבית סביב עדיפויות אחידות לבניין צה"ל ולהסגרתו התקציבית. שולץ יכול להתיר את חותמו אם יפעיל את השפעתו על הנשיא רייגן ובאמצעותו על ויינברגר להבין יסודות לסיוע ארוך־טווח לישראל, אמנם במגבלות כורה החקיקה המתחדשת שנתית אך בהישען על אהדת הקונגרס ופתיחות שוחרי־הנשיאות משתי המפלגות. המסר התמציתי חייב להיות שלא ישראל, לא צה"ל ולא הפוליטיקאים שהתחשבו בדעתה של אמריקה יסבלו מכך.

המצאי האמריקאי המוצע לרשות ישראל הוא נתון העשוי להשתנות כמותית ולהשפיע על ראייתה לאחור של החלטות, כמו גם על מיכנונים לעתיד. הכמנה המקודית לפיתוח ה„לביא" הוייצמני המתוק – זה עם המנוע המשמש גם מטוסים אחרים, להבדיל ממנוע „פראט אנד ויטני" שבלי „לביא" אין בו חפץ – הסתמכה על נחיתותו המוצהרת בהשוואה לאף־16. הדגם הראשון של אף־16 („איי") נחשב, בשעתו, למוצלח במיוחד. הדגם הנוכחי („סי") כולל עוד מערכות ששכללו מאה, אך שהוספתן למטוס מכבידה עליו ומפחיתה מקצת מביצועיו לעומת קודמו. הדגם המדובר כעת, „אף", אמור להחזיר לאף־16 את ביצועי דגם „איי" למרות – לא בזכות – השתכללות נוספת. עניינו של חיל־האוויר האמריקאי במטוס זה נובע מהופעתו המרשימה של המטוס הצרפתי „ראפאל", שגם מוצאו הרעיוני מהאף־16 אך שעלול לפתות ארבע ממדינות אירופה להשתתף בייצורו. אלה הן חברות הקבוצה הראויה להתקרא נדב"ה – נורווגיה, דנמרק, בלגיה, הולנד – שהשכילו להמר על האף־16 לפני יותר מעשור. הסכמתן נחוצה לשיתוף ישראל בעבודות דגמיו השונים של המטוס האמריקאי, אלא אם ההתקשרות הישראלית יורדת כולה מתמחת של „ג'נרל דיינמיקס".

כמעט כל מה שמפתחים האמריקאים לעצמם טעון התאמה לצרכי ישראל, משום שורות הלחימה ותורותיה שונות. בתפיסה האמריקאית, מובחנת ההפרדה שבין מטוסי אוויר־אוויר (לשעבר: מטוסי־יירוט) לבין מטוסי אוויר־קרקע (לשעבר: מפציצים ומטוסי־תקיפה), כאילו ממשיך גנרל איירה איקר – שמת בחודש שעבר, בן 90 ויותר – לפקד על האווירייה המבריאה מבריטניה להלום בגרמניה הנאצית. בחיל־האוויר האמריקאי האבחנה היא בין אף־15 ליירוט לבין אף־16 לתקיפה (בחיל־הים: אף־14 מול אף־18). בחיל־האוויר הישראלי מאמינים יותר בכוחו של אף־16 להתארגן במהירות גם למשימות אוויר־אוויר, אם כי ההיפך (מעבר לאוויר־קרקע אצל אף־15, מה שהיה עושה גם אותו לרב־משימתי) איננו כה נכון. אף־15 הוא מטוס יוקרתי למשימות מסויימות, אבל את העבודה היומיומית, בתפוצה מספקת, יבצע בסיליו ובפצצותיו האף־16, שבו הביע חיל־האוויר הישראלי אמון 225 פעם – שלוש הזמנות של 75 מטוסים, ואם תהיה רביעית, אולי גם טייסת דגם „אף". אמריקאים מסויימים לא הופתעו בשבוע שעבר מהצעתו של אל שוויסר לדלג ל„לביא 2000" – היא דוחה להם, יחד עם אפשרויות אחרות למהילת ה„לביא" באף־16, כבר לפני שנה. בשבוע הבא יבקרו נציגים מישראל במפעלי „ג'נרל דיינמיקס" בפורט־וורת ובסיינט־לואיס ידווחו ליצרנית האף־16 את הציפיות ממנה להורים מאות מיליוני דולרים למשק הישראלי בקניות־גומלין ישירות (תעסוקתיות) ועקיפות (בתעשייה בכלל).

במגעים הישראליים־אמריקאיים יסתבר במהרה אם יש ממש בכוונות להמשיך במיקצת טיסות טיפוסי־האב של ה„לביא", לבדיקת מערכת בקרת־הטיסה (הניתנת אולי לייצוא ולמיתקון במטוסים אחרים, גם בהעדר ה„לביא") עד עתה נבדק לא הרבה יותר משיווזו של המנוע עם כונס־האוויר, שנעשה חשוב פחות מכונס־הנכסים. המשכת בדיקות אלה תקזז מיקצת מהפיטורים הצפויים בקרב עובדי ה„לביא", שהמשיכו להתרבות ממש עד לרגע החלטת הביטול (בין המפוטרים הראשונים יהיו עובדים חדשים, שהתקבלו לתעשייה האווירית לפני שבועות חודשים מעטים). עובדים אחרים, בעיקר מי שאינם שייכים למיומנות מוגדרת אלא למינהלת הפרוייקט, יוכלו לעבור למינהלות פרוייקטים חלופיים. אחד ממהנדסי ה„לביא" הציע השבוע להתגבר על העודף הצפוי בתעשייה האווירית ועל המחסור בכוח־אדם הנדסי בצה"ל גם יחד, באמצעות השאלת־עובדים. סידור זה יחייב פתרון בעיות מעשיות, כמו שכרם הגבוה של המושאלים והרגל המשת ימי עבודתם בשבוע, אך דומה שזהו רעיון הראוי לעיון – ואולי גם לשיכנוע הפנטגון כי יסכים להפנות אליו מיקצת מכספי התמורה, אם יקנה לכך צה"ל קדימה גבוהה.

המתח המתמיד שבין רכש ציוד חדש לבין אחזקת הקיים ובין הוצאות על אמצעי־לחימה לבין ההשקעה בשכירת כוח־אדם, הכשרתו ושימור רמתו דוחק את ה„לביא", בעיני צה"ל, למעמד של נטל על התגור – לא סתם עומס נוסף, אלא סירטור האסור בפקודות מטכ"ל. במונחיו המסוגננים של רב־אלוף דן שומרון, הכביד ה„לביא" על צה"ל לשמור על דרגות־החופש, כלומר מרחב התימרון המיבצעי והתקציבי, בתוככי מעטפת האילוצים. בנוסף לוויתורים הידועים על אמצעים אחרים, לו נרכש ה„לביא", היתה אחזקת טייסותיו מאלצת את חיל־האוויר להשבית פעלויות אחרות. במקום מכפיל־כוח, איים ה„לביא" להיות למפחיתו. לכן לא רצה בו הצבא גם חינם. השיקוצים שהוטחו במטכ"ל הבהירו כי כשמעורבים בעניין שיקולים מסחריים, יש בהחלט מי שמעוניינים שצה"ל יתכונן למלחמה הקודמת, במקום לבאה. ביחידות מסויימות ידועה תופעת השתרדותם של האפסנאים על הלוחמים: ארנס ושותפיו לא הצליחו להחיל אותה על צה"ל כולו. מעל לרצפת יחסי־הכוחות ההכרחיים לסכירת הסתערות צבאות ערביים, משקף ביטול ה„לביא" את נצחון האסכולה הכיווצית, המקבילה הצבאית ל„פחות הוא יותר" של האדריכל מיס ואן־דר־רוהה. פחות מטרות פגיעות ומגושמות בשדה־הקרב פירושן פחות נפגעים ויותר גמישות. אין לעקוף את הצורך הבסיסי בעוצבות משוריינות ובמספר־סף של טייסות־קרב, אבל להשלמתם ולמיצוי האיכות הישראלית דרושות ביבשה ובאוויר מערכות שחוכמתן בתוכן ולא בקליפה. הדוגמה הימית עודנה נכונה: המעבר מהמשחתות לספינות־הטילים ביזוק את צה"ל. המסרה שבמבני האויב, שיכלול אותה, חסך בתחזוקתה, שיפר את פריסת כוח־האדם שבבשורה וסיכן תריסרים מעטים במקום 200 לוחמים, בתקופה שבה נעילת־מכ"ם היא פגיעה היא השמדה.

בתחום הצבאי אמור ביטול ה„לביא" להרחיב, אך פוליטית צימצמה הפרשה את דרגות־החופש של ישראל מבית ומחוץ. התנועה הלביאוזיוניסטית הפגינה את אזלת־ידה במסגרת להכרעות. היא תיגרר תמיד אחר האכספוף הקיצוני ביותר ומנהיגיה הניצים זה עם זה יתחרו בהובלת ההמון ברחוב. זהו כשלונה של ממשלת האחדות, שלא הועילה להחתים את הליכוד על החלטות מנוגדות למאווייו, גם כשראשות־הממשלה בידיו. דמוקרטיה נוסח יורשי מנחם בגין היא קבלת רצון הרוב, כשההחלטה תואמת את עמדת הליכוד, והתססת „העם" נגד ההחלטה, כשהליכוד במיעוט.

התעשייה האווירית לא היתה אפילו חזרה כללית לקראת ההתמודדות הקשה באמת, זו שבעקבות הכרעה על שלום תמורת שטחים. מהומות השבוע, על רקע טינה ציבורית גוברת למשבשי־התנועה ולמאיימי־הירידה ונחת מתגובתה המרוצה של הכורסה לביטול ה„לביא", היו רק הופעות־אמנים בפני קהל קבוי של ועד־עובדים גדול. בפעם הבאה, בהעברת ריבונות לישות ירדנית־פלשתינאית, לא תועיל גם הבטחה מוקדמת של פיצויים מוגדלים.

החצי השני אינו יכול להתעודד בתפקודם של מנהיגי ה„עבודה" ברוב קטעי המסע, גם אם לבסוף יישרו קו והישירו מבט. פרס איבד הרבה באמונם של עמיתיו, ששמעו מבנו כי גם אם יעמדו כולם על הראש היה יהיה „לביא" ובתוך אותו ויכוח עצמו כבר כפו עליו לעמוד על הראש – ולא לפי אופנת בן־גוריון מלפני רבע־מאה ויותר. אחרי עמידה כזו, כבר לא נשאר הרבה ראש. עזר וייצמן הוכיח בו כי רק פעם אחת אפשר לסלוח למפקד המוביל את טייסיו אל אש נגד־מטוסית; וייצמן חש כבר שנלקה אל הנ"מ פעם אחר פעם ובאש בהורה (הוא גם כועס, עד כדי נתק קריה, על בן־חסותו הניצחי מרדכי הוד, שהתייצב בהוד דוברי ה„לביא"). וייצמן שיתף פעולה עם רבין להכיל מרות קבוצתית על פרס. לקראת הבחירות מכיר שיהדק את בריתו עם אבא אבן ואולי גם עם מוטה גור, כבצות פנוי להובלה במקום פרס, עם רבין או בלעדיו. התעשתות פרס ברגע האחרון איפשרה את ההחלטה בעד ביטול ה„לביא" וצריכה להיזקף לזכותו, אבל התנהגותו עד אז נרשמה בפנקסיהם של מי שראוהו בעניה.

שף הקודר

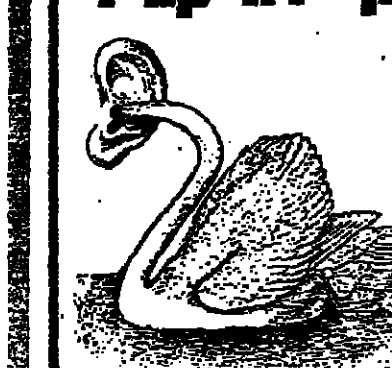

קירקוע

ספיח „לביא" 1: ת"פ. בפוליטיקה הישראלית זכור לרע ה„תרגיל המבריק" של ממשלת רבין בהשראתו של חיים צדוק, מי שהיה שר המשפטים. עכשיו גם לליכוד יש תרגיל מבריק משלו. המומנון של התרגיל החדש יכול להיפתח ב„רד אליטו אווירון". התרגיל הולך כך: בסוף השבוע שעבר מספל השר משה ארנס בהעברתו של השר אברהם שריר על עמיתו, מנגד מסוס לבעד מטוס. שריר, נו זה מובן, שוהה בניו־יורק. שגרירנו באו"ם ביבי נתניהו, ת"פ ארנס בתנועת ה„חרות", מצטרף לחיפושים כדי לסייע ל„אב הגדול". נתניהו מאתר, מחבר שריר עם ארנס המכתר שריר לשמיר. מצד החיבורים הכל עלה יפה. לא כך מצד הדיבורים. שריר לא רק שלא שתק, התראיין והתראיין וקישקש על משמעת מפלגתית. ההמשך (והסוף) ידוע. שריר בפנים, ארנס לא. שלא לדבר על האווירון. איזה תרגיל, וכמה ברק.

ספיח „לביא" 2: בכה מצביעים. במפלגת העבודה שקלו לכנס את „שרינר" במוצאי השבת שעברה, אחרי שבמשך שישי־שבת שריד עלה לאוויר בכל מהדורה ויומן אפשריים. במחשבה שניה החליטו לא, העדיפו לשמור על ערפל־הצבעה. חצי שעה לפני ישיבת הממשלה נודע לשמעון פרס וליצחק רבין שתהיה הצבעה. במקביל נודע ליצחק שמיר כי קרוב לוודאי ששרי העבודה יבקשו הפסקת התייעצות. ואמנם כך היה. יצאו והתייעצו וחזרו. מי בעד הצעת פרס, שאל ראש הממשלה. מזכיר הממשלה אליקים רובינשטיין סופר 12 מצביעים. מי נגד, שואל שמיר. רובינשטיין סופר עד 10 – אין יותר. מביטים ורואים שהשר יוסקה שפירא עוד לא חזר מהתייעצויות פרטיות. מחפשים את שפירא ומוצאים, ואז מבקש השר אריאל שרון להתחיל הכל מהתחלה. טוב. מי בעד הצעת פרס, שואל שמיר. רובינשטיין סופר 13. אריק, תוריד את היד, אומר שמיר. בעניין הנגד סופר רובינשטיין 11. ואז אמרה שושנה: ולמה לא שואלים מי נמנע? ואז שמו לב מי נמנע. ורק אז שמו לב ששושנה ארבלי־אלמוזלינו לא הצביעה עם „הליכוד". ההמשך (והסוף) ידוע.

ספיח „לביא" 3: נחמות. אריאל שרון קורא ב„מעריב" מאמר המכתיר את משה נסים כיורש שמיר. שרון כועס. מזכיר הממשלה אליקים רובינשטיין מסביר לשרי הליכוד שהחלטת ממשלה היא ברת־שינוי (כמו שכר הלימוד באוניברסיטאות), אבל כדי לשנות רצוי שיהיה רוב. יצחק שמיר לומר שרוב לשינוי אין ולא יהיה לו, ולפיכך מסביר למקורביו שהוא יורד מהעניין, מה שלא עוצר את השר שרון מללכת אל שמעון פרס (יום שלישי) ולהציע הקפאת ביטול הפרוייקט, ובאותו עניין גם ליצחק רבין (יום חמישי). שרון מקבל מהם, מכל אחד לחוד, דחיית בקשה על הסף. ב„שרינר" (יום רביעי) מדברים על הרכב הממשלה לאחר הצבעת „לביא". הלך ארנס אצל רובינשטיין, אומרים, ומה לנו צרות, נשאר עם תיק"ו בממשלה, לא נבקש מינוי שר במקום אמנון רובינשטיין. ראשית, לא ברור אם ויפי אדרי רוצה להיות שר. שנית, מאד ברור שאורה נמיר ושמחה דיניץ מאד רוצים. וצרות הרי לא חסרות ל„עבודה", אז להסתבך בעניין נוסף, לא צריך. ומכל זה הכי ריאלי שמשה נסים ישלם את המחיר. תסמכו על הליברלים.

צ'ילבה

היה אפשר לחבר את הסיפור הבא כספיח „לביא" 5. אבל הסיפור עומד בפני עצמו, מפני שהוא קשור בעזר ויצמן ובמוטי הוד. נכון לסופשבוע זה לא רק ש„לביא" גרם וגורם עגמת־נפש וצרות לשרים, לתעשייה האווירית ולאמריקאים. גם יחסי ויצמן־הוד, מה שקוראים ידידות אמיצה בת עשרות שנים, הלכה למקום שכמה מידידויות ויצמן כבר הלכו שמה – למקום שכולו טוב. קבינמט. ויצמן, כמו ויצמן, לא מסתיר את דעתו בעניין דעתו של הוד לגבי המשך הפרוייקט. למה שלא נביא ציטוט? נביא: „39 שנים אני סוחב אותו על הגב. נלחמתי שימונה למפקד חיל האוויר. כפיתי על רבין ופרס את מינויו ליו"ר מועצת המנהלים של התעשייה האווירית, והוא – הוד – שהיה נגד „לביא" נהפך לדובר הראשי בעד המשך הפרוייקט, הדובר הכי נלהב שלו. אני גמרתי איתו". נראה.

משהו מחריש

יש החלטות המתקבלות לאט ויש עניינים הנודעים מהר. היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש למשל נחשב למקבל החלטות איטי, ולעומת זאת גם לא בדיוק עקבי. השבוע חשף חריש פן מפתיע – מהירות. עוד לפני שהסתיימו הדיונים בינו לפרקליטות בעניינו של ח"כ גדעון גדות (תיק אלבין) וכבר נודעה לגדות החלטת חריש שלא להעמידו לדין. מי, למה, כמה? פשוט מאד: חריש מודיע החלטתו למשרד עורכי הדין אמנון גולדנברג, עורך־דינו של גדות. בפרקליטות שומעים ולא מאמינים. הם עוד עם התיק ביד. אצל גדות התיק סגור.

ש. אבק

הערמונים והאש / חגי אשד

צדיק תורן בסדום

נסים הוא האליבי של הליכוד למקרה שנבואות הזעם של אנשיו לא יתגשמו. אם הן כן יתגשמו, יהפוך הצדיק התורן לשעיר לעזאזל

יש אנשים שכל דבר מזכיר להם מין. וכל דבר „שבא עם זה". יש אנשים שכל דבר מזכיר להם כסף, וכל מה „שהולך עם עשיית כסף". לאנשי "חירות" כל דבר מזכיר את הבחירות הבאות ואיך לנצח בהן. ובעברית של „חירות": „איך לדפוק את מפלגת העבודה". ואת שמעון פרס, כמובן. איך לתמרן את מהלך העניינים כך שיהיה ברור לכולם ש„הפא־"ניקים" של פעם ושל עכשיו אשמים בכל הכישלונות שהיו ויהיו. אם יפלו קטיושות על קריית שמונה לאחר הנסיגה מלבנון – זה יהיה בגללם. אם תהיה אבטלה גדולה בגלל תוכנית ההבראה הכלכלית – זה יהיה באשמתם. אם ביטול ה„לביא" יגרום למשברים קשים ולמרירות גוברת בציבור – מי אם לא מפלגת העבודה תהיה אשמה בכך. יצחק שמיר ודוד לוי ומישה ארנס כבר מאשימים אותה. זוהי „חירות" האמיתית. מין מכונה אוטומטית של תעמולת בחירות וכל הכפשה אישית נגד מפלגת העבודה וראשיה שעובדת 24 שעות ביממה. בלי הפוגה. אם המראיין ברדיו או בטלוויזיה ישאל את „הפה של חירות" חיים קופמן: „מה השעה?" הוא יגיד מייד שמפלגת העבודה אשמה בכך שאף אחד כבר לא יודע מה השעה במדינה הזאת. ואם המראיין יעורר את אהוד אולמרט משנתו, הוא יגיד קודם כל – עוד לפני שיסתכל על השעון – שמפלגת העבודה לא יודעת אף פעם מה השעה ולכן היא תמיד מפגרת אחרי המאורעות ושמעון פרס אשם בזה, כמובן. מפני שהיסס ושינה את דעתו כמה פעמים. ורק אחר־כך הוא ינסה לברר מה קרה, ויוסיף: שגם יצחק רבין הוא בין האשמים. ההוא כבר לא מה שהיה. ובכוחם על יתר דוברי „חירות" והליכוד. איש איש בסגנונו. זה מה שיש להם בראש כל הזמן: איך ובמה להאשים את מפלגת העבודה הפעם.

לא יהיה זה מדויק לטעון נגד אנשי הליכוד שטובת המדינה אינה עומדת כלל ועיקר לנגד עיניהם בקביעת עמדותיהם המדיניות והכלכליות. וגם אי־אפשר לטעון שכולם אין בפיהם שום נימוק ענייני בוויכוחיהם עם אנשי מפלגת העבודה. וכך גם תהיה זאת התעלמות מן האמת לטעון שמעולם אין בדבריהם מידה מסויימת של הגיון וגם של צדק. מפעם לפעם יש להם "קייס". אי־אפשר להתכחש לכך. אבל כל אלה הם שניים בתור. ראשונה בתור אצלם כמעט תמיד היא – טובת המפלגה. וביתר דיוק – רעתה של מפלגת העבודה.

לא אצל כולם זה ככה. רק אצל רובם המכריע. תמיד יש צדיק תורן אחד או שניים בסדום של הליכוד. כזהו משה נסים בעניין ה„לביא". כזה היה יצחק מודעי בעניין ההבראה הכלכלית. וכזה היה דוד לוי בעניין הנסיגה מלבנון. וכמו שלא נפלה שערה משערות ראשו של דוד לוי, כך גם לא תיפול שערה משערות ראשו של משה נסים. להיפך. הוא האליבי של הליכוד למקרה שנבואות הזעם של אנשיו לא יתגשמו. אם הן כן יתגשמו, אז יהפוך הצדיק התורן לשעיר לעזאזל. לא קודם. יצחק מודעי הוא מקרה מיוחד משום שהוא עצמו פרם את שערות ראשו בלשונו הארוכה. אבל משה נסים יהיה נבון על כסאו בדיוק כמו דוד לוי. שום רע לא יאונה לא לזה ולא לזה. ולכן – אפשר וצריך להקריב את מכה ארנס למען משה נסים. זה מה שקרה וזה מה שימשיך לקרות עד שיתבררו התוצאות ארוכות הטווח של ביטול ה„לביא".

נא לשים לב: כל אימת שמדובר בקבלת החלטה לאומית קשה, שיש בה סיכון של כישלון לפני מעשה, הם מגלגלים את אשמת הכישלון העתידי לפתחה של מפלגת העבודה. ומייד כאשר מתחילה להסתמן הצלחה הם מגלגלים אותה לפתח עצמם. לפני ההחלטה הקשה ועתירת־הסיכונים הם יהיו ברובם נגדה, בקול רם וברור, שלא תהיה טעות מי ניצב „בצד הנכון" של המתרס. אולם, כאשר מתחיל להתברר כבוא השעה שהסיכון היה לא רק הכרחי, אלא גם כדאי, מבצעים כולם תרגילי התגנבות יחידים ואקרובטיקה קבוצתית, איש איש לפי יכולתו, ומדלגים לצד השני של המתרס. ומייד הם מכריזים בפה מלא ובמצח נחושה: תמיד אמרנו לכם שזה מה שצריך היה לעשות. זוכרים את הרמת הכוסית הגיגית של הליכוד לכבוד יצחק מודעי להצלחת התוכנית הכלכלית? כל אלה שהרימו ידים בהצבעה נגד התוכנית לפני מעשה, הרימו כוסית להצלחתה לאחר מעשה. זה מה שהם מתכננים לעשות הפעם למשה נסים, אם יוברר שביטול ה„לביא" לא גרם לכל הקטסטרופות שמנבאים לו עכשיו. ואם יתברר שכל נבואות הזעם כן מתגשמות, הם יאשימו כרגיל את מפלגת העבודה, כאילו משה נסים לא היה ולא נברא ורק משל היה.

כבר עכשיו הם מנסים להעלים את העובדה המבדעה שעמדת שר האוצר משה נסים בבדיקה הדוקה ומוצקה עם שר הבטחון יצחק רבין היא שהכריעה את הכף נגד ה„לביא". ושמעון פרס נזעק רק בשלב השני של הפרשה, במטרה למצוא את הפשרה האפשרית בין המשך „ייצור ה„לביא", שנעשה בלתי־אפשרי נוכח התנגדות המימשל האמריקאי, האוצר וצה"ל, להמתקת הגלולה המרה של ביטולו לאלתר. זה היה הסדר המשקל הנבון של העובדות. וכל סיגוניי ההצבעה של אברהם שריר מכאן ושושנה ארבלי־אלמוזלינו מכאן בטלים בחשיבותם לעומת עמדתו המכרעת של שר האוצר, שהוא השר החשוב ביותר בליכוד, מלבד ראש הממשלה עצמו. למה להם לחפש אשמים בין השכנים, שיחפשו אצלם בבית.

אבל הם לא יעשו זאת, כמובן. להם אין מה לחפש. ברור להם שמפלגת העבודה אשמה בכל, תמיד, ורק צריך לעזור לה להסתבך כדי שכך זה ייראה לעיני כל. המרשם פשוט: שמפלגת העבודה תוציא מהאש את הערמונים של ההחלטות הבלתי־פופולאריות. שראש הממשלה יצחק שמיר יישאר פאסיבי כאילו אינו קיים, ושאחרים יחפשו את הפשרות ההכרחיות, שאף אחד לא מרוצה מהן לגמרי, כטיבה של כל פשרה הכרחית. ואז יראו כולם שמפלגת העבודה סיבכה את העניין. עובדה שיצחק שמיר לא הפריע ולא קילקל שום דבר, מן הטעם הפשוט שהוא לא טרח לעשות כלום בעוד מועד. ושמעון פרס שנקרא לכבות את הדליקה שאנשי הליכוד לא טרחו לכבותה, מלכלך את ידיו במלאכת הכיבוי. כמו הפעם בעניין ביטול ה„לביא". זה העיקר. זה מה שמעניין את אנשי הליכוד. טובת המפלגה קודמת לטובת המדינה. הכפשת מפלגת העבודה קודמת לפתרון הבעיה הכאובה והסבוכה שנוצרה על־ידי ההכרח לבטל את ייצור ה„לביא". ככה זה היה בעניין הנסיגה מלבנון. ככה זה היה בעניין ההבראה הכלכלית. ואגב, ככה זה היה בהצבעה על חוק „מיהו יהודי", שאילו היה עובר בכנסת היה גורם לאסון לאומי נורא ביחסינו עם יהדות ארצות הברית. אנשי הליכוד סמכו על מפלגת העבודה שהיא תשלם את המחיר בקלקול יחסיה עם הבוחרים הדתיים ותמנע את האסון הזה. וגם אנשי הליכוד יודעים שהצבעתם המפלגתית הצרה היתה עלולה לגרום לאסון, אבל זה לא הפריע להם להצביע בעדו. גם בעניין זה היה צדיק תורן אחד, וביתר דיוק צדקת תורנית אחת, בסדום של הליכוד. כאלה הם. זו האמת.

שבחי רבין / אריה ארד

כך בחרתם

הוא עשה זאת ביושר, בתוקף ולא זז מעמדתו. אילו נענו לו – היה „לביא". משדחו אותו – אין

אינני רוצה וממילא גם לא יכולתי להסתיר את תמיכתי בפרוייקט ה„לביא". גם בעת אני רואה במיפגה כבר את ביטולו. אולם כל מי שעדיין תומך בהמשך הפרוייקט ללא פוילה ליעדים אחרים, חייב להתמודד עם אותה ברירה של אמת, שמציג יצחק רבין. הוא שם אותה על השולחן בראשית הוויכוח ולא זז ממנה כמלוא הנימה במשך כל הדיון, עד שנפלה ההכרעה.

בלי להכנס למלכודות של תחשיבים מפוקפקים והערכות צבאיות ובטחוניות טעונות בירור, בלי לנסות להתנבא התנבאות פסטנית על מיני שדות קרב עתידיים – מציאותיים או דמיוניים – ובלי להסתבך בסבך תחזיות אטימיות או ברזומות של עתיד התעשייה, העמיד רבין לדיון עובדה פשוטה: המשך הפרוייקט מצריך תוספת לתקציב הבטחון מכספי ישראל ולא בסיוע זר. ובלי תוספת כזו אי־אפשר להמשיך בו. בקביעה זו התבצר בראשית הוויכוח והתמיד בה. גם בסערה הציבורית שקמה לאחר ההחלטה. ובסבלנות, אינו מנסה להתחמק בתכניות־סרק, אינו מעמיד פני מצליח וכוכיע. הוא ניצב במלוא התוקף מול פני האומה ואומר: זו היתה הברירה וכך בחרתם. בכך הוא נבדל מפוליטיקאים ומקבלני קולות מבקשי ניכוח רמיה כדי להציג החושך כאור.

הפרשה כולה החלה בדרישת רבין לפני שנה להגדיל את תקציב הבטחון ב־120 מיליון דולר. משלא נענה הודיע בראשית השנה כי ללא הגדלת תקציב הבטחון ב־220 מיליון דולר לא יוכל להמשיך בפרוייקט. משמעות תביעתו היתה תגאורה: שינוי סדר־העדיפויות הלאומי בהקצאת משאבים. בכלות הכל 120 או 220 מיליון דולר בשנה אינם סכום מכריע בתקציב מדינה של 23 מיליארד דולר או בתל"ג של 30 מיליארד. מי שרצה להמשיך בפרוייקט, מי שראה בו חשיבות לאומית עליונה, היה חייב לדאוג להקצאת סכום בסדר גודל כזה לתקציב הבטחון. אין לסכות שהקטנת מס־ההכנסה השנה מסתכם בסכום כזה, והפחתתם וביטולם של מסים נוספים מרובר בסדר גודל כפול מזה. ואת פירוק מניות הבנקים כבר הזכרתי?

יתירה מזו. לא רבין נרתע מעימות עם האמריקאים. אבל, טעה, כדי לעמוד בעימות הזה, ישראל חייבת להקצות ל„לביא" גם מכספה. לא יתכן מצב, שבו ישראל מבצעת פרוייקט לאומי בלי שהעם היושב בציון ישתתף בו מכיסו.

אולם רבין עמד מול ממשלה – ובעניין זה אין הבדל משמעותי בין מפלגת העבודה והליכוד – שהעדיפה להעלות את רמת־החיים ב־14 אחוז, כמעט הכל באמצעות יבוא מסובסד, ולחלק הקלות מס לעשירון העליון. שכן זו הברירה האמיתית: „לביא" או העלאת רמת־החיים. כדי להמשיך ב„לביא" לא היה צורך בהורדת רמת־החיים אלא בפחות מזה, בהטלת הגבלה על עלייתה.

זו הברירה החדה, ברירת־האמת, שכמפגיה העמיד רבין את הממשלה על כל חלקיה ואת הציבור כולו. הוא עשה זאת ביושר, בתוקף והוא לא זז ממעמדתו כמלוא הנימה מראשית ועד אחרית. אילו נענו לו, היה „לביא". משדחו אותו – אין. ומשום שהעמיד ברירה של אמת לא היה לו צורך לכופף איש ולאנוס איש. הם עשו זאת לעצמם.

היכולת והאומץ לחדור מבעד למסך העשן של תחשיבים מפוקפקים ושל התפלספות זולה, להציב ברירה של אמת ולהתמיד בעמידה עליה, הם מרכיבי מנהיגותו של רבין. זו מנהיגות שכל כך אנו זקוקים לה.

אחרי „לביא" על קצה האצבעות / טלי זליגר

מורידים ווליום

בצה"ל יודעים כי בכל שיפגינו בשביעות רצונם מן ההחלטה כך יגדל הסיכוי [illegible]

מנהג רווח בקרב יחידות קרביות בצה"ל. משהוסלה תולית מהכלים, או עלה יפה מבצע צבאי מסוים אחר, מקבלים חיילי הכות בקבוק שמפניה לצריכה מיידית. השבוע, למרות המסורת המקובלת הזאת, לא נחלצו פקקים מבקבוקי שמפניה, אף שהקרב עלה יפה. המערכה, ידעו להיות הדים בצה"ל, עדיין לא הסתיימה. הממשלה הצביעה נגד המשך פרויקט „לביא" ולמען הלופת צה"ל. אכן, הסיבוב הזה נגמר בנוקאאוט, למרות המארבים, ההסימות, חילופי האש והמוקשים. המלחמה עדיין לא הוכרעה.

שנת המאבק הנמרץ נגד המשך פרויקט „לביא" שניהל הצבא מאז התנעתו במלוא משמעותם המבצעת נתוני האמת המעורכבים על עלויות והפסדים, היתה לקציניו קורס מזורז בתהליכי קבלת החלטות, במדינאות, בפוליטיקה. קציני צה"ל לא יצאו תמימים יותר מהכיתה הזאת. לכן, כנראה היה ברור שלא זה הזמן לשמפניה. ואפילו תוסלה תולית עדיין לא נכונו ארבעים שנות שקט.

במקום יחסי הגומלין, והחיכוכים וההתעסקת המשותפת – לעיתים מאותו צד ובאחרונה משני עברי המיתרס – יש לצה"ל, לתעשייה האווירית, לפוליטיקאים, הרבה שעות „גיבוש" שתרצו בבשר החי. הן זה מכבר אין הדברים מנותקים מרגשות אלא מוצפים בהם. לכן לא היה נצחון צה"ל נצחון פירוס כלל ועיקר. בשקט ובזהירות, על קצות האצבעות, התהלכו לכל היותר מרוצים אבל בהחלט לא עולצים בין ירכיהם המוכים. איש אינו מאושר ביום מגידת פרויקט כזה, ואיש גם – למעט תכבים כפי שהם בצה"ל ביום – לא רוצה לנפנף ברגשות הסיפוק מול עיני המובסים. מה גם שכאמור, היה ברור השבוע שעוד לא נאמרה המלה האחרונה. ביצר ההישרדות שפיתח הצבא בג'ונגל הפוליטי, יודעים בכירי כי בכל שיבלטו בשביעות רצונם, כך יגדל הסיכוי ללחץ שיגזול מהם את מקור המתח – לשנות את ההחלטה.

אז בזהירות. אבל לא מספיק רחוק השכילו להוזת. אחרת יקשה להסביר את מה שהתפרסם אחרי ההחלטה ביום ראשון. כ„לוח זמנים להתארגנות", תכנית שכפומביותה חשפה את חולשתה. שנה ויותר מנהל הצבא מאבק להפסקת הפרויקט, בהנחה שבנתונים הקיימים ועם הציפיות הנמוכות לשינוי הנתונים הבסיסיים הללו, לא תהיה ברירה אלא להחליט כך. בלחץ ובאמונה, ששיכנעו רבים (לא את כולם, על שושנה ארבלי־אלמוזלינו למשל זה לא עבר בכלל) הירצו ראשי הצבא שוב ושוב את טיעוניהם והתבטאו במסגרת (ומחוץ למסגרת המותר והמקובל) וכלנד לשכנע בצידקתם. אם לשער שהיה לבכירי צה"ל אמון בצידקתם וביכולתם, הרי שיכלו להעריך אפשרות של הצלחה במסעם. והנה, מבשרים עתוני יום שני השבוע, למחרת ההצבעה בממשלה, כי מיד עם היוודע החלטת הממשלה, התכנסו צוותי עבודה, וצה"ל נערך לקבוע עדיפויות ולשרטט תכנית פעולה. עכשיו?

ביום שני אחרי הצהריים, הבהיר הרמטכ"ל כי בתוך שבועיים עד חודשיים תגובש תכנית העבודה וייקבעו סדרי העדיפויות. לפרויקטים, לא לפני שיובהר מהו מחיר הסגירה וכמה כסף פנוי יהיה ומתי. עכשיו? יתכן שאת הגשר הזה אי־אפשר היה לחצות על הנייר, ורק הרגליים ידברו במסע המפרך הזה. לא מן הנמנע שבצה"ל ביקשו לשמור לויאליות לדרג המדיני ולא לעסוק במשהו המנוגד להחלטת ממשלה כל עוד לא החליט אחרת. ולמרות זאת תמוה, אם־כי לא מדאיג לנוכח שנות ההכנה של תכנית העבודה ואיכות העוסקים בעניין בצה"ל, שלא היו תכניות מגירה מגובשות לגמרי, רק לנער לפני השימוש.

עכשיו חבל על כל רגע. השעה דוחקת. הרי זמן הוא כוח ולפעמים יותר מצרך. במלחמה כמו במלחמה, הרועש נשמע והמתגחכים פוגע. בצמרת צה"ל מנסים בימים אלה את כל התותחים כדי לפעול, לסתום פרצות שנחשפו ולענות על שאלות, גם על אלה שלא נשאלו עדיין. שעת האמת של צה"ל היא בשלב הפתרונות. אולי קצת מאוחר אבל עוד לא מאוחר מדי.

את הצרכים של הצבא ואת הראיה הכוללת כבר שירטטו לא אחת בשנים האחרונות ובמהלך המאבק הזה. עכשיו צריך לפרוט את השירטוטים לאמיתות מעשיות: אחד מהאלופים היותר־עסוקים בימים אלה האחראי על מימוש הכוונות הכלליות, נראה השבוע בדרכו לשירותים. „יש לך זמן בימים טרופים אלה לזה?", נשאל בתמיהה. „אני רק רוחץ ידיים", התנצל וחזר אל הטבלאות.

התעשייה האווירית: ימים טובים לרפורמה / מוריה אבנימלך

תור הזהב חלף הלך לו

העידן של „פוסט לביא" יאפשר, אולי, לפצל את התעשייה האווירית לחברות נפרדות כדי להגדיל את יעילותן וגמישותן וכדי להקטין את כוחה הפוליטי

לא רק ה„לביא" גדול על המשק. גם המשבר „פוסט לביא" גדול עליו.

המשבר הזה, שנכון יותר לכנות אותו משבר התעשייה האווירית, תוסף את בעיותיה: ראשית, יעילותה הנמוכה. עלות שעת עבודה בתעשייה האווירית היא כפולה ויותר מאשר בתעשייה מקבילה. שנית, חוסר גמישותה. מקשה על הסתגלותה לזעזועים שהם מהותו של עולם טכנולוגי. שלישית, כוחה הפוליטי שיבש את סדר העדיפויות הלאומי עד שבא שר הבטחון והזכיר כי לוחמי צה"ל – ולא מקום ייצור אמצעי הלחימה – הם המקור לגאווה לאומית.

אם לקו ראשי התעשייה האווירית בטראומת ביטול פרוייקט ה„לביא", אין היא צריכה לרפות את ידיהם מלעשות את מה שהיה צריך להעשות זה מכבר: לפצל אותה לחברות עצמאיות שלכל אחת מהן הנהלה נפרדת, מועצת מנהלים משלה וקיום בלתי־תלוי בחברות האחרות. בשלב ראשון תוכל התעשייה האווירית להיהפך לחברת אחזקות כמו „כימיקלים לישראל", כשהמטרה האחרונה צריכה להיות קיום עצמאי של חברות.

קבוצת חברות אחת – חברות האלקטרוניקה – „אלתא", „מ.ב.ת." ו„תמ"מ" המעסיקות למעלה מ־3000 עובדים, יכולות להיהפך לחברות כדוגמת מפעלים אזרחיים – „תדיראן", „אלביט", „אלישרא". כל אחת מהן יכולה לגייס הון בבורסה, להנפיק מניות לציבור, לגייס שותפים בארץ ובחו"ל ולאפשר למשקיעים הפרטיים אפילו שליטה. כך גם „רמתם" לחומרים מרוכבים (פלסטיק) בבאר־שבע ומפעל ההידראוליקה „שהל".

גם „בדק מטוסים" עם כ־2000 עובדים יכול להיות מפעל אזרחי רווחי, אולי גם להתאחד עם יחידת הבדק של „אל על" המוקמת במרחק מאות מטרים ממנה.

חטיבת ההנדסה וחטיבת הייצור המעסיקות כ־7500 (כולל מפעל תע"א בעטרות בירושלים) צריכות להיהפך לחברה נפרדת, כאשר יחידות המנהלה, הכספים והשיווק יועברו לחברות הנפרדות ובתוך כך גם יצטמצמו במידה ניכרת.

פירוק הגוף הענק לחברות נפרדות יביא להתייעלות המקרבת ויגמיש את פעולתה. כל אחת מהחברות תצטרך לדאוג לנתח השוק שלה ולחפש מוצרים במערכת הבטחון, בשוק האזרחי ובחו"ל. החברות יוכלו לשמש קבלני משנה זה לזה ולא יוגבלו בהזמנות – כמו היום – להזמין דווקא אצל חברה מטריית בקבוצה.

בסדרי גודל הגיוניים מן הסוג ש„תייצר" התעשייה האווירית לא יהיה צורך בפרוייקט לאומי כדי לספק לעובדיהן תעסוקה, ולשבש את סדר העדיפויות הלאומי. פירוק הגוף הענק לחברות קטנות יאפשר גם להוריד את עלות התקורות העצומה ש„סייעה" לה להגיע לעלות שעת עבודה כוללת של 35 דולר לשעה – מחיר שהתעשייה עצמה הציגה לאחרונה לפני משרד האוצר.

הרעיון לפרק את התעשייה האווירית לחברות אינו רעיון חדש. הוא „מתגלגל" שנים במשרד הבטחון ובהנהלת התעשייה שממילא פועלת היום עם מרכזי רווח נפרדים, אלא שעד עתה לא העז אף אחד ממנהליה – גם לא מי שתכנן בינוי הזה – להתמודד עם הנושא. אולם מצבה של התע"א ומגבלות תקציב הבטחון גם בעתיד שוב אינם מאפשרים את דחיית הצעד הזה.

אם פעם „רק" שיקולי יעילות כלכלית עמדו מאחורי תוכנית הפיצול, עכשיו – אחרי מסע הלחצים האדיר שקדם להחלטה על הפסקת פרוייקט ה„לביא" וההשתוללות חסרת המעצורים של עובדיו אחריה – לא נכון להמשיך ולהתעלם מן השיקול של שבירת העוצמה הפוליטית הבלתי־מוצדקת. העוצמה הזו יצרה תנאי שכר מפליגים ללא יחס לתפוקת העובדים וללא יחס לשכר במקצועות ובענפים מקבילים. מחקר שמומן על־ידי התע"א וקיבל את הגושפנקה שלה אמד את „הרנטה" הזאת (בהוצאות שכר בלבד) ב־64 אחוזים מעבר לשכר האלטרנטיבי. אם נוסיף לכך את התקורות נגיע להוצאה כוללת לשעת עבודה הגבוהה ביותר מפי שניים משעת עבודה שוות ערך במפעל דומה.

במציאות המשק הישראלי. כך, כנראה, נסגרו עובדיה ב„בועה", רחוקים מבעיות כלכלה וחברה. ואם לא כך, כיצד אפשר להבין את עזות המצח שהפגינו עובדיה כאשר שיבשו במשך ימים את הסדר הציבורי והפרו חוק, וכיצד אפשר להבין את הפגנתם מול עובדי מדינה הנאבקים על תוספת שקלים בודדים לשכר עלוב, מול עובדים שפוטרו ממפעלי תעשייה בטחונית אחרים, מול עובדי „כור" ו„תדיראן" שפוטרו בשנתיים האחרונות, מול המפוטרים בעצם הימים האלה ונוכח קציני צה"ל ואנשי צבא קבע שפוטרו והלכו הביתה לאחר ששנים רבות תרמו לבטחון ישראל.

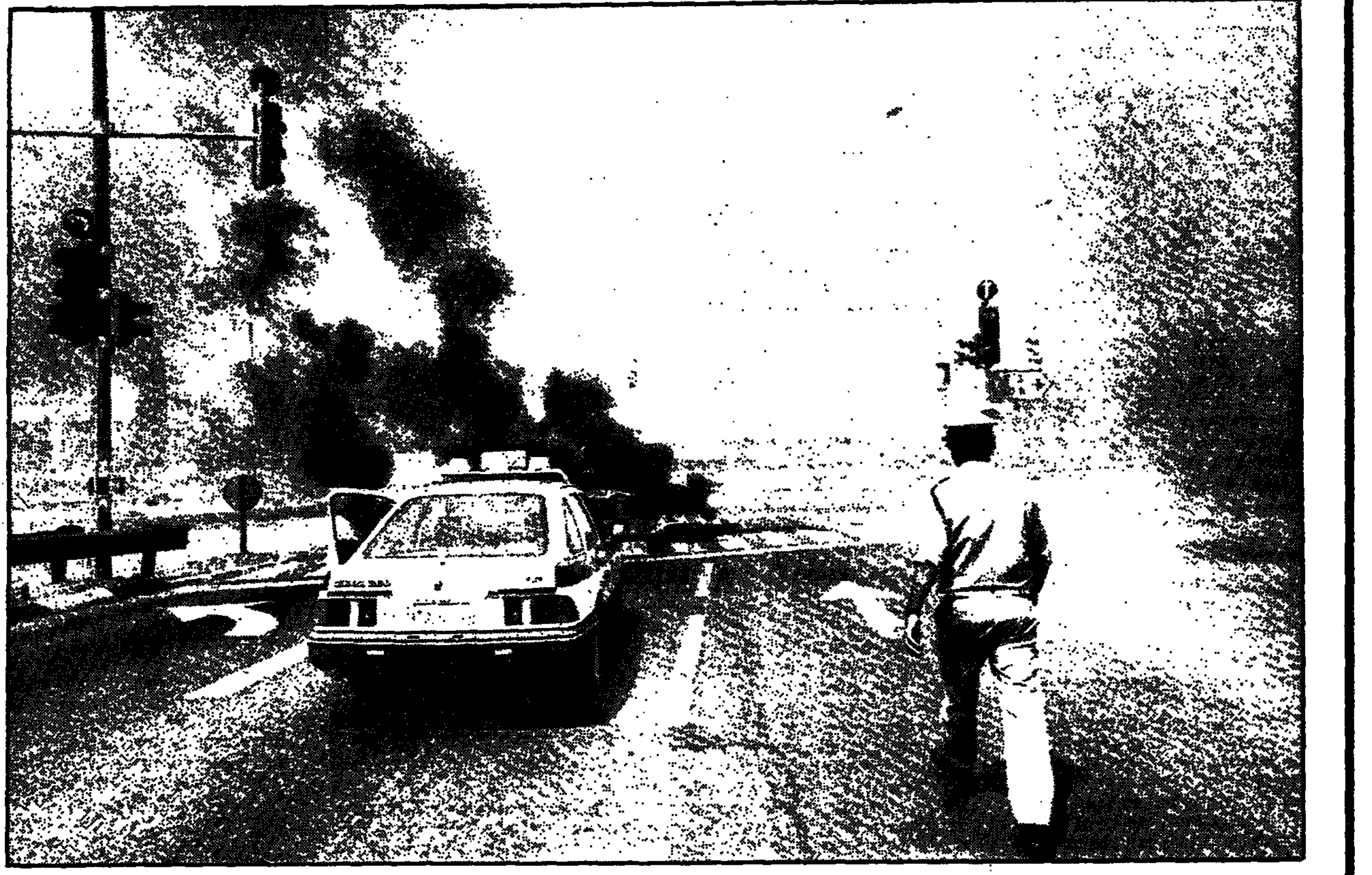

התעשייה האווירית פעלה בתנאים המנותקים

שבוע אמריקאי / אמנון דנקנר, וושינגטון

אחרי הלביא (א)

כשגרירות ישראל בוושינגטון הביאה החלטת הממשלה בעניין ה„לביא" לאנחת רווחה, בייחוד בקומה השלישית שבה. שוכנים האגפים המקיימים מגעים יום־יומיים עם הפנטאגון וזרועותיו. בימי התנדנדות הממשלה הילכו שם בהרגשה כי הר עומד ליפול על ראשם – החלטה בזכות ה„לביא" בישרה לגביהם שחיקה מוגברת של עצבים כתוצאה מסחבת אמריקאית מכוונת, בליעת רוק בשל סירובים קרירים והרבה לחצים תקציביים בשל רצון רע בפנטאגון. אחד מן הנושאים ונותנים כמעשה יום־יום עם האמריקאים הביא בשבוע שעבר לדוגמה את נושא המס המינהלי. זהו היטל על יצוא בטחוני הנקבע באורח שרירותי למדי על ידי הרשויות האמריקאיות, אשר ברצונן מעלות וברצונן מפחיתות. הן יכולות לקבוע היטל של שלושה אחוזים או של שישה אחוזים. הבדל לא גדול? גדול מאד כשמדובר ברכישות של מאות מיליונים.

לא שיש נחת מלאה מדרך קבלת ההחלטה. כך למשל יש באגף הכלכלי ובאגף הצבאי של השגרירות המותחים ביקורת חריפה לא על התוצאה אלא על התהליך ושואלים בשקט האם לא היה טוב יותר לבוא – עוד לפני שתיפול ההכרעה – אל חברת „ג'נראל דיינמיקס" היצרנית של האף־16 ולשאת ולתת אתה על מחיר המטוס, בתנאי שיבוטל ה„לביא". במשא ומתן כזה, הם מניחים, היתה החברה האמריקאית להוטה לשאת חן במהירה בעיני הישראלים. עכשיו, כשההכרעה כבר נפלה, באים הישראלים אל „ג'נראל דיינמיקס" בעוצר אופציה. אין להם ברירה אלא לרכוש אף־16, והאנשים ב„ג'נראל דיינמיקס" יודעים זאת ובהתאם לכך אף יקבעו את המחיר מתוך בטחון שהישראלים ישלמו מה שידרשו מהם.

לפני ביקורו של שר הבטחון רבין כאן, ביקר בארץ הציר הכלכלי בשגרירות פנחס דרור והטיף לכניסה מיידית למו"מ עם „ג'נראל דיינמיקס" על מחיר האף־16. כשבא לוושינגטון הופתע לשמוע כי איננו מוזמן להתייעצויות עם שר הבטחון ופמלייתו ואף לא לדיוני רבין ואנשיו עם צמרת הפנטאגון. כשנשאלו אנשי הפמליה על־ידי עיתונאים מדוע לא הוזמן דרור לשיחות, הם ענו בתמיהה „מי זה דרור?" בעד המסים שאתם משלמים כך הממשלה עובדת.

אחרי הלביא (ב)

שאלה מטרידה השבוע בוושינגטון היא האם אחרי הכניעה הישראלית לארה"ב בעניין ה„לביא" תהיה גם כניעה בעניין נוסף.

הכוונה היא לכהונתו של אלוף עמוס ירון כנספח צה"ל בארה"ב. בשבוע שעבר החליטה שופטת בוושינגטון לדחות תביעה נגד ירון שהגישו שתי נשים ערביות כאן, בהשראת הליגה הערבית נגד השמצה, על חלקו בפרשת סברה ושתילה. התביעה נדחתה בשל חסינותו הדיפלומטית של ירון. החשש בשגרירות הוא כי אחרי הפוגה של כמה חודשים, בשל הדיון המשפטי, יתחדשו עתה לחציהם של חוגים במחלקת המדינה להביא לסיום כהונתו של ירון. חוגים אלה טענו בעבר כי מעורבותו של ירון בפרשת סברה ושתילה מחייבת החזרתו. טיעון זה הוא יותר ממוזר. האמריקאים ידעו חודשים ארוכים מראש מי עומד להחליף את אלוף אורי שמחוני בוושינגטון, וחלקו של ירון בסברה ושתילה לא התגלה רק כשנחת בוושינגטון. אם סברו וקיבלו בראשית הדברים מה להם להלין עתה?

ירון יצר מערכת קשרים טובה בפנטאגון ובשירותים המזויינים, ובביקורו האחרון של שר הבטחון כאן חלקו אנשי הפמליה שבחים לירון על ההכנה הטובה של הביקור. עתה הוא עוסק בקצירת הפירות של ההחלטה לבטל את ה„לביא". אבל ה„לביא" לא צריך להיות תקדים לירון. לא כל מה שהאמריקאים מבקשים או דורשים מאתנו צריך לעשות ואם עוד פעם יתעוררו אנשי מחלקת המדינה בדרישה מחודשת להביא לסיום כהונה חפוז של ירון צריך להשיב להם בלאו מוחלט. סיום כזה יהיה הגשת הישג ללובי האמריקאי הערבי כאן שהוא בינתיים נעדר הישגים, וכדאי להשאיר אותו כזה.

הגדולים מגלגלים את הקטנים

ראשים קטנים, מלמדת ההיסטוריה כל יום מחדש, מגלגלים עניינים גדולים וכך נראה העולם. כך למשל, יכולים חברי הכנופיה השארלטנית של מייקל לאדין, דוד קמחי, מאנוצ'ר גורבניפר ויעקב נמרודי להשתבח כי בגלל המהלכים שלהם משייטות להן עתה 34 אניות מלחמה אמריקאיות במפרץ הפרסי, ומתגרדות על סיפה של מלחמה עם אירן. הישראלים שבהם יכולים להרהר בעצמומיות גם בכך שעיסקת נשק אדירה של מיליארד דולאר לסעודיה שאותה מתכנן להעביר הממשל בקונגרס, לא היתה נוצרת אלולא אותו רצון אמריקאי להוכיח באותות ובמופתים למדינות ערב המתונות כי ההרפתקה האירנית היתה יוצא מן הכלל שאינו בא להעיד על הכלל.

עכשיו ממשיכים הקטנים לשחק בגדולים. עיראק הודיעה בתחילת השבוע מפי שגרירה בארה"ב כי היא עומדת לחדש את הלוחמה הימית שלה במכליות האירניות במפרץ ומיד למחרת צירפה מעשה לדיבור והחלה מפציצה את נתיבי הנפט האיראניים. זה קרה אחרי ששה שבועות של שביתת נשק במפרץ שבה שייטו הספינות האמריקאיות בשקט יחסי בלוותן את אחת־עשרה המיכליות הכוויתיות שדוגללו בנס הכוכבים והפסים. האיראנים כבר הגיבו בפגיעה במיכלית כוויתית, אמנם לא מאלה המדוגללות, ועכשיו ייתכן כי שאלה של זמן היא מתי, בסערה הקרובה, תיפגע גם מדוגללת או ספינה אמריקאית, ואם כך יהיה מה תהיה התגובה של ארה"ב. בינתיים הגיבו האמריקאים בקול ענות חלושה על החלטת העיראקים להצית את המפרץ מחדש. הם מתנגדים לצעד הזה, אמרו דרך מיהענו ריצ'ארד מארפי, אולם הם מבינים את העיראקים, שאינם יכולים להשקיט את החזית הימית שעה שבחזית היבשה הלוחמת בהם ארץ ללא רחם:

מבינים או לא מבינים – האמריקאים עומדים במצב שבו אין להם שליטה במהלכים. העיראקים בצעד המסוכן מאד שלהם יצרו סיטואציה חדשה העלולה לחייב את ארה"ב לצעדים שעתידים לסבך אותה מאד. מדיניות ארה"ב במפרץ הופקעה מוושינגטון והיא מוכרעת עתה בבגדאד.

ראו להם את הבלוף

אחד מכלי הנשק הדיפלומטיים והתעמולתיים המסורתיים של ארה"ב במשא ומתן הנצחי לפירוק הנשק הגרעיני היה הדרישה התקיפה לאימות הביצוע של ההסכמים שיושגו על־ידי מערך סבוך של בדיקות פתע. הרוסים, טענו האמריקאים כל השנים, הם אנשים שאין לסמוך עליהם, מלה שלהם זאת לא מלה והם מסוגלים להפר בחשאי כל הסכם. הרוסים התנגדו באורח מסורתי לדרישות האמריקאיות שנראו להם – בהיותם חברה סגורה – כחוצפניות בחושפניותן.

אולם בברה"מ מזדמרות עתה זמירות גלאזנוסט חדשות, ולפתע היה דומה לאמריקאים כי הנה עומדים הסובייטים לקבל את הדרישה לאימות שיתבצע על־ידי ביקורי פתע של צוותים באורח הדדי באתרי שילוח ובמפעלי הרכבה של טילים. פתאום נכנסה קהילת הבטחון האמריקאית להיסטריה והתברר כי גם בחברה האמריקאית הפתוחה כל־כך יש מקומות שלגביהם יש הסכמה כי לא ראוי שעין זר תשופם. מה יהיה אם בהודעה של 24 שעות מראש, על פי ההסכם, יפשטו צוותות מומחים סובייטיים באתרים סודיים ביותר של ארה"ב? הרי גם לנו יש כמה דברים להסתיר. לחץ כבד הופעל על הנושאים והנותנים בז'נווה, ואלה – על פי הוראת הבית הלבן – עשו סאלטה מפתיעה לאחור, ויתרו על הדרישה המסורתית. מה שמלמד כי בבלוף אפשר להשתמש רק עד שמישהו מתחיל לבדוק אותו.

המלחמה המוזרה

בין ארה"ב לניקרגואה יש יחסים מוזרים ביותר. לכאורה הם ממש שלב אחד ודק מפתח מלחמה: ארה"ב מחמשת, מאמנת וממממנת את מורדי ה„קונטראס", ולוחמת בניקרגואה בכל זירה דיפלומטית ובשדה התעמולה. למרות זאת עדיין יש יחסים דיפלומטיים מלאים בין שתי המדינות ופוליטיקאים אמריקאים מבקרים ביקורים רשמיים במאנגואה.

כך עשה השבוע אחד המועמדים הרפובליקאים לנשיאות, מנהיג המיעוט בסינאט בוב דול, שהגיע לביקור בניקרגואה כדי שיוכל לצבור נקודות על־ידי הודעות לעיתונות על עמדתו הנוקשה מול מאנגואה. נשיא ניקרגואה דניאל אורטגה הכין לדול ומלוויו – עוד ארבעה סינאטורים וצירי בית הנבחרים – הפתעה לא נעימה, הוא קיבל אותם לפגישה, אולם הכניס אליה את נציגי אמצעי התקשורת וניהל אותה בצורה של ויכוח פומבי. הוא טען באזני אורחיו: „אתם באים הנה ואני מקבל אתכם. אין לכם אפילו האדיבות המינימלית לשאול אותי מתי ואיך לקבל אתכם, [illegible] רק את מספר הטיסה ומועד הנחיתה. והנה למרות הגסות הזאת שלכם – אני מקבל אתכם פה."

האורחים ניסו לשכנע אותו לשוחח עם ראשי ה„קונטראס", אולם אורטגה ענה כי הוא מעדיף לשוחח ישירות עם „הבוס של הקונטראס בעצמו – עם רונאלד רייגן". בינתיים רייגן אינו מוכן לשיחות כאלה, ובכלל נראה שהוא יצא מן התמונה כשהוא נופש להנאתו בקליפורניה. גם מחלקת המדינה אינה מתפקדת עתה בנושא הניקרגואי ואת הטיפול בעניין הפקיע יו"ר בית הנבחרים, הדמוקראט ג'ים רייט המסתובב במרכז אמריקה, מקיים פגישות עם נשיאים ושרי חוץ ופועל להגשמת תכנית שלום שנהגתה על־ידי נשיאי מרכז אמריקה. קשה להניח כי מכל זה ייצא משהו, אבל בינתיים מרוויחים הסנדיניסטים בניקרגואה. פסק זמן שיאפשר להם אולי להעביר בשלום את התקופה שעד הממשל הבא, ואז – הכל פתוח.

אמריקה לא מה שהיתה

השבוע נאלצנו לעקור מביתנו לבית חדש, וכל מי שהתנסה בחוויה כזאת יודע שהיא פשוט איומה, אבל לפחות התנחמנו בעובדה שכאן אמריקה ולא ישראל ועם כל אי הנעימויות הכל ידפוק כמו שצריך על־פי היעילות האמריקאית המפורסמת. וזה מה שקרה: אנשי חברת ההובלה הגיעו באיחור שהלבין את שערות ראשי, וכשבאו סוף סוף התברר שהמחיר שסיכמנו עליו מראש אינו תקף, מקורו בטעות וצריך להתחיל את כל המיקוח מראשיתו. אחר־כך התחילו המובילים לריב ולהשליך אחד על השני שולחנות וכסאות, שברו חמש צלחות ושני אגרטלים ואמרו לנו שהביטוח מכסה רק 60 סאנט לכל פריט. מנהיג הכנופיה לקח את אשתי הצידה ולחש לה שאם תיתן לו 50 דולאר מהצד ב„שחור", הוא ידאג שיהיה בסדר. אחר־כך, כשהכל היה כבר בתוך המשאית, היא פשוט לא נדלקה, והמנהיג נסע להביא טכנאי, כושי ענק שהציץ במנוע ומשך בכתפיו וישב בצל עד שהמנהיג אמר לאשתי לבת השיער והכפופה שאם היא תיתן לטכנאי 20 דולאר מהצד הוא יעשה עבודה כמו שצריך. כשהגענו לבית החדש הכניסה הכנופיה את הרהיטים פנימה כך שלא נשאר קיר אחד בלתי שרוט. הם רמסו את הבגדים שלנו, שברו רק שימשה אחת ושפכו דיו על שולחן הכתיבה שלי, מה שלא מנע מהם לבקש דמי שתייה בעין יפה. המרתף של הבית החדש היה מוצף במים, ואת האינסטלטור לא היה אפשר להשיג יומיים – ממש כמו אצל קישון. למרות הבטחות חברת הטלפון לחיבור מיידי – אמריקה – זה לקח להם שלושה ימים. הפועלים שתיקנו את הבית לקראת כניסתנו שכחו לחזק את חיזוקי גרם־המדרגות, וכשנשענתי עליו ביורדי למטה, עפתי על פני 17 מדרגות בקפיצה גדולה ומפתיעה אחת כשאני אוחז בידי אוסף של ורדים כמו הבשר האמריקאי.

כמו שאומרים היפאנים בוילוזל: עבודה אמריקאית.

במחשבה שניה. דני רובינשטיין

העולם לפי

מי אומר שהאינטגרציה הדו־לאומית בארץ־ישראל איננה עולה על דרך המלך? מזה זמן רב אפשר למשל למצוא על הדוכנים בסופרמרקט את שמן הזית הטוהר מתוצרת בית הבד של מוחמד סעיד מצומת אום אל־פחם. ומה שכתוב על תוויות בקבוקי השמן של מוחמד סעיד העתקתי מלה במלה: „נקי מחשש טבל, ערלה וחשש שביעית. בהשגחת הרב פרץ ציוני רב העיר ואב בית דין עפולה והמחוז, כשר לפסח תשמ"ד".

לא רק בתחומי ה„קו־הירוק" (ואום אל־פחם) אנחנו מסתדרים אלא גם בגדה המערבית. ברמאללה פתח זה מכבר התעשיין חליל גידען בית חרושת חדש למשקאות קלים וגם הוא רוצה תפוצה לתוצרתו. מה עשה? הלך למתנחלים של בית־אל והתוצאה היא (לא בחינם כמובן) שעל כל הפחיות והבקבוקים של מה שקראנו פעם גזוז מתוצרת אריפי רמאללה מופיעה החותמת: „כשר למהדרין בהשגחת קרית הישיבה בית־אל" – וחותמת כשרות שאין אפילו על ה„קינלי" שלנו. וזה עוד כלום.

בבטאון המתנחלים „נקודה" בצד מאמרים וויכוחים „בזכות הטרנספר" מפרסם מפעל למטבחים מרחוב פייצל בשכם (ע"י אלמנאע אלומיניום) מודעת פרסומת האומרת: „לא תאמינו, אבל דווקא אנחנו מייצרים את המטבחים הטובים בארץ". למה שלא נאמין? במפעל „איהאבקו־דנאר" משכם לא מתרגשים כאותם מתנחלים הרוצים לטרנספר את יצרני המטבחים ומזמינים את קוראי „נקודה" לבקר ברחוב פייצל כדי לראות ולהיווכח.

רמז פרסומי שאפשר שלא הכל ילך כשורה בעת הביקור במפעל המטבחים של שכם מופיע במודעה גדולה צמודה למודעת המטבחים של הערבים ב„נקודה". זוהי פרסומת של חברת „ירי מבצעי" העורכת קורסים ואימונים בירי, המציעה תנאים מיוחדים לתושבי יהודה ושומרון ורצועת עזה, אפילו חנייה במקום האימונים ותשלום בכרטיס אשראי.

בקיצור ההוויה הדו־לאומית על פי התוויות והפרסומת כשרה למהדרין ללא חשש מעורלה ושביעית עם קצת ירי מבצעי.

השתוממות

לפני שנים, בכנס קציני צה"ל, סיפר משה דיין על יחסיו עם בן־גוריון בתקופת כהונתו כרמטכ"ל. דיין (שאמנם הודה שקצת שיפץ את הסיפור) אמר כי בשבועות הראשונים לכהונתו, כאשר נכנס למשרדו של בן־גוריון, היה ראש הממשלה מרים את ראשו מהניירות ואומר כאילו בפליאה: „משה, מה אתה עושה פה?" דיין נהג לענות: „בן־גוריון, אני רוצה להזכיר לך שאני הרמטכ"ל." בן־גוריון היה מחזיר לו: „מה? לא יגאל ידין?" דיין הבין מההתלוצצות הזאת שכנראה עדיין לא הגיע לרמתו של ידין כרמטכ"ל. עברו שנים ובן־גוריון חדל מחילופי דברים אלה עד שיום אחד כאשר נכנס דיין למשרד ראש הממשלה שוב שאל אותו בן־גוריון „מה אתה עושה פה?" ודיין שוב ענה: „אני רוצה להזכיר לך שאני הרמטכ"ל". ואז אמר בן־גוריון: „מה? לא חיים לסקוב?" כך, סיפר דיין, נודע לו לראשונה על חילופי הרמטכ"לים. לסקוב במקום דיין.

השבוע, ממקום שהותו המתחלף בחו"ל, שמענו לפתע את קולו של השר אברהם שריר שהיה לו כמובן מה להגיד בפרשת ה„לביא", דברים על משמעת מפלגתית שהרגיזו ואפילו הוכחשו ע"י לשכת ראש הממשלה. חברים ששמעו איתי את הקולות הרחוקים התעוררו ואמרו: מה? שריר עוד שר בספטים?

בסיפור המשופץ של משה דיין היתה קצת ליצנות בתגובה. על שריר אי־אפשר לצחוק.

ספיחי אוקונור

יש בערבית אימרה הנאמרת בשעת פרידה. הנוסח שלה מעניין: „הלוואי ולא היכרתי אותך". משמעותה הראשונה הלוואי ולא היכרתי אותך שכעת, בזמן שאנחנו נפרדים, לבי נקרע בקרבי וכו'. ויש כמובן משמעות שניה: טוב שאתה מסתלק, וחבל בכלל שהכרנו.

הנה נפרדנו עכשיו מעורך הדין מארק אוקונור שחזר בימים אלה לאמריקה (ואולי יבוא שוב), שהאימרה הערבית די מתאימה לו. מצד אחד קשה לנו הפרידה ממנו ומהליכותיו הנאות. מצד אחר לא רק הוא משאיר אותנו לבד עם יורם שפטל, כבר חמש שנים הוא מגן בלהט ובנאמנות על האיש החשוד בזוועות האימה, ולא היה נעים במיוחד לערוך הכרות עם המגוננים על האיש הזה.

הלחימה בטרור. אופציות ואלטרנטיבות / שלמה גזית

בעצם זוהי הצלחה

„ישראל כמעט אינה נפגעת מן הטרור הפלשתינאי. לאחר 20 שנות שלטון על אוכלוסיה פלשתינאית של כמעט 1.5 מיליון נפש, על רקע מדיניות של יצירת עובדות בשטח בכיוון של אינטגרציה וסיפוח, אם זהו כל הנזק הנגרם לישראל, ואם זהו מלוא היקף האבדות — זהו נצחון כביר"

יש דמיון רב בין תופעת תאונות־הדרכים לבין ההתמודדות עם פגעי הטרור הפלשתינאי. נראה שהמאפיין העיקרי הוא ההתעוררות הציבורית הנזעמת לאחריהם וחיפוש פתרונות ראדיקליים.

יחד עם זאת יש גם הבדל חשוב ביניהן. בעוד שאין איש מתיימר להציע פתרונות שהם בגדר „אפס תאונות" כשמדובר בתנועה בכבישים, וכל הצעדים המוצעים מכוונים לצמצם את הקטל בדרכים ולהעמידו על רמה „נסבלת", הרי לגבי תופעת הטרור הפלשתינאי קיימת ציפיה ותביעה ציבורית, ויש רבים — לפחות בקרב הפוליטיקאים — הטוענים כי בידיהם תרופת־פלא שתביא לחיסול מוחלט של התופעה.

כל עוד קיימת תעבורה בדרכים, אין סיכוי ל„אפס תאונות". והוא הדין לגבי הטרור. כל עוד קיים רקע המצמיח את הפעילות הטרוריסטית, אין סיכוי ל„אפס פיגועים". הטרור עצמו איננו מחלה. פיגועי הטרור הם הסימפטום. המחלה היא הבעיה הפוליטית של הסכסוך הישראלי־ערבי ושל הזכות על ארץ ישראל. וכל עוד אין פתרון לבעיה הפוליטית אין גם פתרון לסימפטומים של אותה מחלה. אין זה נושא רשימה זו, אך ידוע שבטווח הנראה לעין אין בידנו פתרון לבעיה הפוליטית. יתר על כן, בעלי ה„פתרונות" למיניהם לטרור הערבי אינם מציעים כלל פתרון למחלה, לבעיה הפוליטית. המלצותיהם כולן בתחום ההתמודדות בסימפטומים.

אין פסול בהצעות בתחום הלחימה הישירה בטרור, למעשה, זה דבר שנעשה זה למעלה מ־20 שנה, שהרי מאז נואשה ישראל מהתקוות לפתרון הפוליטי, כל שנותר לעשות הוא מלחמה יעילה יותר בטרור עצמו.

זאת ועוד — אפשר, אמנם, להגיע לתוצאות טובות יותר בתחום ההתמודדות הישירה נגד הפעילות הטרוריסטית, אך מי שמציע זאת חייב לדעת כי יהיה עליו לשלם מחיר יקר, ואסור להביא בפני הציבור המלצות מבלי להצביע גם על מחיריהן.

אני נמנה עם אלה הסבורים שישראל כמעט שאיננה נפגעת מן הטרור הפלשתינאי. בנסיבות הקיימות — לאחר 20 שנות שלטון ישראלי על אוכלוסיה ערבית פלשתינאית של כמעט 1.5 מיליון נפש, וכאשר מתבצעת מדיניות ישראלית של יצירת עובדות בשטח בכיוון של אינטגרציה וסיפוח שטחי יהודה ושומרון וחבל עזה — אם זהו כל הנזק הנגרם לישראל ואם זהו מלוא היקף האבידות הנגרם לנו, הרי שאנו נוחלים נצחון כביר בתחום המלחמה בטרור.

אכזרי לסכם סיכום כזה אל מול קבריהם של בני משפחת מוזס מאלפי־מנשה ולבני הזוג רבב שניצלו בנס זה לא מכבר מבקבוק תבערה שפגע במכוניתם. ואף על פי כן אי־אפשר להתעלם מן העובדות. ועובדות אלה הן הן המשמעותיות:

א. שיעור הנפגעים בישראל כתוצאה מפעילות הטרור הפלשתינאי הוא נמוך ביותר. הוא אינו מגיע אף לכדי שני אחוזים ממספר הנפגעים מדי שנה בתאונות הדרכים.

ב. שיעור ההצלחה בחשיפת מבצעי הפיגועים ומעצרם הוא גבוה ביותר. יתר על כן, ישראל הצליחה לחסום חסימה כמעט הרמטית את דרכי החדרת נשק וחמרי חבלה מבחוץ, שהם תנאי לפעילות טרוריסטית.

ג. ישראל עומדת במשימת הלחימה בטרור מבלי לפגוע פגיעה משמעותית במאבק הצבאי־בטחוני העיקרי שלנו, קרי ההוכנות להתמודדות צבאית אל מול צבאות ערב הסדירים שמעבר לגבול. וחלילה לנו לזלזל באפשרות המסוכנת שסדרות הטרור היומיומיות יתבעו יותר ויותר משאבים, יותר ויותר דגשים ויעוותו שלא במתכוון את סדר הקדימות האמיתי בהתמודדות שלנו באויב.

ד. והעיקר — בסיכום 20 שנות מלחמה טרוריסטית אפשר לומר בפסקנות — ישראל חיה את חייה, דבר לא נשתבש, דבר לא נעצר ולא נמנע, דבר לא נפגע הן בפעילות השוטפת והן בתכניות הפיתוח של ישראל.

כיצד הושג כל זה?

התנאי הראשון והחשוב מכולם הוא מערכת מודיעין אפקטיבית לצורך המלחמה בארגוני המחבלים. דרושים לכך חדירה מודיעינית וכיסוי המתרחש בקרב ערביי השטחים; מידע אמין ומעודכן על מפקדות המחבלים ומתקניהם שמעבר לגבול ומעקב צמוד אחר התארגנויותיהם ופעילותם בזירות ניכרליות. וכן, התרומה המכרעת של המודיעין בהתמודדות הבלתי פוסקת במערכת ההבלנית שתלויה במידה רבה במידע המופק מחקירת המחבלים העצורים.

גורם שני הוא החסימה האפקטיבית ביותר המכוונת למנוע חדירת חוליות מחבלים והחדרת אמצעי לחימה וחמרי חבלה מבחוץ. חסימה זו לא היתה מושגת אלולא היתה מופעלת בו־זמנית בגבול היבשתי, הימי והאווירי.

(המשך בעמ' 18)

הפגנה ליד מעונו של ראש הממשלה / חיים גורי

הזעם והשנאה

והם „לא הפסיקו לשיר" והשמיעו קריאות במקהלה: „את הלביא הליכוד יביא", „נסים התפטר לא רוצים אותך יותר" שאגו, ואחר החלו נעים אנה ואנה: „כן ו... לא, כן ו... לא" — ללמדך מה רבה איבתם הלועגת

שעתיים הייתי בחוגתם ליד מעונו של ראש הממשלה בירושלים, בפינת בלפור וסמולנסקין. נושאי כרזות חסמו את הרחוב: „ילדינו צופים ללביא בשמים", „האם מצפונכם לא יטריד אתכם בעתיד", „שלביא יומה לפיתוח וקדמה". וכבר היו שם תת־ניצב יוסף יהודאי וחבר קצינים ושוטרי משמר הגבול. האלות בידיהם וקבוצת פרשים הממתינים לאות. „זו הפגנה בלתי חוקית", קרא לעומתם יהודאי ברמקול, „עליכם לפנות מיד את הרחוב. אחרת נפזר אתכם בכוח". אך אלה לא נעו ופצחו בזמר: „לא נפסיק לשיר, לא נפסיק לשיר..." היתה התייעצות בין מנהיגיהם ובו אשר חיים אוולאי לבין מפקד המשטרה והוא חזר. צעק ברמקול לאנשיו לפנות את הרחוב לתנועה ולעמוד רק על המדרכות. „אין לכם רשות לצעוק ולשיר", המשיך יהודאי, „עמדו בשקט, אחרת נפעיל כוח". אך ניכר היה כי הללו אינם יראים מן האיום וגם השוטרים, לפי הבעת פניהם, לא שששו לתגרה.

והם „לא הפסיקו לשיר" והשמיעו קריאות במקהלה: „את הלביא הליכוד יביא". אך צעק לעומתם אוולאי בקולו הניחר מהפגנות: „קחו צעד אחורה" והם נעו קמעה ונשארו במקומם, מאפשרים את התנועה, נד מזה ומזה. „נסים התפטר לא רוצים אותך יותר" שאגו, ואחר החלו נעים אנה ואנה: „כן ו... לא, כן ו... לא" ללמדך מה רבה איבתם הלועגת.

בשלב הזה כבר ויתרה המשטרה על אזהרותיה האיומות. אנשים אחים אנחנו. רק רב־פקד איתן כץ המגודל סינן מבין שניו: „בושה וחרפה". הקהל המשיך לשיר: „מי פילל מי מילל משה ארנס בא גואל", לפי המנגינה המסורתית הידועה לכולם.

היו שם כמה באנגי אילתור שגהפו את חבריהם לקריאות הקצב: „אלמוליכה — צ'יצ'וליכה" ומיד אחר כך חזרו אל הזמר: „הלביא הוא שלנו של מדינת ישראל של מדינת ישראל כולה", אך „את הלביא הליכוד יביא" ושוב קולות מגרה: „משה מחכה לרבין אי אי, שיחכה ולא יהיו אי אי אי, כי נבוא מאה אחוז" בשיר הידוע. כל כך מתקופת ההמתנה לפני ששת הימים „נאצר מחכה לרבין". וכעת רבין הוא האויב וכל המערכביקים האלה המלוכלכים והבוגדים.

★

ובכבר כל מצלמות הטלוויזיה היו שם ועוד צלמי עתונות מרחבי תבל שסיקרו את ההפגנה והמתינו לעשן הלבן בתום ישיבת שרי הליכוד. „לא נפסיק לשיר", שרו במקהלה, „לא נפסיק לביא". גברים עזים ומיוזעים, מתוסכלים, אחוזי פחד מחר ואחוזי שנאה.

ניגשתי אל אוולאי. מיד היו לידו גם סיטבון וחוסקין ואבי כהן נציגי ועד העובדים. שאלתי אותם מדוע אתם הופכים את מאבקכם למאבק פוליטי? מדוע אתם צועקים כל הזמן „את הלביא הליכוד יביא"? מה עם חצי עם ישראל שחושב אחרת? מה עם צה"ל ומערכת הבטחון? למה לכם?

השיב אוולאי וקולו ניחר מצעקות: „באנו להזדהות עם שרי הליכוד למען דיון חוזר על הלביא. הליכוד הביע תמיכתו בלביא לכן באנו לעודד אותו. לא נפסיק".

— ואתם מאמינים שיהיה דיון חוזר והצבעה אחרת?

— מוכרח להיות. אנחנו נמשיך להלחם.

ואחד מהם הוסיף: „נראה מה יהיה פה. נשקל ונחליט. לא ניתן להנהלה לפטר אף עובד קבוע".

ובעודי רושם את הדברים אני שומע את הקהל המזמר מתוך הסליחות: „חטאנו לפניך רחם עלינו" ומיד אחר כך „אלמוליכה — צ'יצ'וליכה". חציתי את הרחוב ועמדתי ליד גדר טרה־סנטה. שמעתי את תת־ניצב יהודאי אומר לקבוצת עתונאים: „זה השבוע השישי שאין שבת לשוטרים. הבאנו אותם גם מרמת הגולן בגלל הצרות בירושלים. הם נוסעים שעות ומסתובבים פה שעות וחוזרים לצפון. הם שוטרים, זה תפקידם, אך כמה זמן נוכל להמשיך בבשוק הזה?" והיה שם צלם העתונות הוותיק דוד רובינגר שהציע לעובדי התעשיה האווירית לתאם את ההפגנות עם החרדים כדי להקל קצת על המשטרה. ואחד מהם ששמע זאת שיסע אותו: „אתה לא מתבייש לקשור אותנו עם המנוולים המשתמטים האלה?" ורובינגר חייך בעייפות ואמר לו: „מה יש, אסור כבר לומר בדיחה?"

כנראה שלא. כי בעודי רושם משהו בפנקסי ראיתי לידי אחד חבוש כיפה ולא מהם, ירושלמי עוקץ. אחד שעצר שם להזדהות אתם, צועק בלחש באוזני סקרן אחר: „צריך לשחוט אותם! צריך לשרוף אותם! הם אוהבים את הערבים לא את היהודים! אלה בוגדים אלה! צריך לשרוף אותם!" הביט אלי וראיתי כי בי מדובר. מעולם לא ראיתי בעיני אדם זר לי שנאה תהומית כזאת. הוא הרחיק וחזר והביט בפני. שאלתי אותו: „כמה כבר שרפת וכמה אתה רוצה לשרוף?" וזה הזעק בפני „מכירים אותך יודעים מי אתה! צריך לשרוף את כל השמאלנים האלה, הבוגדים, עוכרי ישראל!"

★

כן, גם זה קרה שם אף שאינני מחייב בכך את המפגינים. ניגש אלי אדם: „אתה הוא?" חשבתי כי הוא לא מהם. הוא היה מבוגר יותר כבן חמישים: „מה יהיה אתנו? מה יהיה אתי? לאן אלך כעת? אני תשע עשרה שנים עובד בתעשיה האווירית. קודם עבדתי בחיל האוויר עם וייצמן ומוטי הוד ובני פלד. ועכשיו, מה יהיה? בכל מקום מפטרים. הבת שלי היתה מורה, פיטרו אותה. אני מכיר אותך. אל תשים לב למה שההוא אמר לך. אנשים מתרגזים. אבל מה יהיה עכשיו?"

ניגשתי אל אוולאי. מיד היו לידו גם סיטבון וחוסקין ואבי כהן נציגי ועד העובדים. שאלתי אותם: מדוע אתם הופכים את מאבקכם למאבק פוליטי? מדוע אתם צועקים כל הזמן „את הלביא הליכוד יביא"? מה עם חצי עם ישראל שחושב אחרת? מה עם צה"ל ומערכת הבטחון? למה לכם?

רובינגר המתיק שם. ניגשתי אליו. זה עשרות שנים אני פוגש בו בכל האירועים ברחבי הארץ וסביבותיה. הוא עישן סיגריה ואמר: „אני כבר בן ששים ושלוש. אך מה יהיה עם הילדים שלי, עם הנכדים שלי. אנחנו עם אנרכי. לפעמים אני שואל את עצמי אם העם הזה יכול לקיים מדינה. בכל פעם שיש איזה ויכוח מאיימים עליך שיעזבו את הארץ, שיסעו לאמריקה..."

פתאום הריע הקהל. עמדתי על בהונותי וראיתי את יצחק מודעי, ראשון היוצאים מהישיבה. הוא אבד במצלמות ובכתבים ואמר משהו. לא עלה בידי לשמוע רק את קריאת־הקצב אזכור: „מודעי, יש לביא!", „מודעי, יש לביא!" ואחריו יצא אריאל שרון שהתקבל בשאגות הערצה ועידוד „אריק", „אריק". הוא פנה לעבר המפגינים ואלה סגרו עליו. הוא דיבר אליהם וסיים: „נמשיך להאבק על המשך ייצור הלביא" והכל פרצו בהידד.

ואחר כך הופיע בפתח „דוד מלך ישראל", לפי שירת הציבור וגם הוא הוקף מעריצים נלהבים. הצלחתי לצוד כמה מלים בלבד: „... מי שיודע את הכאב של האדם העובד הוא אתכם... מי כמוני יודע... נעשה כמיטב יכולתנו כדי להמשיך, למען ימריא הלביא... הלביא לא יופקר... נעשה את כל הבדיקות... עוד הלילה... אני מכיר כל אחד מכם... אל תתנו להם את התענוג להשמיץ אתכם כאנשים מפירי סדר... כולנו נצליח..."

מלה לא נאמרה על הצורך לכבד החלטת ממשלה בישראל. אז הופיע ארנס שהתפטר והקהל צעק אליו: „ארנס השאר כי צריכים אותך יותר". הוא לא הלך לקראתם. נכנס אל המכונית המוגנת על־ידי המשטרה והסתלק.

רובינגר אומר לי: „ראית את רבין בטלוויזיה. היתה לו הופעה יוצאת מהכלל. הוא היה גדול. אף פעם לא ראיתי אותו ככה". הסכמתי אתו. אני מכיר את רבין חמישים ושבע שנים. דברים שאמר ישארו, יעשו דרכם למוחותיהם של אנשים בארץ. אך הוא נחשב שם אותה שעה לאחד השנואים ביותר, רק שמעון פרס הקדימו.

עשינו עסק. / דרור שרביט

פטנט, אולי תרגיל

חמש שנים מפרסמת „אלרון" רק מאזן מאוחד. „אלרון" עוברת על חוק ניירות ערך, שלא לדבר על ההבדל שהוא מציבה — הערכת מצבה בגין השתבבותה ב„אלסינט"

חברת „אלרון" פרסמה בשבוע החולף הדו"חות הכספיים לשנת 1986. כצפוי הצביעו הדו"חות האלה על הפסדים גבוהים. תוצאה מהסתבכות החברה בהפסדים הגדולים של „אלסינט". השורה האחרונה מצביעה על הפסד של 11.9 מיליון דולר לאחר הפחתה של 19.5 מיליון דולר נוספים על ערך השקעת החברה ב„אלסינט".

מאז פרץ משבר „אלסינט" הובע ספק בבריאות הפלצותה של חברת האם, „אלרון", לטובת חברת הבת „אלסינט". אחרים חשבו כי על החברה להסתפק במחיקת השקעותיה ב„אלסינט" ולא להקריב כסף נוסף לשיקומה. „אלרון" נהגה אחרת: במסגרת הסדר עם הבנקים גייסה הלוואות שהועברו ל„אלסינט" שמכל בחינה כלכלית היה ניתן לראות בהן העברה חד־צדדית. אבל למשקיעים ב„אלרון" לא ניתן על כך מידע ברור.

„אלרון", משום מה, נוהגת לפרסם רק את המאזן המאוחד שלה. כלומר, מאזן שחברת „אלביט" (בה מחזיקה „אלרון" מעל 50 אחוז) מתאחדת בו, ולמשקיע במניות החברה אין אפשרות מהר לדעת מה מצבה של החברה עצמה. התמזוג בין שתי החברות מציג תמונת מאזן נוחה מבחינת היחס בין הנכסים להתחייבויות והמבנה שלהם, שכן חברת „אלביט" היא חברה מבוססת. את העתון הזה אפשר למצוא, גם בקריאת המאזן הנפרד של „אלביט", אבל מה עם „אלרון"?

חוק ניירות ערך אינו מטיל ספק באשר לחובת הפרסום של דו"חות תאגיד. בתקנה בחוק המתייחסת לנושא נאמר במפורש כי קיימת חובת הוספה של הדו"חות המאוחדים. מכאן ברור שיש חובה לפרסם את דו"חות החברה. מכל מקום, הרשות לניירות ערך כללה הסבר כזה במכתב רשמי שהפנתה לבורסה לניירות ערך במקרה אחר. דוברת חברת „אלרון" מירה בשר בשאלה לפשר התופעה של אי־פרסום הדו"חות החברה והסתפקות בפרסום הדו"חות מאוחדים. בשר מסרה כי מי שצריך לדעת על מאזן החברה, הבנקים וגורמים אחרים, יודע. תשובה מוזרה בהתחשב בכך שהציבור בארץ ובארה"ב מחזיק 70 אחוז ממניות „אלרון". אבל בשביל מה להרחיק לכת עד הציבור בעל המניות? האם העובדה שהדבר אינו חוקי אינה מספיקה כדי לשנות את הנהוג? חברות אחזקה כמו „כור", „כלל" ו„דיסקונט השקעות" נוהגות לפרסם באופן קבוע גם מאזנים לא מאוחדים. במה שונה „אלרון"? האם יש לה מה להסתיר?

אם היה מתפרסם מאזנה הלא־מאוחד של „אלרון", שאינו כולל גם את המצב המאזני המשופר של „אלביט", היה מתגלה כי החברה נטלה למימון אחזקותיה לא רק הון עצמי, גם הלוואות ב־21 מיליון דולר. 20 מיליון דולר „נקברו" ב„אלסינט". יש לכך חשיבות כאשר באים להעריך את שווי החברה (ההפרש בין ערך השקעותיה לבין התחייבויותיה). כאמור, המשקיעים במניות החברה אינם יכולים לקבל על כך מידע מאזני נפרד, ועליהם ללקט את הנתונים מהמאזן המאוחד של החברה.

אגב, מתוך ה־21 מיליון דולר, 10 מיליון דולר נלקחו כהלוואה מ„דיסקונט", 5 מיליון דולר התקבלו כהלוואה מחו"ל ו־6 מיליון דולר כהלוואה מ„אלביט".

סביר להניח כי מאזן לא־מאוחד של חברת „אלרון" היה מגלה גם את הוצאות השכר של מנהלי החברה. אבל קשה לדעת אם דווקא סעיף זה הוא הגורם להסמעת המאזן עם מאזנה של „אלביט".

בשיחה מניו־יורק אמר עזרא גליל כי אין באי־פרסום המאזן הלא־מאוחד של החברה משום עבירה. אבל בדיקה נוספת מעלה כי הדבר עומד בניגוד לחוק ניירות ערך.

עתה תצטרך הרשות לניירות ערך לתת את דעתה בעניין. בטח תעשה זאת עוד לפני שהחברה תבקש אישור לפרסום תשקיף. לחברה הרי לא צפויה בשל כך הוצאה נוספת, שכן הדו"ח הוא דו"ח קיים ושימש בסיס לעריכת הדו"חות המאוחדים.

כ.ב. על דו"חות החברה חתומים שני משרדים של רואי־חשבון מכובדים, „קסלמן" ו„קסירר". האם גם לדעתם על הציבור להסתפק במאזן המאוחד של החברה בניגוד לחוק ניירות ערך?

גד יעקבי. כבה כוכבים בישראל

עזרא גליל. מאזן מוזר

שיטה ישראלית

כשהבריטים רצו למכור חברות ממשלתיות הם עשו זאת בלי להתחבט. השיטה הישראלית היא, כמובן, אחרת — פוליטיקה

עצוב לראות כיצד מתרגמת הממשלה את רעיון הפראווטיזציה. עוד לא ידוע מה עלה בדיקתם של מומחי „פירסט בוסטון" שנשכרו כדי להציע דרכים למכירת החברות הממשלתיות. אבל התחילה התהליך צולעת.

יתכן שלא היה מספיק להתגבר על המחסום האידיאולוגי של מכירת החברות הממשלתיות לציבור כדי להשתחרר מהן באמת. כלומר, מהכיבודים והשליטה שהן מציעות לפוליטיקאים ומקורבי הממשלה. גד יעקבי, הדובר הכלכלי הבכיר של מפלגת העבודה, כבר עשה את התפנית האידיאולוגית. יעקבי התרשם לחיוב מהצלחת הדגם האנגלי, ועתה הוא מצדד בפומבי ברעיון הפראווטיזציה. אבל, אם הכוונה להציע למשקיעים זרים מה שעשו עם „החברה הכלכלית לירושלים" וכה שמתוכנן לעשות עם החברה לפיתוח מבני תעשיה — חבל על המאמץ. עוד אפשר לחסוך את דמי הטיפול של „פירסט בוסטון".

מול הדגם האנגלי של מכירת כל מניות הממשלה בחברות הממשלתיות בהצעת מכר, כאשר הכסף המתקבל נכנס לקופת הממשלה ולא לחברה, כאשר המניות מופצות בין מיליוני משקיעים עם פיזור המוני ובמחירים נפתים הבטיחו את המימוש הממשלתי והעברת החברות לידיים פרטיות, מתגלה היקר ישראלי מהוסס, כבול בדירקטוריונים פוליטיים ובשיטת פעולה מגוחכת.

בסיבוב ההנפקות הנוכחי פירסמו עשרות חברות תשקיפים לגיוס הון. ההנפקה של החברה הממשלתית „מבני תעשיה" נדחקה לסוף התור, עד שהחתמים קיבלו „רגליים קרות", חששו מכשלון, הורידו את שיעור הנפקת החברה מ־9 אחוזים של שוויה ל־7.5 אחוזים והשאר בידי הממשלה, וגם כך לא הנפיקו. עכשיו מחכים למאזן החצי שנתי. ולזה קוראים פראווטיזציה: למעלה מ־90 אחוז מהמניות נשארים בידי הממשלה והשאר בידי הציבור.

החשש של החתמים מובן: בתנאים הנוכחיים מתקשה הבורסה הישראלית לקלוט הנפקת של מניות בסכום העולה על 3 מיליון דולר. גם חברת „מינגשמהי" הפרטית מתקשה בכך. אבל גם אם ההנפקה תשונה ובמקום מניות יוצעו איגרות חוב להמרה כמרכיב עיקרי, לא יהיה אפשר לכנות את העברת 7.5 אחוזים במניות החברה לציבור פראווטיזציה. לכל היותר יהיה זה רישום של מניות החברה למסחר בבורסה.

יו"ר רשות החברות הממשלתיות זאב רפואה עובד בתקופה האחרונה שעות נוספות כדי להגשים את רעיון מכירת החברות הממשלתיות לציבור. רפואה, מסתבר, צריך לשקול שינוי יסודי של השיטה. במקום לנהל משא ומתן עם החתמים על מיליון דולר שווי, מוטב — כנראה — שיקדיש מאמץ להפוך את הסדר. בניח שהחברה לפיתוח מבני תעשיה היא הדוגמה, למה לא להציע את הכל לציבור ולהשאיר בידי הממשלה רק כ־10 אחוז שליטה? אם יעוך משא פרטי מתאים, והמניות יימכרו במחיר מפתה — בוודאי מתחת ל־130 מיליון דולר שהוא המחיר הנוכחי בו מתכוונים להציע את המניות — הן יפוזרו בידי ציבור רחב וגופי ההשקעה המוסדיים והממשלה תוכל למכור גם את המניות שישארו בידה במחיר גבוה. למה? מפני שבמצב של פיזור רחב ולגובה ערך החברה הן עשויות להבטיח שליטה. דגם כזה יכול לשרת גם את הצרכים הקופתיים של הממשלה שכן הכסף יכנס לקופת המדינה ולא לקופת החברה ואולי אפילו יחליף גם חלק מההנפקות המסורתיות של אג"ח.

מי שמצפה שהממשלה תמכור חברות במחירים מפתים שיבטיחו העברת מניות לידי הציבור, רשאי לקבל תשובה לשאלה מדוע מכרה החברה את מניות הציבור שהוחזקו בחברת החשמל על־פי שווי חברה כולל של 150 מיליון דולר, ולאחר זמן קצר פורסמו הערכות ממשלתיות לפיהן חברת החשמל שווה יותר מחצי מיליארד דולר.

כונסים בלבד

„רנישי" לא תימכר כנראה. פער התחייבויות החברה לעומת נכסיה — 3 מיליון דולר. מי שהתעניין ברכישה משך את ידו. המשך — כינוס נכסים — יבוא

אפסו הסיכויים למכירת חברת „רנישי" ללא מינוי כונס נכסים. מאז נודעו קשיי החברה כמה גורמים התעניינו ברכישתה אך כולם משכו את ידם: הפער בין חובות החברה לרכושה גדול מדי — מיליון דולר.

הנושים המובטחים הגדולים של החברה בנק לאומי (900 אלף דולר) ובנק המזרחי (400 אלף דולר) נמנעים מלהגיש בקשה למינוי כונס נכסים ומצפים שהמלאכה תעשה בידי נושים אחרים. הטעם לכך פשוט: החברה חייבת למאות לקוחות — לא מובטחים — מוצרי ריהוט בשווי של 1.5 מיליון דולר. הבנקים לא רוצים להצטייר בפעם הזאת כמי שמבטיחים את רכושם ולעמוד מול זעמם של מאות לקוחות לא מובטחים.

בנק דיסקונט, שאינו נושה מובטח הגיש בקשה לפירוק החברה על חוב של 50 אלף שקל. בקשת דיסקונט תידון בשבוע הבא.

בדיקת פעולותיה של רשת הרהיטים מאז עברה לידי אברהם טביב מחברת „ריבי" מראה שההסתבכות לא היתה מקרית. תוך שנה מספר חנויות הרשת עלה מ־11 ל־16 חנויות. היתה הרחבה גם במלאי ובכוח אדם, אבל אלה לא הודבקו בקצב המכירות. יתכן שטביב ציפה לכניסת משקיע נוסף. אבל פער ההתחייבויות שנפער בפעילות הרשת היה חסר תקנה: חובות ב־5 מיליון דולר ורכוש בשווי של 2 מיליון דולר. המצויים בפעילות הרשת מוסיפים כי טביב התגלה כחסר נסיון ניהולי; ללא הבנת הענף ההסתבכות היתה רק שאלה של זמן.

נראה כי לא יהיה מנוס מפניה למינוי כונס נכסים לחברה. מפני שאין גורמים עסקיים המוכנים לקבל על עצמם את התחייבויותיה ולהפעילה, הבנקים הנושים יצטרכו לעשות זאת בעצמם. אם לא יעשו, יסכנו גם את הרכוש שעוד נותר בחברה.

על סטודנטים, ליברלים והברז / יקיר צור

עוד סיפור על ההסתדרות הציונית, עוד סיפור על לחצים

אריה דולצין שהקים את חטיבת הסטודנטים ב־1978 ראה בגוף החדש פתרון לבעיות התעסוקה של צעירי המפלגה הליברלית. מאז הקמה מרכזת החטיבה בידיה את השליטה על תקציבי ארגוני הסטודנטים היהודיים. הכסף כנגד תמיכה פוליטית

יוסף אברמוביץ' אוהב להזכיר שהראשון שנבחר לתפקיד יו"ר ווג'ס – ההתאחדות העולמית של הסטודנטים היהודים – היה אלברט איינשטיין. איינשטיין נבחר בעצרת היסוד של הארגון שהתקיימה בשנת 1924 באנטוורפן, בלגיה. בעצרת השתתפו 2,000 סטודנטים יהודים מכל קצות העולם. שישים ושלוש שנים אחר־כך, בכינוס שהתקיים בישראל בדצמבר 1986, שבו נטלו חלק 1,300 סטודנטים יהודים מארבעים ארצות, נבחר אברמוביץ' לתפקיד היו"ר. לדברי אברמוביץ' היה זה הכינוס השני בגודלו במספר משתתפיו מאז עצרת הפתיחה. מאז נבחר לתפקידו נדרש אברמוביץ' לנצל את מלוא כשרונו כדי להתמודד עם כרישי המפלגה הליברלית, ראשי חטיבת הסטודנטים בהסתדרות הציונית, המנסים, לטענתו, מסיבות פוליטיות, לחסל את ווג'ס ואת ארגוני הסטודנטים היהודים הקשורים בו.

למרות גילו הצעיר – השנה מלאו לו 23 – לאברמוביץ' נסיון לא מבוטל בפוליטיקה יהודית, שאותו רכש בשעה שעבד בכמה ארגונים יהודיים בארה"ב תוך כדי לימודיו באוניברסיטה. בן למשפחה קונסרווטיבית שנולד בניו־יורק, גדל בבוסטון והתחנך בתנועת נוער ציוני „יהודה הצעיר – השחר", ספג אברמוביץ' את ערכי היהדות והציונות באחד.

צעדיו הראשונים במה שהוא מכנה „ג'ואיש פאבליק פוליסי" היו באוניברסיטה בבוסטון. שם עסק בנושאים כמו המאבק למען יהדות ברה"מ ויציאת יהודי אתיופיה, והיה גם בין המפגינים נגד מדיניות האפרטהייד בדרום אפריקה. אברמוביץ' וחבריו הפגינו נגד האוניברסיטה משום שהחזיקה כספים השייכים לה בדרום אפריקה. בתגובה ניסתה הנהלת האוניברסיטה לזרוק את המפגינים מן האוניברסיטה. הנושא הגיע לבית־המשפט, אך השופט ביטל את החלטת ההנהלה וקבע שדווקא באוניברסיטה יש לשמור על חופש הביטוי הפוליטי.

את יחסו של אברמוביץ' לקשרים בין היהדות לנעשה בדרום אפריקה ביטא בחוברת שפירסם בהוצאת „הלל בני ברית": „יהודים, ציונות ודרום אפריקה". בחוברת תוקף אברמוביץ' את קשר הזהב, הנפט והנשק שבין דרום אפריקה לארצות־ערב וטוען שהמסורת היהודית מחייבת אותנו להתנגד לאפרטהייד. אברמוביץ' מציין בגאווה שבנימין נתניהו, שגריר ישראל באו"ם, ציטט באחד מנאומיו בעצרת הכללית קטעים אחדים מפרסום זה.

נסיונו של אברמוביץ' בפוליטיקה יהודית כולל גם חצי שנה בארגון איפא"ק בוושינגטון שם כתב חוברת שנקראה: „כיצד האמריקאים מרגישים כלפי ישראל", כמה חודשים של פעילות למען „הליגה למניעת השמצה" ובמסגרת „איחוד המועצות למען יהודי ברה"מ", ארגונה של לין סינגר. במהלך פעילותו בארגון „זכה" להיעצר ולשבת יום במעצר לאחר שהפגין מול שגרירות ברה"מ בוושינגטון.

בדצמבר 1986 הגיע אברמוביץ' לכינוס ווג'ס העולמי בתור משקיף. בהתמודדות על תפקיד היו"ר ביקש, לדבריו, להעביר שני מסרים עיקריים: א. ווג'ס חייב להוביל את המערכה לתחיית הזהות היהודית והפעילות היהודית בקרב הסטודנטים היהודיים ברחבי העולם היהודי. ב. ווג'ס חייב להיות עצמאי ללא תלות במחלוקות ההסתדרות הציונית והמפלגות הפוליטיות, לעבור לצידם ולא בעבורם.

אברמוביץ' שהיה הצעיר במועמדים והיחיד ללא עורף פוליטי, נבחר לתפקיד כשהוא גובר על חמשת המועמדים האחרים: אופיר פינס ויצחק סוקולוב מישראל, אריק גיבלי מצרפת, אלן צ'ריק מאוסטרליה ומשה רונן, יו"ר נטוורק, ארגון הסטודנטים היהודים בצפון אמריקה. משה רונן היה מועמדה של חטיבת הסטודנטים בהסתדרות הציונית וראשי החטיבה לא חסכו במאמץ, באיומים ובלחצים במטרה להבטיח את בחירתו. בחירתו של אברמוביץ' לתפקיד – בניגוד לרצונם של ראשי החטיבה – החריפה את מערכת־היחסים – המתוחים גם כך – שבין שני הגופים.

את חטיבת הסטודנטים הקים בשנת 1978 יו"ר ההנהלה הציונית, אריה דולצין. נראה שראה בגוף החדש פתרון לבעיות התעסוקה של צעירי המפלגה הליברלית, ובעיקר: דוד זייגרמן ואברהם פריד (פריצי). מאז הקמת החטיבה שררו יחסים מתוחים בינה לבין ווג'ס על רקע רצונם של ראשיה לשלוט ישירות בארגוני הסטודנטים ללא תיווך ווג'ס.

„ההתאחדות העולמית של הסטודנטים היהודיים" (ווג'ס) היא ארגון־גג לחמישה סניפים יבשתיים של ארגוני סטודנטים יהודיים באירופה, צפון אמריקה, דרום אמריקה, אוסטרליה ודרום אפריקה וסניף נוסף של התאחדות הסטודנטים בישראל. ב־1986, לאחר עימותים קשים בין ראשי החטיבה לנציגי ווג'ס, חתם יו"ר ההנהלה הציונית, אריה דולצין, הסכם עם דוד מקובסקי, היו"ר הקודם של ווג'ס. בהסכם התחייב דולצין, מטעם ההסתדרות הציונית העולמית, להעניק תמיכה שנתית קבועה בסך 104,000 דולר על־פי החלוקה הבאה: 54,000 דולר להתאחדות העולמית של הסטודנטים היהודים, 20,000 דולר להתאחדות הסטודנטים היהודים באירופה, 15,000 דולר להתאחדות הסטודנטים היהודים לטינו־אמריקה (פוסלה) ו־15,000 דולר להתאחדות הסטודנטים היהודים בצפון אמריקה (נטוורק).

היו"ר אברמוביץ'. איינשטיין היה הראשון (תצלום – יצחק הררי)

ואומנם כבר שנתיים [illegible] ההסכם, והכספים לא הועברו כמובטח. בשנה האחרונה, טוען אברמוביץ', שנת הבחירות לקונגרס הציוני, הופר ההסכם בצורה גסה. לטענת ראשי ווג'ס הסיבה לכך היא שכלכתחילה רצו פעילי החטיבה, הנמנים עם חברי המפלגה הליברלית, לנצל את הסטודנטים ליצירת כוח פוליטי בקונגרס הציוני. כשהתברר שראשי ההתאחדויות השונות אינם מוכנים להשתתף במשחק הפוליטי החלו להמיתם מיתת נשיקה על־ידי סגירת ברזי התקציב והקמת ארגוני סטודנטים אלטרנטיביים מטעם. כך נעשה באירופה, בארה"ב וגם בדרום אפריקה.

תקציבה הכולל של חטיבת הסטודנטים הוא 500,000 דולר. 60 אחוז מכלל התקציב מוצא על מינהל וארגון. הסכום המיועד להקצבות לארגוני סטודנטים הוא 60,000 דולר בלבד. מתוך הקצבה זו הסכום המיועד השנה לווג'ס הוא 5,000 דולר בלבד. סכום נוסף בסך 49,000 דולר מקרן היו"ר מיועד לווג'ס. בהצעת התקציב 87'–'88 לא מופיעה הקצבה בסך 50,000 דולר המיועדת לסניפים היבשתיים על־פי ההסכם. במכתב ששלח באחרונה אברמוביץ' ליו"ר ההנהלה הציונית אריה דולצין, שעליו חתומים ששת יושבי־הראש האזוריים בווג'ס, מאשים אברמוביץ' את ראשי חטיבת הסטודנטים בשיקולים פוליטיים המתבטאים בביטול חלק ניכר מההקצבות לווג'ס ולסניפיו האזוריים ובהקמת רשימות פוליטיות לקונגרס הציוני בצרפת ובארה"ב ותמיכה בהן. אברמוביץ' דורש שדולצין יכבד את ההסכם עליו הוא חתום וידאג כי הסכום כולו – בסך 104,000 דולר – יועבר ליעדו.

דוגמה מובהקת לדרכי פעולתה של החטיבה היא הפרשה האירופאית. יו"ר התאחדות הסטודנטים היהודים באירופה מרס שטרן, נדרש על־ידי גזבר החטיבה, אברהם פריד (פריצי), לצרף את התאחדות הסטודנטים האירופאית למפלגה הליברלית כתנאי לקבלת התמיכה הכספית המגיעה לה. לדברי שטרן הסביר לו פריצי שהוא זקוק לתמיכה פוליטית. בתמורה הבטיח לו, לטענתו, פריצי שיקבל צ'ק בסך 20,000 דולר. שטרן סירב והגיש תלונה למשרד לביקורת של ההסתדרות הציונית העולמית. ממשרד המבקר נמסר כי תלונה אכן הוגשה על־ידי מרס שטרן, והיא נבדקת במסגרת ביקורת כללית המבוצעת בחטיבת הסטודנטים.

סירובו של שטרן לצרף את ארגונו למפלגה הליברלית הביא להפסקת התמיכה ולחרם מלא על ארגונו. במקביל יזמו ראשי החטיבה הקמת גוף סטודנטים כלל אירופאי מתחרה, „הפדרציה הציונית האירופאית של הסטודנטים היהודים". בראש הגוף החדש הוצב מרק ביטון, חבר המפלגה הליברלית בצרפת, שלפני כן ניסה להבחר במקומו של מרס שטרן ונכשל. לטענת ראשי ווג'ס העבירה חטיבת הסטודנטים לגוף החדש סכום הקרוב ל־100,000 דולר. יו"ר ההנהלה הציונית וחבר המפלגה הליברלית, אריה דולצין, כיבד בנוכחותו את טקס ההכרזה של הארגון החדש שהתקיים במארס השנה בעיר טולוז בצרפת.

מנהל חטיבת הסטודנטים, מייקל ינקלוביץ', מאשר כי מרס שטרן לא קיבל השנה אפילו אגורה אחת, למרות ההתחייבות בכתב. לדבריו, ארגונו של ביטון קיבל תמיכה בסך של כ־35,000 דולר בלבד ולא 100,000 דולר כנטען. „אם אני צריך להשקיע אנרגיה, אני אשקיע אנרגיה במקום שרוצים לעבוד איתי", מסביר ינקלוביץ' וטוען ששטרן כינה באוזני כתב ה„ג'ואיש כרוניקל" את חטיבת הסטודנטים כ„פרסונה נון גראטה", ולפיכך אין הוא רואה כל הצדקה לסייע לו. בנוסף לכל זאת לא העביר שטרן את הדין וחשבון הכספי ואת בקשת הכספים כנדרש, מוסיף ינקלוביץ', ובלי זה אין הוא – ינקלוביץ' – יכול, על־פי הנהלים, להזרים כספים.

בשבוע הבא יקיים ארגונו של מרס שטרן בצרפת כינוס בנושא הציונות ויחסי ישראל והתפוצות. בכינוס ישתתפו 500 סטודנטים מ־23 מדינות ממזרח אירופה וממערבה. ישתתף גם הסופר א.ב. יהושע. חטיבת הסטודנטים סירבה להעביר את הכסף המגיע לארגון על־מנת לקיים את הכינוס ואף ניסתה למנוע הקצבה אלטרנטיבית מקרן פינקוס בטענה שקיימת הנחייה שכל הפעולות הסטודנטיאליות המומנות מטעם ההסתדרות הציונית חייבות לעבור דרך חטיבת הסטודנטים. אם נציג החטיבה אינו מוזמן להשתתף בכינוס – אין להעביר את הכסף.

גם דרום אמריקה סובלת מנחת ידיהם של ראשי חטיבת הסטודנטים. בחודשים האחרונים הסתובב פעיל החטיבה רם טפיה (מונסו) בדרום אמריקה, נפגש עם עשרות סטודנטים וניסה לגבש קבוצה של סטודנטים [illegible] שיפעלו ישירות, תמורת תשלום, כרכזים מול החטיבה. המטרה: לעקוף ולבטל את ההתאחדות הסטודנטים היהודים לטינו־אמריקה (פוסלה). הסיבה, לטענת ראשי ווג'ס, היא סירובם של נציגי דרום אמריקה בכינוס העולמי לתמוך במשה רונן – שהיה מועמדה של החטיבה – לתפקיד יו"ר ווג'ס העולמי. האיום המפורש שהשמיעו ראשי החטיבה – „אם לא תצביעו בעד המועמד שלנו לא תקבלו שום תמיכה מהחטיבה" – מוצא מן הכוח אל הפועל.

אי העברת הכספים גרמה כבר, לדברי אברמוביץ', לסגירת סניף אחד בארגנטינה והיא גם זו שמעכבת פתיחתו של סניף חדש במכסיקו. מערכת היחסים העכורה חטיבה־התאחדות הביאה לכך שסניף ההתאחדות בברזיל, שהוא החזק ביבשת, הודיע במפורשות שאין הוא מוכן לשיתוף פעולה עם חטיבת הסטודנטים בעניין תוכניות החורף של סטודנטים ברזילאיים בישראל. מייקל ינקלוביץ', מנהל החטיבה, מאשר כי פוסלה לא קיבלה השנה אף פרוטה אבל הסיבה היא שהארגון, לטענתו, סובל מבעיות ארגוניות קשות כל־כך, שאפשר לראות בו ארגון מפורק. „חטיבת הסטודנטים החליטה על סמך נסיונה שיש לשנות את דרך הטיפול בסטודנטים", אומר ינקלוביץ'. „זהו כסף ציבורי ובסופו של דבר אנחנו אחראים עליו. אני לא יכול לזרוק 15,000 דולר ואחר־כך לעבור בפני השואלים לאן זה הלך".

מנהל החטיבה מייקל ינקלוביץ' מודה כי קיימת מידה רבה של פוליטיזציה במערכת, אך הוא מנסה לעזור לסטודנטים בכל יכולתו. לדבריו, מנצל הממסד את טענות הסטודנטים כנגד החטיבה כדי להסיט את תשומת הלב מהדבר העיקרי – חוסר כסף לפעילות. „הבעיה היא", הוא אומר, „שקונים את הסטודנטים בזול. המאבק צריך להיות על עוד חצי מיליון לפחות, אבל אם הם לא יבינו שעליהם להלחם יחד איתנו, כולנו נפסיד".

אברהם פוקסמן היה אצל האפיפיור פעמיים. מנהיגות יהודית בארה"ב / מרים פוקס, ניו־יורק

עם ז'בוטינסקי על הקיר

„למדנו, מה שגם אחרים יודעים, שאפשר לקבל מהממשלה דעות שונות ומי שיודע לאן לפנות, יקבל את התשובה הרצויה לו. אם תמשיך ישראל לייצא מחלוקות פוליטיות עלול הדבר לגרום להרס הקהילה היהודית ויחסי ארה"ב־ישראל"

אברהם פוקסמן, בן 47, גובה בינוני, עיניים חומות, שפתיים משוכות בחיוך ממזרי, מגדיר את עצמו כ„תוצר של שתי התנסויות": השואה והמפגש עם מעט הצדיקים, חסידי אומות העולם. בזכות אחת מהם, שסיכנה את חייה כדי להצילו, נשאר פוקסמן בחיים. „אלה הדברים אשר השפיעו על מה שאני עושה כאן מדי יום ביומו, מעשים שאני מקווה שיגבירו את בטחונו של העם היהודי", אומר פוקסמן.

מחדרו בקומה ה־11 בבניין משרדים במנהטן המשקיף על בניין האו"ם וה„איסט־ריבר", מנהל עתה פוקסמן את ארגון ההגנה הגדול והחשוב של הקהילה היהודית. לרשות 500 פעילי „הליגה למניעת השמצה" ב־31 סניפי הארגון בארה"ב, ירושלים, רומא, פאריס ואמריקה הלטינית, עומד תקציב של 28 מיליון דולר לשנה במטרה להיאבק באנטישמיות ולהלחם בעד זכויות האדם.

הארגון נוסד לפני 75 שנה, כשגילויי האנטישמיות רווחו בחברה האמריקאית. „הכניסה אסורה לכלבים וליהודים" היתה הצהרה נפוצה במודעות פרסומת. היהודים הוצגו בעיתונות, בתיאטרון ובקולנוע כקריקטורות נלעגות על־פי הסטריאוטיפים המסורתיים של היהודי הקמצן והנצלן; הפרוטוקולים של זקני ציון זכו לתפוצה רחבה ביותר.

בשנת 1913 התארגנה בשיקאגו קבוצה קטנה של יהודים, דור ראשון למהגרים מגרמניה שרכשו את השכלתם כבר בארה"ב, שרובם התערו בחברה האמריקאית גם מבחינה כלכלית. הם החליטו לפעול „להפסיק את השמצת היהודים ולהבטיח צדק ושוויון לכלל האזרחים". „הליגה למניעת השמצה" החלה בעבודתה בשני שולחנות־כתיבה שעמדו לרשותם במשרד עורך־דין בשיקאגו. בתחילת הדרך נאבקה הליגה בקבוצות שׂטנה גזעניות כמו ה„קו־קלוקס־קלאן" וארגונים פשיסטיים שונים. אחר־כך נאבקו פעיליה בבונד הגרמני־אמריקאי אשר קיבל בסתר את פקודותיו מגרמניה הנאצית והסית את הרחוב האמריקאי. במשך השנים הלך הארגון וגדל, וצבר הצלחות והכרה בכוחו.

אברהם פוקסמן התמנה לפני כמה שבועות לעמוד בראש הארגון בארה"ב. הוא נולד בעיר ברנוביץ' שבפולין לפני 47 שנה. „הורי ראו את הנולד, [illegible] אליה", מספר פוקסמן. ב־1939, מיד לאחר שנישאו, נמלטו יוסף והלנה פוקסמן לברנוביץ', שם נולד בנם אברהם. המשפחה המשיכה במנוסתה לווילנה. הגרמנים השיגו אותם. כשיצאה ההוראה שעל כל היהודים להתרכז בגיטו הגיעו הוריו לידי החלטה קשה – להפקיד את בנם התינוק בידי האומנת הקתולית שטיפלה בו. „אני חושב שהם החליטו על כך בביטחון שאיש לא האמין שהמלחמה תימשך ארבע שנים. הם חשבו שתוך שלושה, או לכל היותר שישה חודשים, תיגמר המלחמה", מנסה פוקסמן להבין או להסביר.

ברוניסלבה קורפי, האומנת הקתולית שבידיה הופקד, הבטיחה להוריו לשמור עליו. היא הציגה אותו כבנה הבלתי־חוקי, הטבילה אותו וגידלה אותו כמיטב אמונתה הקתולית. פטרונו היה סטניסלאוס הקדוש. אביו של פוקסמן טולטל ממחנה ריכוז אחד לשני. אמו, בת המזל, נמלטה בגטו וילנה והשיגה תעודות „אריות" מזויפות. במשך כל שנות המלחמה הצליחה האם לשמור בהסתר על קשר עם בנה והאומנת, וסיפקה את רוב הכסף למחייתם. „לפי מיטב זכרוני, בתקופה ההיא חשבתי שאמי היא דודתי", נזכר פוקסמן.

כשחזר האב ממחנות הריכוז עם סיום המלחמה, סירבה האומנת להחזיר את אברהם להוריו. „אני הצלתי אותו", אמרה. „הוא שייך לי ולכנסיה הקתולית". הוריו שהיו אסירי תודה לאומנת הציעו לה להצטרף אליהם: „באשר נלך את תבואי איתנו". אך האומנת סירבה להשלים עם המצב החדש, ולהתחלק באברהם הקטן. בייאושה פנתה לשלטונות הסובייטיים וסיפרה להם שהאב שיתף פעולה עם הגרמנים וכך ניצל במחנות הריכוז. האב נעצר ונחקר על־ידי קהלוב, מפקד הנק.ו.ד. לאחר חקירה שנמשכה שלושה ימים התברר שההאשמות היו כוזבות, והוא שוחרר. אך כעבור זמן מה שוב נקרא להתייצב בפני השלטונות. האומנת העלילה עליו כי גנב מבית־החרושת שבו עבד כקומיסר. הוא נעצר שנית, נחקר ושוחרר. „במשך כל הזמן הזה היינו ביחד – אבי, אמי, האומנת ואני", מספר פוקסמן.

בפעם השלישית, כשהאומנת העלילה על אביו מעשה גניבה נוסף, קבעו השלטונות שיש לפתור את הסכסוך בבית־משפט.

„הורי פנו לבית־משפט בקובנו. נערך משפט, הוגשו שני ערעורים, והאומנת הפסידה בכולם".

אך גם לאחר החלטת בית־המשפט לטובת משפחת פוקסמן לא ויתרה האומנת על אברהם. ההורים החליטו להיפרד מהאומנת ונסעו ללודז'. היא נסעה בעקבותיהם. „היא אירגנה שיחטפו אותי, והורי חטפו אותי בחזרה", מספר פוקסמן במשפטים קצרים את הדרמה האנושית, ומוסיף: „היא אהבה אותי. היא סיכנה את חייה למעני. אילו גילו הגרמנים שהיא מסתירה ילד יהודי, הכדור השני היה מכוון לראשה".

משפחת פוקסמן, הפעם ללא האומנת, המשיכה בנדודיה. הם התחזו ליוונים וברחו מפולין לבודאפשט ומשם לווינה. במשך ארבע שנים התגוררה המשפחה במחנה פליטים באוסטריה. ב־1950 הגיעה משפחת פוקסמן לארה"ב, אברהם היה כבר בן 10. הקשר עם ברוניסלבה, האומנת, לא חודש עד שמתה ב־1956.

עד בוא המשפחה לווינה התפלל אברהם כל ערב בלטינית, נשא צלב על צווארו וסטניסלאוס הקדוש היה פטרונו. כשטייל עם אביו ברחוב ופגש כומר, היה עוצר כדי לנשק את ידיו. בעדינות רבה הצליח האב לגרום לו לוותר על ההרגלים האלה. „אבי לימד אותי את תפילת „שמע ישראל" [illegible]".

את חינוכו היהודי השלים פוקסמן בישיבת פלטבוש בברוקלין. באוניברסיטה העירונית של ניו־יורק למד מדעי המדינה וסיים כד"ר למשפטים. מאז סיום הלימודים הצטרף ל„ליגה למניעת השמצה" ומילא בה, במשך 22 שנה, תפקידים רבים ושונים עד לכינויו הנוכחי.

„הליגה למניעת השמצה" פועלת למען ישראל תוך כדי ניצול הקשרים שצברה בקרב בעלי ההשפעה בממשל, במדיה ובקבוצות המיעוטים בארה"ב, כדי להסביר את עמדות ישראל. במסגרת הארגון נשלחים „מעצבי־דעות" מארה"ב לישראל ומישראל לארה"ב. הארגון גם מפיץ ספרים, סרטים ומחקרים בנושאים הקשורים ביהדות ובמדינת ישראל.

„הארגון אינו מעורב בפוליטיקה הישראלית ונמנע מלייצג בארה"ב עמדות פוליטיות ישראליות", מדגיש פוקסמן. הנחיות הארגון בקשר לפעולותיו למען ישראל נובעות מעמדתו הבסיסית: יהדות ארה"ב אינה נושאת באחריות שווה לזו של ישראל לגבי עתידה, ולכן אין ליהדות זו זכות השתתפות שווה בוויכוח הפוליטי ובהחלטות המתקבלות בסוגיות הישראליות. אם סבורים אנשי ה„ליגה" שהציבור האמריקאי לא יקבל באהדה החלטה מסויימת של ממשלת ישראל נמסרת חוות דעתם לידי הגורמים המוסמכים בארץ. כשהארגון אינו מקבל את עמדת ממשלת ישראל – כך היה בפרשת פולארד ובפרשת החרם שאסרו ראש הממשלה שמיר, שר החוץ פרס ושר הבטחון רבין על רשת הטלוויזיה האמריקאית אן.בי.סי. – נמסרת על כך הודעה לא פומבית לממשלה. מקרים אלה נדירים, לרוב אינם קשורים למדינת ישראל בלבד ויש להם השפעה ישירה על יחסי הקהילה היהודית עם מוסדות אמריקאיים.

לא תמיד קל לנהוג על־פי ההנחיות המקובלות, אומר פוקסמן. „ישראל מדברת כיום בשני קולות", הוא מספר. „השנה מצאתי את עצמי בפגישות כפולות על כל נושא מדיני – אחת עם נציגי הליכוד ושניה עם נציגי מפלגת העבודה. אנחנו במצב־ביך", מתריע פוקסמן. „למדנו, מה שגם אחרים יודעים, שאפשר לקבל מהממשלה בישראל דעות שונות, ומי שיודע למי לפנות יקבל את התשובה הרצויה לו".

בפינת החדר תלויה תמונתו של זאב ז'בוטינסקי. תמונת דוד בן־גוריון נתונה עדיין בגליל קרטון. „אולי אתלה גם אותה", מהרהר פוקסמן בקול

ישראל, לדבריו, אינה יכולה להסתבך ולהרשות לעצמה מחלוקות כאלה. „אינני רוצה להיות זה שמחליט", הוא אומר. „יש לרסן את הממסד הישראלי ואת יהדות ארה"ב גם יחד. אם תמשיך ממשלת ישראל לייצא מחלוקות פוליטיות עלול הדבר לגרום להרס הקהילה היהודית בארה"ב ויחסי ארה"ב־ישראל".

קתולי, יהודי. אברהם פוקסמן היה שם השבוע (תצלום – א.ם.)

שורשיו האידיאולוגיים של פוקסמן נעוצים בבית אביו שהיה מאנשיו של ז'בוטינסקי. „אבי היה עורך העתון „בלאו וייס" בוורשה. בשנים שלאחר מלחמת העולם היה ראש בית"ר והצה"ר באוסטריה. ז'בוטינסקי, שעל כתביו גדלתי, מייצג בשבילי את [illegible] התקופה המודרנית, נביא שראה את המתרחש בשנות ה־30 והעז להתריע על כך. על כך אני רוחש כבוד לו ולערכים להם הטיף. לחינוך האידיאולוגי שלי יש ערך נוסטלגי בלבד", אומר פוקסמן. „אינני חושב שחירות והליכוד הן בהכרח יורשי האידיאולוגיה והמחשבה של ז'בוטינסקי, ואינני חושב שהן מגשימות את דרכו". לרקע האידיאולוגי שלו אין, לדבריו, השפעה על תפקידיו ב„ליגה". „הרגשתי נוח כשתמכתי במדיניות מפלגת העבודה, באותה מידה שאני מרגיש נוח כשאני תומך במדיניות ממשלת הליכוד".

במשרד המרווח בולטת החנוכיה בעיצוב מודרני העומדת על אדן החלון. בפינת החדר, כמעט בצנעה, תלויה תמונתו של זאב ז'בוטינסקי. תמונתו של בן־גוריון עדיין מגולגלת בגליל קרטון. „אולי אתלה גם אותה", מהרהר פוקסמן בקול רם.

בשנות חייו היה פוקסמן חשוף לגילויים הקשים ביותר של האנטישמיות, ועתה הוא נלחם בה. האם אינו חושש שגם ילדיו יסבלו ממנה? „גם אחרי אושוויץ יתכן אמנם שהאנטישמיות תגבר ותתחזק שוב, אולם לאחר הקמת מדינת ישראל, מה שקרה בעבר לא יחזור. יהדות העולם, הנושאת עדיין את הטראומה של השואה, קיבלה על עצמה את הדיבר האחת־עשרה: לעולם לא לשתוק כשיהודים בצרה".

„הליגה למניעת השמצה", וארגונים יהודיים נוספים בארה"ב, מחו באחרונה במרצות נגד האפיפיור יוחנן פאולוס השני שהסכים להיפגש עם נשיא אוסטריה קורט ואלדהיים, החשוד בביצוע פשעים בעת מלחמת העולם השניה. בתגובה למחאת הארגונים הזמין האפיפיור את מנהיגי הקהילה היהודית האמריקאית לשיחות בירור, שתתקיימנה השבוע בוואתיקן. הילד בעל החינוך הקתולי, שפטרונו היה סטניסלאוס הקדוש, התייצב מול האפיפיור, והוא מנהיג בקהילה היהודית.

בעצם זוהי הצלחה/שלמה גזית

(המשך בעמ' 17)

הגורם השלישי – הפעולות ההתקפיות היזומות כנגד מפקדות המחבלים, מתקניהם וריכוזיהם שמעבר לגבול. אסור בתכלית האיסור להרשות למחבלים להתקיים באווירה משוחררת מפחד וסכנה.

והגורם הרביעי הוא הסיכול המיידי של כל נסיון להתארגן, להתבסס ולפעול בתוך השטח. לצורך זה אין מנוס אלא לעצור כל התארגנות בעודנה באיבה ולעצור כל מי שמסייע בדרך כלשהי לפעילות הטרוריסטית.

יחד עם זאת ישראל נמנעה – במודע ובמתכוון – מלנקוט שני אמצעים אחרים, ולכן שוב, שוב, ביותר בעקבות פיגוע טרוריסטי כואב, נוכחות האסכולות ומושמעות תביעות להרחיב את צעדי הפעילות נגד הטרור. האמצעי הוא הפעלת מערכת ענישה יזומה שתרתיע את המחבלים הטרוריסטים, ואולי יותר מזה – תרתיע אנשים באוכלוסיה מלהצטרף לארגונים אלה או שתרתיעם ממתן סיוע למחבלים.

והאמצעי השני הוא נקיטת צעדי תגובה וענישה נגד האוכלוסיה הערבית המקומית במגמה להפעיל עליה כוח נגדי וליצור איום שאינו נופל – ואולי אף עולה – על האיום הטרוריסטי על אותה אוכלוסיה. צעדים אלה אמורים למנוע סיוע, למנוע שיתוף־פעולה עם המחבלים, ולעומת זאת לעודד שיתוף־פעולה עם השלטון הישראלי.

למה מתכוונים אלה המדברים על „צעדי תגובה וענישה אפקטיביים"?

הרתעת המחבלים ואלה המסייעים להם בהיפרע פרושה הוצאה להורג של המחבלים. ואין המדובר בהטלת גזר־דין מוות על טרוריסטים הנתפסים בביצוע פיגוע־זוועה – כגון רוצחי [illegible], רוצחי ילדים וכיו"ב – שבהם הוצאה להורג של 3־4 מחבלים בשנה לא תשיג את המטרה ההרתעתית. על מנת להשיג תוצאות הרתעתיות אין מנוס אלא להוציא להורג כל מחבל שנופל לידינו, כל צעיר שהצטרף לאחד מארגוני המחבלים וכל אזרח שסייע בדרך כלשהי לפעילות הטרוריסטית. פירושו של דבר, הוצאה להורג של מאות רבות – אם לא אלפי אנשים – מדי שנה בשנה.

ואילו הרתעה אמיתית של האוכלוסיה המקומית פרושה יצירת מצב שבו למרות האהדה הטבעית של האוכלוסיה המקומית לארגוני הטרור וליעדי פעולתם, תימנע אוכלוסיה זו מסיוע או משיתוף פעולה עם הטרוריסטים. יתר על כן – יש ליצור תנאים שבהם תעדיף האוכלוסיה לשתף פעולה עמנו.

ואולי אף – והחשוב מכל – להשפיע על המחבלים עצמם שישקלו מחדש את מדיניותם ומעשיהם, בכך שיעמידו זה מול זה את הישגי פעולותיהם הטרוריסטיות אל מול האסון שפעילות זו מביאה על בני עמם הם. ואולם כדי להשיג זאת ידרשו צעדי ענישה מסוג אחר ושונה ביותר מן הנהוג כיום. על ישראל יהיה לאמץ מדיניות ברורה ואכזרית של ענישה קולקטיבית, תגובה סביבתית וצעדים הרתעתיים. מדיניות ישראל עד כה – מדיניות מוצהרת המיושמת בנאמנות זה 20 שנה – היתה מבוססת על ענישה ישירה של המחבל ושל מי שסייע בידו, ויותר מזה, מדיניות ברורה לפיה תושב השטחים שאינו מעורב בפעילות החבלנית יוכל לחיות את חייו באין מפריע.

הרתעת האוכלוסיה לא תושג בצעדים „צבתניים". צעדי הענישה המרתיעה שאנו נוקטים עד כה אינם משיגים עוד מטרה זו. עם אלה נמנית הריסת ביתו של מחבל. מנגנון הסעד הפלסטינאי מוצא פתרונות ודרכים לפצות את המשפחה הנפגעת ולאפשר לה בניית בית חדש – ועל פי רוב, טוב מזה שנהרס – ואילו האוכלוסיה שחיה בסמוך לבית ההרוס מוצאת עצמה מזדהה ביותר עם הנפגעים בשעה שהיא דואגת לאלתר מחסה מיידי לבני המשפחה. הריסות הבית ההרוס מהווים אובייקט נוח לטיפוח השנאה לכובש הישראלי.

צעד ענישה אחר הוא הטלת עוצר על שכונה, ישוב או אזור שלם. העוצר הכללי, כל עוד הוא משרת באמת את החיפוש והסריקות הבטחוניים הוא, כמובן, הכרח בל־יגונה. אולם בכל אותם מקרים בהם נועד העוצר (ואפילו אין מודים בכך) לשמש „ענישה סביבתית" ולהרתיע את האוכלוסיה מתמיכה בטרור, הרי שעוצר כזה, עוצר של יום־יומיים או שלושה אינו יכול להשיג את המטרה.

מה הם, איפוא, הצעדים שיוכלו להיות אפקטיביים? הקושי אינו בהצבעה על עונשים כאלה אלא בחוסר הנכונות לאמצם. אמנה כאן, לצורך הבהרת הדברים, שלושה צעדים כאלה.

א. הריסה מיידית של כל הבתים ברחוב, בשכונה, בכפר אשר שימש כבסיס יציאה לפעולות חבלה, או שפיגוע טרוריסטי בוצע באחד מרחובות אלה.

ב. תפיסת מספר גדול של בני ערובה והתניית שחרורם בהסגרת המחבלים האחראים לפיגוע. צעד כזה לא יהיה אפקטיבי אלא אם כן יש כוונה ונכונות להוציא להורג את בני הערובה, אם המחבלים לא יוסגרו.

ג. יתכן שהגורם האפקטיבי ביותר בתנאי הזירה שלנו הוא גירוש תושבים. ואין מדובר בגירוש סלקטיבי של מסיתים לאומנים או של מחבלים, כפי שנהגנו לעשות עד כה. בגירוש המאסיבי של האוכלוסיה מצוי האיום החמור והמסוכן ביותר, הן לתושבי השטחים והן למנהיגות הפוליטית הפלסטינאית, בין זו שיושבת בשטחים ובין זו המצוייה בחוץ. המאבק הפוליטי האמיתי והמרכזי הוא בשאלת הבעלות על ארץ־ישראל. הערבים הפלסטינאים הם שהמציאו את סיסמת ה„צומוד", המחייבת היצמדות לאדמת המולדת. אם המשחקים בטרור יתנו עילה בידי ישראל להוציא את האוכלוסיה אל מעבר לקווים, הרי שבכך יושמט ההגיון שבביצוע פעולות הטרור ובוודאי שצעדים כאלה יוכלו להוות אלמנט מרתיע ראשון במעלה.

גם אם אין אפשרות להבטיח אפס פיגועים, הרי אפשר באמצעים כאלה לצמצם ביותר את פעולות המחבלים ואת פעולות המרי של האוכלוסיה נגד ישראל. אפשר להביא להפסקה מוחלטת של ההפגנות וידויי האבנים ואפשר להביא לכך שפעילות הטרור בתוך גבולותינו תקטן ביותר וכמעט שלא תפריע לאורח החיים הנורמלי בישראל.

יחד עם זאת, מי שמטיף לצעדים כאלה חייב לדעת כי על מנת להשיג אותן תוצאות נידרש לשלם מחיר כבד ביותר – מחיר פוליטי, מחיר מוסרי ואף מחיר צבאי־בטחוני.

„יד קשה" תעמיק את השנאה ואת רצון הנקם ותעתיק את המאבק הטרוריסטי לזירות אחרות. פגיעה ביהודים ובישראלים המצויים מחוץ לשטח ישראל, למשל.

„יד קשה" כזו תגרום לבידודה ולהוקעתה של ישראל בזירה הבינלאומית, וסביר שגם העם היהודי בתפוצות, ברובו המכריע, לא יתמוך בצעדים כאלה. ספק גם אם בנסיבות כאלה נמשיך לזכות בתמיכה ובגיבוי הפוליטי, הכלכלי והצבאי האמריקאי שבהם אנו נהנים היום.

יתר על כן, מדיניות כזו תגרום ככל הנראה לביטול הסכם השלום הישראלי־מצרי, ותעודד הסלמה בהתהוות האיום מלחמה ערבית כוללת נגד ישראל.

וכמובן, צעדים כאלה, הננקטים דווקא על־ידי יהודים בישראל, על־ידי עם שאינו יכול לשכוח את זוועות מלחמת העולם השנייה – יביאו לוויכוח מוסרי נוקב ביותר שקשה ביותר להעריך את התפתחותו ותוצאותיו על החברה בישראל.

והערה אחרונה. נקיטה מיידית בצעדי ענישה מרתיעים חמורה ומסוכנת פי כמה מהמשך המדיניות הנקוטה בידנו כיום. אם יקרה הדבר הרי שנאבד את הדבר החשוב ביותר שעומד לרשותנו היום, הלא הוא האיום שהידרדרות המצב עלולה להביא את ישראל לאמץ ענישה של יד קשה.

„מעל החוק"*. ספר חדש/טובה צימוקי

דמוקרטיה בנסיגה

בעוד פרשת השב"כ מתגלגלת מישיבות הקבינט אל משכן נשיאי ישראל וממנו אל בית־המשפט העליון הוזרקו לעין אחד לאחד כל חוליו של שלטון החוק

„על סף העשור החמישי למדינת ישראל התמרדה ממשלתה לראשונה נגד שלטון החוק ותתרה – בגלוי ובמוצהר – להציב את עצמה ואת שליחיה הבכירים מעל החוק. פה אחד החליטה הממשלה בצעד חסר תקדים על הרחתו לאלתר של יועצה המשפטי, האיש המופקד על אכיפתו של שלטון החוק... הפעם נעשתה החתירה תחת אושיות שלטון החוק לא בידי פוליטיקאי מושחת או מתנה פוליטי מסוים, אלא בידי ממשלת ישראל כולה וקריאת התיגר של ממשלה זו על שלטון החוק הושמעה בגלוי, בפומבי ובמצח נחושה". במלים קשות אלו מתחיל ספרו של משה נגבי „מעל החוק" שיצא השבוע לאור בהוצאת „עם עובד".

קהות החושים המסתמנת במקומותינו ביחס למשבר שבו נתון שלטון החוק, שהתגלה במלוא חריפותו בפרשת השב"כ, מטרידה את נגבי זמן רב לפני פרסום ספרו. אזרחים המודאגים ממצבו של שלטון החוק מאזינים בקביעות לתכניתו „דין ודברים" המשודרת ב„קול ישראל". בעזרת לוליינות מילולית לא מבוטלת, הראויה למי שעובד בתחנת רדיו ממלכתית, מצליח נגבי לתמרן בפרשנות המשפטית שלו על אירועים בעלי היבט פוליטי־משפטי השנויים במחלוקת ציבורית. הלוליינות הזאת והבקיאות המשפטית של עורך התכנית הם שעשו אותה לאחת המרתקות בשידורי הרדיו.

השלכותיה המשפטיות והפוליטיות של „פרשת השב"כ" הן אבן הבוחן הראשונה בספר. הוא סבור שפרשת השב"כ חשפה באופן דרמטי את החולשה הבסיסית של שלטון החוק בישראל וגרוע מזה, את קהות החושים של הפוליטיקאים ושל הציבור כלפיו. דאגתו של נגבי לגורל היחס לשלטון החוק היא עמוקה כל־כך עד שרבות מהתבטאויותיו חריפות מאוד, ובוודאי שלא היו „עוברות".

נגבי מאתר בפרשה זו שני מישורים הרסניים של קהות חושים: המרידה בסמכות היועץ המשפטי לממשלה, אותה הוא מכנה חסרת תקדים, ומתן לגיטימציה להעמדת ערכים, כמו בטחון, מעל החוק. הוא מכיר את ההתנגשויות התכופות בין היועץ המשפטי לממשלה והממשלה ברבות השנים, אך, לדבריו, לא קרה מעולם בתולדות מדינת ישראל שיועץ משפטי לממשלה הורה לה לערוך חקירה פלילית בנושא מסוים והיא לא נענתה. תמור מכך, היועץ פוטר כדי שלא יצטרכו למלא את הוראתו, „ובכך היה מרד של כל הממשלה נגד החוק". מעבר לצד הפורמלי של החוק, אומר נגבי, כי בהגנתה הטוטלית על גוף אחד – השב"כ – פגעה הממשלה בערך המקודש של שוויון בפני החוק, המבדיל מדינת חוק מ„מדינה מסוג אחר". שמיר, פרס ומודעי לא הבינו, לדבריו, את ההשלכות של העמדה שנקטו. קהות החושים של הממשלה באה לידי ביטוי בשסיפקה לגיטימציה להעמיד ערכים כמו בטחון מעל החוק. „יש בכך מתן הרשאה מוחלטת גם לאנשים כמו חברי המחתרת היהודית לפעול על־פי שיקול דעתם. גם הם פעלו על־פי מיטב הבנתם למען הבטחון. באיזו זכות יכול פרס לבוא ולומר ששיפוטו כלפי אינטרס בטחוני הוא טוב יותר מאשר זה של יהודה עציון או מנחם ליבני" טוען נגבי.

בפרשת השב"כ עמדו מצד אחד נשיא המדינה, שלושה ראשי ממשלה בעבר ובהווה, וראש השב"כ – כולם בעלי עבר בטחוני מובהק – ואמרו שהאינטרס הבטחוני מחייב שלא תהיה בדיקה. מולם עמד רב"ט מיל. פרופ' יצחק זמיר ואמר שהאינטרס הבטחוני מחייב בדיקה: גם בית־המשפט העליון צידד בעמדתו של זמיר – לאנשי בטחון אין מונופול על ידע בטחוני. „במשטר דמוקרטי נקבעת טובת המדינה, לרבות טובתה הבטחונית, לא בהבל פיו של איש שררה זה או אחר, אלא רק על־ידי רצון רוב העם כפי שהוא בא לידי ביטוי בחוק. חוקים אלה בלבד יכולים לקבוע מתי אילוצים בטחוניים קשים יכולים להכשיר או להתיר מעשה אשר אלמלא אותם אילוצים היה בחזקת פשע חמור.

„כל המעניק לעצמו היתר או הכשר לעשות מעשה פשע, כביכול בשם הבטחון, גם מעבר לתנאים שפורטו בחוק, מציב את השקפתו הסובייקטיבית מעל השקפת העם. אנשי השב"כ מופקדים על בטחון אזרחי מדינת ישראל על־פי הוראות החוק. לכן אם המעשים שביצעו יוסי גנוסר ואהוד יתום היו נחוצים מטעמי בטחון, לא היה היועץ המשפטי לממשלה צריך להעמידם לדין שכן היה אפשר להוכיח שמעשיהם נעשו מתוך הגנה עצמית. משהתנגדו לחקירה הבין זמיר שאין באמתחתם נימוקי בטחון אמיתיים אלא רק מניפולציות שבאו להסתיר את מעשיהם". נגבי טוען כי בהציגם את הערכתם הבטחונית הסובייקטיבית, „אשר התבררה בדיעבד כמוטעית", כהצדקה קבילה להפרת חוק או לעקיפתו, נתנו פרס וממשלתו לגיטימציה מזעזעת דווקא לאותו סוג של עבריינות אשר היועץ המשפטי לממשלה הגדיר, בצדק רב, כסכנה החמורה ביותר לשלטון החוק במדינה – העבריינות האידיאולוגית.

נגבי מתריע בספרו נגד העבריינות האידיאולוגית, המתפתחת באופן מדאיג. הוא רואה בה את הסכנה הגדולה ביותר הנשקפת לשלטון החוק בישראל, בעיקר משום שישראל מחזיקה בשיא עולמי של מחלוקות אידיאולוגיות. „אם נאמר שחוסר הסכמה עם חוק מהווה לגיטימציה להפרתו נגיע לאנרכיה. הדתיים יפרו את החוק כי הוא פוגע בשבת; הנצים יפרו אותו כי הוא פוגע בארץ ישראל השלמה; עובדי תעשיה בטחונית יסגרו את הכביש כי החלטת ממשלה אינה נראית להם ולדבר אין סוף".

פרשת השב"כ על גלגוליה חשפה במערומיהם את היסודות הרעועים והשבריריים עליהם נשען שלטון החוק בישראל, אומר נגבי. „בעוד פרשה זו מתגלגלת מישיבות הקבינט אל משכן נשיאי ישראל, וממנו אל בית־המשפט העליון הוזרקו לעין, אחד לאחד, כל חוליו של שלטון החוק: העדר כבוד מצד הממסד הפוליטי כלפי ערכי חוק ומשפט, העדר מחסום פורמלי ברשות חוקה כתובה שתרסן את התנהגותו של ממסד זה, ולבסוף חולשתם של היועץ המשפטי לממשלה ובית־המשפט הגבוה לצדק – היו מי ששגו באשליות שבכוחם להיות תחליף הולם לחוקה". רבים מחציו של נגבי מופנים כלפי השימוש התקדימי שנעשה במוסד החנינה. החנינה לאנשי השב"כ הרסה במחי יד את מעמדו המשפטי של היועץ המשפטי לממשלה. ועדת אגרנט לקביעת מעמדו של היועץ המשפטי לממשלה קבעה כי ליועץ המשפטי ניתן שיקול דעת עצמאי, כדי שגורם פוליטי לא יכתיב לו את מי להעמיד לדין ואת מי לא. פרשת החנינות מוכיחה כי היום יכול גורם פוליטי להפעיל [illegible] נשיא בית־המשפט העליון מאיר שמגר, אף שקבע בבג"צ השב"כ כי לנשיא המדינה היתה סמכות לפני משפט, קבע גם כי גורם פוליטי היה מעורב במתן החנינה והמליץ לתקן את החוק.

הפגיעה הקשה במעמדו של היועץ המשפטי לממשלה והפסיביות של [illegible] לבאים אחריו, התקדים של פיטורי היועץ היודע היום מה שלא ידעו קודמיו – שחרב הפיטורין מתהפכת מעל ראשו אם לא יהיה „בסדר" – והעובדה שהכל עובר, מבליטים את מידת קהות החושים [illegible]

נגבי טוען כי בבית המשפט העליון מתחזקות המגמה האנטי־אקטיביסטית והשמרנות המשפטית. אלה מצאו את ביטויין הבולט בפסיקות בעניין כהנא

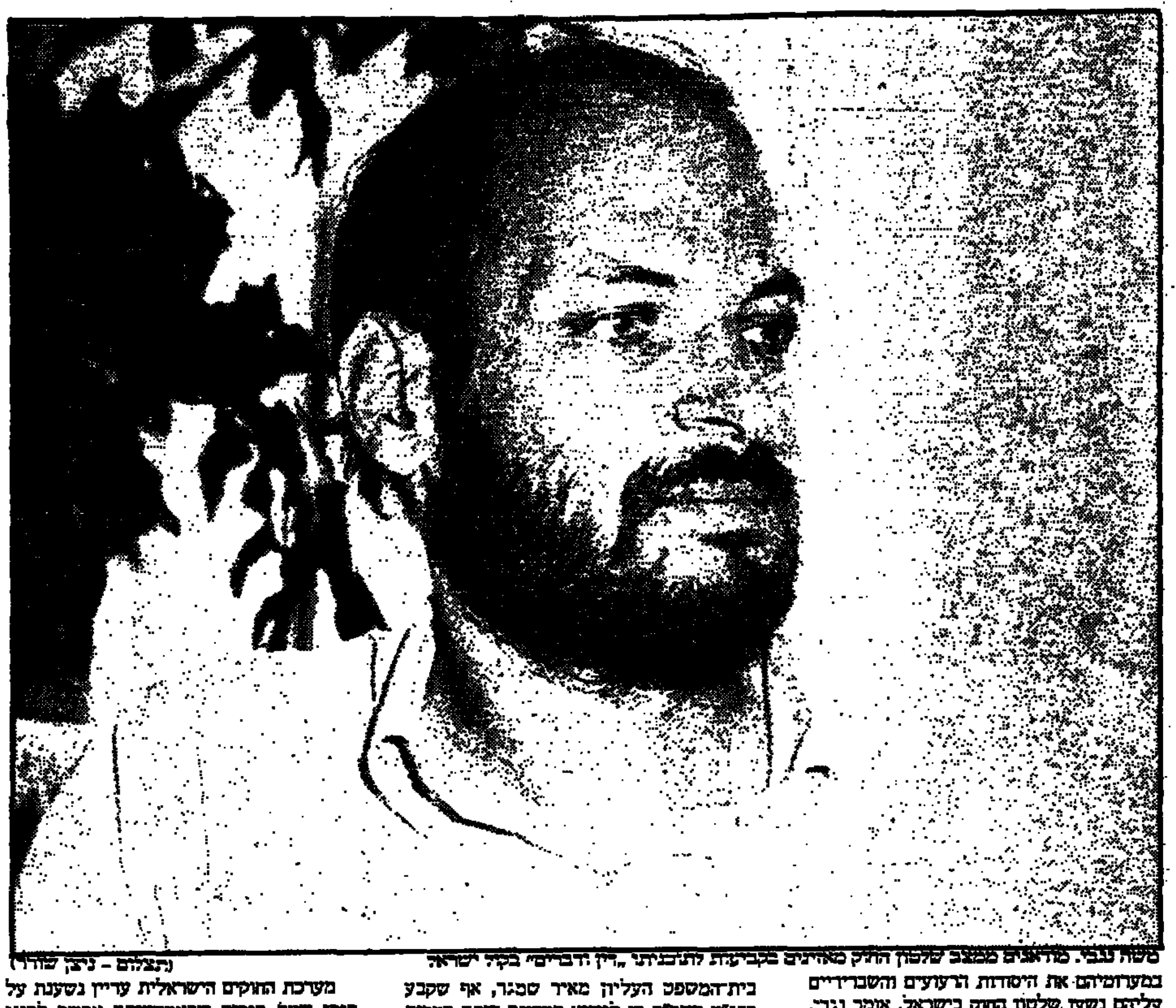

משה נגבי. מודאגים ממצב שלטון החוק מאזינים בקביעות לתכניתו „דין ודברים" בקול ישראל (תצלום – ניצן שוהר)

מערכת החוקים הישראלית עדיין נשענת על חוקי שעת חירום שבאמצעותם אפשר לכונן דיקטטורה אפילו מחר. אם נוסיף לכך את העובדה שאין ריסון חיצוני של חוקה ואפילו לא של מסורת חוקתית בדומה לאנגליה, נראה שהסכנה לדמוקרטיה ולשלטון החוק גדולה שבעתיים, סבור נגבי. בגישה נועזת הוא מערער גם את מיתוס הבג"צ כמפלט אחרון. יש אמנם לתת לבג"צ קרדיט על פועלו והישגיו ברבות השנים. „בזכות האקטיביזם השיפוטי של בג"צ בפרשנות של חוקים נוצרה הדמוקרטיה הישראלית יש מאין", ואסור לשכוח שבג"צ מצא ב־1948 מדינה עם חוקים טוטליטריים. הוא מציין למשל את טיפולו הנאותי של מי שכיהן כנשיא בית־המשפט העליון, השופט אגרנט, בפקודת העתונות המנדטורית שהיא דרקונית מיסודה. טיפולו כלל את השתלת התיקון הראשון לחוקה האמריקאית העוסק בחופש העתונות.

„הבעיה היום היא שבבית־המשפט העליון מתחזקת המגמה האנטי־אקטיביסטית והשמרנות המשפטית. יותר שופטים אומרים: הבא נפרש את החוק לפי הכוונה המקורית שבה נחקק. ואצלנו החוקים הם כאלו שאם תפרשם לפי כוונתם המקורית תגיע בקלות לדיקטטורה. מגמה זו הגיעה לשיאה במחלוקת בין השופטים שמגר וברק בבג"צ השב"כ. שמגר פירש את החנינות לפי החוק שהובא בפניו במקורו – גישה שמרנית, קלאסית ופורמליסטית. השופט ברק אמר: נפרש את החוק לפי מושגינו הדמוקרטיים העכשוויים. לפי ברק, על־פי המצב כיום החנינה אינה עולה בקנה אחד עם מושגי שלטון החוק".

נגבי טוען כי נסיגת בית־המשפט העליון מאקטיביזם היא חריפה ביותר ומוצאת את ביטויה במהלך הפסיקה בנושא הכהניזם. אם בוחנים את פסיקת בית־המשפט העליון היום לאור פסיקתו, למשל, בעניין „אל ארד", רואים את הנסיגה. „בשנות השישים" חימש בג"צ את ישראל במושג דמוקרטיה מתגוננת נגד מי שבא להרוס אותה מבפנים. היום, בשנות השמונים, מפרקת הפסיקה בעניין כהנא את הדמוקרטיה מנשקה".

נגבי מביע דעתו על מניעיו של מאיר שמגר במתן הפסיקה בפרשת השב"כ. הוא סבור כי

„שמגר כתב את הפסיקה בפרשת השב"כ תוך חרדה למעמדו של בית־המשפט העליון. הוא חשש מפני האפשרות שבית־המשפט ייקלע לעימות חריף מדי עם המערכת הפוליטית בנושא שבו מזדהה אתה רוב הציבור", טוען נגבי בספרו

שמגר כתב את הפסיקה תוך חרדה למעמדו של בית־המשפט העליון. הוא חשש מפני האפשרות שבית־המשפט ייקלע לעימות חריף מדי עם המערכת הפוליטית בנושא שבו מזדהה איתה רוב הציבור. „אפשר לא להסכים עם שיקול זה, אך אפשר להבין אותו. אל שמגר הגיעו אולי קולות כמו אלה של השר ארנס, שהכריז כי אם בג"צ יחליט שלא לקבל את עמדת הממשלה תימצא הדרך לעקוף אותו. אבל, בית־המשפט העליון עשה בכל זאת מעשה אמיץ וכפה בסופו של דבר את החקירה. כאן, הלך שמגר עד הסוף".

בספר מנסה נגבי לערער את קהות החושים בעיקר בצמרת הפוליטית. „אני מקווה שהם לא החליטו בזדון להרוס את מדינת ישראל כמדינת חוק. אם אני באיזור זה לא יטריד אותם, כי לא אכפת להם, אני רוצה לפחות שהציבור יהיה מודע ויפעיל עליהם לחץ. אני לא חושב שבממשלת רבין, למשל, ישבו צדיקים גדולים יותר מאשר בממשלה זו. אז לפחות היתה בושה או יראה. אולי זה ישוב, אך בינתיים קיים לצערי חוסר מודעות למידת חומרתו וחשיבותו של שלטון החוק". [illegible]

*„מעל החוק", משה נגבי, 168 עמ', [illegible]

דבר נפלא, שנת לימודים חדשה / אבירמה גולן

שנה טובה, הורים מוכים

„אני מביטה בעטיפות המחברות המעוטרות בדובונים ובלבבות ובבריכות היומנים הקורצות בתמונות צבעוניות: עפרה חזה, או דובני 'כפת לי', או מישהו אחר מהטלוויזיה. למה לנו הראו תמיד רק הרצל בפרופיל ובן־גוריון?

ביום האחרון של החופש, בתור לקופה בבנק, עמדה אחרי אם צעירה עם בנה בן הארבע. הפעוט המתוק השתעמם כמובן: מה כבר יש לו לעשות שם. אז היא אמרה לו שילך להסתכל על העציצים היפים שעומדים שם בפינה, והוא הלך והסתכל ואמר „איזה יפים שהם, ירוקים, ראיתי." ואז היא אמרה לו שיופי, חמודי, אבל עכשיו תסתכל טוב־טוב, ותראה כמה הדיפנבכיה (!) יפה. והוא הלך והסתכל בעיון רב, וכשחזר הוא אמר, בקול עדיני ומפתיע ומתוק ויצירתי כמו שמצפה מילד שאמא שלו מקדישה לו כזאת תשומת־לב וכאלה מלים ארוכות:

„ראיתי. יפה. ירוק. מה זה דיפנבכיה?"

ואחר־כך הוסיף – „אמא, מתי תגמרי? מתי כבר נלך?"

ואמא שלו הסבירה לו באורך־רוח ראוי להערצה מה זה תור ומה עושים האנשים כשהם מחכים שהקופאית תתפנה, ומתי יגיע תורה ומה היא תעשה אז, ודבר לא כל־כך הקשבתי. עמדתי שם, כשבתיקי המדבקות המדליקות ונייר העטיפה המטריף והמחקים המסממים ועטי הסימון המשגעים שנועדו לשמח את לב צאצאתי שבבית, ותקפתני הרהורים נוגים על הדור המצחיק של הורים חדשים, דור שנגמר בדעתו לא לעשות שגיאות. אבל לעשות ולעשות ילדים מפותחים ויצירתיים עד מאד.

נחזור כמה עשרות שנים לאחור. כל הזמן, פחות או יותר, היה כאן צנע, שקדמה לו מלחמה, וכשנגמרה המלחמה והצנע הגיעו סתם ימים קשים ומיתון, ועוד מלחמה, וההורים שלנו, של כולנו, היו ממילא ילדים שבין מלחמות עולם, וידעו מצוקה ואכלו קרות, ועולם הנפש של ילדיהם, עם אפשרויות ההתפתחות היצירתית הגלומות בו לא עמד בראש מעייניהם, אם לנקוט לשון המעטה. חשוב היה אז לגדל ילדים בריאים שלחייהם מלאות ואדומות והם אוכלים מספיק פירות וירקות ובולעים שמן דגים, וחשוב לא פחות היה להקפיד שהילדים הנ"ל יתנהגו כמו בני־אדם וילמדו היטב בבית הספר כדי שבסופו של דבר יצא מהם משהו ויהיה להם מקצוע ביד והם יביאו נחת להורים. פילוסופיה די פשוטה.

כשהלכנו לבית הספר היה לנו ברוך כלל ילקוט חום ישן שבא לנו בירושה מאחותנו הגדולה, שקיבלה אותו בירושה מאחותה הגדולה, שקיבלה אותו במתנה מדוד שגדל או מאבא שהחליף תיק משרדי חום בתיק משרדי חום לעשרים שלושים השנים הבאות. מחברות קיבלנו בבית הספר ורק בתיכון, נדמה לי, הורשינו סוף־סוף לרדת לרחוב לשוטטות הבטלנית המרגיעה המוכרת בשם „אני הולך לקנות מחברת". גם את הספרים קיבלנו בבית הספר, והם היו אז משומשים, קמוטי־אוזניים, ומעוטרים בהערות הטפשיות של רבקה לוי מה' 2 שהיא עכשיו רבקה לוי השמנה מה' 2. בבית עטפנו את הספרים בנייר חום קשה, והדבקנו עליהם מדבקות כחולות לבנות תוצרת כאזל לבן. אין לי שום סנטימנטים לפשטות הזאת. אני לא רוצה להשמע מרירה או חוזרת תסכולים, אני חושבת שהיתה לנו ילדות עשוקה. ילדות עשוקה קולקטיבית, אם יסלח לי יונג על ההשאלה. לא די שבית הספר עצמו היה מוסד נוקשה ואפור ומאיים (מנקודת מבט של ילד אומרים לי שגם בשנות השמונים הוא לא נראה הרבה יותר טוב) הרי ששיתוף הפעולה בבית חנק אותנו לחלוטין: „לא יכול להיות שהיא סתם הוציאה אותך מהכיתה!" נהגו לומר לנו ההורים, „ואם היא הורידה לך ציון סימן שלא השתדלת מספיק", וסוף פסוק.

כמעט כולנו היינו אמורים להתמודד עם הורים למופת, שהיו ילדים למופת, ואשר איבדו את התעודות המופלאות שלהם במאורעות קשים אלה או אחרים (וממילא לא ידענו לקרוא פולנית): כולנו לא ידענו להעריך את המאמצים שהושקעו בחינוכנו, והיינו צפויים, אם לא ניקח את עצמנו בידיים, לסוף רע ומר בתור ספרית עלובה או מטאטא רחובות, ובכל מקרה, אם לא נלמד, נהיה כמו כל הפושטאקים האלה. ומה בכלל הרשו לנו לעשות, תגידו לי, ומי בכלל העיז להביע את דעתו ולהשמיע שמץ ביקורת – מפני שאם פצינו פה לא כל־כך מהר מיד היו אומרים לנו – אני לאבא שלי לא העזתי לדבר ככה, שתי סטירות הייתי חוטף על המקום אם הייתי בכלל פונה אליו, ובכלל מאוד שאותה/את לא חטפת כמה סטירות טובות בזמן, הייתי שומע ממך זמירות אחרות.

ילדות עשוקה, מה יש לדבר. אבל על כל זה, כלל העובדה שאיש מעולם לא הקשיב לנו ולא לקח אותנו ברצינות, על כל זה אנחנו מוכנים לסלוח עכשיו ולשכוח ולמחול, מפני שאנחנו קרובים לימי חשבון הנפש וגם אנחנו כבר לא מי־יודע־מה ילדים. אפילו עם העובדה שרובנו מגדלים ילדים שזוכים לפיצויים נרגשים על כאבים וסבל המכרסמים בתוכנו ולא בתוכם נדמה לי שאפשר להשלים די בשלווה. מה יש, הורינו פיטמו אותנו בפיצוי למחסור שהיה פעם מנת חלקם, ואנחנו משחדים עם ילדינו ומקשיבים להם באהדה ומנסים להבין את עולמם ולהיות רגישים לצרכיהם, וכל זאת עד פתטיות ממש, רק משום שאף אחד לא רצה לשמוע מהי דעתנו הנרגנת על העולם. טוב, אין דבר. אולי הם, מצידם, יחזרו לשיטת שתי הסטירות. ניחא. ואולי גם הם, שובו למלוא ההבנה התמיכה אל מול עולם המורים והמפסבת „חכה חכה אני הולכת לדבר עם המורה" כבר לא נועד היום לאיים על הילד, אלא על המורה המסכנה עצמה, יבהלו מדריסתו הסוציאלית של מעמד המורה וישובו לשתף איתם איזו פעולה. אולי.

אבל הדבר שהכי מתסכל אותי לפחות, הדבר שכנראה לעולם לא ינחם את נפשנו הילדותית האומללה, הוא עניין הטושים והמחקים והעטיפות והמדבקות. „קונים רק מה שצריך", אני אומרת בקול חביב אך תקיף לפני שרגלי דורכות על סף החנות. „בכן", מסכימה איתי הצאצאה הנבונה. „רק מה שצריך. עשיתי רשימה". את עניין הרשימה כבר קשה לי לשמוע מפני שהחנות הצבעונית והנקיה ממוזגת ומנגנת מוזיקה תרבותית שקטה. לא יכולתי לבחור משהו קצת יותר דחוס ואפור? הנפש החלשה והמקופחת, המתעטפת מיד ברחמנות עצמית, מתחילה לשוטט עם הילדה בין המדפים. „אני צריכה מחקים", אומרת הזוטרה מתוך הרשימה, ובוחרת, בלי קפקוף, שלושה מחקים צבעוניים שאולי לא ימחקו שום דבר אבל הם נהדרים לאוסף. „עפרונות", והיא מתעלפת בבת מהחובילה הבהובה היעילה ופונה אל סלסילת העפרונות הוורודים, הכוכוסים, עם הבובות והעיניונת התלויות בקצה והמחקים הריחניים השד יודע מה עוד. „איזה מגניב" היא מצהירה, „אבל אולי הם לא יכנסו לי לקלמר, ובכלל רציתי להגיד לך, אמא, שהקלמר שלי נורא מצ'וקמק וקטן והכל נופל לי ממנו". אני מרגישה חולשה קלה בברכיים, אבל לא מתנגדת לקלמר. לא זה מה שמעסיק אותי עכשיו. אני מביטה בעטיפות המחברות המעוטרות בדובונים ובלבבות ובבריכות היומנים הקורצות בתמונות צבעוניות: עפרה חזה, או דובני 'כפת לי', או מישהו אחר מהטלוויזיה. למה לנו הראו תמיד רק הרצל בפרופיל ובן־גוריון?

ביד רוטטת אני בוחרת לי כמה עפרונות פשוטים שאני מכניסה לעבודה, ואחר־כך יומן פשוט אבל טוב שהוא כמש חיוני, ואיזה פנקס קטן או שניים, וכמה כרטיסיות, ועטי סימון ומחברות עבות, ובינתיים הערימה של בתי הולכת וגדלה. קנינו רק מה שצריך, בחיי, אבל זה היה נורא כבד, וגם זול זה לא היה, אלא מה, שיהיה להם לבריאות, שיהנו מהחיים כל עוד אפשר, ויצירו שערים צבעוניים למחברת תנ"ך ולמחברת חשבון, בטושים זוהרים ובהדבקות מדליקות ומטריפות ומהממות. ביקשתי מבתי שתרשה לי לקחת לה איזו פינה קטנה בשער של איזו מחברת, והיא הסכימה, הביטה עלי באהדה מהולה ברחמנות־מה. אולי זה רק נדמה לי. ובכל־אופן, מחר היא תבקש ממני שאעטוף לה את הספרים בנייר הצבעוני. דבר נפלא, שנת לימודים חדשה. שנה טובה.

סיפור מפוקפק / יוני להב

כיצד מוגר האיידס

ובמדינת „לא רוצים" שקדו המדענים על תרופת פלא לאיידס ואף הקימו לצורך כך מכון מדעי משוכלל וסודי ביותר

מגיפת האיידס האיומה השתוללה בעולם כבר כמה עשרות שנים, והאוכלוסיה העולמית הלכה והדלדלה, וכבר לאף אחד לא היה כוח לחשוב על מלחמות, כי לפני שהיו מספיקים לתכנן משהו, הנד מהחיילים במצבת כוח־האדם כבאו את עצמם בתחת לקבורות, ושום פתרון לא נראה באופק.

ועל כן החליטו כל אומות העולם לעשות ביניהם אמנה, על־פיה כל מדעני העולם ישתפו זה את זה באינפורמציה שבידיהם כדי להוקיע רפואה למכה. ואכן, רוב רובן של המדינות – האומות, המאורות פתוח הולא־האורות בכלל – חתמו על האמנה הזו.

אבל היתה מדינה אחת שלא הסכימה בשום פנים לחתום על האמנה להפצת הידע בנושא האיידס ובגיעתו. המדינה הזו, שלצורך הענין נקרא לה, בניה, „לא רוצים", נקטה כל מיני תירוצים כדי להצדיק את עמדתה ההיסטמעית: „תראו", הסבירה באריכות לאמנה המובטחים. „אני מדינה קטנה מוקפת אויבים. הם מבטיחים כל יום תרופה חדשה, איומה יותר מקודמתה, הם הולכים להתעקש בזה נגדנו, במובן זה שהם ירפאו את חוליהם ואילו אנו, שלא נזכה במובן בתרופתם, נתפגר בהתפתחות, ואז, כשהם יהיו בריאים, שבנצבים, מוכנים לחיים ולפלאי רוצה, הם יתנפלו עלינו, הנוטפים הבזיזעלים, כאותו, ויחליטו הקוצה, חזקים הבריאות ילקחו את שפתיהם בהנאה בראותם כיצד הגננו מולתלים בהונותינו אליהם".

„אבל ידוע לכל מדינותינו כי אצלכם נמצאים כמה מהמוחות המעולים ביותר בעולם בתחום מחקר שלא תשתפו את האבשיות היחידניבים"

ואז ענתה מדינת „לא רוצים" בטון כזה: „יפה מאוד. ואז יבואו אויבינו, ישלו את הידע שלנו, ירפאו את חוליהם, ויתנפלו עלינו באוהד, וכו'".

„אבל אז גם אתם כבר תהיו בריאים, אם האויבים ישתמשו בתרופה שאיתם תמצאו? ואז זו תהיה מלחמה של בריאים בבריאים, הלא כך?" – היכתה מדינת „לא רוצים" את היכה התקיים המפורסם המנבירה „בן, אבל אז נאבד את היתרון שלנו" ופה נסתתמו פיות המבלידים לנצח.

ובמדינת „לא רוצים" באמת שקדו המדענים על תרופת פלא לאיידס, ואף הקימו לצורך כך מכון מדעי משוכלל וסודי ביותר. השמועות על התקדמות המדענים הללו במכונים החשאיים פשטו בעולם כולו. וסוב ודרשו נציגי המעצמות ב„לא רוצים" לשתף את העולם, שהאך כמלב זה ל„עולם הלך תמלה" בהודעינים, ואת בהינהר לאור העובדה שאותו מדינת „לא רוצים" הללו להבריא ולהפסין ולתפוס מצב רוח שנקה. „אם תתנו לנו את התרופה שלכם לאיידס", התחננו המעצמות בבכי, „נעניק לכם את הזכות לבניית מכונים מיוחדים לצרכי שלום, ולא לצרכי מלחמה באיידס בלבד". אולם אנשי „לא רוצים" הסבירו למעצמות, בסבלנות אדוקה, שהשלום בכלל לא בעניין אותם. כי אם המלחמה בלבד. נגד האיידס, כמובן. וכך המשיכו המדענים במלאכתם ובעולם הגיעו הדברים לידי כך שאנשים החלו להידבק באיידס בכל דבר זה, כולל צמחים וינבילבורים, והמצב לא נראה מי־יודע־מה טוב.

יום אחד הופיע בפתח המכון הסודי המצליח בעיר בירת הארץ סוף סוף. התקבל לעבודה בעיר מבטאה. סוריסה זה היה מעורב באוניברסיטה בכל מיני בלהבות שבאלגנות, אבל אנשי המכון בכלל לא שמו לב כיסיס להם עסק עם תבפוטסנט ונתנו לו לעבוד אצלם, מה שגרם אחר־כך מאות ועדות חקירה, אבל זה לא לעניינו.

ואותו סוריסה, שהיה אמנם טכנאי פשוט ופרימיטיבי על־פי מובאו, אך יחד עם זה ער למה שמתרחש סביבו, שם ליבו לעובדה שהנה, פה במכון, הולכת ונשלמת התרופה המהפכנית לאיידס, ואף אחד לא מוצא פה ומבצבצים, התרופה נשלחת בהסאית גבורה לתצרוכת פנימית בלבד, וזה לא מצא חן בעיני אהוב האדם המתחכך הזה, ועל כן הוא צילם את כל היהצינים ששיחר בכתב את צורת המכונות המייצרות את התרופה, ברם את מרכיבי התרופה עצמה לא הצליח לגלות, והוה להורל והסר שם את סיפורו לעיתון בהוב אחר, שפירסמו בבוכן בעמודו הראשי עם צילומי ענק מהמיתקן הסודי.

הארץ רעשה וגעשה. בגידה שכזו עוד לא קמה לנו, זעקו האזרחים. הוא גזל את כל היקר לנו ומכרו בנזיד עדשים. הטיפוס המלוכלך הזה מעדיף את טובת האנושות על פני טובת עמו. איך אפשר להעלות על הדעת בעיה מפלצתי, ברברי, תבוסתני, בוגדני, מטורף ונאלה כזה? זעקו העיתונים.

הפוליטיקאים עיקמו פרצופם, נאנחו אנחה גדולה, וציינו „זה הבוגד מאוד. זה הבוגד מאוד מאוד. זה הבוגד מאוד מאוד מאוד. האיש הזה הוא מפלצת. האיש הזה הוא עמלק. היטלר. סטאלין. חמלניצקי. ערפאת. קריסקי. האיש הזה מכר אותנו, את העם הסובל, את העם שעבר שואה, את הבלהבלהבלה, ובלהבלהבלה ובלהבלהבלה".

ותיכף ומיד החלו אנשי המוסד המיוחד לדברים חשאיים של מדינת „לא רוצים" לחפש אחרי סוריסה

ועל כן ביום א' התחפש סוריסה לבאגס באני וביום ב' לדונאלד דאק וביום ג' לגולדה וביום ד' לאשתו של גולדה

בכל העולם, הם באמת הצליחו ללכוד אותו, ובנו סביבו יציקה גבס עם חור איוורור, ושלחו אותו על גבי גמל דרך מדבר סהרה למדינה, ובמדינה נתפרסמה התפיסה הנועזת, וכל האוכלוסיה, משמאל ומימין, דתיים וחילוניים, לבנים ושחורים, שמנים ורזים, כבעלים ומשכבים – כולם, כולם הילדו את המוסד לתפקידים חשאיים הנזכר בנוסטלגיה בסבבציה הגדולים של המדינה והבבואה המפואר ובבחורים הטובים והחשאיים העושים מלאכתם נאמנה, ובתוך כך אף חשו תיעוב קולקטיבי כלפי סוריסה, והביאו עצמם למצב פסיכולוגי של התרוממות רוח, של „ידיד שכזה", שבו נבצאו כל האזרחים במדינה חוץ מסוריסה.

ובכל־שהוא ידע עוד יותר טוב שהוא לא שייך לאף אחד, הכניסו אותו לתוך סובב יוונים ושכרו לו אנשי אוזניים כדי שהוא לא יוכל לשמוע את הווקקן המקולקל שסיפקו לו, ואת העיתונים שהוא קיבל הדפיסו פעמיים, כך שהיה קשה לקרוא את הדפוס, והספרים היחידים שהיו מוכנים לספק לו היו בנושאי בוטניקה תנ"כית, אבל הסוריסה המתחכך הזה, הוא עשה כל הזמן כל מיני קונצים, וככה שלא סבאו אותו יותר בתוך. ככה זה עידד אותו עוד יותר להתרעם על דרך הכיפתו ועל תנאי מעצרו ועל בכלל.

ואז ניסה הטיפוס המחוכך הזה להפוך את פשעו הקרימינלי הפרטי לעניין ציבורי והדי יהיה לכל כך רק בעבור בצע הכסף לבדו מכר סוריסה את סודותינו לאויבנו, ופרקליטו יצא בקריאה נרגשת לעם: „זה נורא מה שאתם עושים" זעק במסיבת עיתונאים. „כל העולם גוסס ואתם בריאים ומסתוקים בבורסה הפסה בליבכם הדאגה לאדם?! בכל העולם יש מודעות עצומה לנושא האיידס ורק פה כולם כאגבים ובטוחים בעצמם. אז בסדר, היום יש לכם תרופה ולהם אין. אבל מחר תלבש המחלה צורה חדשה ואז אולי להם יהיה משהו ולכם לא יהיה כלום. כרובר בכרסרג, רכות תפתחו את העיניים שלכם כבר, לקואלול!" אבל העם גיחך ברחמים כלפי הפרקליט הגוהר ויציין בהמוניו: „זה הביבי", כך ציין העם ההמוני. „אנחנו מה 'כפת לנו. לא בעניין אותנו איידס־שמיידס. למה, להם איכפת מאיתנו? כיהוה כהם יורוק דם קצת אם יקרה לנו פה משהו? אנחנו חייבים משהו לבישתו? למה מהזו? למה לנו עסק אתנו כאצבעי? למה נהיינו הפריירים של כל העולם?! אהה?!"

ובאווירה זו התקיים משפטו של סוריסה, כאשר בכל יום הוכנס לתחפושת אחרת כדי שלא יצליח חלילה חס להעביר את סודות המדינה האיומים לאויבינו הפריסקיפיים: ועל כן ביום א' התחפש סוריסה לבאגס באני וביום ב' לדונאלד דאק וביום ג' לגולדה וביום ד' לאשתו של גולדה, וכן הלאה, ועל פרצופו הדביק לו מסכת אב"כ עם פילח כדי שזה גם יגרד לו קצת, למה לא, מה יש, ותוך כדה כיסו איתו בשק יוטה וכרכו סביבו שלשלאות ענק, וכן היו לוחשים לו באוזן „תקום של ה... שלך", וכן היו קופצים עליו וסותמים את פיו בכל איחת שניסה להתעטש. והעיתונות ראתה ובירכה על הנבעה והבינה בחושיה החדים שביקורת להוד התאבדות לאחד, ופה יש מטרה קלה לשיפור אשר תעמיד את מלכת השיפור, העיתונות השמאלנית, בשורה אחת עם כל הבחורים הטובים של המדינה אשר נהגו לפוצץ בני־מיעוטים בעזרת מטעני דינאמיט ואשר זכו, עקב כך, לפופולריות גדולה בקרב העם.

לבסוף יצא גזר־דינו של סוריסה, והוא נתלה בכיכר העיר לעומה ארבע־מאות אלף אזרחים נלהבים, וראש הממשלה קרא מעל הבמה: „סוריסה – שומרון ושרון מחכים לך!"

וכולם הלכו הביתה מרוצים וצודקים, לאחר ההיסטריה הגדולה הזו, ולאחר פירוק האדמה הקדושה מבוגדים נאלחים ומתוקעי סכינים בגב. אבל כבר בדרך הביתה חשו המונים ברע, וכשהגיעו הביתה החלו להקיא ועורם צימח בלוטות לימפה משונות והיד גזל להם מופה ואחרי שבועיים מתו חצי מהם יען כי המחלה התגלגלה לצורה חדשה.

„תנו לנו כבר את מה שאתם יודעים" פנו אזרחי „לא רוצים" לאומות העולם. אבל כבר היה מאוחר מדי. אומות העולם כבר לא היו שם חוץ משלושה ניצולים בקמצ'טקה. „אנחנו נבנה בצורה כזה" התחננו ההמונים המבוהלים בפני הקברים המתנים של האנושות. אבל האנושות הערומית שתקה, ויחד איתה הלכו ונשתתקו קולות המחאה של אזרחי „לא רוצים" ובסוף היתה דממה כזו, שהיה ממש לא נעים.

هكذا من الاصل

משא
לספרות, אמנות ועיון

האיש מפולין והאשה מכאן

מאת רות שנפלד

רוני גבעתי, „בין שתיקות"; הוצאת הקיבוץ המאוחד; 1987; 143 עמ'

למרות החזרה הבלתי נלאית על הקביעה, שאי-אפשר לכתוב על השואה, אנחנו משופעים לאחרי בעת האחרונה ביצירות ספרותיות שונות על נושא זה. לכאורה, ספרה של רוני גבעתי „בין שתיקות" אינו שייך לתחום הספרות היפה. הוא מתבקר בדמותו של יצחק צוקרמן, אנטק, ממפקדי הארגון היהודי הלוחם ומרד גיטו וארשה, אין בו דבריות ומצביע בדיונים והמחברת מבנה את גיבוריה בשבותיהם האותנטיים. רוני גבעתי האזינה לעשרות סרטי הקלטה, קראה ספרות תיעודית, נפגשה עם עדי ראייה ושבעה את סיפוריהם הכואבים, שסופרו לה „בין שתיקות". אף-על-פי-כן ספרה אינו ביוגרפיה של יצחק צוקרמן, אלא בעין רומאן לירי בגוף ראשון, כשהוא אישי ודרמטי בעת ובעונה אחת. המחברת השתמשה בטכניקה של „הרומאן החדש", כדי לתאר מפגש בינה לבין דמותו ההויה של צוקרמן. היא שברה בעקביות את הרצף הכרונולוגי ושזרה יחדיו אירועים מחיי האנשים שאיתם שוחחה, ברובם לוחמי הגיטאות, מחיי צוקרמן ומהביוגרפיה שלה. היא עיבתה אלה כול אלה נופים קרובים ורחוקים ויצרה מכל הצירופים האלה פסיפס, שיש לו מבנה אמנותי מוצק.

הקושי המיוחד שניצב לפני רוני גבעתי נבע מהזדקקותה לזכרון של אחרים, מלבד זכרונותיה, היא היתה מודעת לקושי הזה. בספרה היא מדברת על שני סוגי זכרון, שהיה עליה לשלב זה בזה. מצד אחד אלה הם „פרט וזכרון", שחלפו במוחו של צוקרמן, ומצד אחר אלה הן תבונות הזכרון שבמוחה: „יש ובזריחת הזכרון המיטלטל לאחור נברר לו רגע, תמונה כמו לבנה מפעפעת או נקרשת. יצחק אמר שאלו הזכרון הוא לא מתמונות בודדות אלא כסרט, דבר גורר דבר, ובלילות יש לו סרטי זכרון" (עמ' 44). מלבד זאת, תופרי הזכרון מתחלפים בספרה ללא הרף עם תמונות מן ההווה ועל ידי כך כתיבתה על השואה מקבלת את מידת האקטואליות, שנראתה לה הכרחית, כדי להצליח במשימתה הקשה.

ייאמר בייד לשבחה של המחברת, שהיא השתמשה במיומנות רבה בצורה הספרותית שבה בחרה. כתיבתה הרגישה והכנה נשמרת בכל מחיר מזיוף. מתוך ספרה מצטיירת דמות של מספרת קשובה, דחוקה ומתחרת ללא פשרות למיצוי עצמי ולאמת פנימית. עם זאת, אין היא חוסכת מקוראיה את תיאור לבטי הכתיבה והחיפושים שלה. וכך היא גם מגיעה לדרך כשלה לכתוב על השואה, בלי לגנות להזהים ולזעזע, או לבנאה הן. היא הסינה את מידת „החזרה" הדרושה לה ולקוראיה לא על ידי גרוטסקה והגזמה, אלא על ידי המבנה המיוחד של ספרה ועל ידי שימוש בשפה פיוטית, הקצובה בתת דיסי רב.

השאלה הראשונה שמתעוררת לקורא ספרה של רוני גבעתי היא, במה שירתה אותה הרומנה. אינה הקונקשיה בכתיבתה בתיעוד, בתייסבת הקונות בתעודות התלקנות עם האופי הלירי והאינטימי כל כך של כתיבתה. אחת הסיבות קבורה במוחה ל„איש בפולין", כפי שהמחברת מכנה את צוקרמן בספרה. צוקרמן לא היה רק איש פרטי, אלא גם דמות ציבורית, ולכן לא יכול היה לשמש לגיבור ציבור בדיוני. נוסף לכך, הוא עצמו הקדיש את רוב ובנו ביכי שהותו בארץ להנצחת השואה ולהקניית הגבורה העוברות והלקח שבה לדור הצעיר. לכן המחברת, שרצתה להבשר על נאמנות לדמות „גיבורה", לא ניסתה לבדות. לבדות זאת היא אומרת בבקום אחד בספרה, ש„סיפור עובדות דקה עובדות אבנ עוזר" (עמ' 82). לכן היא ביחשה לעצמה לבחור את העובדות ולסדר אותן מחדש לפי עקרונות קומפוזיציוניים אוטונומיים משלה. תוך כדי כך מתברר, מה רוני גבעתי מחפשת בתוך תקופת השואה ובתוך סיפור חייו של יצחק צוקרמן: „לא את דיוק הדברים שהתרחשו... ולא את פרטי הבראשית, ולא את קורות יבין בסדרם בגינו", אלא את האנשים ואת בגיעים. זאת בסום ש„אנשים הם שהביאו רשע שלא ייאבן, ואנשים הם שהצילו מרשע או ניסו להציל או נבנעו בלהציל או נדרשו להציל" (עמ' 114).

ההבחנה, המוזכרת ביסודה, בין מי שנכנע רשע לבין מי שהציל או נבסה להציל, הובילה את רוני גבעתי לעקרונות בחירתה בנקודות מפתח מתוך קורותיו של יצחק צוקרמן בתקופת המלחמה. היא לא ניסתה להפוך את צוקרמן לאגדה וגם לא להסיר את ההילה מעל לראשו. היא לא נבנעה מלבחון את האנושי שבו, אבל גם רצתה לגלות, מה הפך אותו למנהיג ולדמות כאריזמאטית בימי השואה. לכן היא בחרה באותם רגעים בחייו של צוקרמן, שהיו רגעי מבחן והכרעה בעלי משמעות לא רק אישית, אלא גם היסטורית. כזה היה הרגע בימי הבריחה מוארשה בספטמבר 1939, כאשר צוקרמן ניצב בראש קבוצה בתכנית הלוך, שברחו בדרכים המופצצות מוארשה לקובל. או רגע אחר, שבו צוקרמן החליט לסכן את עצמו ונסע בשליחות התנועה ללבוב, שהיתה עדיין תחת הכיבוש הסובייטי, למארגנת התנועה במחתרת. או רגע נוסף, גורלי וכאוב, כאשר נודע לראשונה בנובמבר 1941 על השמדת גיטו וילנה, שם היו בני משפחתו של צוקרמן. הוא לא נסע לשם, אלא בשליחות התנועה לאוסטרובייץ. אולם, לדברי המחברת, לאחר זמן התודה, שאלה היו „הימים המרים ביותר" בחייו (עמ' 16). ולבסוף, אותה החלטה גורלית של צוקרמן אחרי הגירושים בספטמבר 1942 בגיטו וארשה. חבריו טענו אז, שיש לצאת לרחובות, לשרוף את הגיטו, להתקיף את הגרמנים באגרופים ולמות, ואילו הוא הכריע לצד המשך ההתבוננות למאבק המזוין.

אולם המחברת אינה מחפשת ביבים הם רק את הגבורה ואת המעשה יוצא הדופן, אלא כל מעשה אנושי הם, המצביע על היכולת להתגבר בחירה מוסרית ועל הנסיון להציל. לכן היא מזכירה, שהוריו של צוקרמן העדיפו ללכת יחד עם בתם ובני משפחתה להסגרה בפונאר, במקום להציל את עצמם לעת עתה בעזרת תעודות העבודה שהיו ברשותם. אכבם בכך יש ביטוי רבו ל„מעשה אבות סימן לבנים", אבל רוני גבעתי מחפשת גם את הדרך, כיצד להזדהות עם היהודים הפשוטים והאלמונים שהוכבדו בשואה. רבים אבדו לה, שבי שלא היה בגיטאות ובמחנות לא יוכל להוש ולהבין את הייסורים, הפחד וההשפלה של הקורבנות. אולם היא בכל זאת מנסה להוש ולהבין. בעזרת האמפטיה העמוקה שלה היא שוזרת מצבים כאן וכאן, ביחוד מצבי סבל הכרוכים בנסיונות להתגבר על הכאב ולהוסיף סירץ לסובל. האקספרסיוניזם אינה נעצרת בספרה באמצעות אנאלוגיות סמליות ומסובכות, אלא באמצעות השיתוף שבין כל החוויות והמסיבות האנושיים. אכבם היא מבודה שכל הנסיונות והמכובים לה קטנים לעומת אלה של ימי השואה, אבל גם הסבל שלה ושל הקרובים לה מתעמק ונעשה יותר מובן לאור הזיקות עם הזכרונות של צוקרמן וחבריו. מתוך השיתוף והאמפטיה רוני גבעתי אף מגיעה לידי מסקנה, שיש בה מכום אופטימיות: „אם אנשים שחיו בכל הנורא ההוא הצליחו כל מקר לשם בעולם המבוהל והמשתגע ולגדל ילד ולצור דברים עם עוד איש, ובלים על רה, וצורות חיים, אז כדאי שלא נתייאש" (עמ' 141).

המחברת אינה שוכחת, שהיא נוגעת בתוכה לא רק את מורשתם של אלה שלחמו והצילו, או ניסו להציל, אלא גם של אלה שיתפו פעולה עם הנאצים. היא מודעת לכך, שקיים פוטנציאל של רוע בכל איש ואיש ושצריך להשגיח היטב, כדי להיסמר מבימושו. אפשרות הרוע קיימת גם בתוכה, ועל כך היא אומרת: „רק מבוחק ואפשרות בתוכי אוכל להילחם בה, לא מבוחק הבהילה או הכפת הבוסר או מאטוא הבדה" (עמ' 121).

לדעתי, יפה עשתה המחברת, שבתוך החיפוש אחר מקור הרוע היא לא ניסתה לגלות את ה„נאצי הקטן" שבתוכה. היא רואה בשוטר היהודי את האיש, שבו התגשם פוטנציאל הרוע של ימי הנאצים. רק פעם אחת היא מזכירה מקרה שהתרחש בחלמנו ומקרה המוכר בשינוי צורה במקצת בספר העדות של צביה לובטקין „בימי כליון ומרד", עמ' 62, כאשר גרמני ששלח את היהודים למות במכוניות הגאז ליטף לפני כן את ראשי הילדים. כאן היא מבחינה בין רשע לרשע, ואת הרשע המצביעות של הגרמני אין היא מבנה להבין.

ההזדהות של המחברת עם ההוויה של שם ושל אז מקבלת חיזוק בשל היותה נתונה בעולם כאוים, שסילוות הגוף שסביבה אינה מגינה מפניו. היא שומעת בסהודירה איש צעיר, המדבר ביפנית על הפצצה שנפלה בהירושימה ועל תוצאותיה האיומות וארוכות הטווח, שפוגעות גם בצאצאי הנפגעים. גם היא רואה את עצמה כצאצא של נפגעים, אם כי הפגיעה בה אינה פיזית אלא נפשית. מורשת האימה שלה אינה זו של הפצצה, אלא של הזוועות גיטו וארשה, שתצלומן ניצב על כותלה. לכן היא מגינה על התוכנית ייבוב הכנה לפצצה האטומית. „לא מכאן אני חווה ולא מכאן בדי להורפא" (עמ' 70).

האובססיה של המחברת הולכת וגוברת במהלך איסוף החומר לספרה ובמהלך כתיבתו. „האיש בפולין" בתוחה במנה ומתקרב אליה הליפות, עד שהוא משתלט כליל על יכותה ועל הוויתה, ואין בכוחה להשתחרר ממנו. הקשר המסתורי עם כותא הכתיבה הוא אחד הגורמים הרבודים בספר והוא הגורם ללבטי הכתיבה. מצד אחד הכתיבה מחדרה את המחברת לטורטית, לבנע עם סבה ועם סבתה, שגם הם שייכים ל„שם". מצד אחר היא מנתקת אותה מן הסביבה הקרובה והביתית שלה. רק בהלך הסיפור היא מגיעה לבעין סינתיזה, כאשר הנופים מכאן משתזרים עם הנופים משם וכאשר היא חשה את השותפות לא רק דרך מגע עם דמויות של אנשים, חיים ומתים, אלא גם דרך מגע הגשם בתריסים ונפילתו על המדרכה. בין חלומותיה וסיוטיה הרבים על „האיש מפולין" היא מספרת גם על חלום נעים: „חלמתי חלום בלא דיבורים ורוך, עם צללי גשם יורד על עץ ועם עלים סגלגלים ואור גובר לאט לאט בחרכי התריסים" (עמ' 81). תוך כדי המגע הקרוב והאמפטי שלה עם „האיש בפולין" היא שוזרת, לבסוף, את פרידתה בנופי ילדותה עם פרידתו מנופי ילדותו. האיש הקרוב לה ביותר מתחלף במעומעם עם הדמות ההוויה של צוקרמן והיא עצמה מתמזגת עם הדמות ההויה של האשה הקרובה לצוקרמן. במהלך הכתיבה היא מבררת לעצמה את המהות ההוות של עצמה, ולבסוף היא יוצאת מן הנסיון הזה מועשרת ועם עולם תוויתי מורכב יותר. היא מסבירה לאיש הקרוב לה, כי אין היא יכולה להרפות מן הנושא, ואילו הרחיקה ממנו היתה חשה את עצמה „נוכלת" ו„בצה". היא מבקשת לשהות במחיצתם של האנשים בשם „לא בהתחנגות ולא בצל ולא כבתגנבת. באור ובמלוא קומתי הקטנה" (עמ' 96).

קשה מאוד להצות את ספרה של רוני גבעתי אפילו בסקירה רחבה, מפני שסוד כוחו אינו במסרים שהוא מעביר אלא בדרך השימוש של המחברת בלשון ובאותה שירה עדינה של מצבים, הרהורים, עדויות, נופים ודיבויים. לא המסרה היא כאן העיקר, אלא עצם החיפושים, הלבטים, החלומות והסיוטים. אולם למרות אותם חיפושים רוני גבעתי בנתה את ספרה לא בלי כוונה תחילה. המבנה משקף בעקיפין את עולמה הרגשי של המחברת. היא מוסרה את התמודדות עם ימי השואה, שהיא קשה בשבילה. ועם זאת אינה רוצה להצפין את הנושא הכרוך שלה. הפרק הראשון הוא בעין פתיחה מוסיקאלית, המקפלת בתוכה את הנושאים המרכזיים של הספר. גם בשאר הפרקים ישנה שזירה של זמנים ומצבים, אבל בעיקרו של דבר הם מתקדמים לפי סדר כרונולוגי ולפי תחנות שונות בחייו של צוקרמן. פרק אחד, ארוך בייחוד, מוקדש לימי ילדותו של צוקרמן בוילנה, שם מגלה המחברת את שורש נשמתו של גיבורה. הפרק הרביעי משמש כבעין פתיחה לפרק המכריע, שעוסק בעיקרו בימי השואה. הפרק האחרון הוא סיום, שאוסף שוב את כל החוטים וקושר את העבר להווה.

ספרה של רוני גבעתי ראוי, לדעתי, לקריאה מעמיקה ויסודית, ולא לקריאה אחת בלבד. עם זאת אני חוששת, שהוא לא יזכה לתהודה המגיעה, דווקא בגלל אופיו האישי והמיוחד ובגלל הקושי הכרוך בהתגברות על המחסור המסובך של קולות וזמנים. אין זה ספר סנסאציוני שמושך לקהל. אין הוא פונה לציבור שבחוץ לקוראים בשפה העברית ואינו קורץ למתרגמים או למבאי הקולנוע והטלוויזיה. אפשר לנתח בספר הזה את המבנה והמרקם הספרותיים. אפשר למצוא בו דרך מיוחדת של כתיבה על סבך חומרים דוקומנטאריים ואפשר להזדהות עם ההוויה האישית של המחברת, ועם רגשותיה בהיפגשה עם השואה. רוני גבעתי כתבה על ימי השואה בצורה המאפשרת הזדהות ואמפתיה, ולכן לספרה יש גם ערך חינוכי. ולמרות זאת שהיא לא התיימרה בשום פנים ואופן לסרטט את הדיוקן הציבורי של יצחק צוקרמן, בכל אלה גם יחד מעוררים יחס של כבוד כלפי המחברת. אולם להערכה מיוחדת ראויה הזדהות, שבה היא נוגעת בחוויות קשות, שלה ושל אחרים.

ספטמבר 1939

מאת יוסף פרינד

בתריאל בן-אריה, „ספטמבר 1939"; הוצאת „לביא"; 1987; 251 עמ'.

את השלבים האחרונים של המערכה המדינית שקדמה לפרוץ מלחמת העולם השנייה ואת תיאור המערכה הצבאית בפולין לפרטיה מביא לפנינו ספרו של בתריאל בן-אריה. הוא פותח את תיאורו המפורט בכיבוש שרידי צ'כוסלובקיה ופירוקה באמצע מארס 1939.

כיצד נראים המאורעות הגורליים שהיו, במרחק של כיובל שנים מאז, מקיצה דנה במצי שנה גורלית זו. ספרי זכרונות של מדינאים, מצביאים ועתונאים ש„היו שם" וכתבי ההיסטוריונים נסתייעו הרבה בתוספת קובצי התעודות הגרמניות. עקב מפלתה של גרמניה לא היה צריך לחכות שלושים או חמישים שנה, בהתאם ל„חוק הארכיונים" הנהוג.

וכך פותח בן-אריה את הרצאתו: „מטרת הספר היא להגיש תיאור מקיף ומן ניתוח של האירועים אשר הובילו לפרוץ מלחמת העולם השנייה. הדבר נעשה באמצעות הארת אירועים אלה מזווית הראייה השונות של הבירות האירופיות המעורבות בדבר, כדי ליצור תמונה פחות או יותר כוללת של השלום המתפורר."

את כוחו של ההתפוררות הזאת איתר המחבר בחמישה שלבים: א. חוזה השלום של ורסיי, שבו הכתיבה צרפת את תנאיה לגרמניה והציבה עצמה לגורם צבאי ומדיני באירופה. ב. רצונו העז של היטלר לבטל תנאי חוזה זה. ג. נסיגת צרפת בהתבודדות. ד. מדיניות בריטניה ש„כלל לא הבעירה" על התחזקות עוצמתה של גרמניה" (עמ' 17). ה. גיבוש מדיניות הפייסנות, שבה הסכימה צרפת להיות בינור שני לצעדים המדיניים של צ'מברליין, ראש ממשלת בריטניה.

פולין היתה הקרבן הגדול של מדיניות זו בספטמבר 1939. בתיאור ההתרחשויות והפעילות הדיפלומטית בלונדון, ברלין, פאריס, וארשה ומוסקווה מקפיד המחבר על סדר כרונולוגי. וכך מגיע הקורא לידי תחושה שבידיו רפורטאז'ה מרתקת, המבהירה את אופי התקופה שבה שולטים בדיפלומטיה השקר והרמייה. המחבר מצוי לא רק אצל ספרות התעודות והמחקר בלשון האנגלית, בספרות הכתובות באנגלית, צרפתית וגרמנית. חיבורו מסתמך על עשרות ספרים ומאמרים בלשון הפולנית. ואכן, תשומת-הלב הרחבה למהלכים הדיפלומטיים הנבאים הפולניים מייחדת את הספר הזה.

הרצון להתרכז בפרק זמן היסטורי כה קצר מעמיד את המחבר בפני בעייה הכרוכה של ברירת החומר ובפני הצורך בהימנעות מגלישה לפירוט יתיר, העלולה לסכן את רצף ההרצאה וקליטתה בלב הקורא. נתוך תוך ביקורת עצמית של ההיסטוריון ומודעות לחובתו למסור לידי הקורא תיאור אחראי, שקול וקריא.

בן-אריה מקדים מבוא קצר – בן חמישה חצי עמודים – לשנים שבין שלום ורסיי עד לוועידת מינכן בספטמבר 1938. הדיון המפורט מתחיל ב„הצגת פתיחה", כלשונו, ביום נסיעתו של הנשיא הצ'כוסלובקי האכה לברלין ב־14 במארס 1939 ובפירוק צ'כוסלובקיה למחרת, ואת בפקודות הדיקטטור הגרמני אשר חצי שנה לפני כן הכריז שהסודטים הם התביעה הטריטוריאלית האחרונה שלו, וכי הוא אינו רוצה באף צ'כי אחד... האם לא התמו צ'מברלין ודלדיה במינכן על מסמך המעצב גבולות חדשים לצ'כוסלובקיה? הנה מדינה זו פורקה תוך שיתוף פעולה הדוק עם הכומר טיסו שהכריז על סלובקיה עצמאית. האכה נסע לברלין ושם קיבל „טיפול" לילי, כולל החייאה מהתעלפויות, עד ש„ביקש" את הפיהרר לפרוש את חסותו על ארצו האומללה...

סוף-סוף התברר גם לצ'מברלין שאי אפשר להאמין להיטלר, שהתכונן להגשים את הסיסמה „רייך אחד – עם אחד – מנהיג אחד" על-ידי הכללת דנציג ברייך הגרמני, והוא הדין בחבל שעל גבול פרוסיה המזרחית, ולהגיע לרצף טריטוריאלי בין חבל ארץ זה לגרמניה. משמעות הדבר לחץ על פולין. אכן במהרה הצליח היטלר להשיג „הסכמה" ליטאית להעברת נמל לריבונות גרמנית ב־23 במארס. מנמל בכל הפליגו אוניות מלחמה גרמניות לפימי נמל העיר החופשית כדי להפגין שם ב־25 במארס את תוקף הדרישה להכללת דנציג בגבולות הרייך. המודל של הקמת תנועה נאצית המשביעה בקולניות ובאלימות את רצון העם להתאחד עם הרייך, פעל באוסטריה ובסודטים, וכך נהגו גם בדנציג.

לקולונל בק, שר החוץ הפולני, באדריכלי ההסכם בינואר 1934, לא נותר אלא להזמין את השגריר הגרמני ולהודיע לו שכל נסיון לבטל את מעמד דנציג כ„עיר חופשית" יהיה „קאזוס בלי".

ב־31 במארס באה תגובת בריטניה וצרפת: מתן ערובה לפולין. וכך אמר צ'מברלין בבית הנבחרים: „במקרה של פעולה כלשהי אשר תאיים באופן ברור על עצמאות פולין ואשר בהתאם לכך תראה הממשלה הפולנית צורך חיוני להתנגד לה בעזרת כוחותיה הלאומיים, תרגיש עצמה ממשלת ה.ב. מחוייבת להגיש מייד לממשלה הפולנית את כל התמיכה שבכוחה... ממשלת צרפת הירשתה לי להודיע ברור כי עמדתה בעניין זה היא כעמדתנו".

אך אשר אירע חצי שנה לפני כן במינכן ואחר כך בהכנות לפירוק צ'כוסלובקיה קרא היכב במוסקווה. כל מערכת „הבטחון הקולקטיבי" ששר החוץ ליטבינוב היה מדובריה הבולטים, התמוטטה. כבר ב־10 במארס, בוועידת המפלגה הקומוניסטית, הודיע סטאלין: „לא ניתן לארצנו להיגרר למלחמה על ידי מחרחרי מלחמה, שמנהגם הוא להניח לאחרים להוציא את הערמונים מהאש". האמנם, היה אינטרס אקטי משותף לבריטניה, לצרפת ולברה"מ: אין לתת לאש להתלקח. לכן, שלושה ימים אחרי פירוק צ'כוסלובקיה, הציע ליטבינוב לכנס ועידה בין-לאומית של שש מעצמות כדי לעצור את התוקפנות הנאצית. היה זה אחד הנסיונות האחרונים של שר החוץ הסובייטי להבטיח ביטוי מעשי לרעיון „הבטחון הקולקטיבי" באירופה, שלמענו פעל מאז הצטרפה ברה"מ לחבר הלאומים. במוסקווה לא זולזלו בסכנה של התלקחות מלחמה בקירבת הגבול המערבי של ברה"מ. צ'מברלין ראה הצעה סובייטית זו כ„מוקדמת מדי". סירוב זה לא נפל על אוזנים ערלות. ליטבינוב המשיך במאמציו, והציע כעבור חודש, ב־17 באפריל, חוזה לעזרה הדדית בין בריטניה, צרפת וברה"מ. אך בו ביום ביקר השגריר הסובייטי בברלין אצל מנכ"ל משרד החוץ הגרמני. כשנה כיהן כבר השגריר הסובייטי בבירת גרמניה וזה היה הביקור הראשון שלו אצל מנכ"ל משרד החוץ. השגריר שאל את דעתו של ויצקר על היחסים בין ברה"מ לגרמניה... בינתיים באור סיפח נמל וההמהומות הנאציות בדנציג.

ב־28 באפריל נאם היטלר ברייכסטאג: משרד התעמולה הגרמני דאג לשידור הנאום בתחנות הרדיו של אירופה ובארצות-הברית. היטלר התאונן על „מדיניות הכיתור" החדשה של אנגליה, הצטער שממשלת פולין דחתה את הצעותיו בעניין „הקורידור" וראה בכך הפרת חוזה שפולין חתמה עליו בינואר 1934. אחר כך פתח הפיהרר בהתקפה סארקסטית על הנשיא רוזוולט וקריאותיו לקיים שלום... אולם לא הזכיר במלה אחת את ברה"מ, מעוז הבולשביסמוס והקומינטרן, בעבר אחד הנושאים הסטנדרטיים בנאומיו... חמישה ימים לאחר מכן נודע, כי ראש הממשלה מולוטוב מונה לשר החוץ הסובייטי במקום ליטבינוב, נושא רעיון „הבטחון הקולקטיבי", כלומר שיתוף בין ברה"מ למערב, כנגד האיום הנאצי.

לחוץ על-ידי האופוזיציה הציע צ'מברלין בסוף מאי לסובייטים מו"מ על חוזה עזרה הדדית, ועידה צבאית ומתן ערובות לארצות שהיטלר איים עליהן. לניהול מו"מ זה נשלחו למוסקווה פקידים זוטרים. טיפול בריטי צונן זה בהצעתם הם הראה, כי הקבינט ניגש להתקרבות לבולשביקים כאילו כפאו שד. ההנחה היתה: „כל עוד תימשכנה השיחות הצבאיות תימנע הצטרפות רוסיה למחנה הגרמני", כפי שאמר לורד הליפקס לוועדת החוץ של הקבינט (ע' 79). אם יהיו לגשמי התיו בלי מלחמה יהיה ריווח של זמן, ובאביב 1940 ישתנו התנאים. היה בבריטניה מי שסבר שהמשק הגרמני לא יוכל לעמוד במעמסה. הכוונות הצבאיות המבושבת. ספרי ההיסטוריה פוסחים בדרך כלל על שיקול זה ויפה עשה בן-אריה בהתעכבו על פרטיו.

שנה לפני – היטלר וצ'מברלין, מינכן, אוקטובר 1938

בעוד שבלונדון השתעשע הקבינט במה שהוא רצה להאמין, פעלו שני הדיקטטורים במישור אחר. ולכן הוכה המערב בתדהמה כשפורסם דבר כריתת חוזה אי-התקפה בין היטלר לסטאלין ב־23 באוגוסט 1939. (בספרות – וגם בספרנו – נהוג לקרוא לחוזה ע"ש שני החותמים ריבנטרופ ומולוטוב. אך ברור ששני שרי החוץ היו אך שליחים צייתנים של מנהיגיהם.) קדמו לחתימת החוזה שבועות של מגעים. הנאצים ניהלו את מגעי ההתקרבות בלהט הולך וגובר. לגבי בעלי בריתם החדשים לא היו לסובייטים אשליות. אך הם ידעו ששעת ההכרעה קרבה. גם בימי מו"מ עם גרמניה לא זנחו פניות למערב. ב־15 באוגוסט פנה קומיסר ההגנה וורושילוב לדלדייה ושאל אם תינתן זכות מעבר לצבא האדום באדמת פולין (ע' 89). האמנם קיוו הסובייטים לשינוי הקו המדיני בפולין כדי שאפשר יהיה לממש את החוזה הסובייטי-צרפתי? ושמא שימשה פנייה זו כהצדקה (השמורה לבית הדין של ההיסטוריה) לקראת ההפניה אשר התבשלה באותם הימים במוסקווה ובברלין? השאלה נשארת פתוחה. ייתכן והתשובה תימצא בארכיונים הסובייטיים.

מה שלא פורסם היה נספח סודי לחוזה הגרמני-סובייטי בדבר חלוקתה של פולין. באותה שעה היו ההכנות לפלישה הגרמנית לפולין במלוא התנופה. והפלישה אכן באה ב־1 בספטמבר. השמדת הצבא הפולני ארכה כשבועיים וחצי. לבסוף נותרו כיסי התנגדות פולניים בודדים, וכהם הבירה וארשה, שעליה התעופפו מן השמים מאות מפציצים גרמניים.

ב־17 בספטמבר נכנס הצבא האדום לחלק המזרחי של פולין. באותו ערב בשעה 21.45, נטש שר החוץ קולונל בק את אדמת פולין וברח לרומניה. כעבור שש שעות חצו הלוחמים שני את הגבול הרומני וגם המרשל רידז-סמיגלי.

למהלכי המערכה הצבאית מוקדש חלקו האחרון של הספר, כרבע מהטקסט כולו (ע' 153–214). החייל הפולני לחם בגבורה. בוארשה עמדו החיילים ואזרחי העיר במאבק הרואי. רוח לחימה היתה גם היתה, עוצמה צבאית לא היתה. „פולין הפגינה רוח לחימה הצבאה וזכה להישגים מסוימים. הדבר הזה הושג לא בזכות המנהיגות שהיתה כושלת באותה מידה כמו מנהיגות קורבנותיו האחרים של היטלר" (ע' 214). בן-אריה מצביע על צבאות המערב שהיו מודעים לטקטיקה של לוחמת בזק, אשר הפולנים היו הראשונים מקרבנותיה, ואעפ"כ התמוטטו בצורה לא פחות דרמטית מן הצבא הפולני: „משותק על-ידי האנדרלמוסיה הנוראה ששררה במינהל הצבאי והאזרחי של ארצו לא פחות מאשר על-ידי השליטה באוויר של האויב, מובס על-ידי הגנרלים שלו באותה מידה כמו על-ידי מצביאי האויב, הוכיח החייל הפולני פעם נוספת כי הוא לוחם מעולה – כאשר הוא מונהג כראוי" (שם).

הספר מלווה בביבליוגרפיה מפורטת, במפתח וברשימה מועילה של שמות האישים המרכזיים. פה נעיר שחסרה טבלה של מערך כוחות של הגרמנים מזה ושל הפולנים מזה, ואת ציורם בשדה הקרב, ומידע על גורל היהודים בחיילות השונים.

וכך מסכם בן-אריה את הנושא ואת הספר כולו: „לו בעלות בריתה של פולין כיבדו את התחייבויותיהן ותקפו במערב בספטמבר 1939, נתיב ההיסטוריה היה מן הסתם, שונה".

המחבר שייך לאותם ההיסטוריונים שהעלאת שאלה כזאת והדיון בה לגיטימיים בעיניהם. אין חלקי עם אלה. נזכר אני בדברי פרופ' יעקב טלמון אשר חלק בקיצוניות על לגיטימיות שאלה כזאת בפרק ההיסטוריה: מה היה קורה אילו קליאופטרה היתה מכוערת? האם היו יוליוס קיסר ומרקוס אנטוניוס מתאהבים בה? והאם היה אנטוניוס שוהה במזרח ומזניח את איטליה ונותן בכך הזדמנות לאוקטביאנוס לרכז כוחות נגדו, לנצחו ולהקים את הפרינקיפאט?

זאת ועוד: נראה לי שבסיכום זה, ובספר כולו, חסרה תשומת-לב לפן הכלכלי והחברתי של הנושא בין הנקודות המציינות את שורשי ההתפוררות של השלום האירופי, שעוצב בשנים 1919–1922, משום מה פסח המחבר על המשבר הכלכלי העולמי של תחילת שנות השלושים. היטלר ניצל את המשבר בהאשמת הפלוטוקרטים והיהודים ביצירת אבטלה. הוא ניצל את הייאוש ואת תסכול המעמדים המובטלים והעביר את התסכול והעם לנפים לאומניים קיצוניים. פרט לדיון בקשרים המסחריים בין בריטניה לגרמניה, אשר תרמו להוצאת המסקנה המדינית הפייסנית של צ'מברלין והקבינט שלו, חסרה התייחסות לגורם הכלכלי

(המשך בעמוד הבא)

ללא מנוחה

מאת דב לוין

שרה שנר-נשרי, „ואל המנוחה לא באתי..."; בית לוחמי הגיטאות והוצאת הקיבוץ המאוחד; סידרת ספרים על שם יצחק צוקרמן; הביא לדפוס: עמנואל ביתוסקי; תשמ"ז; 248 עמודים; 16 לוחות צילומים.

שרה נשרית היא הכינור הספרותי של שרה שנר, לבית רוסניצקי, חברת קיבוץ לוחמי הגיטאות, ממייסדי הקיבוץ ומעובדיו הבכירים של בית לוחמי-הגיטאות ע"ש יצחק קצנלסון למורשת השואה והמרד. היא נולדה בתוך מלחמת העולם הראשונה בעיירה סיני, באיזור הגבול שבין פולין לליטא. לאחר המלחמה עברה עם משפחתה לליטא, למדה בגימנסיה ליטאית ובשנת 1939 סיימה את לימודיה בפקולטה לפילוסופיה שבאוניברסיטה – וילנה. בשחר נעוריה הצטרפה לתנועה הציונית-סוציאליסטית ולימים גם לברכו „החלוץ" ו„החלוץ הצעיר". בתחילת מלחמת העולם השנייה היא שימשה כמנהלת הרשמית של סמינריון „תרבות" בווילנה. עם הכיבוש הנאצי נדדה במזרח ועברה עם ניירות מזויפים עשרות גיטאות ומקבצות יישוב יהודיים במערב בילורוסיה עד שנכלאה במחנה של עבודות כפייה על יד העיירה דבורץ. בסם ברחה בסוף 1942 ליחידת פרטיזנים בפיקודו של בולאק. אחרי שחרור האזור ב־1944, על ידי הצבא האדום, חזרה לזמן קצר לליטא ועד עלותה ארצה ב־1948, פעלה ב„בריחה", בקואורדינאציה הציונית להצלת ילדים בפולין, וכן השתתפה בחשיפת החומר הגנוז של ארכיון רינגלבלום בוארשה.

שרה מוכרת בציבור הרחב, בעיקר מפעילותה החינוכית והספרותית להנחלת מורשת ההתנגדות היהודית בתקופת השואה. יבול פרסומיה בנושא זה הוא רב לבדי וכמה מפרסומיה בנושא זה הפכו לדבי כבר, כגון: „הילדים מרחוב מאפו", שמהדורתו הראשונה הופיעה בשנת תש"ח. „לתולדות השואה והמרד" (ספר עזר בהוראה) – תשכ"א; „מאבקו של הגיטו" – 1968; „בריחה לילית ממחנה עתלית" – 1972; „היו חלוצים בליטא – סיפורה של תנועה 1916–1941" תשמ"ג ועוד. הרצאותיה בכינוסים של חוקרי השואה מטעם „יד ושם" ומוסדות אחרים התפרסמו בעברית ובאנגלית. כמו כן השתתפה בקבצים חינוכיים ואחרים, כמו „מקראות ישראל" תשכ"ג; „תלפיות" תשכ"ז; „פרקים" 1968. מאמרים רבים שלה מובאים בספרי זכרון של קהילות במזרח אירופה, ב„דפים לחקר השואה והמרד" ובפרסומים נוספים.

במשך עשרות שנות עבודה בבית העדות ע"ש יצחק כצנלסון בקיבוץ לוחמי הגיטאות, רשמה ועיברה עדויותיהם של מאות ניצולים. כדם על קורותיה שלה בתקופת השואה פירסמה רק מעט אפיזודות, כמו „עם תבלין יהודי" (ספר „מלחמות הגיטאות"), „אבנים – ימים ולילות במחנה עבודה גרמני" (פנקס סלונים ב' תשכ"ב). הודות למיבצע התיעודי שערך קיבוץ לוחמי הגיטאות בקרב חבריו ואשר כתוצאה ממנו הופיעו עדויות החברים בארבעה כרכים, נרשמו גם דבריה של שרה נשרית בידי המראיין צביקה דרור ובאחרונה רוכזו במסגרת הספר שלפנינו.

הספר פותח בתיאור חם ונרגש של ילדותה בארבעה מקומות: בעיירה סיני, בגירודס ברוסיה, באחוזתם הכפרית רוסניצה (ומכאן שם משפחתה רוסניצקי) וב„עיירה לאגרי". פרטים ביוגרפיים וגיאוגרפיים בעקבות התהפוכות הפוליטיות שבחבל ארץ זה. לפחות בבחינה אחת יצאה המחברת נשכרת במצב ענינים זה – היא שולטת בחצי תריסר שפות.

כמו בכל פרקי הספר כן גם בפרקים הראשונים, מובאים הפרטים האישיים המשפחתיים, תוך התייחסות לאירועים ולתופעות שאיפיינו את התקופה דאז. בדרך כלל ההתייחסויות מסוג זה הן קצרות וקולעות, אך משמעותן חשובה להבנת הדברים. כך, למשל, בשולי סיפורה על השתלבותה הליטאית והחברתית בגימנסיה הליטאית ובכלל זה על בילויה המוצלח של תפקיד בהצגה לכבוד יום העצמאות הליטאי, מובאים קטעי שיחה בין מנהל הגימנסיה ואחת המורות, שבה נאמר בין היתר, המשפט האופייני: אסור לנו להרשות ליהודים להתבלט יותר על המידה. מספיק לנו שהם השתלטו על הכלכלה..." בפרק הבא („סטודנטית בקובנה") מצויה מובאה נוספת באותו נושא, בהקשר לאסיפת מחאה של פרלמנט הסטודנטים בקובנה ב־1938, נגד רדיפת הליטאים באוניברסיטת וילנה. המחברת שייצגה את הסטודנטים היהודים מהמחנה הציוני-סוציאליסטי הצהירה: „באיזו זכות אתם דורשים מאתנו היהודים למחות נגד הפולנים כאשר אתם עושים פה אותו הדבר לסטודנטים היהודים". לאות מחאה עזבה את האסיפה בטריקת דלת.

נושא זה מאוזכר תכופות בפרק „בשנת השלטון הסובייטי". בתור דוגמה ליחס הליטאים ליהודים, המחברת מביאה את הצעתו של פרופסור ליטאי שהסמש לו אסיסטנטית, בקותו כמו רבים אחרים שליהודים יש השפעה על השלטון הסובייטי וכי העסקת יהודים תעלה את קרנו בעיני המשטר החדש. להמחשת המצב היא מצטטת אימרה שגורה בפי הליטאים: „היהודים מכרו אותנו לבולשביקים המבקשים להשמיד את עמנו, הם רודים בנו ושודדים את רכושנו, אך לא רחוק היום שניפרע מהיהודים". ואמנם כבר בימים הראשונים לפלישת הנאצים לליטא, מעידה המחברת: „ראיתי את השמחה לאיד בעיני הליטאים למראה היהודים הנמלטים על נפשם". המגמה המאפיינת את הספר בולטת כבר בפרק הזה: להוסיף על הסיפור האישי דברי הסבר על הרקע, לנתחו ולהאירו מבחינות שונות.

הפרקים הבאים מתייחסים למוצאות אותה בתקופת הכיבוש הנאצי, משתרעים על כמחצית הספר. והם לה ליבו.

בפרק „תעייה ברחובי ביילורוסיה" מובאים בין היתר תיאורים חשובים וחלקם אפילו בלעדיים, על גורל היישובים היהודיים באזור ביילורוסיה המערבית. זאת על סמך רשמים אישיים מביקוריה החוזרים, בבחינת „אורח לרגע". לאחרים מהם כמו, קובילניק, אושמיאנה ופוסטאוו, נקלעה לעת הוצאת היהודים להורג. איזכור רבים מיהודי העיירות הללו שבהם פגשה ונסתייעה, הוא מצבה מילולית לאלה שאולי לא נכללים כלל בספרי הזיכרון. תיאורה של העיירה לאכל, כולל גם פרטים על ראש הארגון הפרטיזני המקומי, עו"ד אלתר דבורצקי, שלא האמין להבטחות הגרמנים שלא תהיה בגיטו אקצייה, וקרא לצעירי הגיטו להערך להתנגדות. לימים הגשים דרך זו.

יוצא דופן מבחינת אורכו (64 עמודים שהם כרבע מכלל הספר) אך גם מבחינת תוכנו וסיגנונו, הוא הפרק „אבנים – ימים ולילות במחנה הגרמני" הכולל את קורות המחברת במחנה דבורץ בנובמבר 1941 עד דצמבר 1942. פרק זה נכתב עוד בקיץ ובסתיו של 1944, כשהרשמים היו עדיין טריים. כאמור, הדברים התפרסמו בפנקס סלונים. בספר הם מובאים בקיצור. לכאורה המדובר בזכרונות אישיים גרידא, אך למעשה זו היא מעין מונוגרפיה על יסודו, קיומו וחיסולו של מחנה העבודה, אחד מני רבים תחת הכיבוש הנאצי באירופה. יו"ר היודנראט המקומי ביירך, שהיהודים אהבוהו בשל טוב ליבו, נזכר הרבה מאוד בפרק זה. גם בשל הסתפקותו במועט ומשום שספג לא מעט מכות נמרצות מן הגרמנים על שהגן על היהודים. כמו בגיטאות אחרים, האיש סבר לתומו ש„אצלנו זה לא יקרה", הכוונה לחיסול המחנה על יושביו. המחברת חלקה על דעת זו וכשהתריעה על כך והצטרפה אל הפרטיזנים, אפילו נרדפה ונגזפה על ידי המימסד: „את מרשה לעצמך יותר מדי". אך אותו ביירך עצמו היה כראשוני הנספים, כאשר התנדב לנסוע כדי לראות במו עיניו את המקום המיועד כביכול לקליטת הכלואים במחנה. המחברת מסיימת את הסיפור בקריאה נרגשת: „איפה נחות עצמותיך ביירך".

בפרק הבא, „בעקבות הפרטיזנים" מתוארים החיפושים הבלתי-נלאים של המחברת אחר קשר עם לוחמים אנטי-נאצים ביערות. להשגת קשר הסתייעה בידידים נאמנים, מהם יהודים ואפילו ברועה פרות נוצרי. עד בוא הקשר המיוחל מצאה לה המחברת מסתור במחנה משפחתי של יהודים ביער – למעשה – מחפורת מאוכלסת יהודים מסכנים חורים, אך בעל השיבות פונקציונלית להצלת הנוסים בצילו.

כשנה וחצי שהתה המחברת ביערות הפרטיזנים. את הקורות אותה שם, היא מתארת בפרק „בגדוד הפרטיזנים של בולאק". היא הגיעה לגדוד בדצמבר 1942 מיד אחר נפילתו של המפקד הכמעט אגדי – ד"ר יחזקאל אטלאס. פיקודיו צורפו לגדוד של בולאק. בפרק זה מובאים כמה פרטים עליהם ועל מפקדם [illegible], המפקד הרגול שהגרמנים קבעו פרס כספי גבוה למי שיסגירו לידיהם. כך מתארה המחברת את פגישתה עמו. כהגיעה למחנה הפרטיזני חולה וצולעת: „מדוע את רוצה להיות פרטיזנית?" „אני רוצה להרוג גרמנים". „אפשר לחשוב שאת יודעת להרוג". ביטל את דבריה כלאחר יד, אך הירשה לה בכל זאת להישאר במחנה. לימים מילאה תפקיד של אחות בחטיבה בבית-חולים, ושם של הגדוד ועל כך היא מספרת בפרק זה. כמו כן היא מביאה פרטים חשובים על המפקד הדגול האגדי, היהודי ד"ר יחזקאל אטלאס שנפל בקרב סמוך לכואה, ועל פיקודיו היהודים שלאחר מכן במסגרת קבוצת פרטיזנים בפיקודו של בולאק. בפרק זה שאינו ארוך יחסית (38 עמודים), מתואר ההווי והארגון של גדוד פרטיזני קומפלקסי, על מרכיביו הצבאיים, הפוליטיים והאנושיים-חברתיים. כן יש בו תיאור מרגש של הרגעים הראשונים של המפגש בין הפרטיזנים לבין הצבא האדום במאי 1944. רק אז עמדה שרה שנר על מלוא האסון שנחת עליה ועל משפחתה ועל כל העם היהודי. עד-כדי כך הגיעו הדברים שפג אצלה הרצון לחיות, מאחר שלא היה לה לאן לחזור, שהרי כל היהודים נרצחו, הקהילות היהודיות אינן קיימות עוד, לשם מה איפוא להמשיך? ביטויים אלה רווחים להם מובאים בזכרונותיהם של פרטיזנים יהודים רבים. ולא פעם החליטו להמשיך להילחם גם לאחר צאתם מן היער, כי אין להם דבר אחר לעשותו. כך חשבה גם המחברת, אלא שקצין מעמי אסיה התיכונה, מפקד היחידה שלה, אשר ראה אותה במצבה הבודד הצליח לשכנעה ביבוק הגיונה: את בעלת השכלה, עתה תתחילי לשקם את החיים האזרחיים ואנשים כמוך נחוצים לנו, תביאי יותר תועלת בחיים האזרחיים מאשר בצבא".

עד כמה דברי אותו קצין מהכסך עיניים היו קולעים וכמעט נבואיים, ניתן לראות בחלק האחרון של הספר המתחיל בפרק „חזרה לחיים האזרחיים". לא זו בלבד שפגשה באימה ובאחותה, אלא, כאמור לעיל, שבה והשתלבה במסגרת הפעילות התנועתית. התמקדה במיוחד בגאולת ילדים יהודים מידי גורמים נוצריים בפולין.

בפרק שלאחר מכן מספרת המחברת בתום לב כיצד נשלחה על ידי יצחק צוקרמן – „אנטק", לעבוד במכון היהודי ההיסטורי בוארשה שנוהל על ידי פרופסור ברל מארק מהמחנה הקומוניסטי. הוטל עליה בין היתר „לאתר" בתוך „אוסף רינגלבלום" את הנכס האישי של צוקרמן בתקופת הגיטו, אנתולוגיה ספרותית של תנועת „דרור" בגיטו וארשה והחומר נוסף של התנועה. נימוקו לצעד זה היה קצר ונמרץ: „זה חומר שלנו ואין לקומוניסטים זכות להחזיק בו".

ואכן היה זה חשש כביר מאוד שחומר זה, שאין ערוך לו בהיסטוריוגרפיה הציונית, יישאר בפולין הקומוניסטית ולחוקרי השואה מהמחנה הציוני סוב לא תהיה גישה אליו. לפיכך כאשר נתקלה בתעודות שעוררו את תשומת לבה במיוחד היתה מעתיקה אותן במידה והאפשר בידי. דפים אלה נמצאים היום בארכיון לוחמי הגיטאות. אשר לנכס המבוקש של צוקרמן, היא אמנם הצליחה לאתרו אך לא להוציאו מן המכון. למרבה המזל הופיע אז במכון נציג של השומר הצעיר שגם הוא חיפש חומר על תנועתו ובשיתוף פעולה בין שניהם החומר על „דרור" ועל „השומר הצעיר" צולם והגיע לארץ.

אחד הפרקים האחרונים נושא את הכותרת "עם צבי". הכוונה לצבי-הירש שנער (שנר) יליד לודז' שלפני המלחמה שהה בברית-המועצות. לאחר עלייתו ב־1948, נודע כאחד מעמודי התווך של מפעלי ההנצחה והחינוך בבית לוחמי הגיטאות ובכלל. בהירות מקרית עימו התפתחה ביניהם ידידות אישית, עמוקה שהובילה לנישואין. „הכרעה ששינתה את מהלך חיי", נולדו להם שלושה בנים שצילומיהם מופיעים בין מבחר הצילומים המשפחתיים והאחרים של המחברת ובעלה מאז הימים שלפני מלחמת העולם השנייה ועד תחילת שנות השמונים. סמוך למותו של צבי. ואם כי חייה עם צבי בקיבוץ היו עשירים ומלאי יצירה הרי „חיים עצובים היו חיינו – מטבעה הכותבת במילות שירה – שהרי בבית העלמין של יהדות אירופה הכורתה, שבו חיינו לא יכלה לנבוע שמחה".

זאת ועוד: „הדיני את חיי כפי שיכולתי, כפי שניתן לי גם במאבק המידי עם עצמי, הרוח רצון לא לכהבו על קטנות את חיי שניתנו לי במתנה".

האמת ניתנה להאמר שגם הספר שלפנינו, שלכאורה בא לספר את „החוכות" האישיות בחיי המחברת, במשך כשבעים שנה, כולל למעשה גם שפע של איזכורים והארות בעלי חשיבות היסטורית מובהקת לתולדות עם ישראל במזרח אירופה במלחמת העולם השנייה.

מתוך „מחוות ליאנוש קורצ'אק" – ציורי ילדים

ניצוץ ושלהבת

מאת מאיר בראלי

דב לוין, „בין ניצוץ לשלהבת: על „ארגון ברית ציון" במלחמת העולם השניה", הוצאת אוניברסיטת בר־אילן, המכון לחקר השואה, תשמ"ז/1987; 153 עמ'.

מסופקני אם ניתן ביטוי הולם לייחוד של יהדות ליטא בשואה. וודאי שלא ניתן ביטוי לתפקיד של א.ב.צ. בקובנא. יש לברך איפוא על הופעת ספרו של דב לוין, וטוב שהוא קרא לספרו על שם בטאון שהופיע מטעם א.ב.צ. בשם „הניצוץ" – תופעה מיוחדת במינה. בטאון זה הופיע בקובנא שבשלטון הסובייטים, אחר כך בגיטו הקובנאי בשלטון הנאצים ואפילו במחנה הריכוז בגרמניה לאחר חיסול הגיטו (דומני שזוהי תופעה שאין לה אח ודוגמה). לבסוף הופיע „ניצוץ" המשוחרר, לאחר תבוסתה של גרמניה הנאצית.

„ניצוץ" זה, וחלקו הגדול של שלמה שפירא (אז: זולמן פרנקל), עמיתנו וידידנו הטוב, בעריכתו והנהגתו א.ב.צ. הביאו אותי להתעניינות בנושא ובספר. במסיבה לרגל הופעתו של הספר „נדלקתי" מהדברים ששמעתי שם – גם מפי הנואמים מהדוכן וגם מפי ידידים בקהל השומעים. אחרי קריאת הספר ברור לי, שהנושא חשוב מלהיות ממוצה בספר המחזיק 153 עמודים. א.ב.צ. מזמין מחקרים מעמיקים. יש בארגון זה פן מעניין של יהדות מזרח אירופה בשואה, שלא נחקר די צרכו, בעצם לא נחקר כמעט כלל ומכל מקום אינו ידוע בציבור וחוששני שגם חוקרי השואה עצמם יודעים עליו מעט מדי.

א.ב.צ. הוא ארגון שקם עם חיסול הפעילות הציונית הרחבה והמעמיקה בקובנא, לאחר שליטא צורפה לברית המועצות. הגרעין העיקרי היו אנשי תנועת נוער שלא היתה חזקה ברחוב הציוני המגוון, „הנוער הציוני", תנועת הנוער של הציונים הכלליים א' (תומכי חיים וייצמן), אבל גובש סביבה נוער ציוני מכל גווני הקשת הציונית (תנועת העבודה, דתיים, חניכי בית"ר). מעניין ביותר שא.ב.צ. גיבשה אידיאולוגיה ציונית זהה לזו שגיבשו בארץ דוד בן־גוריון וברל כצנלסון, בלי לדעת על כיוון מחשבתם של גדולי האומה, שהם היו מנותקים מהם לגמרי. בעצם ימי השואה, כשאיש לא ידע מי יחיה מחר, „היה להם ראש" לעסוק באידיאולוגיה, ולאו דווקא כיתתית – הם העלו את הרעיון של אחדות ציונית של העם היהודי מול אסונו, את התביעה לכונן את ארץ־ישראל כמדינה יהודית – במילים כמעט זהות ל„תוכנית בילטמור".

גם במישור העשייה הם היו מיוחדים. הם לא הסתפקו במאמץ הנואש להציל חיי יהודים ונאבקו בתנאים־לא־תנאים למען שמירה על תרבות יהודית. הגנו על יהודי (אפילו במחנה הריכוז). הם פעלו בחירוף נפש להצלת ספרים עבריים – החלו בכך בימי השלטון הסובייטי והמשיכו בימי השלטון הנאצי. לכאורה זוהי תמימות וגרוע מזה. אולם בשיחה שהתנהלה באוניברסיטת „בר־אילן" לכבוד הופעת הספר, סיפר מחברו, דב לוין, שאחוז הניצולים מאנשי א.ב.צ. הוא גבוה מאוד, בהשוואה ליהודים אחרים. בבדיקה הוא קושר זאת לאופי הפעילות של הארגון. העיסוק האידיאולוגי בהקמת מדינה יהודית נתן תקווה. העיסוק המעשי בהצלת ספרים, בהנחלת התרבות היהודית, בתע היהודי והערכים התרבותיים של עמנו, שמרו על האדם כאדם ועל רצון החיים – גם על החיים עצמם. ראשי התיבות א.ב.צ. קיבלו חיות משל עצמם בחוויה של הארגון. לא אחת נהג נואם או מרצה לפנות אל קהלו בתואר „אבצאים יקרים". אכן, כבוד ויקר הגיע גם לארגון וגם לאנשיו שעשו מאמצים גדולים והסתכנו בסכנות גדולות, כדי להציל כתבים, לשמור על ערכי תרבות. מנהל ספרו הבעייתי של שלמה שפיר שנזכר בראשית הדברים) הצילה חומר ארכיוני חשוב תוך סיכון חיים – לאחר שבילה בתופת הנאצית.

אנשי א.ב.צ. היו גרעינה של מחתרת לאחר השחרור. בהשפעת אנשי הבריגדה, בעיקר צבי שילוח, התקשרו רובם לתנועת העבודה. העובדה, שהתחברו להם עם השחרור, שניסוחיהם דומים להפליא לאלה של דוד בן־גוריון, עזרה, כמובן, מאוד לקירובם אל מפלגתו.

לצערי חובה עלי לציין, כי הספר עצמו אינו מתמודד בהצלחה עם הנושא החשוב שלו. רוב הספר הוא העתקת עדויות של „אבצאים" על ארגונם בשלוש תקופותיו. הוא חומר גלם חשוב לספר. מבעד הדברים יש שם חזרות לא מעטות ואילו הסיפור העיקרי לא סופר די הצורך. בחלק הראשון, הקצר יחסית, שהוא סיפורו של החוקר, לא מובלט שהכל קורה בצל השואה. מסופר שמפעם לפעם נפקד מקומו של זה ומקומה של זו, אבל לא מתואר שכל העשיה בשטחי התרבות וההצלה גם יחד, נעשה כשהרצח מרחף מעל הראשים, כשהכל שומעים את נשיפתו של מלאך המוות. השואה על מלוא משמעויותיה נמצאת בספר רק ברקע.

חובה גם להעיר על פרטים אחרים. על פה ומה חומר (ארכיוני כנראה) בכתב שיש להעביר לרוזנבלום ברחוב לילנבלום בתל־אביב. המחבר מעיר שהכוונה, כנראה, לקונסול הליטאי בתל־אביב. זה לא יכול להיות נכון. הקונסול שמשון רוזנבאום ז"ל (דמות מעניינת מאוד, שלא זכתה להארה מספקת בראשותינו) נפטר ב־1935. חזקה על מי שכתב על הפה והוא שידע שהקונסול נפטר שנים אחדות לפני המלחמה. אולי הכוונה היתה להרצל רוזנבלום (יהודי ליטאי אף הוא) ששמו כשם המופיע על אותו פתק, אם כי אין לעורך „ידיעות אחרונות" לשעבר קשר לרחוב לילנבלום דווקא. בעמוד 68 נזכרת אשה בשם „ריזה" – הכוונה ודאי לשם העברי רעיה (הקורא את השם באותיות קיריליות או לטיניות יכול לטעות).

יש דברים חשובים שלא הובהרו; כמו מהו „גדוד" ומהי „פלוגה". היקפם ודאי לא היה אחיד, אבל האם היה סדר גודל? האם גדוד היה כלל ה„אבצאים" בגיל מסויים? כל זה לא הוסבר. במקום אחד נאמר שהעוזב את א.ב.צ. נחשב לבוגד ואילו מרדכי בורנשטיין נפרדו במסיבה, כשעזבה את הארגון. ודאי יש לזה הסבר, אך בספר אין לו זכר.

תרומתו החשובה של דב לוין היתה בהצגת הנושא, נושא בעל חשיבות רבה לחקר השואה. הספר לא חתם את הנושא, אני מקווה שהוא פתח אותו.

ספטמבר 1939

(המשך מהעמוד הקודם)

בפוליטיקה של צרפת ופולין, שלא לדבר על ברה"מ בהקשר זה.

בספר מודגש חוסר איזון בתיאור האישים המרכזיים בין הפולנים. רק קולונל בק זוכה לאזכורים קצרים מעברה. למשל גירושו מפאריס מתפקיד הנספח הצבאי ואת שליפי ודרישת בממשלת צרפת. הוא הדין במנהיגי המערב: מהלכיו הפייסניים של צ'מברלין ומניעיו זוכים לתיאור מפורט למדי. לא כן דלדיה – ראש הממשלה ושר ההגנה הצרפתי. הלוא היתה זו צרפת שהתחייבה בחוזה לעזור לצ'כוסלובקיה. התחייבות ברה"מ לפעול לצדה של צ'כוסלובקיה היתה מותנית ביציאת צרפת למערכה. מדוע נגרר דלדיה, אחרי צ'מברלין? יש להתבונן בשיקוליו של ראש ממשלת צרפת בעת משבר מינכן: דלדיה היה מודע להתחייבות הצרפתית ואכן בדק אפשרויות צבאיות. גמלן, מפקד הצבא, נרתע מפני יציאה למלחמה, מפקד חיל האוויר הצרפתי אמר לדלדיה שהזרוע האווירית איננה מוכנה. הלך הרוח ברחוב היה נגד המלחמה. עד כמה זכה הסכם מינכן באהדה ניתן לראות מתגובתו של ליאון בלום שכתב במאמר באותם ימים: „אין אשה או איש בצרפת אשר יסרבו לחלוק לצ'מברלין ודלדיה ביטוי אסירות תודה. במבצע, המלחמה נחסכה ממנו. הקטסטרופה נמנעה. החיים יכולים להיות שוב טבעיים. אפשר לחזור לעבוד ולישון. אפשר ליהנות מיפיה של שמש הסתיו".

בשבועות הראשונים של ספטמבר שילמה פולין את התשלום הראשון על הנהייה אחרי „ההצלחות הטוטליטריות" ועל מדיניות הפייסנות. הספרות ההיסטוריוגרפית העברית אינה משופעת במונוגרפיות מהסוג שהגיש לנו בקריה. הנושא המוצג נמסר לקורא מתוך ידע מעמיק ובסגנון שוטף. כדאי מאוד לקרוא.

ירושלים דבלקן

מאת יצחק כרם

„זכרון שלוניקי – גדולתה וחורבנה של ירושלים דבלקן", העורך: דוד א' רקנטי; 1987; 626 + 48 עמ'.

העיר שלוניקי היתה ידועה בכינוי „עיר ואם בישראל" בשל קהילתה היהודית הגדולה והחשובה. היתה זו קהילה יהודית לתפארת בארגון מוסדותיה ובחייה הרוחניים. חורבן הקהילה בשואה, שם קץ לתרבות יהודית שורשית ועשירה, שאין ולא היו כמוה.

כרך זה, משלים את כרך א' שיצא לפני כ־14 שנה. מגמת העורך והוועד להוצאת ספר שלוניקי היתה להוציא ספר לזכר הקהילה, אישיה ומסורותיה, ולפרסם את המורשת של יהודי שלוניקי בקרב הציבור הישראלי. לאחר פטירתם של אברם ש' רקנטי ז"ל, יוזם הספר ויו"ר הוועד, ושל הרב ד"ר יצחק עמנואל, ההיסטוריון הנודע, המשיך במשימה בנו של הראשון דוד א' רקנטי. במסירות רבה הוא עמל כדי להשלים את החסר. הוא אסף חומר נוסף רב־ערך וחולק לשערים והצליח להוציא לאור עתה כרך נוסף המשלים את תמונת ההווי של יהדות יקרה זו שנמחתה בשואה.

כרך א' עוסק בעיקר בהיסטוריה כרונולוגית של הקהילה, מתאר את תור הזהב של שלוניקי, מזכיר לנו את רבני העיר ומסורות הקהילה בתקופה של כ־400 שנה של ההיסטוריה היהודית – ספרדית בעיר, עוסק במעורבות של יהודי העיר בפוליטיקה מקומית ולאומית, דן באנטישמיות היוונית ומזכיר את מאורעות קמבל של 1931. הפרק של השואה היה דל מדי בהשוואה למה שידוע כיום וגם ביחס למה שנכלל בכרך ב'. ייחודו וחשיבותו של כרך א' היו במחקר המיוחד שהוקדש לתולדות התנועה הציונית בעיר ושפע המאמרים והעדויות על התעוררות הלאומית והעליה ההמונית לארץ.

כרך ב' משלים את כרך א' בזכרונות אישיים, עם מסמכים במידה מסויימת, ועם רשימות ומאמרים רבים על השירה העברית והאספניולית, בתי־הדפוס, החינוך, הכלכלה, וכן פרשיות ועדויות חשובות חדשות על הטראומות שיהודי שלוניקי ויוון עברו בשואה. הכרך מחולק ל־5 חלקים: העיר, הקהילה, החיים, האנשים והחורבן.

בחלק הראשון לומד הקורא על שכונות העיר, על רבנים מפורסמים כגון הרלב"ח ר' לוי בן חביב ור' יוסף בן לב, שליחי א"י בשלוניקי, ואפילו ביקורו של יהודי מקומי דוד שמואל קרסו לתימן (ב־1874) ועזרתו לקהילה זו למציאת רב ראשי.

בנושא הקהילה, המאמרים של אלפונסו לוי ודאוס לוי, לשעבר מנהלים של הקהילה, מביאים פרטים על המוסדות ומנהיגי הציבור בסוף המאה ה־19 ובמאה ה־20. בתיאור החיים הדתיים של העיר, הרב בן־ציון מאיר חי עוזיאל, שהיה הרב הראשי בעיר בשנות ה־20, מציין שגירושין היו תופעה נדירה בקהילה ושנמל העיר היה מושבת בשבתות מכיוון שרוב עובדי הנמל, כולל המלחים והספנים, היו יהודים שומרי תורה ומצוות. הקורא מתרשם מהפעילות היהודית הענפה במקצועות של מסחר, תעשיה, הוראה ורפואה.

בחלק על החיים בעיר הובא בפנינו היבט חדש בהסתכלות על יהודי שלוניקי – החיים הרוחניים. דוד א' רקנטי מציג לראשונה במחקר על העיר, פרק שלם על השירה העברית, החל מה„מליצות" של ר' אברהם דוד הרבנים אשר ויעקב קובו וכלה בשירים המצויינים של מנהל „תלמוד תורה" דניאל שוניגה, הרב הדיין הבכ"ס, סם סם טוב כהן, האחים אברהם ורפאל חביב, ועוד. השירה הספרדית־היהודית גם היא תופסת מקום מכובד בכרך זה ומאמרו של משה אר־אש הוסיף שירה חדשה המשוררים נוספים, ובראשם המשורר שלמה סלם, שכמה משיריו בלאדינו מובאים במלואם ובתרגומים לעברית. תולדות אגודות הפייטנים (מקהלות לשירת קודש, ובעיקר „הלל חמרזור" ו„נעים זמירות"), זוכה לפירוט נרחב במחקר על שירת הקודש המהווה עוד נושא שטרם קיבל את היחס הנאות במחקר לגבי המאה ה־19 וה־20. רשמי־ביקור של מנהיגי הישוב בארץ ישראל מדגישים ביתר שאת את הייחוד של קהילה זו. בן גוריון שהתגורר בעיר למעלה משנה החל ב־1912 על מנת ללמוד תורכית כדי להתקבל לאוניברסיטה למשפטים, אומר שהיתה זו עיר יהודית שלא היתה כמוה בעולם, ומציין את חלקם של הפועלים היהודיים בכלכלת העיר. רחל ינאית בן־צבי מספרת שב„ירושלים דליטא" בווילנא, היא חשה את הגלות היהודית, אך בשלוניקי, ירושלים של הבלקן, „נדמה היה כאילו היא נמצאת באחת מערי ארץ־ישראל". ד"ר זאב פון וייזל, פעיל בהסתדרות הציונית הרוויזיוניסטית בארץ בשנות ה־20, ניסה להסתמך בדבריו של יישוב המהגרים היוונים מאסיה הקטנה בערי מקדוניה והבכפריה לצורך הקמת התצאות בקליטת משפחות פליטים ועולים הבאים בא"י.

המאמרים הרבים על „האנוסים" בקהילה מחזקים ומוסיפים לכרך הספר. חשוב להזכיר את המורה והחוקר מרשדו יוסף קובו שחקר וכתב פרקים אחדים של ספר זה. הרב הראשי ר' חיים חביב, הרב עמנואל ברודו, והדיין ר' יצחק חסיד מקבלים תשומת־לב גדולה לפי מעמדם וערכם בקהילה. דמויות אחרות התופסות לראשונה בצורה מכובדת הם חברי הפרלמנט היהודיים, אשר מלאך ואלברט ג'נאה; מנהיגי הקהילה, ליאון רקנטי וליאון גטניה; מאיר פינטו ובית ספרו; עורכי הדין עמנואל שלם ועמנואל קראסו, מנהיגים בתנועת „התורכים הצעירים"; אברהם ש' רקנטי, פעיל מרכזי בהסתדרות „המזרחי" ובתנועה הרוויזיוניסטית; וד"ר ז'אן אללוף, שקיבל עיטור על ידי ממשלת צרפת עבור פעילותו בברגן־בלזן להצלת מאות יהודים ממגפת הטיפוס.

יש לציין במיוחד את החשיבות הרבה ואת החומר החדש והמיוחד בנושא השואה. בפרק „החורבן" שבספר מובאות עדויות ייחודיות, כגון הרשימה של אליהו חסיד, שמספר על המפקד של הצעירים היהודים ועל ההתעללות של חיילי הס.ס. ב„כיכר חירות" ב־11.7.42 לפני שנשלחו לעבודות כפייה; הסיפור של יעקב עשהאל על בריחתו משלוניקי לאתונה בזמן הטרנספורטים; מאמרו של אברהם בנרוביה, מנהיג הפועלים בשלוניקי ומי שנחשב כאב תנועת הפועלים ביוון, שמביא פרטים באלפים על פעולות ההתנגדות של יהודי שלוניקי ויוון נגד הכובש הגרמני, ומספר על נפילתו בשבי גרמני ושליחתו למחנות עבודה בגרמניה; השתתפות יהודי שלוניקי ויוון ביחידות הפרטיזנים מאת דוד ברודו; עדויותיהם המרגשות של יצחק כהן ודוד חיים על החיים במחנות ההשמדה; פרקים על משפטי חסון (משתף פעולה יהודי שנידון לעונש מוות לאחר המלחמה) ומרטון (היועץ למשטר הצבאי הגרמני בעיר), ואחרון אחרון, תולדות המרד היווני בקרימאטוריום מס' 3 בבירקנאו, כפי שמסופר ע"י משה שמואל (נתן); מלבד זאת בולט הפרק של יעקב צור, שליח „ההגנה", על הצלת ילדים, ניצולי השואה, ב־1945: פרק אחר מרכז בפרשיות הצלה מיוון לארץ ישראל. למרות החומר הרב שבספר האירו הכותבים בסה"כ על חלק בלבד מתולדות היהודים בעיר. בגלל ארגונה ועוצמתה הפנימית של הקהילה הוזנח סיפור היחסים עם סביבתה היוונית וזה היה אחד מהגורמים המרכזיים לחוסר העזרה מצד האוכלוסיה היוונית וחורבנה הכמעט מלא של הקהילה בסופו של דבר. אוספי ומחברי פרקי הספר גם הם התרכזו בהיבטים של הארגון וביחסים הפנימיים ולא עסקו כמעט ביחסים ובקשרים עם הגורמים היוונים והזרים שבסביבתם זו. רוב המחברים היו ציונים שהגיעו לא"י; מעט נכתב ע"י החלק הלא־ציוני או הלא־ישראלי של יוצאי שלוניקי שהיגרו לצרפת או לארה"ב.

למרות הביקורת בפסקה דלעיל, הספר מושך את תשומת לבו של הקורא ומעורר את סקרנותו. בכל ששני הכרכים נראים שלמים, בכל זאת חסר לנו ידע על תרבות עשירה זו. קיים צורך למלא את החסר במחקר על יהודי שלוניקי במאה הי"ז עד המאה הי"ט וטרם נחשפה בצורה ראויה לשמה המורשת הרבנית השלוניקאית העשירה במשך כ־400 שנה. מחקרים על נושאים שלא נגעו בהם כלל עומדים להתפרסם בקרוב, כגון: הקשר של יהודי שלוניקי לעליה בלתי לגאלית, התפקיד של יהודי שלוניקי בוורשה בהריסת הגיטו היהודי לאחר דיכוי המרד היהודי, השתתפותם בתנועת המרי הפולנית, ועוד.

הספר מומלץ לכל מי שחפץ להכיר את הפן השני של תולדות ישראל בתפוצות: תלמידים, סטודנטים, הדור שנולד לאחר השואה, כדי שיוכלו ללמוד על הקהילה המרכזית ביותר של מגורשי ספרד ועל הקהילה הגדולה הספרדית שנספתה בשיעור של 98% במחנות ההשמדה של פולין; ולכל מי שמתעניין בתולדות בניית היישוב היהודי בארץ־ישראל ובתרומה הצנועה אך החשובה של השלוניקאים לבנייתם והפעלתם של הנמלים, להתפתחות הכלכלית ולהשתתפותם ביישוב העירוני והחקלאי בארץ.

סיפורו של דור

מאת צמח צמריון

אפרים שמואלי, „בדור היהודי האחרון במולדתי"; הוצאת „אלף", תשמ"ז; 269 עמ'.

ספרו של פרופ' אפרים שמואלי משופע במעלות טובות, ולהלן העיקריות שבהן:

א. הספר מתאר קהילה יהודית גדולה מלפני השואה, את קהילת לודז' שבפולין הקונגרסאית, על העשייה הטקסטיל שבה, על פרנסות תושביה ועל בעיותיהם.

ב. הספר מתאר את התפתחות החסידות ואת ההווי החסידי בפולין, ובמיוחד את חסידות אלכסנדר.

ג. הוא מתאר את חיי הרוח והתרבות של קהילת לודז', את עיתונותה ואת הפעילות היהודית־ציבורית הפוליטית־ציונית של יהדות פולין בכללה.

ד. בספר תיאור מפורט של מערכות החינוך בפולין של החינוך היהודי לסוגיו, החינוך בחדרים למיניהם ובתלמודי התורה על החליפות והתמורות שחלו בהם, החינוך בישיבות ובגמנסיות העבריות והדו־לשוניות (שבהן נלמדו הלימודים הכלליים בפולנית ולימודי היהדות בעברית).

ה. בספר משורטטות דמויות של מורים בגימנסיה היהודית והדו־לשונית, שבה למד המחבר בלודז', מתוארות בו פעולותיהם של מורים אלה ומסופר על הבוגרים הגל־יצאי של רובם ועל הקשרים המשפחתיים של חלק מהם.

ו. בספר מתוארה דמותו החינוכית־ספרותית של משורר השואה יצחק כצנלסון, בצורה מעניינת בנוגעות יצירותיו ומסופר בספר על מוצאו הליטאי ועל משפחתו של המשורר.

ז. הספר מתאר את פולין שאחרי השואה, פולין כמעט ללא יהודים, פולין שבעיות לא מעטות מעיבות על חייה, פולין שאחזה בה ל„סולידאריות" – ופולין האנטישמית, האנטי־ציונית והאנטי־ישראלית.

ח. תוך כדי סיפור וסיקור ותיאור מוסר המחבר פה ושם אירועים מתולדות חייו עד ליום עלותו ארצה בראשית שנות השלושים של מאתנו.

כ. הדברים שבספר מבוססים על רקע רחב המקיף תחומים שונים בחקר וההגות, בהיסטוריה ובסוציולוגיה וכו', כשמחברם מסתייע בבראה עיניים ובזכרונות אישיים.

י. הספר מצטיין בעושר לשוני, בביטויים מקוריים ובניסוח מבריק, והוא נקרא בשקיקה ובעניין.

בקיצור, ספר מפרי עטו של חוקר דגול, העשוי לתרום תרומה נכבדה לתולדות החברה היהודית במזרח־אירופה בדורות האחרונים.

בגוב הארי

מאת איזה פרליס

אינגה דויטשקרון: „את יהודיה: סיפור תלאותי כנערה יהודיה במסתור בברלין הנאצית בתקופת המלחמה"; מגרמנית: אלתנן קרמר. ספרית „מעריב", „יד ושם"; תשמ"ז 1987.

ספרה של אינגה דויטשקרון מטפל בנושא השואה מזווית־ראייה בלתי־שיגרתית, שכן היא ואמה הצליחו להתחמק מן המצוד ומגירוש למחנות־ההשמדה ובילו את שנות המלחמה בברלין – לב לבו של הרייך השלישי.

סיפורה של אינגה מתחיל בשנת 1933 – תאריך היסטורי של עליית היטלר לשלטון – ומסתיים במפלת הרייך השלישי ב־1945. על פי דיווח־מקרים מזור הגיע באוזנה בתרגום עברי גם ספרו האוטוביוגרפי הקצר של היינריך בל: „מה ייצא מן הילד הזה", המתייחס לאותה תקופה. בל מתחיל באותו אירוע של שנת 1933, אבל מצמצם בקורות ארבע שנים, עד שקיבל את תעודת הבגרות בשנת 1937. הוא מגולל חוויות נער מתבגר, בן למשפחה קאתולית בקלן, המתעב, כשאר בני משפחתו, את המשטר הנאצי. אמנם מצליח הוא להתחמק מהשתייכות ל„היטלר יוגנד", אבל עם פרוץ המלחמה אינו מנע להיות מרבקיגים. אף המשפחה נאלצת לשלוח אחד מבניה לארגון נאצי, כדי לשמור על שארית הפרנסה. זו תשובה חלקית על שאלות, הנשאלות תכופות: איפה היו הגרמנים הטובים? מדוע לא התנגדו? וכיוצא באלה.

ברם, למשפחת בל ה„ארית" לא נשקפה סכנת מוות, אלא במקרה של מרד גלוי, ועם כל קשיי הפרנסה, לא חלו עליה גזרות מיוחדות. חילוף הדברים במשפחת דויטשקרון, שהייה משקפים את גורל היהודים בגרמניה הנאצית. רק עם נצחון הנאצים גילתה האם לאינגה, בת העשר: „את יהודיה" – אירוע השופך אור על המשפחה המתבוללת, שלא היתה יחידה בסוגה ביהדות גרמניה. ההורים, סוציאל־דמוקרטים מסורים ונאמנים, השפיעו על הבת, שינקה מהם את השקפת עולמם. מתוך שאננות לא היגרו בעוד מועד וערב המלחמה רק האב הצליח להימלט לאנגליה, שלא ששה לקבל פליטים. מכאן מתחילה האודיסיאה של האם והבת, הנאבקות על הישרדותן במלתעות רודפיהן.

לגבי עלילה, המתרחשת במשך שתים־עשרה שנים, גדושות אירועים היסטוריים ופרטיים הסיפור הוא קצר ו„קונספקטי". אין בו „ציצים ופרחים" ושאר אפקטים ספרותיים: לשונו פשוטה, בהירה ועניינית, ללא רגשנות וסנטימנטליות. בעיקרו הוא „סיפור־פעולה", שופע סיטואציות דרמטיות, אבל ממעיט באינטרוספקציה ובניתוח פסיכולוגי. על הקורא לקרוא בין השיטין, כדי לחוש כמה מתח, פחד וייאוש גרמו חיי־מחתרת „על הסף" לאם ולבתה הצעירה: כמה גבורה, נחישות, תושיה ואילתור נועז נדרשו, כדי להמשיך במאבק על הישרדות פשוטה כמשמעה.

הסיפור פותח בכמה רמזים על ילדותה של אינגה: שאביה, המורה, הקדיש את שעותיו הפנויות לעבודה במפלגה הסוציאל־דמוקרטית. וזכרון ילדותה היפה ביותר של אינגה הוא היום שבו עזרה למבוגרים לקפל עלוני־הסברה „בחדר אחורי מלא עשן של בית־מרזח ברלינאי". המאבק הפוליטי מצטייר בעיני הילדה כדמות מצעדים ברחובות: קומוניסטים עם דגליהם האדומים, סוציאל־דמוקרטים „שלנו" וה„ס.א." החומים. משהוכרע המאבק החלו רדיפות היהודים בשיטת „סיבוב הבורג" – יום יום וגזירותיו. הגזירות נישלו את היהודים, צעד אחר צעד, מן החיים הכלכליים והתרבותיים, מנעו מהם אפשרות פרנסה, השכלה לילדיהם וכיוצא באלה. כך נקלע אביה של אינגה לבית־ספר ציוני „תיאודור הרצל" אף כי היה רחוק מציונות. בקרב יהודים מתבוללים לא היה רצון לעזוב את המולדת. הם השתעשעו בתקווה, ששלטון היטלר יהיה קצר־ימים ועליהם „להחזיק מעמד". אחרים טענו, ש„עדיין זקוקים להם בברלין".

כל האירועים האלה מתוארים כחוויה אישית של נערה מתבגרת, הם הם הקובעים את תהליך התבגרותה ועיצוב אופייה. כך, למשל, מודעת היא לניגוד שבאופי הוריה: האם, נמרצת, נחושה ועזת, האב נבוך, מבולבל ואובד־עצות. האב, כעובד־ציבור. „פקיד פרוסי", מסמל את המשמעת של אזרחים מהוגנים, שבעולם לא הפרו את חוקי־המדינה. אולם עד מהרה הובהר, שבמדינה נאצית, שבה הוצאו היהודים מחוץ לחוק והיו להפקר, לא יכלו לשרוד, אלא על ידי הערמה בכל צורי הממשלה חוקיה ותקנותיה. הספר הוא המחשה נוקבת של כלל זה.

אינגה מתארת את הסיוט הנאצי בחיי יום־יום שלה ושל אמה. לכאורה פורטת היא את הטראגדיה לפרוטות – ולא היא. אדרבא, המאבק היום־יומי על מקום מגורים ומקום עבודה ותלושי מזון (מנות זעומות ליהודים), מצטרפים לשרשרת־סבלות אינסופית, שרק גיבורים יכולים לשאתה בלי להישבר. בין הגזירות היתה גם חובה לשאת את הטלאי הצהוב, שבעזרתו ניכר היהודי וגלוי לעין כל. הודי התיאור העניני של המחברת: „תפרתי את הטלאי, בהתאם להוראות, בצדו השמאלי של בגדי בגובה הלב. מוסדות הסעד היהודים חויבו לספק לכל יהודי ארבעה טלאים כאלה תמורת תשלום". עמדות הציבור הגרמני לא היו אחידות: היו גם גילויים של השתתפות בצערם של נושאי הטלאי. בשעת הצורך הסתכנה אינגה בהחלפת המעיל והתהלכה ללא טלאי; בין כה וכה היתה תמיד בסכנה.

עם הבצורים וגירוש יהודים למחנות־העבודה החלה תקופה מחתרתית בחיי האם והבת: שינויים תכופים של מקום מגורים ומקום עבודה ולבסוף והיית תישה בבסוה של שם משפחה זרים. בהקשר זה מתגלים אותם גרמנים טובים, שבלעדיהם לא יכלו שתי היהודיות לשרוד. המחברת מציינת את חלקם של פרטי־עם, שנטלו על עצמם סיכונים נוראים במעשי־חסד אלה. כך, למשל, הזוגות, שסיפקו מצרכי מזון ללקוחותיהם היהודים, על אף השם הלשנה ועונש חמור. אינגה ואמה מצאו מסתור, ולא גם לתקופה קצרה, אצל אנשים אמיצים אלה.

תיאור הפצצות ברלין הוא אחד המרתקים שבספר, שכן לגבי שתי היהודיות היתה זו חוויה מעוררת רגשות סותרים. אימת ההפצצות והודעת הרס ומוות פגעה בהן וסיכנה את חייהן ובכך לא היה הבדל בינן ובין הגרמנים. מאידך גיסא הביאו ההפצצות את בשורת הגאולה עם התבוסה המתקרבת של הרייך השלישי. אותה שניות ניכרת ביחס לחיילים הסובייטים, שבאו לשחררן, אך נתגלו כאנסים אכזריים.

בקיצור נמרץ משרטטת המחברת את קורות חייה אחרי המלחמה. היא ואמה הצטרפו לאבי המשפחה לאחר פרידה בת שש שנים. ברם אינגה לא הכתה שורשים באנגליה ו„ישראל היתה לי עדיין ארץ זרה. לא ידעתי עליה כמעט כלום". בהקשר זה מציינת היא עובדה מעניינת: הראשון שדיבר אתה על ישראל היה יוליוס בראונטל, המזכיר הכללי של האינטרנציונל הסוציאליסטי, שאינגה היתה מזכירתו.

מכל מקום ב־1955 חזרה אינגה לגרמניה וצעד זה אומר דרשני. יהודים, שהיו בוגרים בימי עליית הנאצים לשלטון, שורשיהם היו נעוצים בעומק תרבות גרמניה פרה־היטלראית. אינגה, בת העשר, גדלה ובגרה בימיה האפלים ביותר של גרמניה וחוותה מבשרה את אכזריותו של המשטר. מה משך אותה לשם? האכזבה לא איחרה לבוא. נאצים ותיקים שוב תפסו עמדות כוח. ואילו „המעטים, שסיכנו את חייהם וגילו התנגדות, או עזרו ליהודים שהסתתרו והקלו במעשיהם הנועזים על סבלם הנורא – זכו בהכרה מסויגת בלבד. איש לא חשב על כך שהם היו עדות שקטה לאנושיות בזמן בלתי־אנושי". בנסיבות אלה „חשתי עצמי זרה בגרמניה, מאוכזבת ובודדה". ההתקרבות לישראל היתה הדרגתית ואכן הסתיימה בעלייתה בשנת 1972.

בעקבות האור

מאת טליה רפפורט

„הציור באור הים־התיכון" – מוזיאון ישראל, ירושלים.

„הקיץ הצרפתי" במוזיאון ישראל כפי שמבשרת הכרזה הגדולה שבפתחו, כולל גם תערוכת ציור צרפתית, שנערכה בשיתוף פעולה ישראלי־צרפתי על־ידי יונה פישר ממוזיאון ישראל, ז'אן לאקאמבר מן הלובר בפאריס ולואי אנודאל, והיא פרי עבודת מחקר ואיסוף ממושכת בעשרות מוזיאונים ואוספים פרטיים בצרפת.

התערוכה מזמנת לצופה חויה אסתטית רבה, אף כי פה ושם גם עבודות פחות מרשימות. מלכתחלה אפשר להעלות על הדעת תחליפים מוצלחים יותר. עם זאת, סביר להניח שלא היה אפשר להשיג יצירות־מופת מרכזיות יותר המגלמות את הנושא, כמו תמונת „נשות אלג'יר" המפורסמת של דלקרואה (במקום ציור הפרדסים האדומים הרקומים שלו), „החלון הפתוח בקוליאור" של מאטיס מ־1905 או אחד מציורי האודאליסק היותר טובים שלו.

הים־התיכון שהתערוכה סובבת סביבו נבחר באופן טבעי בהיותו חוית המפגש של צרפת וישראל, אך הוא גם נושא מעניין כשלעצמו, מגוון, עשיר ומאפשר לכנס בכפיפה אחת תמונות בסגנונות רבים ושונים, שמתפרסים על עשרות שנים מתחילת המאה ה־19 ועד 1987.

מראות הים־התיכון כוללים לא רק את הריביירה הצרפתית מצד אחד ונמל יפו מצד שני, אלא גם סלעים בפרובאנס, אשה אלג'יראית (של רנואר), חורבות מסגד בקאהיר, פלחים לאורך הנילוס, חצר במרוקו, פנים הרכבת הקרית עירומה־למחצה ובמקביל גם ירושלים של זהב תחת שמי טופה דרמאטיים מ־1825, אורוזה אקזוטית מלאכותית והתקתקה בעמק יהושפט (1840), יזרעאל המוצף באור יקרות אדמדם, נוף תנ"כי של ראוו (1949) ותמונת הר־ציון של אביגדור אריכא, הישראלי היחיד בתערוכה שנכלל בה בזכות העובדה שהוא חי בצרפת מזה שנים רבות ובעיני הצרפתים כבר נחשב כנראה לצרפתי.

העבודות המוקדמות בתערוכה מייצגות את הגישה הרומאנטית והאוריינטאליסטית של המאה ה־19 חלק מן הציירים תיארו את נוף המזרח, צבעיו ואורו המיוחד תוך אידיאליזציה כמעט הירויתית.

לקראת סוף המאה ה־19 מתחיל תהליך הדרגתי של פיתוח צורות ביטוי יותר ויותר אישיות ומודרניות בסגנון. משלב זה אפשר לראות כאן כמה עבודות חשובות כמו „המתרחצות" של סזאן מ־1879–82, שבה מסריחים האור והטכניקת הציור הפוסט־אימפרסיוניסטית את כוונתו של סזאן לבנות מיחובר איתן של נפחים וצורות מוצקות. יצירה מעט מאוחרת יותר, שגם היא פוסט־אימפרסיוניסטית בתפיסתה, היא „שדה חיטה עם אלומות" של ואן־גוך מ־1888. גישתו של ואן־גוך, שנחשב כמקדים לאקספרסיוניזם, רגשית והבעתית יותר והשדה הצהוב שלו גדוש במריחות קצרות וקצובות המבטאות אי שקט פנימי. בהמשך אותה שנה (1888) החל מצבו הנפשי להתערער והוא אף אושפז, אך בתמונה המוצגת כאן עצבנותו, המורגשת בדרך־כלל בטכניקה הקווקוו הדינאמית, עדיין מתונה יחסית לתמונות הגועשות מן השנתיים האחרונות לחייו (1889–90). עם זאת, כבר כאן ניכר המתח בלהט הגוונים הצהובים והכתומים במשיחות המכחול המגרצים, בקוים המתפתלים והקורסים של האלומות, בקו האופק הגבוה ובשמים הכחולים הסמיכים הכבדים שרוכבים מעל.

תמונה אחרת רבת־עוצמה מסוף המאה שעברה נעשתה על־ידי צייר הרבה פחות ידוע והיא בגדר גילוי בעניין. „עצי אורן בשעת הערביים" של רנה סיסר (1895) מצויירים בגושי צבע כהים, המתנחשלים כנגד שמים זהובים. כך שנוצר ניגוד צבעוני, דרמאטי וחריף שמזכיר או מקדים את הפוביזם הצרפתי והאקספרסיוניזם הגרמני.

שנה מאוחר יותר, ב„צדודית נערה צעירה" של אריסטיד מאיול (1896) אפשר לחזות חויה מסוג אחר לגמרי – פשטות ועמצום. יופי קסום, ריצוד קל משיחות רכות בגוונים עמומים והרמוניה מעודנת.

העשור הראשון למאה ה־20 הביא עימו שני זרמים חשובים – הפוביזם והקוביזם – ושניהם מיוצגים בתערוכה במספר תמונות אופייניות למדי.

פול סזאן, „המתרחצות"

העצים של מאטיס (1906) העצים של בראק (1907) לוהטים בגוונים כתומים, ורודים, אדומים וסגולים כיאה ל„פראים" ופובי – פראי בצרפתית. היה עדיף, כמובן, לראות כאן את התמונות הפוביסטיות המוקדמות של מאטיס מ־1905–6 וכן של דראן ולאמאנק, אך הפריטים מייצגים אותם לא רע.

לגבי הקוביזם, אין בתערוכה יצירות קוביסטיות מובהקות של פיקאסו ובראק, אך יש לפחות עבודה הזהה להן של ראול דיפי באותו סגנון הבהיר וצבעוניות ומהדי־רופה.

גם הפוטוריזם של סיניאק לא נעדר וספפת הנקודות בגווני פסטל וזוהרים בציור ההגדלות שלו למהזק.

תערוכה ים־תיכונית איכה יכולה, כמובן, שלא לכלול בצורה מכובדת את פיקאסו ומאטיס. כל אחד מהם מיוצג בתערוכה בשלוש־ארבע עבודות בשלבים שונים בקאריירה האמנותית הארוכה שלו.

בשל מאטיס כדאי להזכיר את „הקיטון" (1921), שהוא בחירה אפרודית־תבולה, שקופה ואקוורלית באופייה, ואת „אשה יושבת – פנים חדר עם רצועות שבס" (1942) שבנויה ממלבנים ורצועות צבע אנכיות ואופקיות בצבעים רוויים וסביבים. נוצר בה איזון מעניין בין הגוונים הארוכים וההורים החבים לבין הדוקים־בחולים המקרים והכתבים אייב.

בכל זיקתו השורשית העמוקה של פיקאסו לים־התיכון, הוא נהג ליהנות כדי קיץ חורפים בכפר בדרום צרפת, בכפרים או עיירות כמו אנטיב, ז'ואן לה־פן ועוד. יש בתערוכה ציור נוף של ז'ואן לה־פן (1920) שנראה כאילו דקורטיבי עשיר בדגמים וכיתוק אורזצל בסוגנוש. כחול הים ויעבלת הסביב מהוקים רקע ל„דיוקן עליגוד" שלו (1936), המזכיר פסל קור חולל, ביוה, בקע סוריאליסטי, הבסלב, בבקיבל על פיקאסו, כרגאה הדתי ופרופיל של גערית דאו – באורי תרו הולכה.

בתמונה מאוחרת יותר – „מפרץ קאן" (1958) – הוא שוב בהה במירביטי הנוף הים־תיכוני ומפרץ, סירות מפרש, בתים, דקלים) מעיך גורגי צפיה. מוצק ומסוגנן בגוונים כחולים, ירוקים ולבנים, אם כי בגבגה פהה עביה קיסוקי והסגנוני כאשר בציור המוקדם שלו.

אחד הציירים הצרפתים המעולים והמופלאים ביותר לטעמי הוא בונאר. שנחשב על־פי־רוב לפוסט־אימפרסיוניסט. אך הוא בעצם אינדיבידואליסט הקומר בפני עצמו. התערוכה כוללת שתי תמונות שלו, שאחת מהן היא לגבי השורה של התערוכה בה"א הידיעה. זו „נוף קאנה עם גג אדום" מ־1945–6 שהוא מ־ידיה־זו האחרונות והיא מתנוססת על כריכת הקטלוג המפואר. במאמר המוקדש לו בקטלוג מתאר בונאר את צבעי דרום צרפת כ„הלב של אלף לילה ולילה". ואכן, התבכיות העכירה של צבעוניות הפרביכות האינכדבים. של התמונה הנפלאה הזו יוצרות חוויה בלתי־רגילה ושהזכירה לי במקצת את לאה ניקל שלנו.

בין היצירות הכהנות שבתערוכה כדאי להזכיר גם ציור של מירו מ־1925 שבו משתרכים על רקע תכול של מים ושמים קוים דקיקים, המלווים רק בכמה כתמים וצורות פשוטות, אך יש בשילוב התמציתי הזה חן ילדותי תמים בהד ותיחכום המוריסקי אגין מאירך.

20–30 השנים האחרונות בציור הצרפתי הרבה פחות מעניינות, לטעמי, מאשר סוף המאה ה־19 ותחילת המאה ה־20 – תקופת הזוהר של האמנות הצרפתית.

שלב זה כולל תמונות של פולאה, ניקולה דה סטאל ואיב קליין שהן עדיין מבניינות יחסית לעבודות של ציירים עכשוויים יותר, שרובן אינן מלהיבות במיוחד. ויאלה, לאפיק, ואקילולה, מאהואה, מודיס ואחרים עוסקים בסגנים שונים של מופשט, בין אם אבולפי הגיל או גיאומטרי ודקוראטיבי. פה ושם יש אפילו גלישה לקישוט מגוערע ולהבנגע. לעומת־רקמת הציור הוכ"דבית האקספרסיה של בונאר, לכסיל, אלו הם רק אפקטים שטחיים, לדעתי. היפה ביותר מתוקן, בכל זאת, היא העבודה של ויאלמן, המורכבת מפסע רצועות ארוכות, כל אחת ברוחב שונה, שגדושות בעירבוקות, קוקודי צבע, נקודות ודוגמאות קליגראפיים ועירים (המזכירים את כתב היתדות המסופוטאמי) כך שנוצרים משטחים צבעוניים אפיקרים, בדים, מרגדים ומזדובי עין בפרוראם בלתי־שגרתי.

קטלוג התערוכה שהוא ספר דו־לשוני עברי־צרפתי ומהודר ביותר הוא נכס אמנותי וחוויה בפני עצמה. יש בו רפרודוקציות צבעוניות של כל היצירות, ביו־דע על כל אמן וטקסט הסבר לכל עבודה. כן מכיל הקטלוג מאמרים אחדים, שרובם תורגמו מצרפתית. אף כי רוב הכותבים נוטים לפייטנות, מאמרים מאלפים ומרתקים. כמה מהם מוקדשים לאמנים ספציפיים כדלקרואה, ואן־גוך, פיקאסו, מאטיס, ניקולה דה סטאל ואיב קליין. אחרים עוסקים בנושאי האור והצבע באופן כללי תוך הבאת הקשרים ספרותיים מצעידים רבים.

מעניין במיוחד מאמר בשם „מטאפיסיקה קטנה של הסגול בציוריו של פייר בונאר", שבו ניתן למצוא, בין השאר, רקע היסטורי־תרבותי על משמעויותיו המשתנות של הצבע הסגול בתקופות, במקומות ובהקשרים שונים. ייחודו של הצבע הסגול מבצבץ, אגב, כחוט השני וחוזר בדברי הכותבים השונים. יונה פישר, למשל, מציין במאמרו ש„הלבן, השחור והסגול הם צבעי הידידים בארצות הים־התיכון". הם „צבעי ההפצה והקליפה של כל האריגות וכל קצה גבול הנראה לעין. בצבעים אלה הם צבעי התשוקה לצייר באחוזה בלתי־גודרים, אורוידים. בהם מבצבץ האור את הצל, מבבל נפחים הגוסא בהוקים". התאוריה מעניינת ומעניין גם לעקוב אחר שפע גוני האור הסגולים הצפירים לאורך התערוכה והמקפים הרבה הבאות החזיתות וכן הוטר להתפשה העקובה אחר רצף של אופני התייחסות לאותו נושא.

★

בתום הסיור בתערוכה אי אפשר שלא להרגיש בהכשך מרתק לא פחות. תערוכה נוספת של „ציור ישראלי באור הים־התיכון". תערוכה שתכלול לא רק את האקזוטיקה המזרחית־תנכית של גוטמן, ראובן ואחרים ואת שקיפותיה הגוונים ההכלכלים־דיקוקים של אבני „אופקים חדשים" והתמורות הלבנות של קיריה, אלא גם את הבתים הצהובים הקודרים של גרוסמן, כחרבי האור, האור והתבלה של מיכאל גרוס, הבוקי ההרים הלוהטים באדום, כתום וכחול של אליהו גת, פרות הצבע הבוערים של אורי רייזמן, הכופפים תריסי היגעדים של לאה ניקל, גחן ביילי, הדי בן שאול: סאול פק ופנחס צינבויה, בתי עזה המגבגבים של מיכאל קבנר ועוד.

מכאן עד הדביקן הלאה לאתנחתא חביבה־קרירה בין הגוונים האפורים־סגולים־ארגמניים של קופפרמן, מרחף אפילו בעל להריב ירודים־כגלגלים של בזם, נהגת על הלובן המבגוהר של רפי לביא ובנתר ביטס אל הצבעים העזים והרווים (ורוד, צהוב, תכול) של נחרית דוד בעבודותיה מ־1985. עוד צבים בתהיה הנופים הכחולים־עמוקים שלאחר אבריבסון הציג לא בזמן ואיתו אפשר גם לחזור ליבנות הצבעים הלב־לבאלים הפורוייהוקבי שלו סוהר בצהוב וכחול. ניגוד מעניין יהיו ציורי השחור־לבן היבטים של דוד ריב ואין לשכוח, כמובן, את הערבסקות המבותות כלל בבעים של חבר קבוצת „רגל".

הוי רק קומץ דוגמאות נשלף „מן המותן", אך אפילו מדגם חלקי כזה מבהיר, על קצה המזלג, מיגוון של גישה, הודיה ותחושות של אור, סביבה והבע בקסים, מיגוון עשיר לא פחות מזה הצרפתי, שמטעין להסיפה ועשוי להביב תערוכה לא פחות מרהיבה.

דפדוף ראשון

ספרים חדשים

מאת אבי טבא

היסטוריה צבאית

בשולחן הדמוקרטיה

מדוע פרצה המלחמה? / מאת א. ג. פ. טיילור / תרגמה מאנגלית שורה יוגב / מערכות / 245 עמ'.

הספר התשיעי בסדרה בלהבת העולם השניה של „מערכות" תוהה על שורשיה של המלחמה הזאת. בפתח הספר אומר המחבר, שהוא היסטוריון בריטי נה"ע (גם לקורא העברי): „כל זמן שנוסיף לתלות בהיטלר לבדו את כל מה שאירע לא נגלה הדבה. היטלר מ־סק יאחד של דינמיות ושל עוצמה, אבל לא היה זה אלא דלק למנוע קיים. ... יותר מכל היה פרי יצירתה של ההיסטוריה הגרמנית ושל ההווה שלה. ... היטלר היה לזה הנודה כל האומה הגרמנית. ... הוא שאף לעשות את גרמניה המעצמה השלטת באירופה, ואולי לאחר זמן אף המעצמה השלטת בעולם כולו. מעצמות אחרות היו להן מטרות דומות לזו ועדיין יש להן". בעבר לכך יש כאן בעיקר על הזירה הדיפלומטית בין שתי מלחמות העולם וגם סיפור כשלונה של הדמוקרטיה במאבק על השלום, שהוא סיפור „ללא גיבורים, אולי אפילו ללא נבלים".

סיפורת

אל צוקי פקיעין

איש הלבבי / מאת יעקב קדן / ספרית פועלים / 154 עמ'.

„...סבי מיקו. נולדתי לפני עשרים־ותשע שנים בסמוך לאדמת־הארץ הטובה. לא פיללתי שאבא מכאן פעם, אלא שעכשיו כוף אפריל ואני חייב ללכת, שכן לצפון. חייב אני ללכת שכן בסתייבת לה הפריחה בעוד כעשרה ימים לערוך ואסור לי להפסיד זאת. ד"ר יידהר הוסבת שתוכל לכגוד אותי פה בבוסר עוד כארבעים שנה ואני חוכב סלא. ...נותנת לי בגרפה העיר וציגד־עוני ואובדת שדיפי טוב הוא לטפל בערוגות הפרחים שלהב". מיקו רפה השכל בורח איפוא מן המוסד ויוצא אל צוקי פקיעין לראות בפריחת הסוכן הבחור. בדרכו הוא פוגש ב„שדה קטנה, כיילת. עוסה פרצופים המודים לסכים, בבבי בה באלה של מלאכים, כמו ברבה" – הלא היא „גלי מהכת כיתה ג' בבה"ס הסביר" הבורחת צפונה אל הנוה של דירית. הסיפור הפיקארסקי הלך ובבבד דרך הרפתקאות ועקסים עד ביא כמורים, ביתם. כבספתר, סגולות רבות הראות לדפדפי בני ושליכי. כפר ביכוריו של המחבר בספרית, לאחר ספר שירים אחד.

חגי ודפנה

בבר גוה. מאת יואל גלאור מירון / 144 עמ'.

חגי אומר לנירה בשיחה טלפונית, דרך פרבונית, בסלביה „אין כל סיכוי, שאין כעס, יש לספור על העצבות הקשה". דפנה אלישן „ראתה את עיה הספרים בספסה הפקר שבין החברה המהוגנת לעילוב ההתהד (ההתפקה בהוויה הוילת נצחית, בשדה קים זה). ובלילה שהיא מודיעה ב„דית של אספרו־ספיב תמיד בחרוה אותה", העניינים מתגלגלים בההורות, כך בתגלגלת בין אבטפרום לתל־אביב פריבה הונבנית־קיבוצית שסופה הורבה. ספרו החיבוני של המחבר.

שידה

אפוקליפסה עכשיו

לילה בבעני / מאת עודד פלד / שוקן / 69 עמ'.

ספר שירים השישי של המחבר. יבלבו גם בחוורי שירים לספרים קודמים, הוא מוקש „להנרו של בת, ביב בבעני" והחום שירים בסו „אפוקליפסה עכשיו": „את ארוחת הבוקר תקח בקפה / הוק הפרים על השולחן ליתן במפת / הבליט ברויה / יעקה שבבבה יתפטו / לרותב שורייתך הבתפפת אגרוך / עצבי אל הור האבבב אליך / כבה בפרכוס / הכיקו לרייפה העיני / הקליפ־ית / תפעל לועה בברכה מבחד / תחיך ויאכה / כי יגע האלוה עקבב הבר / – התבגז בפוליטיקה / הפגו עירך לבבה / עדקו כן המלחמה / היו בביום לאבאיתוחל אבאיבמר / אבאירב הפליג / עגד בבעה לסם / הורי אלוה עכבם / ברה בכל בינר בייר הרצהה על הפבתן".

היסטוריה

האידיאל החינוכי

אישים ורעיונות / מאת אליעזר שמואל / בר־אילן / 159 עמ'.

עבודת הדוקטור של פרופ' אליעזר שכרן הבבוה, איש בית־הספר לחינוך באוניברסיטת „בר־אילן", הוקדשה לנושא: „האידיאל החינוכי של 'תורה עם דרך ארץ' בהתפתחותו". זה היה גם הנושא העיקרי של מחקריו לאחר מכן. בקובץ זה כונסו כמה פרקים מתוך הדיסרטציה שלו, בעריכתו של עמיתו מרדכי ברויאר. כמה פרקים מוקדשים לשמשון בן רפאל הירש, שהיה מורה דרכה העיקרי של התנועה האמורה. פרק אחד דן ברב יצחק דב במברגר ועוד אחד ברב יוסף וולגמוט. פרק נוסף מתמקד בתולדות בית המדרש לרבנים בברלין. הפרק האחרון עוסק ב„תמורות וביוונים חדשים".

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר

ראשון בבוקר דבר

חוק ההזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור למעביד לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המעבידים צפויים לעונש על פי החוק.

דירות

דירות ונכסים

במעלה-אפרים במרכז וילה 4+ טלפון+ דוד"ש (10850) 08-459933

ברמת-השרון, במערבית, קוטג' מפואר בבניה, במפלסים, 5+ חדר גג (16413) 03-403768

באבן-יהודה קוטג' מפואר או 6 חדרים+ מרתף טל: 053-698926 (21163) 03-9241235

בנווה-אביבים למכירה פנטהאוז מפואר יוצא דופן ומיוחד 03-424233 (25177)

בני-ציהלה ברח' ענתות החדש במיקום מצוין! קוטג'ים מפוארים 03-342372 (8180) 052-448219

בסביון בלעדי "לתיווך והבוטיק" למכירה מבחר וילות גדולות וקטנות על מגרשים בגדלים שונים (22822) 03-343356

קבלנים מציעים

בנוה רם-דמלה דירות 3 ו-4 חדרים בבית חדש מצופה אבן. תנאי תשלום נוחים מאוד וסיוע גדול בואו לבקר בדירה לדוגמא (14289) 03-245375

בגינות-שומרון דירות וילה 3 ו-4 חדרים. לחלקן חצר ולחלקן גג צמוד. תנאי תשלום נוחים וסיוע גדול במיוחד. (14258) 03-245375

באריאל דירות וילה 3 ו-4 חדרים. לחלקן חצר ולחלקן גג צמוד. 120 מ"ר עם נוף מרהיב. תנאי תשלום נוחים וסיוע גדול במיוחד. (14251) 03-245375

בקרית-ראשון בראשון לציון בבנין חדש בן 4 קומות, דירות 3 חדרים מרווחות, סטנדרט גבוה, 2 דירות בקומה ומעלית. (14245) 03-245375

בקרית-בן-גוריון בחולון בבית חדש מצופה אבן, דירות 3 ו-3½ חדרים, יחידות מסוג באיזור. תנאי תשלום נוחים (14243) 03-245375

בנאות-ימים בת-ים בבנין חדש מצופה אבן דירות 3½ ו-4½ חדרים. סטנדרט גבוה, תנאי תשלום נוחים. בואו לבקר בדירה לדוגמא 03-245375 (14237) 03-203341

במגדל אשדר' ארלוזורוב פינת דרך-חיפה דירות פאר 2, 3, 4 ו-5 חדרים. סטנדרט גבוה בצפון העיר. בואו לבקר בדירה לדוגמא 03-245375 (14231)

בנוה-פולג נתניה בבנין חדש מצופה אבן דירות מרווחות 3 ו-4 חדרים. תנאי תשלום נוחים וסיוע גדול. בואו לבקר בדירה לדוגמא. 03-245375 (14220)

נאות-דוברת דירות 5 חדרים ברחובות רחוב רוז'נסקי במחירים מיוחדים משרדי מכירות: נאות-דוברת ראשון לציון 03-946737 דיור+ רחובות 08-453055 (13941)

חברת אזורים מציעה בשכונת אזורים בנתניה 3, 3½ חדרים לזכאי משרד השיכון, לזוגות צעירים ומכירה חופשית לפרטים: 03-630442 (29927)

פטיו 5+ מרפסת גג+ חצר+ תוספות רבות, 057-88606 $30,000 (29782)

ת"א-יפו

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

בשיכון ל' דירה אחרונה לאיכלוס מיידי 5 חדרים רח' לוי-אשכול 40 לפרטים: חברת "אביב" (6002) 03-7512203

"בבבלי" נותרו מספר דירות בנות 4 ו-5 חדרים במגדל מגורים הנמצא בשלבי בניה. לפרטים: חברת "אביב" ביאליק 155 רמת-גן (2813) 03-7512203

חדש! בורלא 24 שיכון ל'. 5 חדרים +מרפסת פתוחה, דירות גג "מונופול" 03-243008, (14644) 03-244452

בצפון ת"א!! בבניה מבדל מגדים מפואר למכירה!! דירות 5 מרווחות בתכנון מיוחד הכולל מרפסות מגוונות! בריכת שחיה! חניון תת קרקעי, מב"ע סכני מיוחד ועוד.. משרד מכירות בלעדי "בית וגן" 03-496755 (14451)

דירות למכירה

דירה מרווחת בת 4 חדרים במחיר הזדמנותי, בבאר-שבע בשכונה ו', רמט תל-אביב (13132) 03-281105

דירות למכירה 3-3½ חדרים

דירות למכירה 2-2½ חדרים

במגדל דיזנגוף, 2 חדרים קומה 20' דרום' מדרום, כל התוספות למקשי דירה מיידית 03-221417 (16405) 03-232536

אוניברסיטת בר-אילן מציעה למכירה במכרז מס' 146/87 דירת 2 חדרים 45 מ"ר, ע"ע, חזית, ברחוב ברנשטיין-כהן 8 תל-אביב. פרטים בטלפון 03-718503 בשעות 8.00-14.00 (24030)

דן

דירות למכירה 1-1½ חדרים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 3-3½ חדרים

בפתח-תקוה דירת גג 3½+ 2 איזור שקט, (15065) 03-9322290

דירות למכירה 2-2½ חדרים

שרון

דירות למכירה 1-1½ חדרים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 3-3½ חדרים

דירות למכירה 2-2½ חדרים

חולון-בת-ים

דירות למכירה

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

הלוח הכללי

הד כפול ומכופל

חוק העסקת שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה בשל מינו או היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

רופאי שיניים בעלי נסיון בפרוטטיקה למכון השן. (11755) 03-377836

כרסם ממטה עם ידע בשרטוט׳ חריטה למפ־ על אלקטרוניקה גדול, תנאים טובים "א.ו.ת." (11739) 03-203052-3

עובד דפוס/ גרפיקה מ־ נוסה בהדפסות משי, למפעל אלקטרוניקה גדול, תנאים טובים. "א.ו.ת." 03-203052-3 (11734)

מבקרי איכות ויזואלי, מ־ נוסים במעגלים אלקט־ רוניים +ידיעת אנגלית טכנית, לעבודה מיידית, תנאים טובים. "א.ו.ת." (11728) 03-203052-3

לאריסטו שמש־ בית אומנה דרושים לעבודה בטריקו וסריגים, עם נסיון קודם: +תופרת מודלים ראשונים +גזרן 03-217737 מיום א׳ (11028)

איש אחזקה +רשיון חשמלאי מנהויה לעבו־ דה מיידית (אפשרי פנס־ יונר) א.ב.א 03-282487 (10883)

דרושים חובשים, רופ־ אים לחברה חדשה. צפת 9. 04-531836 (10798)

למפעל אלקטרוניקה מלחימות ומרכיבות +נסיון מאזור הדרה נת־ ניה תל־מונד כ"ס רעננה והסביבה 5 ימים אפשר־ רות להסעה 052-448989 (10757) 052-23595

למפעל אפנה לייצוא דרושה מודליסטית מנ־ סה למשרה מלאה תנ־ אים טובים למנה לפניה (16554) 03-835154

בן־יבנה במרכז לבניה מיידית לוילות 16,500 דולר+ מע"מ, 3,000 במזומן והיתרה במשכ־ תא. במשרד: 08-574335 בערב: 08-574823 08-574587 (14879)

קבלן מעוניין במגרש בתל־אביב במזומן קומ־ בינציה. 03-299674 (29663) 03-867472

דרושים מגרשים לבניה, בת"א וגוש דן במזומן, ב־ קומבינציה. 03-786395 (25131)

הצעות עבודה

למפעל מתכת באזור ב"ב: דרושה מפע"ית או מחסנאי סכני (פנסיונר) לשבוע עבודה מלא לני־ הול מחסן מכר (514) 03-781240

למשרד בבורסת היהלו־ מים דרושה פקידה כשי־ רונית ומנוסה. ת.ד. 61221 תל־אביב 22167 (11901)

לחברה ליבוא בר"ג דרושים 2 צעירים נמר־ צים ואחראים טלפון (11896) 03-5743555

ל"א.ו.ת" דרושים: 1. מ־ כונאי אחזקה 2. מסגר 3. כרסם־ חרט תנאים טובים למתאימים (11861) 03-203052-3

מלחימות מנוסות למפעל אלקטרוניקה גדול בת"א לעבודת משמרות 03-203052-3 "א.ו.ת" (11857)

עובדים חרוצים לעבודה במשמרות בת"א/ חולון תנאים טובים "א.ו.ת" (11837) 03-203052-3

משרדים

להשכרה משרד 120 מ"ר באיזור גשר־ההלכה 03-9519186 אודי (10836)

למכירה בנין לאחר שי־ פוץ בקרית־אתא מתאים לבית אבות 04-724030 (26155) 04-719466

למסירה בחולון!! חנות מושבים פעילה+ מעב־ דה 03-5593089 אוה"צ (29876)

בדחיפות בת"א דרוש משרד בשכ"ד, 100 מ"ר 03-614089 03-621536 (21799)

מבני תעשיה

מגרשים

מחסנים

אולמות

להשכרה בשכ"ח אולם תצוגה +משרדים +מרתף במרכז תל־אביב טלפון 03-627111 ליוסי בר־ טוב (11715)

חנויות

להשכרה מיידית חנות+ משרדים ברחוב עליה ת"א, לאחר שיפוץ, 2 קווי טלפון, 140 מ"ר, כולל גלריה!! "14.00־ מ־ 03-230771 18.00 (443)

הנודים לבישול ואפייה 3 תאים בהנחה עד 50% אספקה ותן שבועיים (5994) 03-5510432

למסירה מסעדה בשוי־ לת ת"א, 03-419975 03-5465655 03-832350 03-779963 (11040)

לרציניים בלבד למכירה עסק מבוסס ורווחי בנתניה השקעה 100.000 ש"ח טלפון (16578) 053-23015

להשכרה חנות בגדים ב־ דיזנגוף, מושקעת מיידי 03-286215 ,459186 (16407)

למתעניה מבוססת ומשו־ כללת עם כל הציוד חוג לקוחות רחב וקבוע דרוש/ה שותף/ה בעל/ת מקצוע מעולה בענף הסדינים והדיקור בהשקעה לא גדולה 03-835829 בערב ובשו־ בת 03-5519076 (16082)

"מרכזי השבוע" הכתו־ בת שלך לאספקת מכר־ זים בכל הענפים! (15947) 03-623045

MOUSE REPELLENT PAINT FLEXIBLE ICE

מעדנת טלפנים G.M.X בתנאים נוחים ב"גולן תקשורת" 03-487969 03-499588 (12865)

דירות גג

ביקוש דירות

דירות להשכרה

בצפון בתל־אביב בבנית שני דופלקסים "תל־גד" 03-299674 03-883760 (13935)

דירות ארגונות

דירות בשכירה

קוטג׳ עגל, 5+ גינה רמת־השרון מערב, שנה+ אופציה (16284) 03-493040

דירות בתי משותף

חדרים מרוהטים

עסקים

בראשל"צ בנוי־אסתר דירות יוקרה: 5" 90,000 דולר, 5½" 100,000 דו־ לר, 6" 100,000 דולר משה ושאל נוני, הרצל 46, לכניסה מיידית בתשלומים נוחים (21672)

בראשל"צ בנוי־אסתר 5 חדרים ק"ח, 99,000 דו־ לר, חדשה 03-959577 (21667)

דירות למכירה 3 חדרים 3½

דירות למכירה 1½ חדרים

דירות

וילות ובתים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 2-2½ חדרים

דירות למכירה 2½-2 חדרים

באלופי־צה"ל 51 3+ גג+ חדר יפיפה+ השקעות בב־ קר 03-9611147, בערב (14044) 03-258510

דירות למכירה 3-3½ חדרים

יום שישי, י׳ באלול תשמ"ז, 4 בספטמבר 1987

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר וב דבר ראשון בבוקר

מלחימות! מלחימות! למפעל אלקטרוניקה להרכבה ולהלחמת מעגלים מודפסים תנאים טובים למתאימות 5 ימי עבודה 052-559615 (16517)

למגוונות ויצ"ו באזור ת"א דרושות מבשלות ועוזרות למשלות בויצמן 03-264832. בנחלת יצחק 03-259529. מבשלת ברמת־ישראל (16475) 03-255152

שכר גבוה למרכזנית מנוסה לאחה"צ 19:00־13:00, לתקופה ממושכת בהרצליה. ידע באנגלית חובה. "נמפואור" בן־יהודה 12 ת"א א'־ה', 08:00־14:00 (16293) 03-298877

לנוסיון לחחולים ליד ב"ס בחורה אחראית למשרה חלקית קבועה בשעות הבקר 052-917329 (16255)

מלחימות מרובות מנוסות למפעל בתחום בני־מת־השרון לאחר שרות צבאי "חבר" (16227) 03-221234

ל"כרדה" דרושים: עובדים להרכבה ולעבודות מחבת, לפני צבא ואחרי צבא 03-830308 (16074)

לאולמי בוטון דרושים: עוזרי טבחים: אחראי נקיון ועובדי ניקיון. לפנות רח' ז'בוטינסקי 84, רמת־גן 03-730141 (16075)

לעיתון "עולם האמנה" דרוש/ה איש/ת יחסי ציבור ופרסום (16039) 03-202249

אנשים מתמידים ותרוצים האוהבים עבודה עם אנשים" לקריירה מרשה עם אפשרויות לנגר והתקדמות בלתי מוגבלים! למתאימים הדרכה ועזרה עד להצלחתם. 03-630236 (15987)

דוחים גבוהים! לבחורים/ות במכירת ספרים בשעות הערב 03-7525902 (+בשבת) (15923)

דרושים/ות מלצרים/ות מקצועיים/ות לעבודות אקסטרה "המלונאי" (15888) 03-237457

לחברת תקשורת בתחום הטלפונים אנשי מכירות ועכואי התקנות 03-457313 (14703) 03-5465146

קופאים/ות למכירת מוצרי חשמל מבית לבית משכורת +אחוזים קובי (14607) 03-5790006

נער, לפני צבא, לעבודה בעתון יומי גדול, (שליחויות בתוך המפעל) טל: 03-212333 לפנות: לכרמלה (14605)

קופאים ות לרשתות שיווק לאזורים: הרצליה, ת"א וחולון בת־ים ור"ג. (14573) 03-286111

דרושים/ות עובדים/ות אבטחים לעבודת שטח מיוחדת שכר גבוה תנאים מלאים מס' מקומות מוגבל!! 621587 (14567)

מכונאי תעשיה מנוסים, 3 שנים לפחות באחזקת קווי יצור לעבודות קבועות בתנאים מצויינים (14496) 03-286111

מנהל למסעדה באיזור חדרה, תנאים טובים בצירוף קורות חיים ת.ד. 467 (14394)

בחורות לעבודה לא מקצועיות בדפוס למחלקת כריכה 03-832516 (13063)

לפנימיה דתית לבנות ברמת־גן, דרושות 1. עובדת סוציאלית למשרה מלאה 2. מדריכה בתנאי פנימיה, תנאים טובים למתאימות (13025) 03-725523

למוסטלה פאם תכשירי טיפוח ואיפור, דרושות יועצות יופי, נשות מכירה, לכל רחבי הארץ. הכשרה תינתן למתאימות. תל־אביב וגבעתיים: 03-235229, ראשון־לציון 03-238804; כפר־סבא רעננה: 03-941773; בת־ים חולון: 052-444717; פתח־תקוה: 03-846253; נתניה: 03-919904; אשדוד: 053-617205; קרית־גת: 08-552242; רחובות יבנה 051-881203; הרצליה 08-451195; 052-88776 (12879)

מפעילי מכונה להזרקת פלסטיק, בוגר בי"ס מקצועי, נסיון 3 שנים למפעל גדול ברחובות (12798) 03-286111

איש אחזקה עם 1. ידע בחשמל ומכונות 2. בעל רשיון נהיגה 3. גיל 50־40 4. תושב נתניה והסביבה "יעד" 052-541949 547777 (12561)

לסטודנטים! אקדמאים! "נולי" 3120. דקאנטי 9 ומה"אביב". שוקן 44 תל־אביב (11680)

ל־מוטורולה תיקשורת דרוש עוזר/ת הזמנות בעלי השכלה תיכונית לפחות, השולטים בעברית ואנגלית, ומסוגלים לעמוד בלחצי כמות, זמן ואיכות, יום עבודה מלא 5 ימים בשבוע +שעות נוספות. (הכשרה מיקצועית תינתן במקום) מועמדים מתאימים בלבד יפנו למילוי שאלונים אישיים ל־מוטורולה, גוש עובדים, רחוב קרמניצקי 3 תל־אביב (ליד הסינמה קו 33 מתחנה מרכזית) (11616)

פקידים/ות

ל"א.ו.ת." דרושים: 1. כתבניות עברית־אנגלית 2. קלדניות 3. מעבדות תמלילים 03-203052-3 (11851)

פקידה מנוסה +הדפסה עברית אנגלית למשרה מלאה בר"ג תנאים טובים "א.ו.ת." (11835) 03-203052-3

מזכירה בכירה למפעל אופנה ג'אמפ ידע באנגלית ונסיון חלקי בהנה"ח +פ.ס. 03-662485, (11702) 03-652705

פקיד מגנון (פק"ר בצה"ל) לעבודה מיידית קבועה א.כ.א. (10888) 03-282487

לנוטקס דרושה מזכירה למח' יצוא, שליטה מלאה באנגלית, גרמנית, רצוי בצרפתית התמצאות בנושא יצוא. משרה מלאה. טל: 03-337725 (16439)

מזכירה מנוסה (5 שנים) עצמאית ודינמית +הדפסה מעולה 8.00־16.00 למשרד פרסום (16239) 03-288938

לחב' בדרום ת"א פקידת מכירות ידע במחשב "יתרון". 03-810947 (16083)

תדמנ/ית לחב' אופנה העוסקת ביצוא ושוק המקומי. להבנת גזרות זהגדלות נדרש ידע בכל שלבי היצור, משרה מלאה תנאים מועדפים. (16018) 03-660427

לחברת מזון גדולה בראשל"צ פקידה בכירה לעבודה אחראית ומגוונת * עדיפות לבעלת נסיון. *כשור ארגון ועבודה עצמאית. נא לפנות לטל 03-5516332 או בכתב לת.ד 1258 בת־ים עבור מחלקת כ"א. (15972)

מזכירה" עוזרת מנהלית לחברה בתל־אביב, בעלת יוזמה ויכולת לעבודה עצמאית, לתפקיד מעניין ואחראי. לא מעשנת. לפנות לרונית 611 03-295694 משרה (15970)

לחברת מזון בבת־ים פקידה/ כתבנית בשעות 19:00־11:00 נסיון בהדפסה ובעבודה על מעבד תמלילים נא לפנות לטל 03-5516332 (15929)

מזכירה /מקדמת מכירות לחברת שיווק ציוד תקשורת ל־5 ימים בשבוע לפנות בכתב יד לת.ד 33545 ת"א, (15924) 61334

ל"דחף" קלדנית עם ראש, נסיון בהשבשבת יתרון +ידע בהנה"ש. 03-622547 אפי (14388)

למשרד עו"ד דרושה מזכירה /כתבנית דינמית מהירת הדפסה בעברית (אנגלית יתרון) על מעבד תמלילים במשרה מלאה. 267244 ,219102 (13150)

מרכזניות מנוסות בהפעלת תדקס (אנגלית עזרה) (לשעות 19.30 12.30) לחברה גדולה בהרצליה (שכר גבוה). (13115) 03-286111

כתבנית אנגלית מעולה למשרה קבועה בחברת תיירות בת"א (13082) 03-286111

עובדי מחשב

מורים וגננות

עוזרות ומטפלות

לאופנת תומי בחולון דרוש גזרן מקצועי 5 ימים בשבוע תנאים טובים 801097 5566558 (16320)

גזרן בעל ניסיון לאופנת ספורט תנאים טובים (16132) 03-615518

דרושות תופרות לאוברלוק וזיגזג בעלות מקצוע מעולות 6 ש"ח לשעה ותנאים סוציאליים מלאים 03-835829 (16063)

לגוטקס רמלה, דרושות תופרות מקצועיות, כל התנאים הסוציאלים, הסעה מאורגנת, מרסלה לח, מעון ילדים לעובדי המפעל 08-246290 (16041)

לאופנת "הוניגמן" נשים וילדים דרוש גזרן/ית בעל נסיון בלבד, 5 ימים בשבוע תנאים טובים +סוציאליות מלא. (15881) 03-836267-8

דרושות תופרות לאוברלוק וזיגזג בעלות מקצוע מעולות 6 ש"ח לשעה ותנאים סוציאליים מלאים (15897) 827937

דרושות תופרות לאוברלוק וזיגזג בעלות מקצוע מעולות 6 ש"ח לשעה ניתנת אפשרות ל־6 שעות עבודה תנאים סוציאליים מלאים (13016) 03-831491

הנהלת חשבונות

טבחים – קונדיטורים

גזירה/תפירה

לניבה, דרושות: תופרת לדוגמאות, תדמנית, מנסות תנאים טובים טל. (16566) 03-651155

לגוטקס בני־ברק דרושות תופרות מקצועיות, 5 ימי עבודה בשבוע, כל התנאים הסוציאלים, הסעה מאורגנת, מהבית (16449) 03-706342

לאופנה עילית עוזרת גזרן תדמנית מעולה עם נסיון בתפירה עילית (16434) 03-204727

למשרד הנה"ח דרוש/ה מנהח"ש/ית עצמאי/ת מנוסה למשרה מלאה (5 ימים בשבוע) 03-200218 מיום א' (10845)

משרד להנה"ח ממוחשב מקבל עבודות מנהחשבות מפעלים, פיגורים 051-38750 (16410)

טכנאים הנדסאים

טכנאי/הנדסאי יצור מנוסה, בוגר בי"ס מקצועי +ידיעה טובה באנגלית למפעל אלקטרוניקה גדול, תנאים טובים למתאימים, "א.ו.ת." (11724) 03-203052-3

למפעל למערכות סולריות בהרצליה דרוש: הנדסאי/ טכנאי להפקיד ע"פי +ניהול יצור של צוות קטן נסיון באינטגרציה/ חימום־ יתרון. ת.ד. 3294 פ"ת (16557)

כתב טכני מנוסה, 3 שנים לפחות בתחום מחשבים (רצוי חומרה), שפת אם אנגלית, למפעל גדול בהרצליה. (13256) 03-286111

טכנולוג סי.אן.סי.־מהנדס/ הנדסאי מכונות נסיון 3 שנים לפחות בהכנת תהליכי יצור ממוחשבים (שליטה באנגלית). למפעל גדול בהרצליה 03-286111 (12839)

הנדסאי אלקטרואופטיקה מנוסים לייצור הרכבות ובדיקות סופיות למפעל בהרצליה. (12825) 03-286111

ל"קידום" מהנדס/ הנדסאי מכונות כמנהל אחזקה בושר ניהולי ונסיון טכני, לקביעות (11632) 03-654750

שרטוט וגרפיקה

דרוש שרטט טכני לעבודה קבועה. בנס־ציונה, לפנות לחדוה (12317) 08-472166

דרוש/ה שרטט/ת לאדריכלות בנין 6 שנים ומעלה 03-737510 (12789)

עובדי דפוס

חשמל ואלקטרוניקה

טכנאי שרות והתקנה למערכות אלקטרוניות בחנויות 052-550605 (449)

חשמלאי מוסמך מנוסה באחזקה לעבודה קבעה "א.ו.ת." (11855) 03-203052-3

מבקרי איכות ויזואלי, מנוסים במעגלים אלקטרוניים +ידיעת אנגלית טכנית לעבודה מיידית, תנאים טובים. "א.ו.ת." (11730) 03-203052-3

מחוטי להחם חשמל מנוסים ידע בקריאת שרטוט עבודה מיידית "חבר" 03-221214 לסר איציק. (16230)

דרושים חשמלאים ועוזרים עם נסיון. דב שניידלר, עבודות חשמל בע"מ, רח' יסוד המעלה 40 ת"א 03-379373 (16112)

עובדי יהלומים

ספרים/ות

נגרים

נהגים

נהגי סמיטריילר מתל־אביב ומנוסה לעבודה מיידית "א.ו.ת." (10900) 03-287817

נהגי סמיטריילר, "עמוס קמנו בע"מ סוקולוב 41 בני־ברק. 03-780950 (16164)

מחסנאים

מחסנאי סבכי, בעל נסיון למחלקה הקבינה של "הגרעין". באור־יהודה (משה) 03-296631 (11863)

מחסנאים/ מפעי"ים מנוסים בתחום האלקטרוניקה +רשיון נהיגה לעבודה מזידות "א.ו.ת.ה" (11840) 03-203052-3

להברה דינמית "מנהל מחסן ממוחשב רקע בתחום האלקטרוניקה, נסיון בניהול צוות עובדים, אנגלית ברמה גבוהה 03-5448328-9 (10728)

מחסנאי +נסיון בקומפקציה, 12 שנות לימוד, אחרי צבא +רשיון נהיגה (16524) 03-663051

למפעל באור־יהודה דרוש מנה"ע בעל רשיון ג'/ מלגזה למשרה מלאה (16141) 03-346472

מנהל מחסן כלים ומתקנים בתחום עיבוד שבבי, נסיון בניהול מחסן ממוחשב למפעל אלקטרוניקה בהרצליה (14503) 03-286111

מוכרים/ות

מוכרת לחנות "צמר־הוד סידה" בבני־ברק רח' ז'בוטינסקי 9 ק"ג (בית ארגמן) 03-787010 דיקו או לפנות במקום (16569)

דרושים מוכרים/ות עם נסיון לחנות מזון תנאים טובים למתאימים (16403) 03-762258

מוכרת +נסיון 30+ לטייפט ברמת־אביב ובנס ציונה גלן 03-5790006 (14602)

סוכנים – מקדמי מכירות

מלגזנים מנוסים לעבודות זמניות/ וקבועות לאזור ת"א/ רמה"ש (שכר +תנאים) (12860) 03-286111

ל־א.ב.א איש שיווק ומקדם מכירות מנוסה מאזור פ"ת תנאים מצוינים 03-282487 (10886)

עבודה עם הרבה מזנים וצבע: דרושים מקדמי מכירות עם: *יכולת ניהול מ"ים ברמה גבוהה *כושר שיכנוע *גוש־לאי קטטיקה *הריצות *הופעה נאה *בעלי רכב 2. חודשי הכשרה והדרכה בשכר, בסיומם עבודה המבטיחה שכר גבוה. נא לפנות בכתב "ברק הדפסות" בע"מ ת"א רבב 33800 (16334)

לאורבל יועצות קוסמטיקה דרושים מקדמי מכירות בעלי נסיון קודם ורכב פרטי לקביעות ראיון: 03-5593126 (16010) 03-5564130

מסגר מכני לעבודה בחולון, פ"ת למח"ש "יעקר" (12752) 03-731744

TELEXSHOT (ENGLAND)

ל"קידום" חרטים +כרסמים קונבנציונליים מנוסים +מבנאים בוגרי ת"א לקביעות כ־2,000 ש"ח 03-659457 (11640)

ל"קידום" מסגרים לקונסטרוקציות +מכונת +רתך 2 ,60 +ארגון מגרסים כ־2000 ש"ח. (11630) 03-659457

למשרד נסיעות דרושים בדחיפות מקדמי מכירות 03-662422 03-662425 (13040)

עובדי מוסך

למוסך בהרצליה דרושים מכונאים תנאים טובים למתאימים. 08-467856 (10705)

מעשיל ציוד מכני

פועלים/ות

עובדים בלתי מקצועיים מחולון (עד גיל 45) לעבודה קבועה א.ב.א (10895) 03-287817

עובדי נקיון

עובדי מתכת

למפעל מבניקה עדינה מסגרים לעבודה מיידית 03-811086 (10741)

שרותי אחיות

דרושה אחות מוסמכת ל־קיבוץ בבמה עדיפות לחוקות או אחות עם ילדים בכיתות ג', ד', ה', ו', נא להתקשר בבוקר 05149811 ובערב 051-49853 (14606)

עובדי סעד

שליחים

דרושים שליחים בעלי רשיון לטספה ורשיון לרכב. שעות עבודה גמישות. 03-812226 (16192)

שומרים

פנסיונרים

פנסיונר עד גיל 65 לתפקיד שליח בת"א (12763) 03-724359

אשדוד

דירות

באר שבע והדרום

דירה יפהפיה בת 3 חדרים, במחיר הזדמנותי בבאר־שבע בשכונה ו'. רמט תל־אביב (10745) 03-281105

אילת

עסקים

מכוניות

אוטוביאנקי

דיגמי 1987 +1988 לאספקה מיידית כל סוגי המכוניות ב.מ.ו, אאודי, פורד, סיטרואן ואופל! 03-5440104 אשראי! (16282) 03-235608

"יציל מימונים" הלוואות לרכישת רכב חדש, בהברה ותיקה ואמינה בתנאים נוחים! 03-224161 לטלפן עד שעה 14.00. יהודה הלוי 147 תל־אביב. 10 סניפים בכל רחבי הארץ. (16277)

אאודי

חניה

דירות

הצעות עבודה

אוסטין

אפל

אינוצנטי

אלפא רומיאו

אמריקאיות

בהזדמנות! דודג' אספן 1979 +כל התוספות במחיר 18,500 ש"ח (11845) 03-857621

ב.מ.ו.

ג'יפים

דייהטסו

פורד

325 אי אוטומטית 1987 +כל התוספות לרצניים בלבד בעבודה 03-5560383, 03-5560182 לפנות לשמשון בבית (1) 03-841111

שברולט קומרו 1984 מידה 8 צילינדר E28Z (13003) 03-5411611

וולבו

740 ג'י.אל. 1988 אספקה חודש "הגליהחדש". 03-848444 (14482) 03-848729

פולקסווגן

1600, 1988, עיצוב חדש: אספקה בספטמבר! "הגליהחדש" 03-848444 (14579) 03-848729

ווקסהול

טלבוט

טנדרים

לנצ'יה

מיני־מינור

מסחריות

טרנספורטר קומבי, טוף 86+ מזגן +בערכת +תוספות 06-324467 (16408) 06-323595

מכנזו من الاحل

קמעונאים

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר

דבר ראשון בבוקר

מציעים עבודה

הלבשה והנעלה

כלי נגינה

הלוואות

הלוואות מיידיות וזולות לחברי ההסתדרות ולאנשי ביטחון וחינוך. 052-543202, 03-346069 (10726) 03-773214

חוגים

תקלאות

פיזו

פורד

פולקסווגן

גולף 1600 אוטומטית 1979 +תוספות +טסט שמורה 03-947420 (11890)

מציאה! לרציניים בלבד מכונית ליצנר והזיוננר קיית ניילון 03805092 (13169)

אופנועים וקטנועים

רוצים לקנות

רהיטים

מקררים

"חיים אופנועים" מציע: מבחר אופנועים יפניים משומשים וחדשים. קניה מכירה תיווך החלפה אנחנו הסקודה 03-381940 03-372476 (93)

וידיאו טייפ

ביקוש רכב

השכרת רכב

מערכות קול

בתי"ס ושיעורים

מכונות כתיבה

חלפי רכב משומשים

"גרוס חלפים" חלפים משומשים לכל סוגי הרכב קניית רכב לפירוק (16537) 03-377654

חיות בית

ציפוי גגות

רנו

פיאט

סוזוקי

סוסיתא

סיאט

סיטרואן

מרצדס

300, 1978, אוטומטית+ כל התוספות האפשריות. אפשרות להחלפה. 03-203984/5 ובשבת 03-350016 "מכוניות לינקולן" (14697)

סובארו

חוזרים לעתונות טובה

דבר

כ"ג יורדי הסירה
ביה"ס לקציני ים עכו
ת.ד. 2066, עכו, טל' 7־916166־04

לביה"ס
דרוש:
מדריך חינוכי

● הכישורים הדרושים:
1. בוגר קורס חינוך והדרכה או לימודים אקדמאים או קצין צעיר יוצא צה"ל.
2. נסיון מעשי בהדרכת נוער.

● על המעונינים לפנות למזכירות ביה"ס.

לחברת ביטוח בת"א
דרוש/ה
פקיד/ה למחלקת תביעות ביטוח משנה

עם סוג או נסיון בהנהח"ש
וידיעת השפה האנגלית
תנאים טובים
לפנות בכתב יד ולציין משכורת מבוקשת
לת.ד. 31848 תל־אביב 61316

למפעל ותיק ומבוסס בענף המזון דרושים:
נציגי מכירות
לאזור תל־אביב וגוש דן
לאזור חיפה והצפון.
★ לתפקיד עצמאי בעל אתגר רב כשבצידו אפשרות להכנסה נאה הכוללת משכורת בסיס + עמלות + אחזקת רכב.
★ נדרש נסיון במכירות, כושר ניהול מו"מ, חוש מסחרי מפותח, גיל מעל 25 ורכב.
נא לפנות בכתב יד בפרוט קורות חיים ונסיון בעבודה לת.ד. 500, נס־ציונה.

מרכז ההדרכה לספריות ציבוריות
דרושים
מורים — ספרנים
1. רכז ספריות בתי הספר היסודיים
בעל נסיון בחינוך, רצוי מורה מוסמך, בעל הכשרה מקצועית בספרנות
(תעודת ספרן מוסמך, ספרן מורשה, או אסיי שלב ב).
נסיון בעבודה בספריית בית ספר יסודי.
2. רכז ספריות בתי הספר העל יסודיים
בעל רקע בחינוך ובעל הכשרה מקצועית בספרנות
(תעודת ספרן מוסמך, ספרן מורשה, או אסיי שלב ב)
נסיון בעבודה בספריית בית ספר על יסודי.
מקום העבודה בירושלים. שני התפקידים כרוכים בנסיעות.
יש לשלוח את הצעות, בצירוף התעודות, למרכז ההדרכה לספריות ציבוריות, רח' ההסתדרות 5, ת.ד. 242 ירושלים 91002, עד יום שישי 30/9/1987. פרטים נוספים בטלפון: 586/238551־02.

למפעל גריסה ומחצבות
דרוש
מנהל מפעל
הכישורים הדרושים:
★ אדם דינמי בעל יוזמה ויכולת לניהול מפעל.
★ הכרחי בעל ידע ונסיון טכני וניהולי.
★ גיל עד 45.
מועמדים רציניים יפנו בכתב יד, בצרוף קורות חיים, גיל ונסיון לת.ד. 16370 תל אביב 61163.
סודיות תשמר בקפדנות

המשביר המרכזי
סניף תל־אביב
מחפש:
★ מוכרים/ות
למח' טכסטיל
★ מחסנאים
בעלי נסיון.
על המעוניינים לפנות לקביעת ראיון למח' המנגנון טל. 389357־03.

לחברה לעבודות עפר
באיזור המרכז
דרושים
מנהלי עבודה ומפעילים מקצועיים
ל־955, 950, ופרגיסון
טל: 477938־03

כלל מוצרי בטון –
כלל מערכות בניה
דרושים
1. מהנדס קונסטרוקציות
עם נסיון בתיכנון אלמנטים טרומיים דרוכים
2. טכנולוג – הנדסאי – טכנאי בטונים
3. חשב כמויות
4. מחסנאי
5. מבקר איכות – הנדסאי/טכנאי
עם נסיון בענף הבניה
6. חיקונצ'יקים
מועמדים בעלי נסיון מוכח בענף הבניה יפנו בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 285 פרדס־חנה מיקוד 37101

ל"שוקר" –
ביה"ס הגבוה לטקסטיל ולאופנה
דרושות:
1. קלדנית עם ידע בהנה"ח.
2. מזכירה – בהכרה דו־לשונית עברית אנגלית.
עם ידע בעבודה על מעבד תמלילים.
נא לפנות לעדינה, טל. 5211133־03

למפעל סריגה בבני־ברק
דרושים
1. מנהלת מתפרה של 40 עובדים
הכוללת מחלקות גזירה, גיהוץ ואריזה.
2. מבקרת טיב.
3. גזרנים.
4. שבלנות קטל, אוברלוק ודיגר.
תנאים טובים למתאימים. טל. 762247־03.

להוצאה לאור דרושים
★ גרפיקאי/ת מעולה
בעל/ת נסיון בתיכנון ובביצוע ספרים מורכבים ועטיפות.
רצוי ידע ונסיון בהכנת מפות.
★ צלם/ת אופסט
בעל/ת נסיון בצילומי ביניים והכנה למונטז'.
רצוי נסיון בהבאה לדפוס.
טלפון 285621־03, 286782־03

דרושה
מזכירה
לניהול משרד בחברה לאלקטרוניקה
כישורים דרושים:
• נסיון מוכח 5 שנים.
• השכלה תיכונית.
• הדפסה עברית אנגלית.
• ידע בהנהח"ש יתרון.
על המעוניינות להתקשר לטלפון 7613390־03 לגילה.

לישכה סגלים מהנדסים בע"מ
דרושים
מהנדס/ת אינסטלציה סניטרית
הנדסאי/ת חשמל
שרטט/ת מיזוג אוויר
דרוש נסיון בעבודה
5 ימי עבודה
לטלפן מיום א' 285246־03

ללקוחותינו דרושים:
1. מנכ"ל
לרשת מפעלים בענף המתכת, השמל והעץ.
נסיון ניהולי קודם חובה.
שכר וטו 7,500 $ לעבודה בחו"ל בארץ דוברת אנגלית.
חוזה אישי.
2. מנהל משאבי אנוש
לקונצרן בן מספר חברות – בת. יקבע בדיוניות להחברות הבת בנושאי כ"א ויתאם בין מנהלי כ"א במפעלים. שכר 3500 $ – תנאים.
נא לפנות לטל. 247727־03 242012־03
או לת.ד. 20 בציון קורות חיים מלאים
סודיות מלאה

חברה מסחרית
סניף ת"א
מחפשת:
מנהלי מחסנים
של כלי עבודה ואספקה טכנית
דרישות התפקיד:
בוגר ביה"ס מקצועי, נסיון בניהול צוות עובדים, נסיון בניהול מחסן טכני, פעיל ובעל רצון להשקיע מאמצים רבים, ידיעת השפה האנגלית – הכרחית.
מקום מגורים אזור ת"א.
גיל עד 45 שנה.
על המעוניינים להגיש מועמדותם בכתב יד בלבד אל מח' המנגנון, ת.ד. 130 ת"א 61001.

דרוש
מנהל חשבונות
סוג ה'
עם נסיון במחשב
י.ב.מ. פי.סי. 36
לפנות לאהרן 664960־03

לחברת מליס קייטרינג בע"מ
דרושים:
1. שף למטבח (500 סועדים)
נסיון מוכח (5 שנים לפחות).
2. שף למסעדה
(נסיון מוכח – 5 שנים לפחות)
3. מגישות לחדר אוכל
4. עובדי נקיון
לפנות לטלפון: 544595־052
תנאי שכר טובים למתאימים.

מחשבים

מכירת מחשב I.B.M. 34 לפנות למועקה בכל יום 8.30־16.30 (3915) 9־259446־03

● ...X.T ... (9554) 709653־03

עתיקות

ציוד תקשורת

מערכת טלפונים G.M.X בתנאים נוחים
ב"גולן־תקשורת" 499588־03, 497969־03 (9558)

ציפוי אמבטיות

צילום

קיט ונופש

קרוואנים ונגררים

קופות רושמות

אוטו־דביקות

תכשיטים

שרותים

שתילי גפן מובחרים ומזולים, לנטיעה מיידית, ולאזור השמיטה: אפרסקים, הדרים, שסק, תפוח ושזיפים.
916043־052, 20166־052, 917325־052 (10743)

טרקטורים

טלוויזיות

בתי־כנסת

סידות

מזגני אוויר

מכונות תפירה

ריפוי והדיה

פוליש ונקיון

אילת

בת זוג

בן זוג

הכרזות

קיט ונופש

לרגו מחשבים בע"מ
דרושה בחורה לעבודה דינמית
עם ציוד היקפי מתכלה למחשבים
לפנות למוני 285151־03 "24 שעות"

עבור אחד מלקוחותינו בארה"ב
דרוש באופן מיידי (תחילת עבודה באוקטובר 1987)
מתכנת
בעל 5 שנות נסיון לפחות בסביבת FMS, RDH, VAX/VMS
במערכות מסחריות.
דרושה ידיעת לפחות 2 מתוך השפות: ר.ג. קובול, פסקל
יתרון הכרת מחוללי יישומים
לפנות החל מיום א' לקביעת ראיון 204711־03
רוברט הלף ROBERT HALF
הוותיקה והגדולה בעולם המחוחה ווויוודה בתחום המחשבים והחשבונאות

אי.אר.טי. מפתחת, מייצרת ומשווקת, בארץ ובחו"ל, סורקים אלקטרוניים משובצי מחשב לבדיקות ללא הרס בתעשיה המתקדמת.
לחברה דרוש
מהנדס אלקטרוניקה
שכיר
לניהול צוות פיתוח של דור חדש של סורקים.
התפקיד כולל הגדרת הארכיטקטורה של תחנת העבודה, עריכת בקרה סרוקה רב־צירית ומערכת איסוף ועיבוד נתונים ספרתיים; בחירת מרכיבי החומרה ושילובם עם מערכות סלאניות ותוכנה אשר יפותחו במקביל.
התפקיד מהווה אתגר למועמד עם רקע מתאים, בעל יכולת לעבודה עצמאית.
נא לפנות בכתב אל ת.ד. 39505 ת"א 61397, או בטלפון אל מייק 428595־03.
— סודיות מובטחת —

דרוש
חרט מעולה
תנאים יוצאים מהכלל
משכורת 4,000 ש"ח לחודש
טלפון 727345־03
729084־03

★ מהנדס גאודזיה
★ מודד אקדמאי
★ טכנאי גאודזיה
טל. 453194־03

לחברה מחשבים בכפר סבא באזור המרכז
דרושים
★ אנשי מכירות מנוסים
בענף המחשבים האישיים עיסקיים וביתיים
★ טכנאים מנוסים
בשרות מחשבים אישיים
המעוניינים יפנו בכתב עם קורות חיים ונסיון לת.ד. 86 אזור
סודיות מובטחת

דרוש
סוכן מנוסה
בעל המלצות לשיווק
תמרוקים במרכז
צמוד למתאים
7515594־03

דרושה
אחות מוסמכת
לקיבוץ שער־הגולן
עם מגורים במקום
טלפון עד השעה 12.00
בבקרים
757211־06
757380־06
בערב בין השעות 18.00 – 20.00
757171־06 757342־06

דרושים: מפעילי
מחשב בי.סי.בי.
רצוי מנוסים
מאזור השרון או השומרון
לעבודה באזור נתניה
331674־06 333895־06

למוסד ממלכתי
דרוש
נהג
המעומים הדרושים:
★ לאחר שרות מלא בצה"ל כנהג (רשיון ב).
★ בריאות תקינה.
★ גילאי 21–24.
★ תושב כפר־סבא או רעננה.
עדיפות תינתן לבוגרי 12 שנות לימוד בעלי רקע טכני.
מועמדים מתאימים העונים לדרישות לעיל יפנו בכתב לת.ד. 39888 ת"א (מיקוד 61398), עבור דפנה, ויצינו קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. וטלפון.
פניות מתאימים תענה.

הודעה על פרסום תשקיף

ניתנת בזה הודעה בהתאם לסעיף 23 של חוק ניירות ערך תשכ"ח־1968, כי ביום 3.9.87 פורסם תשקיף בדבר הצעה לציבור על הנפקת יחידות של

קשת — קרן נאמנות

קרן חדשה להשקעות בנאמנות שנוסדה לפי הסכם נאמנות שנחתם בין הפועלים – ניהול קרנות בנאמנות בע"מ ("מנהל") לבין חברה לנאמנות של בנק דיסקונט לישראל בע"מ ("נאמן").

בהתאם לתשקיף הנ"ל:

מוצעות לציבור

מספר בלתי מוגבל של יחידות בנות 1 שקל חדש כל יחידה, אך לא פחות מ־10 יחידות ברכישה אחת, בהתערבות המשתתפות רשומות על־שם, במחירי יחידה משתנים כמפורט בפרק 2 תשקיף, כדלקמן:

(א) הצעה במחיר מוקדם
החל מ־10.9.87 משעה 8.30 ועד 30.9.87 בשעה 9.45, מוצעות היחידות תמורת תשלום מחירן היסודי כפי שייקבע, ללא תוספת שיעור הוספה.

(ב) הצעה רגילה
החל מ־30.9.87 משעה 9.45 ועד 2.9.88 בשעה 9.45, מוצעות היחידות תמורת תשלום מחירן היסודי כפי שייקבע, בתוספת שיעור הוספה של 1.5% או פחות, כמפורט בתשקיף.

מדיניות ההשקעות של הקרן:
הסכם הנאמנות קובע כי, לפחות 65% מנכסיה של הקרן יושקעו בניירות־ערך שלא הונפקו על־ידי המדינה ושאינם ניירות־הערך הבנקאיים שבהסדר.
הנ"ל ניתן לשינוי על־ידי תיקון הסכם הנאמנות ללא צורך בכינוס אסיפה כללית של בעלי היחידות.
על כל שינוי במדיניות ההשקעות יפרסם מנהל הקרן הודעה בשני עתונים יומיים הנפוצים בישראל.

הקרן הינה קרן לא משויינת.
שכר מנהל הקרן והנאמן:
השכר השנתי הכולל של מנהל הקרן והנאמן יחד יהיה 1.1% מהשווי השנתי הממוצע של כלל נכסי הקרן ואולם בהתאם להסכם הנאמנות זכאים מנהל הקרן והנאמן לקבל לעצמם יחד תשלום שנתי אשר יהיה שווה ל־3.5% מהשווי השנתי הממוצע של כלל נכסי הקרן.
עותקים מהתשקיף ומההיתר לפרסומו הוגשו לרשם החברות.
עותקים מתשקיף זה ניתן להשיג בכל סניפי בנק הפועלים בע"מ ואצל חברי הבורסה לניירות־ערך בתל־אביב.
בקשות להמצאת יחידות ניתן להגיש במקומות האמורים לעיל.
הודעה זו אינה מהווה הצעה לרכישת יחידות הקרן הנ"ל.

הנאמן: חברה לנאמנות של בנק דיסקונט לישראל בע"מ
מנהל הקרן: הפועלים – ניהול קרנות בנאמנות בע"מ

הפועלים
ניהול קרנות בנאמנות בע"מ

הקרן למען בטחון ישראל
פינה חמה לבל"י

★★★ השבוע

התרומה הגבוהה
מעזבונה של המנוחה בטי קורנבלט ז"ל מארצות הברית
242814 ש"ח.

התרומה המרגשת
איה ואורד אלכסנדר מקרית אונו לזכרה של המנוחה חווה דודניק ז"ל
300 ש"ח.

התרומה הצעירה
בני נוער מארצות הברית בחופשת קיץ בארץ תרמו
325 ש"ח.

היום יותר מתמיד – לב"י תן לבך ללב"י
קרן לב"י: רח' ד' (ארנאו) 17, הקריה, תל־אביב 64734

מזג האוויר
ביעדי הטיסה החשובים
של סוויסאיר

אתונה	7 – 21	בהיר
אמסטרדם	14 – 23	מעונן
בואנוס איירס	7 – 19	בהיר
הלסינקי	7 – 15	מעונן
הונג קונג	27 – 30	בהיר
דובה	15 – 25	מעונן
לונדון	16 – 25	מעונן
קופנהגן	21 – 24	גשום
איסטנבול	11 – 20	מעונן
...	12 – 20	מעונן
לונדון	17 – 22	מעונן
ליסבון	18 – 26	בהיר
מדריד		לא נמסר
מונטריאול	8 – 18	מעונן
ניו יורק	13 – 26	בהיר
סאו פאולו	12 – 28	מעונן
פריז	19 – 27	מעונן
פרנקפורט	13 – 25	בהיר
ציריך	15 – 22	גשום
ריו דה ז'נרו	19 – 23	מעונן
שטוקהולם	9 – 16	בהיר
טוקיו	14 – 21	בהיר

תל־אביב: רח' בן־יהודה 1, טל' 5102620; ירושלים: רח' יפו 30, טל' 231373; חיפה: דרך הים 2, טל' 384655; באר שבע: רח' האבות, טל' 35282.
swissair

ב"ה
זמני הדלקת הנרות
י"א אלול – תשמ"ז
פרשת השבוע
כי תצא

כניסה		יציאה	
ירושלים	6.23	ירושלים	7.36
תל־אביב	6.41	תל־אביב	7.38
חיפה	6.33	חיפה	7.38

ספרית מעריב
קצין בכיר במילואים מגלה שבתו היחידה נעלמה בהשאירה רק סימני־דרך מסתוריים ומבולבלים...
רב־מכר !!
"בתו"
יורם קניוק במיטבו
★ על מסע החיפושים הנואש ★ על בעיבה היחסים הכבוכה... ★ על רגע השבון הנפשי... ★ על חיי השקר...
בקש עכשיו בחנויות ובספרית מעריב
תל־אביב: דרך פ"ת 72 א'. חיפה: בן־יהודה 29. באר־שבע: קק"ל 90
ספרים מבית טוב
ספרית מעריב

שערי מטבע חוץ ביום 03.09.87

המטבע	השינוי	בנקנוטים – לאומי קניה	בנקנוטים – לאומי מכירה	בנקנוטים – הפועלים קניה	בנקנוטים – הפועלים מכירה	בנקנוטים – דיסקונט קניה	בנקנוטים – דיסקונט מכירה	העברות והמחאות – לאומי קניה	העברות והמחאות – לאומי מכירה	העברות והמחאות – הפועלים קניה	העברות והמחאות – הפועלים מכירה	העברות והמחאות – דיסקונט קניה	העברות והמחאות – דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	-0.002	1.55	1.62	1.55	1.62	1.55	1.62	1.5841	1.6039	1.5836	1.6034	1.5861	1.6061	1.5943
1 מארק גרמני	+0.002	[illegible]	[illegible]	0.86	0.92	0.86	0.91	0.8783	0.8893	0.8798	0.8908	0.8809	0.8920	0.8848
1 לי"ש	-0.006	2.55	2.67	2.57	2.69	2.57	2.70	2.6169	2.6496	2.6114	2.6440	2.6199	2.6528	2.6311
1 פרנק צרפתי	—	0.25	0.27	0.25	0.27	0.25	0.27	0.2625	0.2658	0.2624	0.2657	0.2629	0.2662	0.2643
100 ינים יפאניים	-0.007	1.10	1.14	1.10	1.15	1.10	1.15	1.1191	1.1331	1.1204	1.1343	1.1217	1.1358	1.1257
1 גולדן הולנדי	-0.002	0.76	0.80	0.76	0.80	0.76	0.80	0.7811	0.7909	0.7806	0.7904	0.7822	0.7921	0.7857
1 פרנק שוויצרי	-0.001	1.04	1.09	1.05	1.10	1.04	1.09	1.0635	1.0768	1.0643	1.0775	1.0636	1.0770	1.0693
1 כתר שוודי	—	0.24	0.26	0.25	0.26	0.24	0.26	0.2496	0.2527	0.2496	0.2527	0.2498	0.2529	0.2510
1 כתר נורבגי	—	0.23	0.25	0.24	0.25	0.23	0.25	0.2397	0.2427	0.2394	0.2424	0.2397	0.2427	0.2410
1 כתר דני	—	0.22	0.23	0.22	0.23	0.22	0.24	0.2283	0.2311	0.2281	0.2309	0.2285	0.2314	0.2296
1 מארק פיני	—	0.35	0.37	0.35	0.37	0.35	0.38	0.3626	0.3671	0.3621	0.3667	0.3624	0.3670	0.3646
1 דולר קנדי	-0.001	1.15	1.23	1.16	1.24	1.18	1.24	1.2051	1.2202	1.2029	1.2179	1.2052	1.2204	1.2120
1 דולר אוסטרלי	-0.001	1.05	1.15	1.10	1.18	1.11	1.19	1.1398	1.1540	1.1414	1.1556	1.1416	1.1560	1.1481
1 ראנד דרא"פ	—	0.51	0.61	0.47	0.79	0.49	0.69	0.7810	0.7907	0.7797	0.7894	0.7814	0.7913	0.7850
10 פרנקים בלגיים	+0.001	0.41	0.43	0.41	0.44	0.41	0.43	0.4202	0.4260	0.4234	0.4287	0.4235	0.4289	0.4257
10 שילינגים אוסטריים	+0.002	1.22	1.25	1.23	1.28	1.23	1.29	1.2479	1.2635	1.2479	1.2635	1.2518	1.2676	1.2568
1000 לירטות איטלקיות	+0.002	1.15	1.25	1.19	1.27	1.19	1.28	1.2142	1.2294	1.2148	1.2300	1.2163	1.2316	1.2215
1 ECU	+0.003	—	—	—	—	—	—	1.8217	1.8445	1.8217	1.8444	—	—	1.8334
1 דינר ירדני	-0.007	4.33	4.60	4.49	4.77	4.41	4.71	—	—	—	—	—	—	4.5916
10 לירות לבנוניות	—	—	—	0.09	0.10	0.05	0.08	—	—	—	—	—	—	0.0580
1 לירה מצרית	-0.001	0.67	0.73	0.66	0.70	0.67	0.73	—	—	—	—	—	—	0.7254

هكذا من الأصل

ה"דיינסטי" של המאה ה־19/דליה שרון, לונדון

יהודי נודד מהפרינג' לנשיונל

אלכסנדר דיומא, ויקטור הוגו וצ'ארלס דיקנס התפרנסו בדוחק מפירסום סיפורים בהמשכים בעיתונות של המאה ה־19. מייקל אלפרדס לקח את אחת הסדרות – של יוג'ין סו – ועיבד אותה להצגה שהיא משחק של סגנונות. "היהודי הנודד" בתיאטרון הלאומי הבריטי

מייקל אלפרדס ידוע בבימויו החדשני וברעיונותיו המקוריים. ואכן, המחזה "היהודי הנודד" המועלה בימים אלו על קרשי התיאטרון הלאומי בלונדון בעיבודו ובבימויו אינו דומה לאף מחזה אחר שראינו, אם כי יש בו שימוש באמצעים תיאטרליים ידועים, והשילוב לא תמיד עולה יפה.

"היהודי הנודד" התפרסם לראשונה כסיפור בהמשכים בין יוני 1844 ויולי 1845 בעתון הצרפתי "לה קונסטיטושיונל". בעקבות המצאת הדפוס ב־1820, צמחו בלונדון ובפריז שבועונים וכתבי עת כפטריות אחרי הגשם, וסיפקו פרנסה לסופרים רבים, ביניהם אלכסנדר דיומא, ויקטור הוגו וצ'ארלס דיקנס. מן העתונים האלו נהגו להקריא בחדרי קריאה ובבתי קפה, ואת החוברות שלא נקנו נהגו לכרוך לספרים. סיפורים אלו היו אופרות הסבון של המאה ה־19, האבות התרבותיים של "דאלאס", או "דיינסטי" של ימינו. הציבור אהב אותם ועקב אחרי התפתחותם, ומכיוון שהמחברים קיבלו שכר על־פי מספר המלים שכתבו, המלל היה רב, והסיפורים נמשכו על־פני שבועות מבלי שהמחברים עצמם ידעו כיצד תתפתח העלילה או כיצד ומתי תסתיים.

הסידרה "היהודי הנודד" של יוג'ין סו, זכתה לפופולריות רבה בזמנו. אחת האופנות של התקופה היתה ה"רומנטיקה הסוציאלית", תערובת של חשיפת תנאי חייהם העלובים של העניים והמנוצלים, רדיפות דתיות, רומנטיקה גותית וסיפורי הרפתקאות. גם סו הכניס אלמנטים אלו לסידרתו, דבר שעשה אותו לא מקובל על נפוליאון השלישי. מייקל אלפרדס ומיכאלן וונדור עיבדו את הסידרה למחזה שהצגתו נמשכת חמש שעות. ההצגה מתקיימת כמעט ללא תפאורה, התפאורה היחידה היא וילונות ורהיטים ספורים, ו־17 שחקנים משחקים למעלה מ־50 תפקידים בלי להחליף תלבושות: כל הנשים בשמלות סטפה סגולות, והגברים כולם בלבוש שחור. השחקנים קוראים קטעי קישור ארוכים ודרמטיים המתארים את הסיטואציה והדמויות – וזוהי הדרך היחידה להבין (וגם אז לא תמיד) מיהו מי ומהו מה.

אלפרדס. יותר מדי מדי להיות טוב

המחזה מגולל את סיפורה של משפחה צרפתית הוגנוטית אשר בשנת 1682 – 150 שנה לפני ההתרחשויות במחזה – הוגלתה מצרפת בשל רדיפות דתיות. אבי המשפחה הפקיד סכום כסף בידי חבר, כסף שהושקע וצמח לסכום הגבוה – 200 מיליון פרנק, שאותו יש לחלק בין היורשים שישרדו ויתייצבו במקום מסוים בפריס ב־13 בפברואר 1832. רדיפות דתיות הן מנת חלקם של שבעת היורשים. בראש מעשי השחיתות עומדת ה"חברה" הישועית – חברת פשע בין־לאומית, שבראשה עומד רודין השואף להיות אפיפיור. ה"חברה" טומנת מלכודת לאחד היורשים, דניאל, שהופך לכומר ישועי המתעב רכוש פרטי וחותם על כתב ויתור על כל רכושו בעולם הזה למען ה"חברה" הישועית. רודין עומד מאחורי חטיפתם ורציחתם של היורשים כדי להבטיח שהאב דניאל יהיה היחיד שיבוא לתבוע את הירושה. את תפקיד רודין, התגלמות הרשע והעורמה, משחק השחקן פיליפ ווס – מגולח ראש, עקום, מכוער, עצבני, כוסס צפורניו – הכובש את הבמה. היורשים נאספים מכל קצוי העולם, מסיביר ועד הודו. במחזה עולה האגדה הנוצרית על היהודי הנודד, יוסף היהודי, שנגזר עליו לנדוד עד ליום הדין משום שהשיב ריקם את פני ישו בדרכו לצליבה, והוא נפגש עם היהודיה הרודיאס אשר ביקשה את ראשו של יוחנן המטביל בנסיבות מוזרות. המלודרמה הסוציאלית האנטי־ישועית אינה נדבקת לאגדה. הקשר היחידי הוא אולי במשפט שאומר יוסף: "בגללי העניש אלוהים את כל האנשים העובדים". גם אחד הישועים הרשעים ביותר, המשסע נמר, אותו הוא מחזיק כחיית שעשועים, באנשים ובבעלי חיים, הוא יהודי מומר. חלק ניכר מהקהל שנכח בהצגה היו יהודים אשר הולכו שולל בגלל שם המחזה.

מייקל אלפרדס ניסה לשלב הצגה מודרנית אבסטרקטית עם מלודרמה סנטימנטלית ומוגזמת של המאה ה־19, עם סגנון הסרט האילם, עם פנטומימה ועם הצגות כריסטמס של אגדות מוכרות, ובכל אחד מהסגנונות מתבטא כשרונו הגדול ומקוריותו של אלפרדס כבמאי. הסגנון המודרני האבסטרקטי מתבטא בחוסר התפאורה והתלבושות. המלודרמה מתבטאת בתאורים המייגעים וחסרי העומק ובסגנון המשחק המוגזם לצד המיסטיקה. הסרט האילם מתבטא בתאורים בתחילת כל סצנה ובמוסיקה (המצוינת, של אילונה סיקן, בביצוע מבריק) המלווה את ההצגה. הפנטומימה מתבטאת בחוסרם של אביזרים: השחקנים כאילו קוראים מכתב או אוכלים או עורכים קרב, ללא המכתב, האוכל או החרבות, והתנועה מצוינת, על גבול הריקוד. הצגות כריסטמס מתבטאות בפנטומימה המוגזמת שמוסיפה קריאות של בוז ושריקות של הקהל לעבר ה"רעים", כמו לאחיות הרעות של סינדרלה ולמכשפה. חבל שמייק אלפרדס בחר דווקא בהמחזת הסיפור הזה בסגנון כזה, ובאורך כזה כמשימה הראשונה של קבוצת השחקנים שלו בתיאטרון הלאומי. בתיאטרון "פרינג'" זה היה מתקבל, ללא ספק, כעבודה מעניינת.

מולייר. במקום קופת חולים / עירית נחמני

צחוק, צחוק אבל מתים מזה

בית חולים שבו מתרחשת עלילת המחזה "רופא בעל כורחו" על־פי דן רונן משמש כמיקרוקוסמוס לחוליי החברה כולה. שביתה רודפת שביתה והן משתקות את אגפי בית החולים בזה אחר זה ואין פוצה פה ומצפצף. לוסינד מעמידה פנים כאילו אבד לה כוח הדיבור ואילו אנו נגועים באמת

יותר מ־300 שנה אנו צוחקים מהקומדיה והסאטירה במחזותיו של מולייר. המינון פשוט: לוקחים מחזה, ממקמים אותו באתר מודרני וגם אם לא משנים מלה בטקסט – מקבלים מחזה מודרני. הזמנים משתנים אולם לא טבע האדם.

מאותו טעם בדיוק בחר הבמאי דן רונן לקחת מחזה של מולייר – "רופא בעל כורחו", שנכתב ב־1669, ולהעביר את העלילה לבית־חולים מודרני של המאה ה־20.

המחזה מוצג ב"חאן" בתרגומה של עדה בן־נחום. העלילה המקורית בנויה לפי כללי הקומדיה דל'ארטה ובמרכזה עומד סגאנארל, המשרת הערמומי העוזר לזוג האוהבים הצעירים לוסינד וליאנדר להינשא זה לזו ומסכל את כוונת ז'רונט, אביה של לוסינד, לכפות עליה נישואין לחתן אחר. לוסינד מעמידה פני חולה שאבד לה כוח הדיבור וכך דוחה את הנישואין הכפויים.

סגאנארל הופך לרופא בעל כורחו לאחר שמרטין, רעייתו, בעקבות מריבה וכדי להענישו מספרת לז'רונט כי בעלה הוא רופא ידוע ויש לו שיטות מיוחדות לריפוי. הסוף, כמובן, טוב ועד שהוא מגיע יש כמה תסבוכות, בריחה של הזוג הצעיר וסיטואציות קומיות בסגנון הפארסה.

מולייר בחר בסגנון זה כדי להקל על הקהל הפריסאי המעודן של תקופתו לבלוע את הגלולה הסאטירית המרירה שהסתתרה בתוך הקומדיה וההומור, ששמה ללעג את האמונה העיוורת במדע הרפואה שהיתה אז חזקה מאוד.

מאז ומתמיד מילא הדוקטור־הרופא תפקיד נכבד בקומדיה האירופית ובמיוחד בקומדיה דל'ארטה האיטלקית: מעילו השחור הארוך, הזקן העבות שעיטר את פניו, המלל הלאטיני הסתום, כל אלה האצילו על הרופא משהו מכוחו המאגי של רופא אליל והטילו יראה מהולה בכבוד על הפציינט הנזקק לעזרה.

היחס האמביוואלנטי אל הרופא עשה אותו מועמד נוח לעמוד במרכזן של קומדיות. מצד אחד היו תלויים בו כמי שיכול לגזור דינו של חולה לחיים או למוות, אך יחד עם זאת חשדו בו שהוא מאחז עיניים בלהטי רפואה כדי להתפרנס מחולשתם וסבלם של החולים.

סיראנו דה ברז'ראק כתב ב"איגרת לרופאים", אחת מאגרותיו הסאטיריות: "בשורותיהם, אף־על־פי שהן קודרות ביותר, אינן מוציאות אותי משלוותי, שהרי מכיר אני את זריזותם המחייבת אותם לחרוץ דינו של כל חולה למוות. ואם אחד מהם נחלץ מידי מלאך המוות, הם מייחסים הצלחה זו לתרופותיהם. אבל אם הוא שובק חיים לכל חי, הכל משבחים את הרופא, שהוא איש מוכשר ובקי במלאכתו..."

"רופא בעל כורחו" היא רק אחת מהקומדיות הרפואיות של מולייר שתחילתן ב"הרופא המעופף" וסופן ב"החולה המדומה". דורמן – בהקדמה לשלושת הכרכים של כתבי מולייר בתרגום נתן אלתרמן – כותב, כי באמצעות קומדיות אלה הצליף מולייר ברופאים על שהם מתעמקים בספרים במקום לחקור את טבע האדם, ועל שהם מתיימרים לפתור את חידות החיים על־ידי פטפוט מילים זרות לאטיניות, ועל כי בשמה המפורש של הפאקולטה המדיצינית ניתנת להם הפריבילגיה לשים קץ לכל מחלה על ידי קיצור חיי החולה. משהו מהיחס האמביוולנטי לרפואה נשאר גם היום. מי מהחולים איננו מתמלא אימה בשוכבו בבית־חולים ובשומעו את שפע המינוחים הלאטיניים הנשמעים מפי הרופאים העומדים אצל מיטתו ומתייעצים? כולנו היינו רוצים לדעת "מה יש לי" ולשמוע זאת בשפה פשוטה. אמנם, הרפואה, בגלל ההתפתחות הטכנולוגית האדירה, איננה נראית יותר כמעשי להטים, אולם גם היום, במאה ה־20, יש חולים הפונים ל"רפואה אחרת" לאחר שנואשו מהרפואה הקונוונציונלית, ושוב אנו מקבלים את הרופא של מולייר בגירסה מודרנית.

בית־החולים, בו מתרחשת עלילת המחזה לפי דן רונן, משמש כמיקרוקוסמוס לחוליי החברה כולה. ברמקול, עוד לפני שמתחילה ההצגה, נשמעות בזו אחר זו הודעות המבשרות על שביתות משביתות שונות בתוך כותלי בית־החולים. שביתה רודפת שביתה והן משתקות את אגפי בית החולים בזה אחר זה ואין פוצה פה ומצפצף. הדמויות הממשיכות לעסוק בענייניהם הקטנים הפרטיים הן מטאפורה קומית לחברה הישראלית שליבה כבר גס בענייני שביתות והן אינן מצליחות להוציאה משלוותה. אבד לה לחברה השאננה כוח הדיבור, בדיוק כפי שהוא אבד ללוסינד. אלא שלוסינד מעמידה פנים ואילו אנו נגועים באמת.

המסר העובר אלינו מעל לפארסה ומעל לסיטואציות הקומיות הוא שרק מעשי ניסים ירפאו את תחלואינו. המשכה של האמירה הוא בכורח שלנו להמציא לעצמנו רופאים שיעשו נסים כדי לרפא את הנגעים. הנמשל יכול להיות כל אותן ועדות, שכולנו מאמינים שימצאו פתרונות אינסטנט, ובסיכומו של דבר הן יוצאות עם מסקנות שבמקרים רבים שוות בדיוק את הנייר עליו נכתבו.

במבוא ל"טרטיף" כותב מולייר: "גם הדברים השנונים ביותר של הטפת מוסר, כוחם נופל על פי רוב מכוחה של הסאטירה, ושום דבר אינו משפיע על מרבית בני אדם בתאור מגרעותיהם. פגיעה קשה ביותר פוגעים במומים על־ידי כך ששמים אותם לצחוק בעיני כל העולם".

תורה זו הוכיחה עצמה בכל התקופות והיא יפה גם למאה שלנו המסוכסכת, הסוערת ומלאת התהפוכות. אינני נאיבית להאמין שהתיאטרון יכול לחנך את החברה ולשנות את סדריה, אולם אין לי כל ספק שהוא המדיום הטוב ביותר לשמש ראי אל מול פניה של החברה ולהראות לה את מומיה. על כך, ודאי, יהיה לי ויכוח עם שוחרי הקולנוע, אלא שזה כבר עניין לכתבה אחרת.

"רופא בעל כורחו": תלאות החולים ותלאות האהבה

שישי־אישי / אהוד מנור

אהבה ישנה, אהבה חדשה

למרות ששתי ההצגות הלונדוניות – "נשקיני קייט" הפקה חדשה של מחזמר משנת 1948 ו"החברה הגבוהה" משנת 1956 – מנפנפות בשמות הכוכבים שלהן, הכוכב האמיתי שלהן הוא קול פורטר, עשרים ושלוש שנים לאחר מותו

על שתי בימות תיאטרון בלונדון (ב"אולד ויק" וב"ויקטוריה פאלאס"), מבוצעים עכשו באהבה גדולה ובהצלחה רבה כשלושים משיריו הנפלאים של המלחין הפזמונאי האמריקני קול פורטר. ב"אולד ויק" מעלה ה"רויאל שייקספיר קומפאני" הפקה חדשה של המחזמר משנת 1948 "נשקיני קייט". ואילו ב"ויקטוריה פאלאס" מועלית גירסה בימתית ראשונה של הסרט המוסיקלי עתיר הכוכבים משנת 1956, "החברה הגבוהה".

למרות ששתי ההצגות הלונדוניות מנפנפות בשמות הכוכבים שלהן, הכוכב האמיתי של ההצגות הוא קול פורטר, עשרים ושלוש שנים לאחר מותו.

קול אלברט פורטר נולד בשנת 1891 למשפחה עשירה מאד. שיעורי נגינה בפסנתר ובכינור החל לקבל כשהיה בן חמש, וכשהיה בן עשר התחיל לכתוב מלים ומנגינות. ב־1910, בן תשע עשרה, היה קול פורטר נער זהב אמריקני שגילה את פריס (עיר שאהב בקנאות עד סוף ימיו), אך גם גילה אחריות כלפי הוריו שעה שתבעו ממנו ללמוד משפטים ב"הרווארד".

כאשר היה כבר סטודנט מן המניין הצליח לשכנע את הוריו להתיר לו לנטוש את הפקולטה למשפטים לטובת הפקולטה למוסיקה.

כסף הולך, כמו שאומרים, אל כסף, ובגיל 29 נשא פורטר לאשה גרושה יפהפיה ומיליונרית בזכות עצמה. יש הטוענים שהיתה מעודנת ומתוחכמת כל כך עד כי לא ידעה כיצד לפתוח דלת. הפורטרים היו חביבי החברה הגבוהה הקוסמופוליטית. היה להם בית בפריס וארמון בוונציה, ועל מועדון הלילה הצף שלהם נהגו לארח עד 350 מוזמנים.

אבל ביצירתו גילה קול פורטר זלזול בריא כלפי חברת בתי הקפה הבין־לאומית, ולמרות שלא זנח את תרמית ה"פלייבוי", הפך לאחד המלחינים המצליחים ביותר בתולדות המוסיקה הפופולרית בארה"ב.

"You're the top" "Night and day" ו־"I get a kick out of you", הם רק שלושה מתוך מאות השירים שכתב להצגות מוסיקליות בברודוויי של שנות ה־30. לא כל ההצגות הצליחו, אך רבים מן השירים כן. יוצאת דופן היתה ההצגה "נשקיני קייט" שזכתה להצלחה רבה. ראשיתו של הרעיון לכתיבת "נשקיני קייט" היתה ב־1935, כאשר פועל במה (אשר הפך, כעבור שנים, למפיק) הבחין שכוכבי ההצגה "אילוף הסוררת" מאת שקספיר ב"תיאטר גילד", אלפרד לאנט ולין פונטאן, רבים מאחורי הקלעים לא פחות מאשר על הבמה.

כעבור שלוש עשרה שנה, בהצגת הבכורה של "נשקיני קייט", הופיע אלפרד דרייק בתפקיד הראשי הגברי, ואילו בתפקיד הראשי הנשי הופיעה פאטרישה מוריסון, לאחר שכוכבות גדולות כמרי מארטין, לילי פונס וז'אנט מקדונלד דחו את התפקיד. ההצלחה היתה מיידית, ו"נשקיני קייט" היה המחזמר הראשון שזכה בפרס ה"טוני".

בקסם שיריו של קול פורטר יש סודות אחדים: השירים הצליחו להתחבב על מיליוני בני אדם על אף רמת התחכום הגבוהה שלהם; כוח משיכה רב העניקו לשיריו שנינותם הרבה והחריזה המסחררת, גדושת ההמצאות; המבנה המלודי של רבים מהשירים אלגנטי ומהפנט אך סובב, כמו בשיר "לילה ויום", סביב תו אחד; השירים מצטיינים באירוניה ומאופיינים בהעזה שלא היתה מקובלת על בימת המחזמר בשנות ה־30 וה־40.

כשכתב פורטר את השיר "אהבה למכירה" ("Love for sale"), שבו מציעה הפרוצה המזמרת "אהבה ישנה, אהבה חדשה בכל עת/כל מה שתרצה מלבד אהבת אמת", נחשבו המלים לכה בוטות עד כי הצנזור הבריטי בשנת 1930 אישר הקלטה כלית בלבד של השיר. דווקא ביצועה המאוחר והדרמטי של שירלי בסי הביע את הכאב שהסתתר בין השורות האלגנטיות של השיר. שיר כמו "My heart belongs to daddy" בביצועה המתוק של מרילין מונרו, או השירים הרבים משל פורטר שזימרו אגדות כאלה פיטצג'רלד, בינג קרוסבי ופראנק סינטרה, המחישו היטב את היחסים המורכבים והנפלאים שבין המלים והמוסיקה בשיריו של קול פורטר.

בהצגת "החברה הגבוהה" משמיעה השחקנית־זמרת אנג'לה ריצ'רדס ביצוע מרגש לשיר "In the still of the night", שהוא אחד משבעה שירים שלא נכתבו עבור הסרט בשנת 1956 אלא נבחרו מתוך מאגר השירים העצום של פורטר.

למרות שההצגה עושה שימוש בכל השירים שביצעו לואי ארמסטרונג, פרנק סינטרה, בינג קרוסבי, סלסט הולם וגרייס קלי (ושרים את "מי רוצה להיות מיליונר?") בסרט, מתבססת ההצגה החדשה על המחזה המקורי של פיליפ בארי, "סיפור פילדלפיה". מחזה אשר הפך, עוד לפני הסרט "החברה הגבוהה", לסרט קומדיה מעולה עם קתרין הפבורן, קרי גראנט וג'יימס סטוארט.

שתי ההצגות הלונדוניות קיבלו ביקורות מצוינות, למרות שבשתיהן יש מעידות אחדות בליהוק, בבימוי, בתפאורה ובכוריאוגרפיה. אולי משום שלמנגינות ולמלים של קול פורטר יש כוח וקסם המאפילים על השגיהם של מבקרי היוצרים בשנות ה־80.

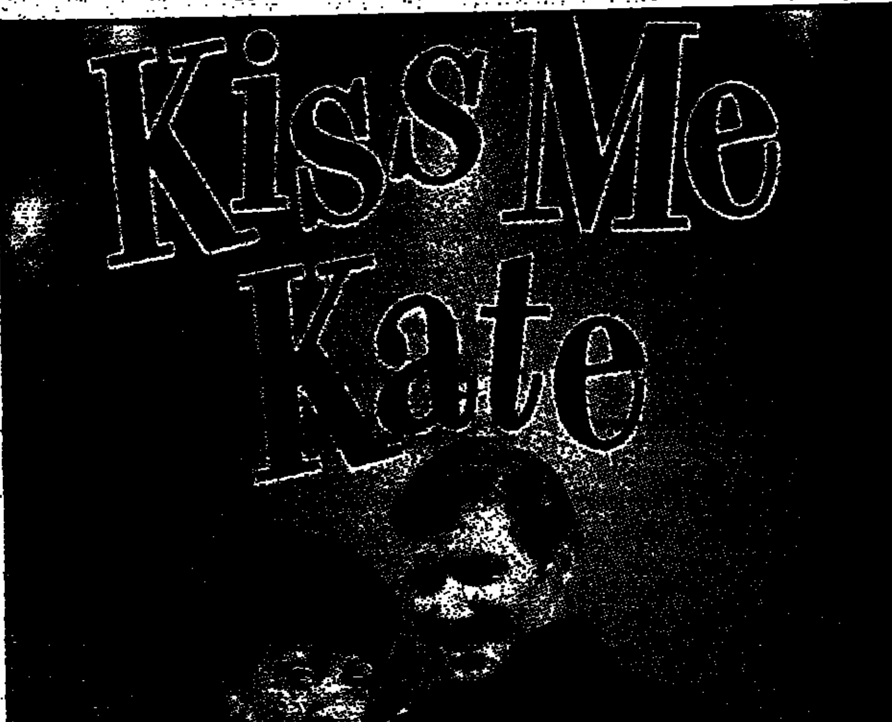
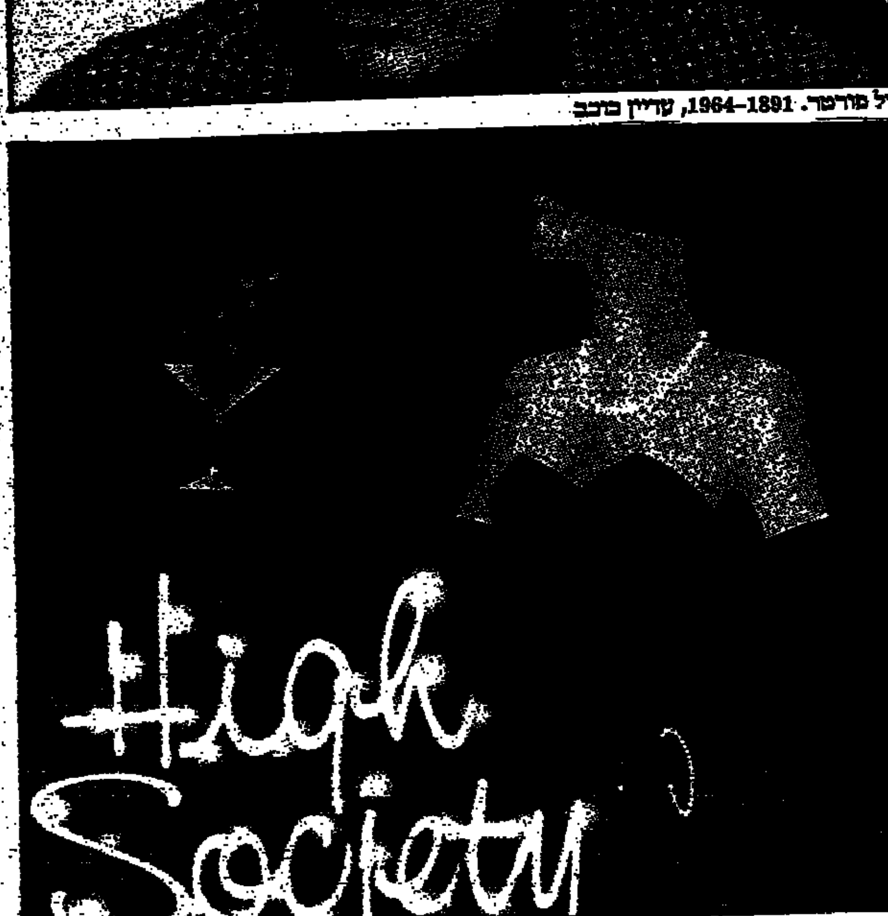
קול פורטר. 1891–1964, עדיין כוכב